

Nejvyšší soud

SBÍRKA soudních rozhodnutí a stanovisek

Ročník: LXXVIII

7
2026

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce, ale jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.
Místopředseda: JUDr. Petr Šuk
Členové: JUDr. Antonín Draštík, JUDr. František Púry, Ph.D., JUDr. Radek Doležel, JUDr. Vladimír Veselý, JUDr. Martina Vršanská, Mgr. Zdeněk Sajdl, Mgr. Aleš Pavel, Mgr. Michal Ježek, Ph.D.

Adresa redakce:

Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: sbirka@nsoud.cz

Ročník LXXVIII

Číslo 7/2026 vychází 14. 10. 2026

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Univerzity Palackého, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství, Zmocněnkyně vlády pro lidská práva, Veřejný ochránce práv a Ochránce práv dětí

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. Plsn 1/2015 (uveřejněné pod č. 1/2017 Sb. rozh. st.);
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);
- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH.....	5
č. 36	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2025, sp. zn. 15 Tdo 1111/2024	6
č. 37	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2025, sp. zn. 4 Tdo 648/2025	34
č. 38	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2024, sp. zn. 5 Tdo 1125/2023	44
č. 39	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2025, sp. zn. 5 Tz 29/2025	65
č. 40	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 5. 2025, sp. zn. 4 Tdo 297/2025	71
ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH, OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH	84
č. 46	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2025, sen. zn. 22 ICdo 61/2023	85
č. 47	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2025, sp. zn. 24 Cdo 1520/2025	93
č. 48	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2025, sp. zn. 25 Cdo 2087/2024	99
č. 49	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2025, sp. zn. 27 Cdo 2648/2024.....	107
č. 50	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 11. 2025, sp. zn. 28 Cdo 2638/2025	112
č. 51	
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. 8. 2025, sp. zn. 5 Cmo 122/2025	114
č. 52	
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 10. 2023, sp. zn. 1 VSOL 494/2023	123
č. 53	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2024, sp. zn. 24 Cdo 2813/2024	129
č. 54	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2025, sp. zn. 25 Cdo 2340/2024	138

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

č. 36

Jednočinný souběh trestných činů zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 tr. zákoníku a přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku není vyloučen.

Zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě, Přijetí úplatku, Jednočinný souběh

§ 256, § 331 tr. zákoníku

č. 36

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2025, sp. zn. [15 Tdo 1111/2024](#), ECLI:CZ:NS:2025:15.TDO.1111.2024.1

Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného V. D. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020, jenž rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 2 T 4/2015.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 2 T 4/2015 (dále též jen rozhodnutí či rozsudek soudu prvního stupně, nebude-li výslovně uvedeno jinak), byli pod bodem I. uznáni vinnými obvinění V. D. a M. T. skutkem právně posouzeným jako jednak zločin zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c), odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „tr. zákoník“), a jednak zločin legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a), e), odst. 4 písm. b), c) tr. zákoníku, obvinění P. Ku. a P. Ko. byli uznáni vinnými jednak pomocí ke zločinu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 256 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c), odst. 3 tr. zákoníku a jednak zločinem legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a), odst. 4 písm. b), c) tr. zákoníku [v případě obviněného P. Ko. též podle odst. 3 písm. e)], obviněný J. V. byl uznán vinným zločinem legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a), odst. 4 písm. b), c) tr. zákoníku. Tímto skutkem byl uznán vinným též obviněný T. K., který dovolání nepodal. Pod bodem II. byli uznáni vinnými obvinění V. D., M. T. a J. K. jednak trestným činem porušování povinností při správě cizího majetku podle § 255 odst. 1, 3 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění účinném do 31. 12. 2009 (dále ve zkratce jen „tr. zák.“), a to obviněný V. D. jako pachatel a zbylí dva obvinění jako pomocníci podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák., jednak obvinění V. D. a M. T. trestným činem přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, odst. 2, odst. 4 písm. a) tr. zák. a obviněný J. K. trestným činem podplácení podle § 161 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák. Za to byl obviněnému V. D. podle § 160 odst. 4 tr. zák. za použití § 35 odst. 2 tr. zák. uložen souhrnný trest odnětí svobody v trvání 9 let, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 3 tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou, dále mu byl

uložen podle § 51 odst. 1 a § 52 odst. 1 tr. zák. trest propadnutí majetku a podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel všeho druhu na dobu 24 měsíců. Současně byl zrušen výrok o trestu v trestním příkazu Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. 6 T 268/2016, jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na tento výrok, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo tímto zrušením, pozbyla podkladu. Tímtež rozsudkem soud prvního stupně rozhodl i o trestech dalších obviněných (o jejichž dovoláních bylo rozhodnuto usnesením Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2024, sp. zn. [5 Tdo 284/2022](#), v němž je shrnutí rozhodnutí soudů nižších stupňů a na které lze ohledně těchto obviněných odkázat). Dále bylo uvedeným rozsudkem soudu prvního stupně rozhodnuto podle § 228 odst. 1 tr. ř. o nárocích poškozené Nemocnice N. H. na náhradu škody.

2. Uvedený rozsudek soudu prvního stupně napadli odvoláními všichni obvinění a státní zástupce, který je podal proti výroku o trestu v neprospěch obviněných M. T., P. Ku. a P. Ko. O těchto odvoláních rozhodl Vrchní soud v Praze svým rozsudkem ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020 (dále též jen rozhodnutí či rozsudek odvolacího soudu, případně soudu druhého stupně, nebude-li výslovně uvedeno jinak). Odvolací soud podle § 258 odst. 1 písm. d), e), odst. 2 tr. ř. zrušil rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu ohledně obviněných V. D. a J. K., ohledně obviněného M. T. ve výroku o trestu a ohledně obviněných P. Ko. a P. Ku. Ve výroku o uložení peněžitého trestu. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. odvolací soud současně znovu rozhodl ve věci následovně. V případě obviněného V. D. podle § 45 odst. 1 tr. zákoníku zrušil celý výrok o vině pod body I. až III. v rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 57 T 1/2017, který nabyl právní moci ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020, celý výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají v uvedeném výroku o vině svůj podklad, a znovu rozhodl tak, že pod bodem I. uznal vinným obviněného V. D. [ad a) za jednání spáchané společně s již odsouzenou E. B. a obviněným R. Ž.; ad b) za jednání spáchané společně s obviněnými M. T., P. Ku., P. Ko., T. K., J. V.; ad c) za jednání spáchané společně s již odsouzeným D. M.] jednak pokračujícím zločinem zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c), odst. 3 tr. zákoníku, jednak zločinem porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 2 alinea 2, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, jednak pokračujícím zvláště závažným zločinem přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1, odst. 2, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, jednak zločinem legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. a), e), odst. 4 písm. b), c) tr. zákoníku a pod bodem II. [ad a) za jednání spáchané společně s obviněnými J. K. a M. T.; ad b) společně za jednání s již odsouzeným Z. Č.; ad c) za jednání spáchané společně s již odsouzeným J. K.] uznal obviněného V. D. vinným jednak pokračujícím zločinem porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku a jednak pokračujícím zvláště závažným zločinem přijetí úplatku podle § 331 odst. 1, odst. 2, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Obviněný J. K. byl pod bodem II. a) výroku rozsudku odvolacího soudu uznán vinným jednak pomocí k přečinu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 220 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku a jednak zločinem podplacení podle § 332 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zákoníku. Za uvedenou trestnou činnost byl obviněnému V. D. podle § 331 odst. 4, § 45 odst. 1 a § 43 odst. 1 tr. zákoníku uložen společný a úhrnný trest odnětí svobody v trvání 10 let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 66 odst. 1 tr. zákoníku byl tomuto obviněnému dále uložen trest propadnutí majetku. Dále tímtež rozsudkem odvolací soud uložil tresty obviněným J. K. a M. T., změnil peněžitý

trest uložený obviněným P. Ko. a P. Ku., rozhodl o vznesených nárocích poškozené Nemocnice N. H. a zamítl odvolání obviněných P. Ko., T. K. a J. V. (ve zbytku ponechal napadený rozsudek nezměněn).

3. Trestné činnosti se obvinění podle rozsudků soudů nižších stupňů měli dopustit zjednodušeně uvedeno níže popsaným způsobem, přičemž v podrobnostech Nejvyšší soud odkazuje na obsáhlý výrok o vině na str. 2 až 15 rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020. Obviněný V. D. byl uznán vinným z rozsáhlé trestné činnosti, již se podle závěrů soudů nižších stupňů dopouštěl v postavení ředitele státní příspěvkové organizace Nemocnice N. H. (dále též ve zkratce „NNH“ nebo „N. N. H.“). Nejvyšší soud bude pro určité zjednodušení (v označení skutků) a též pro celkový přehled vycházet především ze shora označeného rozsudku soudu druhého stupně (rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020) a jím vytvořeného nového číslování skutků a dílčích útoků (v němž jsou vlastně spojeny původně dvě samostatně vedené věci u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 2 T 4/2015 a sp. zn. 57 T 1/2017, jak bylo vysvětleno shora).

4. Jednání popsané pod bodem I. a) výroku napadeného rozsudku Vrchního soudu v Praze se dopustil obviněný V. D. spolu s již odsouzenou E. B. a obviněným R. Ž., jehož trestní stíhání bylo pro úmrtí zastaveno. Tento skutek spočíval v tom, že se uvedení obvinění v první polovině roku 2007 dohodli, že R. Ž., který byl od poloviny roku 2003 zaměstnancem NNH, již nebude poskytovat právní služby (zejména v oblasti medicínského práva) na základě pracovněprávního vztahu, ale jako advokát za více než trojnásobnou odměnu; smlouvu uzavřeli dne 12. 6. 2007 s měsíční odměnou ve výši 195 000 Kč bez daně z přidané hodnoty (dále ve zkratce „DPH“) s platností do 30. 4. 2008. Obviněná E. B., resp. jí ovládaná obchodní společnost B., s. r. o., poskytovala NNH služby odborného poradenství v oblasti účetnictví již od 20. 12. 1998 (s plánovanou účinností do 31. 12. 2008). Uvedení tři obvinění se pak společně dohodli na tom, že učiní vše pro to, aby obchodní společnost B., s. r. o., i R. Ž., mohli poskytovat své služby NNH i nadále, bylo však potřeba vypsát zadávací řízení na obě zakázky. Proto se dohodli, že poskytování účetních a medicínsko-právních služeb bude spojeno do jedné zakázky, aby zúžili okruh možných konkurentů, a že zadávací dokumentace bude nastavena tak, aby zvýhodňovala Sdružení obchodní společnosti B., s. r. o., a R. Ž., (dále jen „Sdružení“), které pro tento účel založili. Do zadávací dokumentace veřejné zakázky na uvedené služby proto obvinění nechali vložit požadavky a hodnotící kritéria, které byly později Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže (dále také jen ve zkratce „ÚOHS“) označeny za diskriminační. V takto zmanipulovaném zadávacím řízení také skutečně zvítězilo Sdružení, s nímž dne 4. 8. 2008 uzavřel obviněný V. D. jako zástupce NNH, smlouvu o poskytování účetních a medicínsko-právních služeb (s účinností od 1. 10. 2008) na dobu 55 měsíců, tedy až do 30. 4. 2013. Za to si obviněný V. D. nechal slíbit úplatek ve výši 250 000 Kč měsíčně po dobu platnosti zmíněné smlouvy, tj. v celkové očekávané výši 13 750 000 Kč, a v dalším období skutečně od E. B. přijal úplatek za období do konce roku 2010 v celkové výši nejméně 6 750 000 Kč (tj. za 27 měsíců po 250 000 Kč měsíčně). Všichni obvinění byli při uvedeném společném jednání vedeni úmyslem směřujícím k vlastnímu osobnímu obohacení na úkor N. N. H., které byla způsobena jednáním obviněných škoda ve výši nejméně 49 500 000 Kč odpovídající rozdílu mezi nabídkovými cenami zvýhodněného Sdružení a uchazečem o veřejnou zakázku, který se umístil na druhém místě (za dobu trvání smlouvy bylo Sdružení vyplaceno celkem 159 500 000 Kč bez DPH, z čehož celkem 34 395 456,32 Kč získal R. Ž.). Pro úplnost lze dodat, že o tomto skutku rozhodl původně Městský soud v Praze svým

rozsudkem ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 57 T 1/2017, který nabyl právní moci ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020, dovolání obviněné E. B. odmítl Nejvyšší soud svým usnesením ze dne 25. 5. 2022, sp. zn. [5 Tdo 991/2021](#), ústavní stížnost obviněné E. B. byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 29. 11. 2022, sp. zn. [I. ÚS 2417/22](#); obviněný R. Ž., byl uznán vinným stejným rozsudkem Městského soudu v Praze, avšak ještě před rozhodnutím odvolacího soudu dne 8. 11. 2020 zemřel, takže jeho trestní stíhání bylo jako nepřipustné zastaveno. Obviněný V. D. původně podal proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020, také dovolání, nicméně po zrušení tohoto rozsudku podle § 45 odst. 1 tr. zákoníku rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020, je vzal zpět [to platí i ve vztahu k dalším bodům I. c), II. b) a c), jak budou uvedeny níže].

5. Jednání pod bodem I. b) výroku napadeného rozsudku odvolacího soudu (resp. pod bodem I. výroku rozsudku soudu prvního stupně) se podle soudů nižších stupňů dopustil obviněný V. D. spolu s obviněnými M. T., P. Ku., P. Ko., J. V. a T. K., který však nepodal dovolání. Nejpozději v září roku 2008 se začali obvinění V. D. jako ředitel NNH, M. T. jako náměstek ředitele NNH a předseda dozorčí rady obchodní společnosti H. M., a. s., (dále jen „H. M.“), dceřiné společnosti N. N. H., P. Ku. jako předseda představenstva obchodní společnosti H. M. a P. Ko. jako ředitel odboru hospodaření přímo řízených organizací Ministerstva zdravotnictví (dále ve zkratce též jen „ministerstvo“) a člen dozorčí rady obchodní společnosti H. M. dohadovat o záměru zadat jménem N. N. H. veřejnou zakázku na digitalizaci chorobopisů s cílem získat z této zakázky osobní prospěch. Vymysleli plán spočívající v tom, že zakázka bude zadána jimi preferované obchodní společnosti, kterou následně fakticky ovládnou, zakázku ve skutečnosti provede subdodavatel za podstatně nižší cenu a rozdíl mezi touto částkou a částkou skutečně vyplacenou NNH vyvedou na další spřízněné obchodní společnosti jako platby za fiktivní plnění, aby zastřeli původ těchto peněz, které následně z účtů těchto spřízněných obchodních společností nechají vybrat a rozdělí si je. Obvinění V. D. a M. T. k tomuto jednání plánovali využít možností vyplývajících z jejich postavení v N. N. H. a P. Ko. možností vyplývajících z jeho funkce na ministerstvu, které jim umožní ovlivnit průběh zadávacího řízení, resp. ztížit možnost kontroly jeho průběhu a následné samotné realizace veřejné zakázky a finančních toků při její realizaci. Za tím účelem inicioval obviněný P. Ku. přes svého známého, obviněného T. K., kterého zasvětil do plánu, dne 9. 10. 2008 vznik obchodní společnosti D., s. r. o., (dále jen „D.“), která měla získat tuto zakázku a jejímž jediným jednatelem a společníkem byl právě obviněný T. K. Poté obviněný V. D. nechal připravit dokumentaci k této veřejné zakázce, kterou nechal schválit obviněným P. Ko., ředitelem odboru hospodaření přímo řízených organizací Ministerstva zdravotnictví. Dne 23. 2. 2009 dal zveřejnit v Informačním systému o veřejných zakázkách záměr N. N. H. zadat v užším řízení nadlimitní veřejnou zakázku „Digitalizace archivu chorobopisů“ s předpokládanou celkovou hodnotou 95 000 000 Kč bez DPH, jejímž předmětem měla být digitalizace archivu chorobopisů NNH v počtu 75 000 000 stránek. Jelikož obchodní společnost D. vzhledem ke své krátké existenci nesplňovala kvalifikační podmínky, z podnětu obviněného P. Ku. uzavřel obviněný T. K. jednající za obchodní společnost D. dne 5. 3. 2009 smlouvu o sdružení s obchodní korporací V. M. T. – výrobní družstvo invalidů (dále jen „V. M. T.“), poté se společně účastnili výběrového řízení pod názvem D. G. Předsedou hodnotící výběrové komise byl obviněný M. T. Dne 15. 6. 2009 při otevírání obálek bylo zjištěno, že nabídka preferovaného sdružení D. G. nebyla ekonomicky nejvýhodnější, neboť ji překonala obchodní společnost I., a. s., (dále jen „I.“). Obvinění V. D., M. T., P. Ko. a P. Ku. se rozhodli, že zabrání zadání zakázky obchodní

společnosti I., která podala ekonomicky nejvýhodnější nabídku, tím, že ji vyřadí pro údajné nesplnění zadávacích podmínek, konkrétně neprokázání, že bude mít do dne případného zadání zakázky zajištěny požadované zabezpečené prostory. Vyloučen byl také další uchazeč, a to obchodní společnost S., a. s., (dále jen „S.“). Neoprávněně vyloučená obchodní společnost I. se podle plánu obviněných V. D., M. T., P. Ku., P. Ko. a T. K. výslovně vzdala práva podat proti svému vyloučení námitky. Obviněný V. D. pak dne 16. 7. 2009 uzavřel s obviněným T. K., jednajícím za D. G., Smlouvu o dílo č. 120609 (dále jen „Smlouva o dílo“) s cenou plnění ve výši 146 250 000 Kč bez DPH. Tímto jednáním obvinění V. D., M. T., P. Ku., P. Ko. a T. K. jednak neoprávněně zvýhodnili sdružení D. G. na úkor obchodní společnosti I., jejíž nabídka byla ekonomicky výhodnější a splňovala podmínky stanovené zadávací dokumentací, tedy neměla být vyřazena, jednak způsobili škodu N. N. H. ve výši nejméně 56 887 994 Kč, neboť na základě takto uzavřené smlouvy bylo obchodní společnosti D. vyplaceno do konce roku 2011 celkem 150 600 494 Kč, ačkoli tytéž služby mohla NNH získat za výhodnější částku 93 712 500 Kč, kterou nabízela neoprávněně vyřazená obchodní společnost I. Obvinění V. D., M. T., P. Ku. a P. Ko. podle svého původního plánu, s nímž seznámili T. K. a J. V., po uzavření Smlouvy o dílo zcela ovládli obchodní společnost D. Obvinění dne 14. 9. 2009 nechali (za účasti dalších osob) založit obchodní společnost V., a. s., (dále jen „V.“), jejíž akcie na majitele fakticky drželi přímo obvinění V. D. a P. Ku., a která získala obchodní podíl od T. K. v obchodní společnosti D. Finanční prostředky zaslané obchodní společnosti D. od NNH pak byly postupně převáděny na účet obchodní společnosti D., s. r. o., (dále jen „D.“), v níž byl jednatelem a společníkem obviněný J. V., blízký přítel obviněných P. Ku. a T. K., a to takovým způsobem, aby vše budilo dojem běžných obchodních transakcí. Veškeré zastírací převody sloužící k legalizaci výnosů z této trestné činnosti jsou podrobně popsány ve výroku o vině v napadeném rozsudku odvolacího soudu na str. 7 a 8, na který je možno plně odkázat. Všichni obvinění tak činili při vědomí, že finanční prostředky připsané na účet obchodní společnosti D. od obchodní společnosti D. pocházejí z plateb, které uhradila N. N. H. obchodní společnosti D. jako plnění za nelegálně zadanou veřejnou zakázku na digitalizaci archivu chorobopisů. Tyto finanční prostředky obviněný J. V. vybíral v hotovosti z bankomatů a předával obviněnému P. Ku. k dalšímu rozdělení. Obvinění tak zastřeli původ částky v celkové výši nejméně 53 390 618,50 Kč, z čehož nejméně 25 milionů Kč připadlo obviněnému V. D. který navíc opakovaně prodlužoval D. G. termín odevzdání díla a nepožadoval od nich zaplacení smluvní pokuty ve výši 130 milionů Kč, na niž měla N. N. H. podle smlouvy nárok.

6. Jednání pod bodem I. c) výroku napadeného rozsudku Vrchního soudu v Praze bylo kladeno za vinu obviněným V. D. a již odsouzenému D. M., kteří sjednali poskytování právních služeb N. N. H. advokátní kanceláří Š. & P. (dále jen „AK Š.“). Původně měla tato advokátní kancelář poskytovat právní služby po dobu 2 roků od jara 2007. Uvedení obvinění se posléze společně dohodli na prodloužení spolupráce, ačkoliv v té době už měl právní služby poskytovat také R. Ž., a to za úplatek pro obviněného V. D. který pak zmanipuloval zadávací řízení z počátku roku 2009 na veřejnou zakázku na poskytování právních služeb tak, aby zvítězil preferovaný dodavatel AK Š. (nejdříve podhodnotil předpokládanou hodnotu zakázky účelově na částku 1 750 000 Kč za rok a dále rozhodl o vítězi vnitřního výběrového řízení, v němž za nejvhodnější označil nabídku AK Š.). Posléze se oba obvinění dohodli na zavedení měsíčního paušálu, uzavírali též dodatky o prodloužení smlouvy, to vše za předem slíbenou odměnu pro obviněného V. D. jak je podrobně popsáno (včetně přebírání úplatků) na str. 9 a 10 výroku o vině v rozsudku odvolacího soudu. Obviněný V. D. obdržel od D. M. za zadání zmíněné zakázky bez výběrového řízení dohodnutý úplatek v celkové výši nejméně 2 220 000 Kč

(15x 100 000 Kč a 6x 120 000 Kč). Pro úplnost lze dodat, že o tomto skutku původně rozhodl Městský soud v Praze svým rozsudkem ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 57 T 1/2017, který nabyt právní moci ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020, dovolání obviněného D. M. odmítl Nejvyšší soud svým usnesením ze dne 25. 5. 2022, sp. zn. [5 Tdo 991/2021](#), ústavní stížnost obviněného D. M. byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 22. 11. 2022, sp. zn. [III. ÚS 2473/22](#).

7. Jednání pod bodem II. a) výroku o vině napadeného rozsudku odvolacího soudu (respektive pod bodem II. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně) se podle soudů nižších stupňů dopustili obvinění V. D. jako ředitel NNH, M. T. jako jeho náměstek a J. K. jako zástupce dodavatele – obchodní společnosti T.-M., s. r. o., (dále jen „T.-M.“). Obvinění V. D. a M. T. nejprve iniciovali rozhodnutí o nákupu Leksellova gama nože (dále ve zkratce též jen „LGN“ či „LG nůž“), přičemž počítali s tím, že od dodavatele této veřejné zakázky budou pro sebe požadovat úplatek ve výši několika procent z celkové sjednané ceny veřejné zakázky. S tímto plánem vedli jednání se zástupci Ministerstva zdravotnictví jako zřizovatele N. N. H., aby získali dotaci na tuto investiční akci s předpokládanou hodnotou 130 000 000 Kč. Jediným dodavatelem LGN na území České republiky byla obchodní společnost T.-M., s níž vyjednali cenu předmětu veřejné zakázky ve výši 139 800 000 Kč bez DPH. Dne 18. 8. 2009 obviněný V. D. domluvil s obviněným J. K., zástupcem obchodní společnosti T.-M., úplatek ve výši 4 % z vyjednané ceny, který nebude slevou z kupní ceny, ale osobním prospěchem V. D. a M. T. Zakázka tak byla zadána dodavateli T.-M. za cenu 139 800 000 Kč bez DPH, tedy 152 382 000 Kč s DPH (ač uvedená obchodní společnost jej objednala u výrobce toliko za 91 028 000 Kč). V rozsudcích soudů nižších stupňů je dále podrobně popsáno předání sjednaného úplatku J. K., jakož i ustanovení právních i vnitřních předpisů, jež svým jednáním porušili obvinění V. D. a M. T., kteří tím způsobili N. N. H. škodu ve výši odpovídající částce 5 664 175 Kč (215 000 EUR), kterou obdrželi jako úplatek a o niž mohla být kupní cena nižší.

8. Jednání pod bodem II. b) výroku napadeného rozsudku Vrchního soudu v Praze se dopustil obviněný V. D. společně s již odsouzeným Z. Č., s nímž se v roce 2008 dohodl, že bude vykonávat práci jeho osobního konzultanta na základě dohody o pracovní činnosti, za což bude obviněnému V. D. odvádět měsíčně pravidelný úplatek ve výši 20 000 Kč. V květnu 2008 proto nechal obviněný V. D. zadat veřejnou zakázku mimo režim tehdy platného zákona o veřejných zakázkách na poskytování metodické podpory pro NNH, ačkoliv věděl, že takové služby odsouzený Z. Č. nebude poskytovat, přesto je fakturoval NNH. Oba obvinění tak v letech 2008 až 2011 způsobili N. N. H. škodu v celkové výši 3 255 780 Kč a obviněný V. D. obdržel od Z. Č. úplatek v celkové výši nejméně 760 000 Kč. Pro úplnost je možno dodat, že jde původně o jednání popsané pod bodem I. A) ve výroku rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 57 T 1/2017, který ohledně obviněného V. D. nabyt právní moci ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020 (obviněný Z. Č., ani státní zástupce ohledně něj nepodali odvolání).

9. Jednání pod bodem II. c) výroku napadeného rozsudku odvolacího soudu se dopustil obviněný V. D. společně s již odsouzeným J. K., s nímž se na jaře 2009 dohodl, že pro něj zajistí veřejnou zakázku na poskytování organizační, metodické, kontrolní, připomínkové a konzultační činnosti pro NNH, a to na dobu neurčitou a mimo režim tehdy platného zákona o veřejných zakázkách, za což si od něj nechal slíbit úplatek ve výši 20 000 Kč měsíčně, s čímž již odsouzený J. K. souhlasil. Dne 22. 5. 2009 proto obviněný V. D. zadal veřejnou zakázku

na poskytování organizační, metodické, kontrolní, připomínkové a konzultační činnosti pro NNH J. K., v následně uzavřené smlouvě o spolupráci obviněný V. D. zavázal NNH, že bude po časově neomezenou dobu odebírat od J. K. blíže nespecifikované organizační, metodické, kontrolní, připomínkové a konzultační činnosti za odměnu ve výši 70 000 Kč měsíčně, ačkoliv oba od počátku věděli, že takové služby nebudou poskytovány. Obviněný V. D. je ani posléze nepožadoval, přesto byly fakturovány a z výnosů byl hrazen jednou za 3 měsíce slíbený úplatek. Podrobnosti k fakturaci i předávání úplatků jsou obsahem popisu skutku. Tímto jednáním oba obvinění způsobili N. N. H. škodu v celkové výši 1 280 323 Kč a obviněný V. D. získal úplatek v celkové výši nejméně 360 000 Kč. Pro úplnost je možno dodat, že jde původně o jednání popsané pod bodem I. B) ve výroku rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 57 T 1/2017, který ohledně obviněného V. D. nabytí právní moci ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020 (obviněný J. K. odvolání nepodal, státní zástupce původně podané odvolání ohledně tohoto obviněného vzal zpět).

10. Obviněný V. D. tak jednáním popsaným pod body I. a) až I. c) výroku rozsudku odvolacího soudu způsobil N. N. H. škodu v celkové výši 106 387 994 Kč a sám získal majetkový prospěch v celkové výši 33 970 000 Kč, jednáním pod body II. a) až II. c) výroku rozsudku odvolacího soudu způsobil škodu v celkové výši 10 200 278 Kč a sám získal majetkový prospěch v celkové výši 6 784 175 Kč.

II.

Dovolání obviněného

11. Proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020, podali dovolání obvinění V. D., M. T., P. Ku., P. Ko., J. V. a J. K., každý prostřednictvím svého obhájce. Protože věc obviněného V. D. byla vyloučena k samostatnému projednání a rozhodnutí, aby mohla být předložena k posouzení velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu, a toto rozhodnutí se týká jen uvedeného obviněného, bude níže reprodukován jen obsah jeho dovolání. Pro úplnost lze uvést, že dovolání ostatních obviněných byla usnesením Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2024, sp. zn. [5 Tdo 284/2022](#), odmítnuta podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněná (obsah jejich dovolání a důvody jejich odmítnutí jsou uvedeny v tomto rozhodnutí).

12. Obviněný V. D. podal dovolání (datované dnem 6. 12. 2021) proti citovanému rozsudku soudu druhého stupně, kterým bylo rozhodnuto o jeho odvolání (a o dalších odvoláních) podaném proti rozsudku soudu prvního stupně (rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 2 T 4/2015) a kterým byl zároveň podle § 45 odst. 1 tr. zákoníku zrušen výrok o vině (a ve spojitosti s tím i další výroky) v rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 57 T 1/2017, který nabytí právní moci ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020, a z něhož byl převzat výrok o vině a výrok učiněný v adhezním řízení. Proti posledně citovanému rozsudku Vrchního soudu v Praze podal obviněný též původně dovolání (věc byla vedena pod sp. zn. [5 Tdo 991/2021](#) ve společném řízení o dovoláních i dalších spoluobviněných), které však nemohlo být projednáno, protože v mezidobí byly napadené výroky tohoto rozsudku zrušeny postupem podle § 45 odst. 1 tr. zákoníku, proto k dotazu Nejvyššího soudu obviněný vzal své dovolání

zpět, což předsedkyně senátu po vyloučení věci k samostatnému projednání a rozhodnutí vzala na vědomí usnesením Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2021, sp. zn. [5 Tdo 1271/2021](#).

13. Obviněný ve svém dovolání uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2021), neboť napadené rozsudky podle něj spočívají na nesprávném právním posouzení skutku a též na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení, a dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2021), jelikož napadeným rozsudkem podle něj došlo k uložení nepřiměřených trestů, a tím i k porušení jeho práva na spravedlivý proces.

14. – 23. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu reprodukoval dovolací námitky obviněného. Přitom uvedl, že dovolatel brojil i proti „nezákonně použité právní kvalifikaci skutků“ popsanych ve výroku o vině pod bodem I. a) napadeného rozsudku. Podle dovolatele soudy nižších stupňů dostatečně neposoudily, zda je možné toto jednání obviněného kvalifikovat jednak jako zvlášť závažný zločin přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1, odst. 2, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku, jednak jako zvlášť závažný zločin zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c), odst. 3 tr. zákoníku, tedy v jednočinném souběhu. Poukázal na komentář k trestnímu zákoníku, který vylučuje jednočinný souběh trestného činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku a trestného činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 tr. zákoníku z důvodu speciality trestného činu podle § 256 odst. 1, 3 tr. zákoníku k trestnému činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku. Majetkový nebo jiný prospěch, jak je uveden v § 256 odst. 3 tr. zákoníku, v souvislosti s korupčním jednáním při zadání veřejné zakázky, je podle rozhodovací praxe soudů úplatkem, tj. majetkovým nebo jiným prospěchem v souvislosti s obstaráním věcí obecného zájmu (§ 331 odst. 1 alinea 1 tr. zákoníku) zúžený ustanovením § 256 tr. zákoníku na oblast veřejných zakázek, veřejných soutěží a veřejných dražeb. Proto jednání obviněného mělo být posouzeno pouze jako trestný čin zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c), odst. 3 tr. zákoníku. Jelikož celkový prospěch by nepřesáhl 10 000 000 Kč, nešlo by o prospěch velkého rozsahu.

24. Vzhledem k tomu, že v řízení došlo podle obviněného k zásadnímu porušení jeho práva na spravedlivý proces (k extrémnímu rozporu mezi zjištěným skutkovým stavem a provedenými důkazy, k opomenutí důkazů a jejich deformaci), jakož i k nesprávnému právnímu posouzení skutku, dále k uložení nepřiměřených trestů, byly naplněny deklarované dovolací důvody. Obviněný proto navrhl, aby předseda senátu Nejvyššího soudu přerušil výkon napadeného rozhodnutí a poté ohledně obviněného zrušil rozsudky Městského soudu v Praze ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. 2 T 14/2015, který nabyl právní moci ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020, a Městského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2019, sp. zn. 57 T 1/2017, který nabyl právní moci ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020.

III.

Vyjádření k dovolání

25. – 33. K podaným dovoláním proti rozsudku odvolacího soudu (Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020) všech shora uvedených dovolatelů (vedle V. D. též M. T., P. Ku., P. Ko., J. V. a J. K.) se souhrnně vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního

zastupitelství. Protože ani státní zástupce v mnoha ohledech nevypořádával věcně shodné námitky jednotlivých obviněných zvláště, reprodukuje Nejvyšší soud i ty pasáže jeho vyjádření, jež se týkaly všech obviněných, a vynechá jen ty části, které se dotýkaly výlučně ostatních obviněných, a nikoli obviněného V. D.

34. Státní zástupce se obsáhle věnoval rovněž otázce možného jednočinného souběhu trestných činů, jimiž byl obviněný V. D. uznán vinným napadeným rozsudkem odvolacího soudu. Názor tohoto dovolatele o vztahu speciality trestného činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 tr. zákoníku vůči trestnému činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku, který by vylučoval možnost jejich jednočinného souběhu, se státnímu zástupci jeví jako názor do určité míry zjednodušující a v této konkrétní věci nesprávný. Státní zástupce vyjádřil své přesvědčení, že by měla být zachována právní kvalifikace, kterou užil Městský soud v Praze, jak ji ohledně obviněného V. D. toliko v případě skutku pod bodem II. a jen v souvislosti se změnou kategorizace výše škod způsobených trestným činem, kterou přinesla novelizace trestního zákoníku v podobě zákona č. 333/2020 Sb., revidoval Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 8 To 67/2020 (byť nesprávně pojmenoval trestný čin podle § 256 tr. zákoníku, když užil slovo „sjednání“ namísto slova „zjednání“, a v označení trestného činu podle § 331 tr. zákoníku u odstavce 1 výslovně neuvedl alinea 1).

35. Státní zástupce upozornil, že pro posouzení vzájemného vztahu uvedených trestných činů nelze přehlížet několik podstatných skutečností. Vzájemný vztah obecného a speciálního ustanovení má totiž u těchto trestných činů několik rovin. Skutková podstata trestného činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku chrání obecně zájem na řádném výkonu veřejné moci a rozhodovacích procesů při obstarávání věcí obecného zájmu. Právní úprava podle § 256 tr. zákoníku pak primárně vyjadřuje zájem na ochraně přirozeného soutěžního prostředí, zájem na řádném a zákonném provedení jakékoli veřejné soutěže, zadání veřejné zakázky nebo jakékoli veřejné dražby, zejména zájem na dodržování stanoveného postupu za rovných podmínek pro všechny účastníky (zájemce, soutěžitele), včetně procesu veřejného zadávání. Z pohledu ochrany společenských zájmů by se tedy ustanovení § 256 tr. zákoníku mohlo skutečně zdát užším či speciálním. Pro posouzení vzájemného vztahu obou trestných činů si však naprosto nelze vystačit pouze s tímto úvodním srovnáním předmětu ochrany dotčených společenských vztahů. Co se týče objektivní stránky těchto trestných činů, je nutno vnímat, že trestný čin podle § 256 tr. zákoníku obecně spojuje trestní odpovědnost s jednáním pachatelů, která směřují k získání prospěchu, ať již vlastního, anebo prospěchu třetích osob. Za neoprávněné výhody je například nutno považovat i neoprávněně získané tržby (jak vyplývá z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 12. 2007, sp. zn. [5 Tdo 1339/2007](#)). Naproti tomu skutková podstata trestného činu podle § 331 tr. zákoníku spojuje trestní odpovědnost výlučně s existencí úplatku. Pojem úplatku je přitom zjevně užší než obecný pojem prospěchu, který je širší kategorií získané výhody. Zatímco úplatkem je ve smyslu § 334 odst. 1 tr. zákoníku pouze ta neoprávněná výhoda, na kterou není nárok, získáním prospěchu ve smyslu § 256 tr. zákoníku může být jakékoliv plnění, ať oprávněné či neoprávněné, resp. protiprávní. Pojem prospěchu tedy zahrnuje i možnosti legitimního plnění a oprávněných výhod nárokovaných z řádných právních aktů, například v podobě získání obchodních bonusů, referencí či plnění z obchodních smluv. Z hlediska znaku jednání (coby znaku objektivní stránky skutkové podstaty) se tedy naopak jako užší a speciální jeví skutková podstata trestného činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku, neboť dopadá pouze na ta jednání, společensky nepochybně

škodlivější, jejichž cílem je získání úplatku jako neoprávněné výhody bez právního nároku. Oproti tomu ustanovení § 256 tr. zákoníku spojuje podmínky trestní odpovědnosti v základní skutkové podstatě i v kvalifikovaných skutkových podstatách obecně se vznikem jakéhokoli prospěchu, včetně výhody mající legální oporu v právních vztazích a nárocích příjemce takové výhody.

36. Dále podle státního zástupce nelze přehlížet ani existenci kvalifikovaných skutkových podstat podle § 331 odst. 1, odst. 3 nebo 4 tr. zákoníku, které vyjadřují vyšší míru závažnosti jednání oproti jednání podle § 256 tr. zákoníku přísnějšími trestními sazbami v případech, kdy pachatel jedná v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch, tedy alespoň 1 milion Kč [§ 331 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku], resp. prospěch velkého rozsahu, tedy nejméně 10 milionů Kč [§ 331 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku], nebo se pachatel dopustí činu jako úřední osoba [§ 331 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku], anebo v tomto postavení směřuje své jednání k získání značného prospěchu, tedy nejméně 1 milionu Kč [§ 331 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku]. Tyto specifické znaky kvalifikované skutkové podstaty, resp. jejich vzájemné kombinace, které bezpochyby vyjadřují vyšší závažnost činu, přitom skutková podstata trestného činu podle § 256 tr. zákoníku ani ve svých vyšších odstavcích v tomto pojetí neobsahuje. Z hlediska znaku kvalifikované skutkové podstaty vyjádřené v § 331 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku se tedy jako užší (speciální) rovněž jeví trestný čin přijetí úplatku, k jehož spáchání postačuje již jednání v tzv. druhém úmyslu, aniž by vůbec muselo dojít k dosažení značného prospěchu.

č. 36

37. Ze shora nastíněného znění skutkových podstat trestných činů uvedených v § 256 a § 331 tr. zákoníku státní zástupce dovodil, že nejde o typický vztah ustanovení ryze užšího a širšího, tedy o případ tzv. vnořených kruhů, kdy jeden skutek při naplnění jedné skutkové podstaty (užší) vždy současně nutně naplňuje i znaky jiné skutkové podstaty (širší). Naopak z teoretického hlediska je třeba tento vztah vnímat jako případ tzv. prolínajících se kruhů, neboť mohou nastat situace, kdy jsou naplněny obě skutkové podstaty, stejně tak mohou nastat i situace, kdy jsou naplněny znaky jen jednoho z trestných činů. Nemůže tak jít o klasický případ speciality, kde je užití obecné normy vyloučeno v případě užití zvláštní normy. K posouzení takového vztahu trestných činů státní zástupce analogicky odkázal na stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. [Tpin 300/2017](#) (uveřejněného pod č. 1/2018 Sb. rozh. tr.). V právních úvahách o možnostech posouzení jednočinného souběhu v daném případě je třeba vzít v úvahu i závěr vyslovený v usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. [15 Tdo 885/2013](#) (uveřejněném pod č. 2/2015 Sb. rozh. tr.), podle něž korupční jednání, ať již ve formě aktivního poskytnutí, nabídnutí nebo slibu úplatku, nebo ve formě pasivního přijetí úplatku či jeho slibu nebo nabídky, je třeba ve veřejné i v soukromé sféře postihovat primárně ustanoveními o úplatkářství podle § 331 a § 332 tr. zákoníku.

38. Zásadním argumentem pro akceptování jednočinného souběhu (a neakceptování poměru speciality) obou posuzovaných trestných činů však pro státního zástupce zůstává ochrana různých společenských zájmů oběma ustanoveními. V případě skutkové podstaty trestného činu podle § 256 tr. zákoníku jde především o ochranu trhu financovaného z veřejných prostředků, soutěžního prostředí a oblasti veřejného zadávání, v případě trestného činu podle § 331 tr. zákoníku je to především ochrana řádného výkonu veřejné moci a rozhodovacích procesů při správě veřejných věcí. Rozdílný objekt těchto skutkových podstat je jednoznačně patrný i ze systematického zařazení obou ustanovení ve zvláštní části trestního zákoníku.

S odkazem na již zmíněné stanovisko sp. zn. [Tpjn 300/2017](#) státní zástupce připomněl, že jsou-li v konkrétním posuzovaném případě zasaženy i jiné zájmy, než které chrání ustanovení, u něhož by bylo možno uvažovat o tom, že je speciálním či primárním, měla by se uplatnit obecná zásada, že skutek je třeba posoudit podle všech v úvahu přicházejících ustanovení zvláštní části trestního zákoníku, jejichž znaky byly naplněny. Stejně tak lze analogicky odkázat např. na usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 26. 3. 2014, sp. zn. [15 Tdo 190/2014](#) (uveřejněné pod č. 48/2014 Sb. rozh. tr.), v němž se akcentuje nutnost porovnávat právě individuální objekty skutkových podstat posuzovaných trestných činů při úvahách o možnosti jednočinného souběhu různých trestných činů. Dále státní zástupce odkázal i na starší rozhodnutí bývalého Nejvyššího soudu ČSR ze dne 6. 7. 1986, sp. zn. [11 Tz 19/86](#), uveřejněné pod č. 43/1987-III. Sb. rozh. tr.

č. 36

39. Státní zástupce vyjádřil své přesvědčení, že spíše než vztah speciality by se jako příhodnější jevila varianta užití poměru subsidiarity mezi uvedenými trestnými činy podle § 256 tr. zákoníku a § 331 tr. zákoníku, a to při primárním užití ustanovení § 331 tr. zákoníku a pouze subsidiárním užití ustanovení § 256 tr. zákoníku. K tomu odkázal na obdobný přístup v případě korupční trestné činnosti v insolvenčním řízení, tedy na názor ke vztahu ustanovení § 331 a § 332 tr. zákoníku vůči ustanovení § 226 tr. zákoníku (o trestném činu pletich v insolvenčním řízení), jak jej zaujal velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu v již zmíněném usnesení ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. [15 Tdo 885/2013](#) (uveřejněném pod č. 2/2015 Sb. rozh. tr.). Státní zástupce připomněl, že Nejvyšší soud v uvedeném rozhodnutí k řešení sporné situace uvedl, že korupční jednání (ať již pasivní ve formě přijetí úplatku či jeho slibu, nebo aktivní v podobě nabídky či slibu poskytnutí úplatku) ve veřejné i soukromé sféře je třeba postihovat primárně ustanoveními o úplatkářství podle § 331 a § 332 tr. zákoníku. Ustanovení § 226 tr. zákoníku se zde může uplatnit jen subsidiárně v těch případech, na které nedopadají citovaná ustanovení o úplatkářství. Podle mínění státního zástupce nic nebrání tomu, aby se tento názor vyslovený Nejvyšším soudem identicky uplatnil na ustanovení § 256 tr. zákoníku, které je svým charakterem srovnatelné.

40. Při zohlednění obou výše označených rozhodnutí Nejvyššího soudu by primární použití ustanovení § 331, popřípadě § 332 tr. zákoníku připadalo v úvahu prakticky ve všech případech, v nichž by se korupční jednání týkalo problematiky zadávání veřejných zakázek, které ze své podstaty představuje obstarávání věcí obecného zájmu. Použití právní kvalifikace podle § 256 tr. zákoníku by subsidiárně připadalo v úvahu pouze v případech takového korupčního jednání, které by se netýkalo obstarávání věcí obecného zájmu, a nenaplněvalo by tedy znaky korupční trestné činnosti ve smyslu § 331 a násl. tr. zákoníku, nicméně by naplněvalo korupční znaky vyjádřené v § 256 tr. zákoníku. Šlo by tak o některé případy korupce související s určitými typy veřejných soutěží a veřejných dražeb, kde by jejich smysl a cíl měl oproti veřejným zakázkám výlučně soukromoprávní charakter, který se nevyznačuje přesahem do veřejné sféry a neváží se na uspokojování společenských potřeb větších skupin osob.

41. Státní zástupce připustil, že v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu (konkrétně v usnesení ze dne 2. 3. 2021, sp. zn. [6 Tdo 360/2020](#)) se objevil i přístup, který předložil dovolatel a který ovšem státní zástupce nesdílí, totiž že ustanovení § 256 tr. zákoníku je svým obsahem užší, speciální oproti ustanovení § 331 tr. zákoníku, neboť postihuje pouze specifickou oblast korupce, a to korupce při obstarávání veřejných záležitostí spočívajících ve veřejných

zakázkách, veřejných soutěžích a veřejných dražbách, zatímco podle § 331 tr. zákoníku se postihuje obecně korupce v jejím komplexním rozsahu. Podle státního zástupce je uvedený závěr v rozporu s výše označenými rozhodnutími Nejvyššího soudu (ve věcech vedených pod sp. zn. [15 Tdo 885/2013](#) a sp. zn. [4 Tz 81/2019](#)). Zatímco prvně zmíněné rozhodnutí při řešení vztahu trestných činů podle § 256 a § 331 tr. zákoníku dovozuje nutnost primárního užití ustanovení § 256 tr. zákoníku s tím, že právní kvalifikace podle § 331 tr. zákoníku se vůbec neuplatní, dřívější dvě rozhodnutí v dané situaci naopak dovozují nutnost primárního užití § 331 tr. zákoníku s tím, že právní kvalifikace podle § 256 tr. zákoníku by se uplatnila pouze subsidiárně tam, kde použití ustanovení § 331 tr. zákoníku nepřipadá v úvahu.

42. V posuzovaném případě není podle státního zástupce opodstatněné trvat na privilegování pachatele upřednostněním ustanovení § 256 tr. zákoníku, protože nelze *a priori* upřednostnit jedno ustanovení před druhým, ale vždy závisí na konkrétních okolnostech posuzovaného jednání, které z nich nakonec bude přísnější (tzn. i na tom, zda pachatel bude úřední osobou, v jakém obmyslu jednal, ke způsobení jaké škody či získání prospěchu směřoval, jaká bude výše jeho prospěchu apod.). Státní zástupce zdůraznil, že zde není jediný důvod, proč by měl být zvýhodňován pachatel trestné činnosti jen proto, že svým jednáním zasáhl také zájmy spojené s uskutečňováním veřejných zakázek či veřejných soutěží, a nikoli jen zájem na ochraně rozhodovacích procesů při plnění úkolů obecného zájmu. Není možné zvýhodňovat pachatele trestné činnosti, který se dopustil přijetí úplatku v souvislosti s veřejnou zakázkou, veřejnou soutěží či veřejnou dražbou, oproti pachateli, který taktéž přijme úplatek za okolností nesouvisejících s uvedenými právními instituty. K výkladu práva státní zástupce upozornil na usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. [III. ÚS 666/09](#), podle nějž se v aplikační praxi nelze držet toliko úzkého gramatického výkladu určitého normativního znaku, jestliže by to v důsledku znamenalo zjevné popření účelu, který zákonodárce sledoval vytvořením určité skutkové podstaty. Při výkladu je tudíž třeba vždy vycházet z objektu trestného činu, tzn. z označení a správného pochopení společenských hodnot a zájmů, k jejichž trestněprávní ochraně má dané ustanovení trestního zákoníku sloužit.

43. Státní zástupce vyjádřil své přesvědčení, že přijetí hmotné či nehmotné výhody v souvislosti s průběhem veřejné zakázky při uskutečňování úkonů obecného zájmu může naplňovat zákonné znaky několika sbíhajících se trestných činů (tedy současně podle § 256 i § 331 tr. zákoníku), aniž by šlo o rozpor se zásadou zákazu dvojího přičítání téže okolnosti. Zákaz dvojího přičítání téže okolnosti platí jen při posuzování okolností v rámci skutkové podstaty téhož trestného činu. Neuplatňuje se při úvahách o možnosti jednočinného souběhu trestných činů v tom směru, že okolnost, která je znakem jednoho ze sbíhajících se trestných činů, by nemohla současně podmiňovat použití vyšší trestní sazby u jiného sbíhajícího se trestného činu.

44. – 46. Nejvyšší soud reprodukoval zbývající část vyjádření státního zástupce.

47. S ohledem na výše uvedené státní zástupce navrhl Nejvyššímu soudu, aby podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného V. D. neboť jde o dovolání zjevně neopodstatněné. Souhlasil s projednáním dovolání v neveřejném zasedání i pro případ jiného než navrhovaného rozhodnutí podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. Ponechal dále na zvážení Nejvyššího soudu, zda z důvodu nejednotné aplikační praxe, jde-li o možný souběh trestných

činů podle § 256 a § 331 tr. zákoníku, nepostupovat podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, přisídících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „ZSS“ nebo „zákon o soudech a soudcích“), a postoupit věc k rozhodnutí velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu. Vyjádření státního zástupce bylo zasláno k možné replice obviněnému, který tohoto práva nevyužil.

IV.

Posouzení důvodnosti dovolání

a) Obecná východiska

48. Obviněný V. D. uplatnil dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021, který je v době rozhodování Nejvyššího soudu obsažen v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022, a dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021, který je v době rozhodování dovolacího soudu obsažen v § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2022. Z důvodů vyložených dále pod bodem 79. tohoto usnesení rozhodl Nejvyšší soud o dovolání obviněného ve velkém senátě trestního kolegia (dále též jen „velký senát“ nebo „velký senát trestního kolegia“, anebo obecně „Nejvyšší soud“).

49. – 52. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu uvedl obecné závěry týkající se uplatněných dovolacích důvodů.

b) K námitkám nepřipustným a k námitkám proti výroku o vině neodpovídajícím dovolacím důvodům

1. Obecně k námitkám nepřipustným a neodpovídajícím dovolacím důvodům

53. – 78. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu vypořádal námitky obviněného, které shledal nepřipustnými, resp. které směřovaly proti výroku o vině a neodpovídaly dovolacím důvodům.

c) K námitkám obviněného proti správnosti právní kvalifikace skutků jako trestných činů podle § 256 a § 331 tr. zákoníku

1. K procesnímu postupu

79. Trestní věc obviněného V. D. byla původně vedena u Nejvyššího soudu ve společném řízení s věcí obviněných M. T., P. Ku., P. Ko., J. V. a J. K., kteří také podali dovolání proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. 2 To 81/2020. Tato věc byla vedena pod sp. zn. [5 Tdo 284/2022](#), z níž ovšem byla věc obviněného V. D. usnesením ze dne 24. 9. 2024 vyloučena k samostatnému projednání a rozhodnutí podle § 23 odst. 1 tr. ř. a následně byla usnesením ze dne 25. 9. 2024, sp. zn. [5 Tdo 849/2024](#), postoupena velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu, neboť jeho senát č. 5 dospěl k odlišnému právnímu názoru na možnost posouzení jediného skutku jako dvou trestných činů podle § 256 a § 331 tr. zákoníku, než jak tuto otázku předtím vyřešil Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 2. 3. 2021, sp. zn. [6 Tdo 360/2020](#), jak bude rozvedeno níže. Kromě toho další odlišný postup naznačil Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. [4 Tz 81/2019](#). V podstatě

senát č. 5 připustil jednočinný souběh trestných činů zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 tr. zákoníku a přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku, naproti tomu senáty č. 4 a 6 vyloučily takovou možnost a upřednostňovaly buď prvně uvedené ustanovení (senát č. 6), anebo druhé ustanovení (senát č. 4). Senát č. 5 se tak přiklonil k názoru, jaký zaujal státní zástupce ve svém vyjádření k dovolání obviněného V. D. jak bylo rozvedeno shora. Obviněný se naproti tomu dovolával názoru, který zaujal senát č. 6 Nejvyššího soudu v označeném usnesení ze dne 2. 3. 2021, sp. zn. [6 Tdo 360/2020](#), podle něž z důvodu speciality má mít přednost ustanovení § 256 tr. zákoníku a ustanovení § 331 tr. zákoníku jako obecné se nemělo v jeho případě užít. Tato námitka obviněného pak odpovídá jím uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2021, ale není opodstatněná.

80. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu po přezkoumání věci vyslovil souhlas s názorem senátu č. 5, a tedy i soudů nižších stupňů, jakož i s názorem státního zástupce, jak vyplývá z níže uvedeného odůvodnění, tedy připustil jako možný jednočinný souběh trestných činů podle § 256 a § 331 tr. zákoníku.

č. 36

*2. Obecně k trestným činům podle § 256 a § 331 tr. zákoníku
a k vývoji právního postihu korupce v nedávném období*

81. Nejprve je třeba obecně zmínit jednotlivá ustanovení a stručně nastínit výklad některých jejich znaků.

82. Trestného činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí, kdo v souvislosti se zadáním veřejné zakázky, s veřejnou soutěží nebo veřejnou dražbou v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému prospěch zjedná některému dodavateli, soutěžiteli nebo účastníkovi dražby přednost nebo výhodnější podmínky na úkor jiných dodavatelů nebo soutěžitelů; za to bude potrestán odnětím svobody na 6 měsíců až 3 roky nebo zákazem činnosti. Podle § 256 odst. 2 tr. zákoníku bude pachatel potrestán odnětím svobody na 2 roky až 8 let, jestliže a) spáchá čin uvedený v § 256 odst. 1 tr. zákoníku jako člen hodnotící komise, vyhlášovatel nebo pořadatel veřejné soutěže nebo veřejné dražby, licitátor nebo jako člen organizované skupiny, b) způsobí takovým činem značnou škodu, nebo c) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch. Podle § 256 odst. 3 tr. zákoníku bude stejně jako v § 256 odst. 2 tr. zákoníku potrestán, kdo za okolností uvedených v § 256 odst. 1 tr. zákoníku žádá, přijme nebo si dá slíbit majetkový nebo jiný prospěch. Podle § 256 odst. 4 tr. zákoníku bude potrestán odnětím svobody na 3 roky až 10 let, kdo za okolností uvedených v § 256 odst. 1 tr. zákoníku žádá, přijme nebo si dá slíbit majetkový nebo jiný prospěch a spáchá takový čin jako úřední osoba. Ustanovení § 256 odst. 4 tr. zákoníku bylo doplněno novelizací provedenou zákonem č. 330/2011 Sb. s účinností od 1. 12. 2011.

83. Trestného činu přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 tr. zákoníku se dopustí, kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek (alinea 1), nebo kdo sám nebo prostřednictvím jiného v souvislosti s podnikáním svým nebo jiného pro sebe nebo pro jiného přijme nebo si dá slíbit úplatek (alinea 2); za to bude potrestán odnětím svobody až na 4 roky nebo zákazem činnosti. Podle § 331 odst. 2 tr. zákoníku bude potrestán odnětím svobody na 6 měsíců až 5 let, kdo za okolností uvedených v § 331 odst. 1 tr. zákoníku žádá úplatek. Podle § 331 odst. 3

tr. zákoníku bude odnětím svobody na 3 roky až 10 let nebo propadnutím majetku pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v § 331 odst. 1 nebo 2 tr. zákoníku v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch, nebo b) spáchá-li takový čin jako úřední osoba. Podle § 331 odst. 4 tr. zákoníku bude odnětím svobody na 5 až 12 let pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v § 331 odst. 1 nebo 2 tr. zákoníku v úmyslu opatřit sobě nebo jinému prospěch velkého rozsahu, nebo b) spáchá-li takový čin jako úřední osoba v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch. Toto ustanovení trestního zákoníku bylo změněno v průběhu let jednou, a to též shora uvedeným zákonem č. 330/2011 Sb. s účinností od 1. 12. 2011, jímž byly zpřísněny trestní sazby v § 331 odst. 1 tr. zákoníku (horní hranice trestu odnětí svobody byla zvýšena z původních 3 roků na 4 roky) a v § 331 odst. 3 tr. zákoníku (trestní sazba trestu odnětí svobody byla zvýšena z původních 2 roků až 8 let na 3 roky až 10 let).

č. 36

84. Ustanovením o trestném činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 tr. zákoníku se chrání (objekt trestného činu) zájem na řádném a zákonném provedení jakékoli veřejné soutěže, zadání veřejné zakázky nebo jakékoli veřejné dražby, zejména zájem na dodržování stanoveného postupu za rovných podmínek pro jejich účastníky (soutěžitele), jak vyplývá i z odborné literatury (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 271. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 3401, § 256, marg. č. 1). Předmětem ochrany (objektem) trestného činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku je zájem na řádném, nestranném a zákonném obstarávání věcí obecného zájmu, resp. zájem na rovnosti podmínek soutěžitelů v hospodářské soutěži, která by mohla být narušena korupčním jednáním (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník III. § 272 až 421. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4149, § 331, marg. č. 1).

85. V tomto směru je třeba upozornit, že obecný postih korupčních jednání obsažený nyní v § 331 a násl. tr. zákoníku byl při rekodifikaci trestního práva hmotného rozšířen i o případy korupce v souvislosti s podnikáním (vlastním nebo jiného), což obecná ustanovení postihující úplatkářství obsažená v předcházejícím § 160 a násl. tr. zák. neobsahovala. Potřebu zavést postih korupce v soukromoprávních vztazích i do obecných ustanovení o postihu úplatkářství odůvodnil zákonodárce při přijímání trestního zákoníku v roce 2009 požadavky vyplývajícími ze závazků na základě našeho členství v Evropské unii, konkrétně na základě rámcového rozhodnutí Rady Evropské unie ze dne 22. 7. 2003 č. 2003/568/SVV, o boji s korupcí v soukromém sektoru, a společné akce o korupci v soukromém sektoru ze dne 22. 12. 1998 přijaté Radou Evropské unie na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii. Později v roce 2011 pak ještě zákonodárce zostřoval trestní represi korupčních jednání shora zmíněnou novelizací provedenou zákonem č. 330/2011 Sb., kterou navrhla vláda v rámci plnění svého závazku z programového prohlášení o boji proti korupci, zejména pak úředních osob, jak vyplývá z důvodové zprávy k tomuto zákonu. Zmíněnou novelizací byla zostřena trestní represe u korupčních jednání obsažených v ustanoveních § 256, § 257, § 258 a § 331 tr. zákoníku. Bohužel ani při těchto změnách nebyla zevrubně zvažována možná konkurence dosavadních, nově zaváděných či měněných ustanovení, tzv. konkurence zákonů, a zákonodárce ani v jednom případě nenastínil její možné řešení. Přitom tato konkurence byla očekávatelná, zvláště pokud se upravovala korupce specificky u některých případů nežádoucího jednání v tržním hospodářství (jako specifický typ hospodářské kriminality, popřípadě i kriminality majetkové), současně se ale jako obecný delikt proti pořádku ve věcech veřejných spočívající v úplatkářství zavedl postih korupce v soukromoprávních vztazích, konkrétně v souvislosti s podnikáním. Právě zejména pro korupci při zadávání veřejných

zakázek veřejným zadavatelem je typické, že jde současně o korupci činěnou v souvislosti s podnikáním, neboť o zadání veřejné zakázky typicky usilují podnikatelé při výkonu své podnikatelské činnosti (zpravidla jde o obchodní společnosti, zakládané obvykle za podnikatelským účelem). Současně je podobně typické pro tyto případy zadávání veřejné zakázky veřejným zadavatelem, že jde o věc obecného zájmu ve smyslu tradičního výkladu tohoto znaku první alternativy (alinea 1) úplatkářského jednání v § 331 odst. 1 i § 332 odst. 1 tr. zákoníku.

86. Za obstarávání věcí obecného zájmu se totiž obvykle považuje činnost, která souvisí s plněním úkolů týkajících se věcí obecného zájmu, tedy nejen rozhodování orgánů státní moci a správy, ale i jiná činnost při uspokojování zájmů občanů a právnických osob v oblasti materiálních, sociálních, kulturních a jiných potřeb, jak vyplývá z ustáleného výkladu v aplikační praxi (viz např. stanovisko uveřejněné pod č. [16/1988](#) Sb. rozh. tr. v bodě IV.) i v odborné literatuře (ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník III. § 272 až 421. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4151, § 331, marg. č. 4). Jde tedy o plnění všech úkolů, na jejichž řádném a nestranném plnění má zájem celá společnost nebo určitá sociální skupina, zejména jde o činnost, jíž jsou plněny společensky významné úkoly přímo, např. rozhodování soudců, státních zástupců, policejních orgánů a jiná činnost policistů, odpovědných funkcionářů a úředníků státní správy i územní samosprávy (obcí a obecních úřadů, krajů a krajských úřadů), činnost lékařů a dalších osob činných ve zdravotnictví, ale i ve školství (např. při přijímání na vysoké a střední školy, při státních závěrečných zkouškách, maturitách) apod. (viz např. rozhodnutí č. [1/1978](#) nebo č. [13/1990-I](#). Sb. rozh. tr., jakož i zmíněné stanovisko pod č. [16/1988](#) Sb. rozh. tr.). Obstaráváním věcí obecného zájmu je nepochybně veškerý výkon veřejné moci (ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník III. § 272 až 421. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4151, § 331, marg. č. 4). Ovšem (a to historicky již od roku 2004) je významně rozšiřován tento pojem i do soukromoprávní oblasti výkladovým ustanovením, podle něž se za obstarávání věcí obecného zájmu považuje též zachovávání povinnosti uložené právním předpisem nebo smluvně převzaté, jejímž účelem je zajistit, aby v obchodních vztazích nedocházelo k poškozování nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů nebo osob, které jejich jménem jednají (nyní viz § 334 odst. 3 tr. zákoníku). Toto rozšíření pojmu obstarávání věcí obecného zájmu bylo zavedeno do českého právního řádu jeho novelizací provedenou zákonem č. 537/2004 Sb. s účinností od 22. 10. 2004 v reakci na závazky vyplývající z našeho členství v Evropské unii (v rámci tzv. 3. pilíře), konkrétně šlo o společnou akci o korupci v soukromém sektoru (č. 98/742/JVV) přijatou Radou Evropské unie na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii. Tato společná akce byla posléze zrušena již zmíněným rámcovým rozhodnutím Rady Evropské unie ze dne 22. 7. 2003 č. 2003/568/SVV, o boji s korupcí v soukromém sektoru, na jehož podkladě byl později též zaveden postih úplatkářství v souvislosti s podnikáním, jak bylo zmíněno výše, přesto zmíněné výkladové ustanovení bylo při rekodifikaci trestního práva hmotného (v letech 2007 až 2009) ponecháno a je tak v případech naplnění jeho znaků upřednostňován postih korupce jako úplatkářství při obstaráváním věcí obecného zájmu (více k tomu ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník III. § 272 až 421. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 4192, § 334, marg. č. 3).

87. Je-li již poukazováno na vývoj právní úpravy alespoň v relativně nedávném období (posledních asi 30 let), je možno připomenout též to, že předobrazem právní úpravy obsažené nyní v § 256 tr. zákoníku bylo ustanovení § 128a tr. zák. (souhrnně s dalšími ustanoveními

nazvané pletichy při veřejné soutěži a veřejné dražbě) a v případě § 331 tr. zákoníku šlo o § 160 tr. zák. (přijímání úplatku). Ustanovení § 128a tr. zák. bylo zavedeno zákonem č. 557/1991 Sb. s účinností od 1. 1. 1992 a za celou dobu své existence se až do 31. 12. 2009 nezměnilo. V § 128a odst. 3 tr. zák. byl stanoven postih korupce trestem odnětí svobody v trvání 2 roků až 8 let pro toho, kdo žádal, přijal nebo si dal slíbit majetkový nebo jiný prospěch za okolností uvedených v § 128a odst. 1 tr. zák., tj. při zjednání přednosti některému soutěžiteli nebo účastníku dražby nebo výhodnějších podmínek na úkor jiných soutěžitelů v souvislosti s veřejnou soutěží nebo veřejnou dražbou v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému prospěch. V době zavedení tohoto nového typu trestné činnosti ovšem obsahovalo obecné ustanovení o přijímání úplatku v § 160 tr. zák. sankci vždy mírnější, neboť zákonodárce i na nejtěžší případ obsažený v tehdejší § 160 odst. 3 tr. zák. (ve znění účinném do 8. 6. 1999) postihující korupci veřejných činitelů stanovil trest odnětí svobody v rozpětí 1 roku až 5 let. Ani v období mezi 9. 6. 1999 a 30. 6. 2008 neobsahoval § 160 tr. zák. přísnější trestní sazbu trestu odnětí svobody, buď byly mírnější (v § 160 odst. 1 až 3 tr. zák.), anebo byla stejná v § 160 odst. 4 tr. zák. (v rozpětí 2 roků až 8 let) pro případ přijetí úplatku za okolností zvláště přitěžujících (jednání v úmyslu opatřit sobě nebo jinému úplatek velkého rozsahu, spáchání činu v postavení veřejného činitele s úmyslem opatřit sobě či jinému značný prospěch).

88. Tento koncept byl ovšem narušen novelizací provedenou zákonem č. 122/2008 Sb. S účinností od 1. 7. 2008, jímž byly zpřísněny trestní sazby trestu odnětí svobody za přijímání úplatku v § 160 odst. 1 (z výměry až na 2 roky na výměru až na 3 roky), odst. 2 (z rozpětí 6 měsíců až 3 roky na 6 měsíců až 5 let), odst. 3 (z rozpětí 1 roku až 5 let na rozpětí 2 roky až 8 let) a odst. 4 (z rozpětí 2 roky až 8 let na 5 až 12 let) tr. zák. Tento krok byl odůvodněn plněním mezinárodních závazků v oblasti boje proti korupci a proti praní špinavých peněz na základě požadavků plynoucích z hodnotících zpráv mezinárodních organizací OECD a GRECO (šlo o vládní návrh zákona na základě usnesení vlády č. 1199 ze dne 25. 10. 2006). Stejnou novelizací byl rozšířen i pojem (zahraničního) veřejného činitele v § 162a odst. 2 tr. zák.

89. Z uvedeného vyplývá, že ustanovení § 128a odst. 3 tr. zák. původně obsahovalo buď přísnější sankci než ustanovení § 160 (v odst. 1 až 3) tr. zák., anebo stejně přísnou sankci jako byla v § 160 odst. 4 tr. zák., a to od roku 1992 až do poloviny roku 2008. V tomto období tak nemohla nastat situace, že by korupce naplňující zároveň obě ustanovení § 128a odst. 3 i § 160 (v jakékoliv variantě) tr. zák. mohla být přísněji postížena podle druhého z uvedených ustanovení. Za této dřívější úpravy proto mohlo dávat dobrý logický smysl, pokud se v odborné literatuře uvádělo, že není možno spáchat jedním skutkem trestné činy jak podle § 128a odst. 3 tr. zák., tak i podle § 160 tr. zák., a že je jejich jednočinný souběh v takovém případě vyloučen (počítalo se s přednostním uplatněním § 128a odst. 3 tr. zák.) – viz k tomu zejména ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. Trestní zákon. Komentář. II. díl (§ 91 až 301). 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 845, k § 128a, marg. č. 16; shodně NOVOTNÝ, O., VOKOUN, R. a kol. Trestní právo hmotné – II. Zvláštní část. 5. vydání. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 185 (marg. č. 377). V této spojitosti je možno zmínit i názor uváděný v posledně citované učebnici, že bylo třeba zavést postih korupce vůči účastníkům veřejné soutěže nebo veřejné dražby, protože účast v nich nelze považovat za obstarávání věcí obecného zájmu, tedy nemůže být postíženo podle obecných ustanovení o úplatkářství v tehdejších § 160 až § 162 tr. zák., ale jen jako trestné činy podle § 128b nebo § 128c tr. zák. (nyní jde o ustanovení § 257 a § 258 tr. zák.), přičemž

se odkazovalo na rozhodnutí č. 14/1993 Sb. rozh. tr. (usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 10. 1992, sp. zn. [4 Tz 37/92](#)). K tomu je ovšem vhodné doplnit, že naposledy uvedené rozhodnutí vychází z právní úpravy obsažené v trestním zákoně na počátku 90. let 20. století, kdy ustanovení § 128a tr. zák. obsahovalo přísnější úpravu pasivní korupce než § 160 tr. zák. (viz výše). V té době chybělo též shora citované ustanovení o výkladu pojmu obstarávání věcí obecného zájmu v obchodních vztazích, jež bylo do § 162a odst. 3 tr. zák. zavedeno až v roce 2004 (zákonem č. 537/2004 Sb.). Navíc zmíněný výklad v učebnici z roku 2007 se vztahoval k tehdy účinné právní úpravě a nepočítal ani s pozdějším rozšířením postihu úplatkářství na případy související s podnikáním, jak k němu došlo při rekodifikaci trestního práva hmotného v roce 2009 (viz výše). K tomu lze snad jen doplnit, že změny v oblasti postihu korupce zavedené jednak novelizací v roce 2008 (zákonem č. 122/2008 Sb.) a jednak při rekodifikaci trestního práva hmotného v roce 2009 (zákonem č. 40/2009 Sb.) byly plánovány v zásadě ve stejné podobě již v roce 2004 (k tomu lze odkázat na sněmovní tisk č. 744 z roku 2004 ze IV. volebního období Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, konkrétně na § 234 o zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě a na § 306 o přijímání úplatku).

č. 36

90. Z uvedeného hrubého nástinu vývoje právní úpravy je patrné, že vztah ustanovení o postihu úplatkářství a korupce při zadávání veřejných zakázek, při veřejných soutěžích a veřejných dražbách se může jevit v různém světle v závislosti na dikci jednotlivých ustanovení a jejich výkladu v příslušném období. Je tak namístě přehodnotit dříve přijímané odůvodnění a na první pohled správný názor, že specificky zaměřené ustanovení na úzkou dílčí oblast veřejných zakázek, veřejných soutěží a veřejných dražeb by mělo mít aplikační přednost před obecně vymezeným ustanovením o korupci při obstarávání veškerých věcí obecného zájmu, stejně tak dobrý smysl dávalo postihování korupce mezi účastníky veřejných soutěží (včetně uchazečů o veřejné zakázky) a veřejných dražeb jen podle zvláštního ustanovení s tím, že taková účast sama o sobě není věcí obecného zájmu. Náhled na to se ovšem postupem doby měnil, nejprve (v roce 2004) došlo k rozšíření pojmu obstarávání věcí obecného zájmu i na některé případy zachovávání povinností v obchodních vztazích (dnešní výkladové ustanovení § 334 odst. 3 tr. zákoníku, předtím § 162a odst. 3 tr. zák.), následně v roce 2008 zvýšením trestních sazeb u obecných trestných činů postihujících korupci, avšak ponecháním trestních sazeb u zvláštních případů postihu korupce, pak i při rekodifikaci trestního práva hmotného (v roce 2009) rozšířením dosahu obecného ustanovení o úplatkářství i na případy související s podnikáním, aby pak (v roce 2011) došlo ještě k dalšímu zpřísnění trestních sazeb korupčních trestných činů (podle § 257, § 258 a § 331 tr. zákoníku) a zavedení další okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby v § 256 odst. 4 tr. zákoníku.

91. Zlom nastal především v polovině roku 2008, když byla poprvé zavedena úprava obsahující vyšší trestní sazby u obecných ustanovení o postihu úplatkářství, konkrétně přijímání úplatku, než byla stanovená (a nezměněná) trestní sazba trestu odnětí svobody u postihu korupce v podobě pletich při veřejné soutěži a veřejné dražbě (podle § 128a odst. 3 tr. zák.). Na tom se nic nezměnilo ani při rekodifikaci trestního práva hmotného, ani při dalším pozdějším ztřeštění trestní represe v této oblasti v roce 2011. Od té doby je tak v trestním zákoníku obsažena právní úprava, která za určité konstelace obsahuje přísnější postih korupce podle obecného ustanovení o úplatkářství, než je obsažen v ustanovení o specifickém typu korupce v určité dílčí oblasti života – při zadávání veřejných zakázek. Podobné případy lze ovšem nalézt

i v jiných dílčích oblastech, např. v oblasti insolvenčního řízení (k tomu viz rozhodnutí č. [2/2015-I](#). Sb. rozh. tr. a s tím související pasáž níže).

3. Obecně k jednočinnému souběhu a jeho vyloučení

92. Dále lze obecně připomenout základní princip, že jednání pachatele se zásadně má posoudit podle všech v úvahu přicházejících ustanovení, není-li důvodu některé z nich neužít pro jeho zvláštní poměr k jiným ustanovením zákona, konkrétně z důvodu speciality, subsidiarity nebo konzumpce (u níž se navíc někdy odlišuje konzumpce faktická od konzumpce zákonem předpokládané). Základním smyslem institutu jednočinného souběhu trestných činů, neboli tzv. ideální konkurence, je vystihnout povahu a závažnost jednání pachatele, jak vyplývá i z judikatury (tak např. rozhodnutí pod č. [25/1964](#) Sb. rozh. tr.).

č. 36

93. Stručně uvedeno případ, kdy jeden skutek naplňuje znaky více trestných činů, které vedle sebe ob stojí, se považuje za jednočinný souběh, neboli ideální (současnou) konkurenci (*concursum formalis*), který se odlišuje od případu spáchání více trestných činů více skutky, tedy od souběhu vícečinného, neboli reálné (postupné) konkurence (*concursum materialis*), které dále nemusí být věnována pozornost (s ohledem na zaměření položené otázky). Souběh se ještě člení na stejnorodý a různorodý podle toho, zda je více trestných činů spáchaných pachatelem stejných nebo různých (členění platí jak pro souběh jednočinný, tak i vícečinný). V daném případě se otázka týkala posouzení, zda jde o souběh jednočinný různorodý, anebo zda je tento souběh vyloučen pro vzájemný poměr posuzovaných skutkových podstat trestných činů, neboli jde o případ tzv. nepravé konkurence (též zvané konkurence zákonné, někdy také „jednoty zákonů“). Prvním důvodem pro vyloučení jednočinného souběhu je specialita, tedy případ vyloučení obecné normy z důvodu upřednostnění normy zvláštní (*lex specialis derogat legi generali*). Speciální skutková podstata má zúžený rozsah oproti skutkové podstatě obecné. Typicky jde o ochranu téhož právního statku více ustanoveními, z nichž jedno je širší (obecné) a jedno užší (speciální), přičemž toto užší je specificky zaměřené na ochranu stejného právního statku (objektu – právního zájmu společnosti). Typickým případem je poměr tzv. vnořených kruhů, tedy užší skutková podstata naplňuje všechny znaky skutkové podstaty obecné a zároveň i nějaký další znak zvláštní (speciální), který ji od obecné skutkové podstaty odlišuje. Jde (podle majoritního názoru) především o případy kvalifikovaných nebo privilegovaných skutkových podstat vůči základním, o nichž se důvodně (především v německé nauce) hovoří jako o tzv. nesamostatných obměnách (např. poměr loupeže podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku a podle § 173 odst. 1, 3 tr. zákoníku), jež se odlišují od tzv. samostatných obměn, tzv. *delicta sui generis*, které byly obměněny natolik podstatně (v jednom či více znacích), že byla vytvořena zcela nová samostatná skutková podstata s vlastním obsahem bezpráví (dochází přitom k uvolnění od výchozí skutkové podstaty, může jít i o spojení dvou výchozích skutkových podstat – např. braní rukojmí podle § 174 tr. zákoníku vůči omezování osobní svobody podle § 171 tr. zákoníku a vydírání podle § 175 tr. zákoníku) – více k tomu ŘÍHA, J. Ještě k privilegovaným skutkovým podstatám. Trestní právo, 2004, č. 3, s. 22 a násl., č. 4, s. 9 a násl. I u nás se obecně uznává, že poměr speciality je dán i v případech skutkových podstat složených vůči skutkovým podstatám, jež lze považovat za jejich části (např. loupež vůči krádeži a omezování osobní svobody). I v případě tzv. křížících se kruhů se někdy poměr speciality připouští, pokud ovšem má užší ustanovení současně znaky širšího, přičemž někdy se dodává, že tomu tak je pravidelně, v obvyklých případech – viz např. Solnař, V. Systém československého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti. Praha: Academia,

1972, s. 329; resp. Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D., Vanduchová, M. Systém českého trestního práva. Část II. Základy trestní odpovědnosti. Praha: Novatrix, 2009, s. 433 (II. část). Účelem speciálních ustanovení přitom má být postižení útoku zvláštním způsobem odchylným od obecného tak, aby to odpovídalo zvláštnostem případu (ať přísněji nebo mírněji). Dále může být vyloučen jednočinný souběh, a to i v případě tzv. křížících se kruhů (tzv. interference), jde-li o subsidiaritu, tj. pokud obě ustanovení podobným způsobem chrání tytéž zájmy před obdobnými protiprávními jednáními, přičemž přednost před ustanovením podpůrným dostane ustanovení primární (*lex primaria derogat legi subsidiariae*). Jedna skutková podstata může být v určitém směru sice vymezena úžeji, v jiném zase šířeji oproti druhé. Subsidiarita jen doplňuje princip speciality, proto se někdy v teorii považuje za zbytečnou. Zpravidla je ustanovení postihující jednání méně závažné subsidiární k tomu postihujícímu závažnější jednání, směřují-li obě k ochraně týchž zájmů, typicky ustanovení o trestných činech ohrožovacích ve vztahu k poruchovým, dále ustanovení postihující vzdálenější vývojová stadia ve vztahu k bližším dokonání, ustanovení o méně závažných formách účastenství ve vztahu k závažnějším. Účelem subsidiárního ustanovení je doplnit ochranu právního statku poskytovanou ustanovením primárním (typicky proti sice závažnějšímu útoku, nicméně úžeji vymezenému).

4. Názor zaujatý v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 2021, sp. zn. [6 Tdo 360/2020](#)

94. Senát č. 6 Nejvyššího soudu zaujal ve svém již dříve zmíněném usnesení ze dne 2. 3. 2021, sp. zn. [6 Tdo 360/2020](#), názor, že ustanovení o trestném činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 tr. zákoníku, v němž je postih korupce v oblasti zadávání veřejných zakázek, veřejných soutěží a veřejných dražeb upraven v jeho odstavcích 3 a 4, má přednost před ustanovením o trestném činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku z důvodu speciality. Níže budou stručně nastíněny důvody takového přístupu citováním či rekapitulací vybraných pasáží z jeho odůvodnění, v němž se senát č. 6 zevrubně věnoval této otázce, a to zejména na str. 102 až 108 v bodech 303. až 328. (ve zbytku lze odkázat na toto usnesení).

95. Senát č. 6 nejprve připomněl text zákona, jeho výklad v odborné literatuře a principy, na nichž stojí přístup nauky i aplikační praxe při posuzování jednočinného souběhu a jeho vyloučení (v těchto východiscích není mezi senáty č. 5 a 6 rozporu, souhlasí s nimi i velký senát trestního kolegia, jak též vyplývá z porovnání pasáží uvedených shora). Dále pak senát č. 6 rozvedl své úvahy, proč je jednočinný souběh posuzovaných trestných činů podle § 256 a § 331 tr. zákoníku vyloučen a proč má podle něj mít přednost prvně uvedené ustanovení. V tomto ohledu s důrazem na některé aspekty daného případu, především pak ale ve výsledku užití obecných zásad, se však odlišoval od názoru pátého senátu, k němuž se přiklonil i velký senát trestního kolegia, proto budou některé argumenty šestého senátu předestřeny.

96. Dále senát č. 6 v uvedeném rozhodnutí potvrdil správnost názoru odvolacího soudu, že „korupční jednání úřední osoby v rámci řízení o zadání veřejné zakázky, veřejné soutěže nebo veřejné dražby je vyjádřeno přímo v její nejpřísnější kvalifikaci (§ 256 odst. 4 tr. zákoníku), což vylučuje právní kvalifikaci skutku podle § 331 tr. zákoníku, jež postihuje korupci obecně“. Tento senát vyšel z toho, že § 256 odst. 4 tr. zákoníku jako speciální skutková podstata trestného činu má zúžený rozsah v poměru k obecné skutkové podstatě (§ 331 tr. zákoníku). Zákonné znaky obecnějšího trestného činu jsou v ní konkretizovány a doplněny

znaky zvláštními. Byť mají rozdílný druhový objekt ochrany odvozovaný od zařazení předmětných trestných činů do různých hlav zvláštní části trestního zákoníku, obě skutkové podstaty těchto trestných činů chrání určité právní statky charakterizované jako veřejné. Jestliže objektem trestného činu podle § 331 tr. zákoníku je řádné, nestranné a zákonné obstarávání věcí obecného zájmu, tedy „ochrana čistoty veřejného života“, jde o širší pojetí aspektu „veřejnosti“, čímž je vyjádřen obecný charakter této skutkové podstaty, oproti pojetí užšímu, vyjádřenému ve skutkové podstatě trestného činu podle § 256 odst. 1, 3 a 4 tr. zákoníku, jejíž úprava slouží na ochranu stanoveného postupu za rovných podmínek pro účastníky (soutěžitele) při zadávání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě. Účelem úpravy obou skutkových podstat tak je ochrana před korupcí při obstarávání veřejných záležitostí, přičemž jejich vzájemný vztah a znaky těchto skutkových podstat mají odpovídat teoretickým základům o vyloučení jednočinného souběhu z důvodu poměru speciality. Obě skutkové podstaty daných trestných činů slouží k ochraně téhož zájmu, přičemž úprava trestného činu podle § 256 odst. 1, 3 a 4 tr. zákoníku je zaměřena na určitá specifická protiprávní jednání, tj. fakticky úplatkářství v oblasti veřejných zakázek, veřejných soutěží a veřejných dražeb, čímž je vyjádřena zvláštní povaha a škodlivost takových útoků pro společnost, a z čehož tak má být patrný zúžený rozsah této skutkové podstaty.

97. Senát č. 6 k tomu poukázal též na shodný názor obsažený v tehdejší relevantní odborné literatuře – ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2627; DRAŠTÍK, A. a kol. Trestní zákoník. II. díl. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, § 256, dostupný v systému ASPI [cit. 2025-2-25], ID KO40_2009CZ, z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

98. Dále senát č. 6 rozvedl, proč neakceptoval argumentaci dovolatele (nejvyššího státního zástupce), který se dožadoval použití § 331 tr. zákoníku s odkazem na různé znaky v obou skutkových podstatách, a jak sám vyložil sporné pojmy prospěchu jako pojmu širšího na straně jedné (§ 256 tr. zákoníku) a úplatku jako pojmu užšího na straně druhé (§ 331 tr. zákoníku) s tím, že v obou případech je jejich esenciálním znakem neoprávněnost. Senát č. 6 pak vypořádal námitky dovolatele, který požadoval přiměřeně uplatnit myšlenky obsažené ve stanovisku trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. [Tpin 300/2017](#), uveřejněném pod č. 1/2018 Sb. rozh. st., nebo v usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. [15 Tdo 885/2013](#), uveřejněném pod č. 2/2015 Sb. rozh. tr., na posuzovanou věc, protože v těchto případech šlo o jiné typy souběhu. Podle něj nemůže mít vliv ani ustanovení § 334 odst. 2 tr. zákoníku o další kategorii speciálních subjektů spadajících pod pojem úřední osoby, významné z hlediska trestných činů podle § 331 až § 333 tr. zákoníku. Pro posouzení případu řešeného senátem č. 6 totiž ustanovení § 334 odst. 2 tr. zákoníku nehrálo roli, neboť obviněnému bylo kladeno za vinu, že byl úřední osobou ve smyslu § 127 tr. zákoníku, tedy podle ustanovení, které je určující jak pro skutkovou podstatu podle § 331 tr. zákoníku, tak i pro skutkovou podstatu podle § 256 tr. zákoníku.

99. Senát č. 6 pak připustil, že za určité konstelace může být posouzení činu jen podle § 256 odst. 4 tr. zákoníku mírnější než posouzení téhož skutku podle § 331 odst. 4 tr. zákoníku, tedy v obou případech podle nejpřísnější varianty obou ustanovení, neboť v prvním je uvedena trestní sazba trestu odnětí svobody v rozpětí 3 roky až 10 let, zatímco u druhého v rozpětí 5 až 12 let. Přesto i za takové situace setrval na specialitě trestného činu podle § 256 odst. 4 tr. zákoníku. Připustil přitom, že právní úprava se nejeví být jednotnou a snadno uchopitelnou.

Nápravu však podle něj může učinit jen zákonodárce. Dále rozvedl, že pro ty případy, kdy by bylo naplněno ustanovení § 334 odst. 2 tr. zákoníku, a tím i ustanovení § 331 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, nikoli však přímo ustanovení § 256 odst. 4 tr. zákoníku, se nabízí využít analogii, která by byla ve prospěch pachatele (*in bonam partem*), protože v posledně uvedeném ustanovení je obsažena mírnější trestní sazba.

100. Na závěr senát č. 6 shrnul, že v případě zmíněných dvou skutkových podstat jde o případ tzv. vnořených kruhů, a nikoli tzv. prolínajících kruhů, jak uváděl nejvyšší státní zástupce, protože ustanovení § 331 tr. zákoníku o trestném činu úplatkářství představuje obecnou úpravu, zatímco postih korupce podle § 256 tr. zákoníku je případem speciálním, užším, neboť při naplnění znaků uvedených v § 256 odst. 3, resp. 4 tr. zákoníku jsou vždy naplněny i znaky obecného ustanovení.

5. *Názor zaujatý v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. [4 Tz 81/2019](#)*

č. 36

101. Senát č. 4 trestního kolegia Nejvyššího soudu zaujal názor, že ustanovení o trestném činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 tr. zákoníku je subsidiární vůči ustanovení o trestném činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku, což prezentoval ve svém rozsudku ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. [4 Tz 81/2019](#). Vycházel přitom z přiměřeného uplatnění názoru zaujatého velkým senátem trestního kolegia Nejvyššího soudu v usnesení ze dne 13. 8. 2014, sp. zn. [15 Tdo 885/2013](#), které bylo uveřejněno pod č. 2/2015 Sb. rozh. tr. a podle něž ustanovení § 226 odst. 3 tr. zákoníku o trestném činu pletich v insolvenčním řízení je subsidiární vůči ustanovením postihujícím úplatkářství podle § 331 a § 332 tr. zákoníku. Senát č. 4 pak navrhoval uplatnit stejný přístup i na ustanovení § 256 tr. zákoníku, které by bylo subsidiární vůči § 331 tr. zákoníku, dále však tuto myšlenku nerozvíjel.

6. *Názor zaujatý velkým senátem trestního kolegia Nejvyššího soudu v této věci*

102. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu se shodl na správnosti názoru, s jakým mu věc předložil senát č. 5, vyjádřeným v usnesení ze dne 25. 9. 2024, sp. zn. [5 Tdo 849/2024](#). Předně lze souhlasit se správností teoretických východisek uvedených nejen senátem č. 5, ale i senátem č. 6, který o ně opřel svůj závěr o vyloučení jednočinného souběhu trestných činů podle § 256 a § 331 tr. zákoníku a z důvodu speciality upřednostnil užití prvně uvedeného ustanovení. Je také možno souhlasit s tím, že při běžných (typických) průbězích skutkových dějů bude obvyklé (standardní), že v případě naplnění znaků obsažených v § 256 odst. 3 nebo 4 tr. zákoníku budou zároveň naplněny i znaky uvedené v § 331 odst. 1 alinea 1 nebo 2, popřípadě odst. 2 tr. zákoníku (a případně i vyšších odstavců). V tomto směru by tak šlo o překrývání znaků skutkových podstat obou trestných činů, tj. o průnik dvou množin. Případ výlučného naplnění znaků podle § 256 odst. 3 nebo 4 tr. zákoníku, aniž by byly naplněny znaky uvedené v § 331 tr. zákoníku, bude zřejmě hledán obtížně, a to i v rovině zcela teoretické (hypotetické), tím spíše pak v rovině konkrétní (v aplikační praxi), zřejmě ale nebude zcela vyloučen, jak se podává z rezolutivního závěru zaujatého senátem č. 6 (viz shrnující pasáž o tom, že jde jednoznačně o vnořené kruhy). Lze si totiž představit i případ, kdy by šlo o korupci ve smyslu § 256 odst. 3 tr. zákoníku v souvislosti s veřejnou soutěží, avšak zároveň by nešlo o věc obecného zájmu a ani by nebyla dána souvislost s podnikáním určité osoby (soutěžitelé by byli jen nepodnikající fyzické osoby, veřejná soutěž by se týkala relativně omezeného okruhu osob, třebaže předem nekonkretizovaných, týkala by se plnění, na kterém jistě nemá

zájem celá společnost či určitá sociální skupina atd.). Již na tomto jednoduchém příkladu lze demonstrovat, že nejsou předem zcela vyloučeny případy, kdy by byly naplněny znaky jen ustanovení § 256 odst. 3 tr. zákoníku, a nikoli zároveň vždy i § 331 tr. zákoníku, jakkoliv půjde spíše o případy raritní. Pochopitelně mnohem častější a obvyklejší budou případy opačné, tedy že budou naplněny znaky podle § 331 tr. zákoníku, a nikoli i podle § 256 odst. 3 nebo 4 tr. zákoníku (viz například rozhodnutí č. [43/1987](#), č. [2/2015](#) a č. [38/2022](#) Sb. rozh. tr.).

č. 36

103. Již tím lze popřít závěr, který učinil senát č. 6, že by šlo o případ tzv. vnořených kruhů, a naopak lze souhlasit se senátem č. 5 i s opakovaným tvrzením nejvyššího státního zástupce, že jde o tzv. křížící se kruhy, tj. o případ interference. Při takové konstelaci křížících se kruhů pak nemůže být založeno vyloučení jednočinného souběhu (tzv. zdánlivá konkurence) na logickém vylučovacím poměru, neboť jedna (užší) skutková podstata neobsahuje (vždy) všechny znaky jiné (širší, generální) skutkové podstaty a k tomu nějaký další zvláštní znak, který ji odlišuje od výchozí skutkové podstaty typově i materiálně (co do obsahu bezpráví, tj. činí z ní případ privilegovaný či naopak kvalifikovaný). O případ speciality by tak jít nemělo. Mohlo by však jít ještě o normativní vylučovací nebo stupňující poměr, kterým je vylučován jednočinný souběh dvou trestných činů v případech tzv. subsidiarity, tedy v případech, kdy znaky ustupující skutkové podstaty trestného činu nejsou všechny nutně také v upřednostněné skutkové podstatě trestného činu, ale obě tyto skutkové podstaty slouží k ochraně týchž právních statků. To by se mohlo zdát příhodné i pro projednávané případy postihu korupce. Problém ovšem spočívá v určení, která z obou skutkových podstat by měla být primární, která tedy má dostat přednost, pokud při některých konstelacích je zjevné, že přísnější postih zakládá ustanovení § 256 odst. 3 nebo 4 tr. zákoníku, jindy zase některá z alternativ obsažených v § 331 tr. zákoníku, a to zcela v závislosti na tom, které okolnosti bude daný případ naplňovat. Je přitom zjevné, že při novelizacích, jimiž bylo zasahováno do ustanovení o přijímání, resp. přijetí úplatku, se nepomýšlelo na narušení dříve akceptovaného vztahu přednosti ustanovení o postihu korupce v rámci pletich při veřejné soutěži a veřejné dražbě, resp. při zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě, rozhodně se pak ani jednou z uvedených změn nechtělo založit privilegování těchto případů korupce oproti obecnému postihu. Žádný takový záměr nevyplyvá ani z jedné z důvodových zpráv, naopak je z nich jednoznačně patrný zájem na přísnějším postihování korupce obecně, a to bez ohledu na segment lidského života, v němž k ní dochází. Ani z toho nelze dovodit, že by bylo namístě privilegovat korupci při zadávání veřejných zakázek a postihovat ji mírněji.

104. Kromě toho může velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu poukázat též na to, že nelze porovnávat výlučně základní skutkové podstaty, ale je třeba zohledňovat i jejich modifikace. Jak již bylo výše uvedeno, v části nauky (viz např. již shora citovaný článek ŘÍHA, J. Ještě k privilegovaným skutkovým podstatám. Trestní právo č. 3/2004, s. 22 a násl., č. 4/2004, s. 9 a násl.) se odlišují modifikace základní skutkové podstaty samostatné a nesamostatné. Za dřívější právní úpravy (i s ohledem na naprosté minimum případů privilegovaných skutkových podstat) se u nás příliš nerozvinuly teoretické koncepty, jak postihovat případy, které zároveň naplňují těžší i méně závažné formy určitého deliktu, tedy zároveň naplňují znaky mírnějšího i těžšího deliktu téhož typu, zejména pak znaky privilegovaných i kvalifikovaných skutkových podstat trestných činů současně. Jde-li o tutéž okolnost zmíněnou v obou ustanoveních [např. věk dítěte mladšího 15 let v § 140 odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, což splňuje i novorozené dítě ve smyslu § 142 tr. zákoníku], má mít při naplnění

dalších znaků přednost ustanovení o privilegované skutkové podstatě za užití teleologického výkladu. Problematické je ovšem posouzení případu naplnění nekonkurujících si znaků, které nejsou pojmově a obsahově shodné [v uvedeném příkladu dvě osoby – novorozená dvojčata, popřípadě jiné zvlášť přitěžující okolnosti ve smyslu § 140 odst. 3 tr. zákoníku, např. podle písm. i), které by mohly být naplněny současně se znaky § 142 tr. zákoníku]. V případě tzv. samostatných obměn (*delictum sui generis*) se zpravidla uznává, že jde o samostatný delikt, který má vlastní obsah bezpráví, právní život a zvláštní okruh působnosti, má vlastní právní posouzení trestního rámce, vedlejších důsledků, procesních předpokladů atd., a proto došlo k jeho odtržení od výchozí skutkové podstaty. Vztah případné závislosti nebo naopak samostatnosti se má řešit za pomoci teleologického výkladu. Samostatná obměna a výchozí skutková podstata jsou, jak bylo naznačeno výše, v poměru speciality. Jde tedy o nepravou (zdánlivou, zákonnou) ideální konkurenci, kdy si zdánlivě konkurují dvě skutkové podstaty, mezi kterými je ale vylučovací poměr vycházející z přednosti speciální normy, tedy normy o minimálně jeden znak užší než normy obecné.

105. Výše uvedenou úvahu by do určité míry bylo možné uplatnit i na případ postihu korupce při zadávání veřejných zakázek. Do poloviny roku 2008 platila úprava, kterou by snad bylo možno označit za samostatnou obměnu uvedenou v § 128a odst. 1, 3 tr. zák., toto ustanovení přibýlo zákonem č. 557/1991 Sb. s účinností od 1. 1. 1992, stanovilo přísnější (nebo stejný) postih přijímání úplatku (nikoliv však i podplácení) v případech veřejných soutěží (včetně veřejných zakázek) i veřejných dražeb, tedy postih korupce v této úzce vymezené skupině případů se do určité míry osamostatnil, přitom v určitém ohledu byl i širší, tedy kriminalizoval se určitý typ jednání, který doposud trestným činem nebyl (neboť nešlo o věc obecného zájmu, navíc korupce v soukromoprávních vztazích se tehdy vůbec nepostihovala). Důvodně také byl tento typ deliktu zařazen do hlavy o hospodářských trestných činech. Postupnými změnami legislativy, jak byly vylíčeny shora, však došlo ke změnám, skutkové podstaty postihující korupci se postupným rozšiřováním dosahu obecného ustanovení o úplatkářství začaly stále více překrývat (přesto, jak bylo uvedeno výše, nejde ani dnes o úplný překryv, tedy vytvoření případu tzv. vnořených kruhů). Tím i do určité míry klesá význam osamostatnění tohoto typu korupce. Nadto postupnými novelizacemi došlo k zásadní změně spočívající ve zpřísnění kvalifikovaných skutkových podstat v případě obecného ustanovení o postihu úplatkářství formou přijímání úplatku v § 160 odst. 4 tr. zák., ve znění účinném od 1. 7. 2008, které bylo zachováno i v následném § 331 odst. 4 tr. zákoníku. V důsledku těchto změn zejména v roce 2008 (od 1. 7. 2008), jakož i následnými změnami v roce 2009 (od 1. 1. 2010), resp. poté i v roce 2011 (od 1. 12. 2011), došlo k narušení původně jednoznačně stanoveného vztahu mezi obecným postihem přijímání úplatku podle § 160 tr. zák. a zvláštním případem podle § 128a odst. 3 tr. zák., který tehdy dostával přednost. Tento vztah vyloučeného souběhu se zdál původně logický, neboť případy přijímání úplatku ve spojitosti s veřejnými soutěžemi a veřejnými dražbami se považovaly za velmi závažné, a to natolik, že bez ohledu na hodnotu úplatku (resp. výši prospěchu) měly být postihovány trestem odnětí svobody v trvání 2 roků až 8 let, tedy přísněji, než byl uveden postih korupce v tehdy platném § 160 odst. 1, 2 i 3 tr. zák., ve znění účinném do 30. 6. 2008, resp. stejně přísně jako bylo přijetí úplatku podle § 160 odst. 4 tr. zák., ve znění účinném do 30. 6. 2008. Pak ovšem došlo k uvedenému zvýšení trestních sazeb ve všech odstavcích § 160 tr. zák., čímž byly tyto vztahy narušeny. Nechtělo se tím ale zároveň říci, že jiné případy korupce mají být privilegovány. Jednoznačným cílem zákonodárce bylo jen zpřísnění postihu korupce.

106. Pokud se vezme za základ úvah současná právní úprava, nemůže podle přesvědčení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu (ve shodě s jeho senátem č. 5) obstat dosavadní teze o přednosti § 256 oproti § 331 tr. zákoníku, jak uváděl senát č. 6, ani teze o přednosti § 331 před § 256 tr. zákoníku, jak uváděl senát č. 4. V závislosti na naplnění konkrétních okolností, které mohou podmiňovat použití vyšší trestní sazby, totiž mohou nastat různé případy, v nichž někdy bude přísnějším ustanovení § 256 tr. zákoníku, jindy zase ustanovení § 331 tr. zákoníku, jak se na to poukazuje i v nejnovější odborné literatuře (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 271. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 3410, k § 256, marg. č. 14). Upozorňuje se i na to, že z hlediska legislativně-technického by sice zřejmě mělo dostat přednost ustanovení § 256 odst. 3 a 4 tr. zákoníku jako úžeji specificky zaměřené, neboť postihuje úzce vymezené případy korupce v určité oblasti, před obecným ustanovením § 331 odst. 1 alinea 1, odst. 2 tr. zákoníku (a případně i vyšších odstavců). Stále však platí, co bylo uvedeno výše, že ustanovení § 256 odst. 3 tr. zákoníku nezahrnuje veškeré případy, které jsou postižitelné též podle § 331 odst. 1 nebo 2 tr. zákoníku. Přesto by snad bylo možno přijmout názor, že ustanovení § 331 tr. zákoníku má ustoupit do pozadí, ovšem nikoli z důvodu speciality (viz výše), ale subsidiarity, ovšem to jen v případě, kdyby šlo o vztah § 256 odst. 3 tr. zákoníku vůči § 331 odst. 1 nebo 2 tr. zákoníku, tedy o vztah základních skutkových podstat, neboť primární ustanovení by bylo přísněji trestné. Bylo by snad možno akceptovat upřednostnění i ustanovení § 256 odst. 4 tr. zákoníku vůči § 331 odst. 1 nebo 2, odst. 3 písm. b) tr. zákoníku (pachatel spáchá čin jako úřední osoba), neboť zde při stejných trestních sazbách trestu odnětí svobody nabízí druhé citované ustanovení alternativu v podobě propadnutí majetku (takové ustanovení se stejnou trestní sazbou trestu odnětí svobody obsahující alternativní trest se považuje za mírnější – viz rozhodnutí č. [2/1992](#) Sb. rozh. tr.). Tento vztah se ovšem jeví jako velmi problematický, jsou-li naplněny jiné okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby uvedené v § 331 odst. 3 písm. a) (jednání v úmyslu sobě nebo jinému opatřit značný prospěch), popřípadě v odst. 4 tr. zákoníku (v jakékoliv tam uvedené alternativě), neboť tyto okolnosti jako zvláště přitěžující neobsahuje ustanovení § 256 tr. zákoníku. Přitom trestní sazba trestu odnětí svobody v § 331 odst. 3 tr. zákoníku je vyšší než v § 256 odst. 3 tr. zákoníku, trestní sazba trestu odnětí svobody v § 331 odst. 4 tr. zákoníku je vyšší než v § 256 odst. 4 tr. zákoníku. Proto, aby nedošlo k nedůvodnému zvýhodnění pachatele, tedy jeho privilegování v závažných případech korupce ve spojitosti se zjednáním výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě (naplňující dokonce znaky více trestných činů), měla by v takových případech naplnění zmíněných kvalifikačních okolností dostat přednost obecná úprava obsažená v § 331 tr. zákoníku, setrvá-li se na názoru, že není možno užít obě ustanovení. Jinými slovy při těchto konstelacích dochází k obrácení poměru, neboť přísnějším ustanovením je to, které sankcionuje přijetí úplatku a postihuje korupci obecně.

107. Není ovšem možné přijmout názor, že jedno ustanovení je při určité skutkové konstelaci primární vůči druhému, při jiném skutkovém průběhu zase dojde k otočení tohoto poměru a ze subsidiárního se stane primární ustanovení. Jinými slovy není možné akceptovat názor, že jednou dostane přednost ustanovení § 256 odst. 3 nebo 4 tr. zákoníku, jindy zase ustanovení § 331 odst. 1 nebo 2, odst. 3 nebo 4 tr. zákoníku. Již z toho vyplývá, že žádné z obou ustanovení není a nemůže být primární, které by při naplnění všech znaků mělo dostávat přednost před druhým.

108. Do doby, než nynější právní úpravu zreviduje zákonodárce a vyjasní vzájemný poměr jednotlivých ustanovení (což se doporučuje i v citované odborné literatuře, jakož i ve zmíněném rozhodnutí senátu č. 6), musí vyřešit užití současné právní úpravy judikatorně Nejvyšší soud, a to způsobem, který nebude zakládat nedůvodnou nerovnost a nebude privilegiovat některé pachatele typově stejně závažné trestné činnosti, popřípadě dokonce ještě závažnější, před jinými pachateli. Takový důsledek by ale vyplýval z uplatnění dříve zaujatého názoru v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 2021, sp. zn. [6 Tdo 360/2020](#), neboť by byla upřednostněna určitá úzká skupina pachatelů, kteří svým jednáním naplní nejen všechny znaky trestného činu přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku [v příslušné alternativě – a sice při naplnění znaků zvláště přitěžujících uvedených v § 331 odst. 3 písm. a) nebo odst. 4 písm. a) nebo b) tr. zákoníku], ale zároveň i všechny znaky trestného činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, odst. 3 nebo 4 tr. zákoníku. Při takovém důsledku by byl vlastně pachatel závažnějšího protiprávního jednání, kterým naplňuje rovnou znaky dvou trestných činů, poněkud uměle zvýhodněn oproti jinému, který naplní „pouze“ znaky jediného trestného činu, a to jen proto, že by se setrvalo na právním názoru, že je jednočinný souběh obou trestných činů vyloučen pro jejich poměr speciality, který byl zaujat v minulosti při zcela jiné právní úpravě. Takové pojetí, kdy se na jednu skupinu pachatelů užije přísná právní úprava, zatímco na jinou nikoli, a to jen proto, že tato další skupina naplnila na rozdíl od první též znaky dalšího trestného činu, by zakládalo zjevnou nerovnost, která není ničím relevantním odůvodněna. Šlo by o zákonodárcem nezamýšlenou a ničím nezdůvodněnou pozitivní diskriminaci určité malé výšece pachatelů korupční trestné činnosti, pro kterou v trestní politice demokratického právního státu není místo. Jakékoli privilegiování určité skupiny pachatelů oproti jiné, musí být náležitě přesvědčivě zdůvodněno sledovanými cíli a záměry zákonodárce, které musí obstát před veřejností. Zpravidla takové zvýhodnění bývá založeno na vnímání specifických okolností, za nichž byla určitá trestná činnost spáchána a které typovou závažnost činu v konkrétním případě významně snižují, což se promítne i do benefitu mírnějšího postižení (např. se zohledňuje lidsky pochopitelná náročnost situace, v níž se pachatel dopustil svého činu a kterou si třeba ani sám nezpůsobil, jako např. v § 141 tr. zákoníku). Nic z toho se ovšem nenabízí v případě korupce při zadávání veřejných zakázek, jakékoliv zvýhodnění korupce v takových případech není oproti jiným (mnohdy i v konkrétním případě méně společensky závažným případům úplatkářství) vůbec namístě. Uvedená argumentace je použitelná obdobně (obráceně) i vůči druhému názoru o upřednostnění ustanovení § 331 před § 256 tr. zákoníku (výše bylo uvedeno, že při naplnění toliko základní skutkové podstaty prvně jmenovaného trestného činu by došlo též ke zvýhodnění pachatele, byl-li by postižen jen podle § 331 odst. 1 nebo 2 tr. zákoníku, a nikoli i podle § 256 odst. 3 tr. zákoníku).

109. Také lze připomenout, že obě posuzovaná ustanovení § 256 a § 331 tr. zákoníku jsou obsažena v různých hlavách zvláštní části trestního zákoníku, tedy chrání se jimi druhově odlišné společenské zájmy – druhové objekty. Zatímco u prvně uvedeného jde o zájem na řádném hospodářském životě, u druhého jde o zájem na veřejném pořádku v nejširším slova smyslu, v případě úplatkářství pak o ochranu řádného obstarávání věcí obecného zájmu (i podnikání) před negativními vlivy úplatkářství. Primárním objektem § 256 tr. zákoníku je zájem na řádném a zákonném provedení jakékoli veřejné soutěže, zadání veřejné zakázky nebo jakékoli veřejné dražby, zejména zájem na dodržování stanoveného postupu za rovných podmínek pro jejich účastníky (soutěžitele), ochrana před korupcí v této specifické oblasti je teprve sekundárním objektem, jenž je ale primárním pro ustanovení § 331 tr. zákoníku.

Mají-li dvě ustanovení různý primární objekt, obvykle se připouští jejich jednočinný souběh (není-li vyloučen z dalších důvodů, zpravidla subsidiarity – to ale v tomto případě jednoznačně říci nelze, jak bylo uvedeno výše). Platí to především tehdy, jde-li o ustanovení poskytující ochranu různým právním statkům, obsažená z těchto důvodů v různých hlavách zvláštní části trestního zákoníku. Použití více ustanovení trestního zákoníku na jeden skutek, tedy vyslovení závěru o jednočinném souběhu, není při akceptaci absorpčního principu trestních sazeb (viz pravidla obsažená v § 43 odst. 1 tr. zákoníku) nijak zvláště nepříznivým důsledkem pro pachatele. Zostření trestní represe z důvodu naplnění znaků více trestných činů ve smyslu § 42 písm. n) tr. zákoníku nevede k diametrálně odlišnému výsledku, nadto v konkrétním případě nemusí být toto ustanovení využito, zvláště jde-li o důsledek jisté nedokonalosti zákonného vyjádření o určitém typu trestné činnosti uvedeném ve více ustanoveních.

č. 36

110. Ze všech výše uvedených důvodů dospěl velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu k závěru, že v daném případě bylo opodstatněné, pokud soudy nižších stupňů připustily souběh obou posuzovaných trestných činů zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), c), odst. 3 tr. zákoníku a přijetí úplatku podle § 331 odst. 1 alinea 1, odst. 2, odst. 4 písm. a) tr. zákoníku.

d) K námitce proti posouzení jednání jako pokračování v trestném činu

111. – 119. Velký senát trestního kolegia vypořádal další námitky obviněného V. D.

e) K dalším námitkám ohledně nesprávného právního posouzení skutku

120. – 124. Velký senát trestního kolegia vypořádal další námitky obviněného V. D.

f) K námitkám obviněného proti výroku o trestu

125. – 137. Velký senát trestního kolegia vypořádal další námitky obviněného V. D.

V.

Závěrečné shrnutí

138. Ze všech shora uvedených důvodů dospěl velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu k následujícím závěrům. Větší část námitek obviněného neodpovídala uplatněným ani žádným jiným dovolacím důvodům, neboť šlo o pouhou polemiku obviněného se soudy nižších stupňů, jak měly hodnotit důkazy vyplývající z provedených důkazních prostředků, jaký měl být rozsah dokazování, případně k jakým skutkovým závěrům měly soudy na základě takového dokazování dospět. Ty námitky obviněného V. D., které odpovídaly uplatněným dovolacím důvodům, pak velký senát trestního kolegia shledal neopodstatněnými. Tak tomu bylo i v případě tvrzené nepřípustnosti jednočinného souběhu trestných činů zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 tr. zákoníku a přijetí úplatku podle § 331 tr. zákoníku, která je důvodem k tomu, proč byla věc obviněného předložena k posouzení velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu s ohledem na různé názory jednotlivých senátů Nejvyššího soudu, jak bylo rozvedeno shora. Velký senát trestního kolegia shledal jako správný závěr, že tento jednočinný souběh uvedených trestných činů není vyloučen, takže právní kvalifikace užitá soudy nižších stupňů v tomto ohledu mohla obstát.

139. Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu proto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněného V. D. jako zjevně neopodstatněné. Takové rozhodnutí bylo možné učinit podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.

č. 37

Pochybnosti o způsobilosti obviněného náležitě se hájit ve smyslu § 36 odst. 2 tr. ř. nezakládá sama o sobě skutečnost, že obviněný učinil podání nesplňující zákonné náležitosti, například podání, z něhož není zřejmé, co sleduje, ani skutečnost, že nereagoval na výzvu k odstranění jeho vad podle § 59 odst. 3 tr. ř.

Nutná obhajoba, Podání

§ 36 odst. 2, § 59 odst. 3 tr. ř.

č. 37

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2025, sp. zn. [4 Tdo 648/2025](#), ECLI:CZ:NS:2025:4.TDO.648.2025.1

Nejvyšší soud podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl dovolání obviněné M. H. proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 12. 3. 2025, sp. zn. 5 To 57/2025, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Jihlavě pod sp. zn. 13 T 129/2024.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Jihlavě ze dne 2. 12. 2024, sp. zn. 13 T 129/2024 (dále jen „soud prvního stupně“) byla obviněná M. H. (dále jen „obviněná, popř. „dovolatelka“) spolu se spoluobviněným J. F. uznána vinnou přečinem ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. d), odst. 3 písm. b) tr. zákoníku. Uvedeného přečinu se podle skutkových zjištění dopustili skutkem, který soud dále popsal.

2. Za uvedený přečin uložil soud prvního stupně obviněné podle § 201 odst. 3 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání 18 měsíců. Pro výkon uloženého trestu zařadil obviněnou podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku do věznice s ostrahou. Spoluobviněnému J. F. pak uložil podle § 201 odst. 3 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání 24 měsíců. I tohoto obviněného pro výkon uloženého trestu zařadil podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku do věznice s ostrahou.

3. Dále rozhodl, že podle § 228 odst. 1 tr. ř. jsou oba obvinění povinni společně a nerozdílně zaplatit poškozeným AAAAA a BBBB, každému nemajetkovou újmu v penězích ve výši 75 000 Kč.

4. Proti rozsudku soudu prvního stupně podala za obviněnou odvolání K. L., sestra obviněné, směřující do všech výroků napadeného rozsudku. Odvolání do výroku o vině a trestu také podal obviněný J. F. O podaných odvoláních rozhodl Krajský soud v Brně (dále jen „soud druhého stupně“, popř. „odvolací soud“) tak, že usnesením ze dne 12. 3. 2025, sp. zn. 5 To 57/2025, obě podaná odvolání jako nedůvodná podle § 256 tr. ř. zamítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 12. 3. 2025, sp. zn. 5 To 57/2025, podala obviněná prostřednictvím obhájce dovolání z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. c), g), h) a m) tr. ř.

6. K dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. dovolatelka uvedla, že brojí proti napadenému usnesení odvolacího soudu co do celku, neboť má za to, že v řízení neměla obhájce, ačkoliv ho podle zákona mít měla. Namítá, že nebylo řádně rozhodnuto o její žádosti na přiznání bezplatné obhajoby a v důsledku toho jí bylo odepřeno právo na obhajobu obhájcem ve smyslu § 33 odst. 4 tr. ř. Takovým postupem bylo zároveň porušeno její právo na spravedlivý proces garantované v čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen jako „Listina“), jakož i právo na právní pomoc garantované v čl. 37 odst. 2 Listiny. V tomto kontextu obviněná odůvodnila svou námitku tím, že zaslala Okresnímu státnímu zastupitelství v Jihlavě prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce ke dni 18. 10. 2025. V podání rozvedla své majetkové poměry za tím účelem, aby jí byla přiznána bezplatná obhajoba, resp. obhajoba za sníženou odměnu a v návaznosti na to jí tak byl ustanoven obhájce ve smyslu § 33 odst. 4 tr. ř. Akcentuje, že předmětné podání bylo postoupeno soudu prvního stupně, který jí zaslal výzvu k upřesnění, proč učinila předmětné podání. Namítá, že z předmětné dodejky ovšem není patrné, zda zásilku vůbec obdržela, neboť měla být vhozena do schránky. Není tedy zřejmé, zda zásilku vůbec obdržela a soud prvního stupně se jí na to, zda výzvu obdržela, vůbec nedotázal. Připouští, že se soud druhého stupně s touto námitkou v bodě 8 svého odůvodnění vypořádal. Se zdůvodněním soudu druhého stupně se ovšem neztotožňuje a namítá, že soud rezignoval na to, aby se řádně zabýval podstatou jejího podání. Podání je totiž nezbytné vykládat podle obsahu. K této námitce ještě dodává, že z důvodu neznalosti konkrétních právních norem nemohla vědět, že současně se zaslaným formulářem měla učinit i další podání – „žádost o přiznání bezplatné obhajoby“ a znovu dodává, že se domnívá, že jí mělo být soudem prvního stupně vyhověno a měl jí být ustanoven obhájce. Podle jejího názoru měl přinejmenším o její žádosti rozhodnout. Navíc má za to, že v úvahu přicházela i aplikace § 36 odst. 2 tr. ř., neboť z jejího nestandardního vystupování byla zřejmá potřeba jí obhájce ustanovit. Na závěr této dovolací argumentace uvádí, že ačkoli si je vědoma, že podstata tohoto dovolacího důvodu míří na situace, kdy obviněnému nebyl ustanoven obhájce, ačkoliv zde existovaly důvody nutné obhajoby, tak má za to, že je lze aplikovat i na její případ, a to ve spojení s porušením jejích základních práv.

7. – 13. Nejvyšší soud reprodukoval námitky obviněné k dovolacím důvodům podle § 265b odst. 1 písm. g), h) a m) tr. ř.

14. Současně podává obviněná podnět, aby předseda senátu Nejvyššího soudu přerušil výkon napadeného usnesení, a to až do doby rozhodnutí Nejvyššího soudu o podaném dovolání. Rovněž činí podnět předsedovi senátu soudu prvního stupně ve smyslu § 265h tr. ř., aby předložil bez zbytečného odkladu spisy s příslušným návrhem na přerušování výkonu rozhodnutí na takový postup Nejvyššímu soudu podle § 265o odst. 1 tr. ř. o odložení výkonu trestu odnětí svobody, který jí byl uložen, a to do doby rozhodnutí o podaném dovolání.

15. V závěru podaného dovolání obviněná navrhuje, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení odvolacího soudu, jakož i rozsudek soudu prvního stupně, a aby podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal soudu prvního stupně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

16. K podanému dovolání obviněné se vyjádřila státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupkyně“) ve vyjádření ze dne 27. 6. 2025, sp. zn. 1 NZO 470/2025. Nejprve zrekapitulovala řízení před soudy nižších stupňů a uplatněné dovolací důvody, včetně zvolené dovolací argumentace, kterou sumarizovala. Následně se zaměřila na předpoklady uplatnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. a rozvedla, v jakých případech je tento dovolací důvod uplatnitelný, pokud obviněný obhájce v řízení neměl, ačkoliv ho mít měl. Zmiňuje, že porušení tohoto práva představuje závažnou, resp. podstatnou vadu řízení ve smyslu § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. a § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. Současně akcentuje, že dovolací důvod ve smyslu § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. je užší, protože se nejedná o jakékoliv porušení práva na obhajobu, tento dovolací důvod je dán jen tehdy, pokud orgány činné v trestním řízení skutečně prováděly úkony trestního řízení směřující k vydání meritorního rozhodnutí napadeného dovolání (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2006, sp. zn. [7 Tdo 870/2006](#)). Lze dovodit, že tento dovolací důvod směřuje primárně na případy, kdy došlo k porušení o ustanovení o nutné obhajobě (viz např. § 36 a násl. tr. ř.).

17. Dovolací námitku obviněné stran toho, že soud prvního stupně měl přistoupit k přiznání nároku na bezplatnou obhajobu, ať už na základě jí zaslaného prohlášení o majetku nebo z titulu § 36 odst. 2 tr. ř., neshledává státní zástupkyně jako důvodnou, neboť tento soud postupoval v souladu se zákonem a přiměřeně reagoval na podněty obviněné, stejně tak jako odvolací soud se řádně zabýval a vypořádal s touto námitkou v bodě 8 odůvodnění svého rozhodnutí. Skutečnost, že dovolatelka nereagovala na výzvu soudu a neuplatnila požadavek na bezplatnou obhajobu ani při hlavním líčení, nelze přičítat k tíži soudu. Nadto nelze přehlédnout, že tuto argumentaci nelze pod zvolený dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. podřadit. Státní zástupkyně má za to, že pod tento zvolený dovolací důvod by bylo možno podřadit toliko námitku, podle níž měla být zastoupena v řízení obhájcem s odkazem na § 36 odst. 2 tr. ř. Tuto námitku ovšem uplatňuje obviněná toliko okrajově a tato námitka se s ohledem na fázi řízení jeví jako ryze účelová. Navíc pouhá nestandardní forma podání či absence reakce na výzvy soudu tento důvod nezakládá, přičemž v průběhu řízení nebyly zjištěny okolnosti, které by svědčily o potřebě ustanovit obhájce ať už z důvodů duševních či tělesných vad dovolatelky.

18. – 22. Státní zástupkyně se neztotožnila ani s dalšími tvrzeními dovolatelky, což dále odůvodnila.

23. Závěrem vyjádření státní zástupkyně navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání obviněné odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. Tato forma navrhovaného rozhodnutí pak činí bezpředmětným rovněž požadavek dovolatelky na přerušení výkonu trestu, neboť pro takové rozhodnutí nejsou splněny zákonné podmínky. Současně vyjadřuje svůj souhlas s tím, aby bylo

o dovolání rozhodnuto ve smyslu § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání, a to i pro případ jiného rozhodnutí nežli jí navrhaného.

24. Vyjádření státní zástupkyně Nejvyšší soud zaslal obhájci obviněné k případné replice, kterou však do dne vydání tohoto rozhodnutí neobdržel.

III.

Přípustnost dovolání

23. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) shledal, že je dovolání obviněné přípustné [§ 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř.], bylo podáno osobou oprávněnou prostřednictvím obhájce, tedy podle § 265d odst. 1 písm. c) tr. ř. a v souladu s § 265d odst. 2 tr. ř., přičemž lhůta k podání dovolání byla ve smyslu § 265e tr. ř. zachována, a splňuje i obsahové náležitosti dovolání (§ 265f tr. ř.).

IV.

Důvodnost dovolání

24. Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále nutno posoudit, zda námitky vznesené obviněnou naplňují jí uplatněné zákonem stanovené dovolací důvody, jejichž existence je současně nezbytnou podmínkou provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem podle § 265i odst. 3 tr. ř.

25. Ve smyslu ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotněprávních vad, nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvoustupňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě.

26. Nejvyšší soud proto připomíná, že není obecnou třetí instancí zaměřenou na přezkoumání všech rozhodnutí soudů druhého stupně a samotnou správnost a úplnost skutkových zjištění nemůže posuzovat už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, aniž by je mohl podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání sám provádět (srov. omezený rozsah dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. ř.). Pokud by zákonodárce zamýšlel povolat Nejvyšší soud jako třetí stupeň plného přezkumu, nepředepisoval by katalog dovolacích důvodů. Už samo chápání dovolání jako mimořádného opravného prostředku ospravedlňuje restriktivní pojetí dovolacích důvodů Nejvyšším soudem (viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 73/03](#)). Nejvyšší soud je vázán uplatněnými dovolacími důvody a jejich odůvodněním (§ 265f odst. 1 tr. ř.) a není povolán k revizi napadeného rozsudku z vlastní iniciativy. Právně fundovanou argumentaci má přitom zajistit povinné zastoupení obviněného obhájcem – advokátem (§ 265d odst. 2 tr. ř.).

27. Obviněná v podaném dovolání uplatňuje dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. c), g), h) a m) tr. ř.

28. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. spočívá v tom, že obviněná neměla v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měla. Prostřednictvím tohoto dovolacího důvodu je poskytována ochrana a garance jednomu z nejdůležitějších procesních práv, totiž právu na obhajobu, zaručenému jak mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách, tak na ústavní úrovni Listinou, resp. čl. 6 odst. 3 písm. c) Úmluvy, podle něhož má každý, kdo je obviněn z trestného činu, právo obhajovat se osobně nebo za pomoci obhájce podle vlastního výběru, nebo pokud nemá prostředky na zaplacení obhájce, aby mu byl obhájce poskytnut bezplatně, jestliže to zájmy spravedlnosti vyžadují; podle čl. 37 odst. 2 Listiny má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, a to od počátku řízení. Tento dovolací důvod je svým obsahem užší, než je obecné právo obviněného na obhajobu, neboť nezahrnuje jakékoli porušení práva na obhajobu, ale toliko takové, kdy obviněný, ačkoli byly splněny zákonné podmínky nutné obhajoby, neměl v trestním řízení obhájce vůbec, anebo jej neměl po určitou část řízení, po kterou orgány činné v trestním řízení prováděly úkony trestního řízení směřující k vydání meritorního rozhodnutí napadeného dovoláním [srov. rozhodnutí č. [23/2007-II](#). Sb. rozh. tr., přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 7. 2002, sp. zn. [6 Tdo 142/2002](#), publikované v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, roč. 2002, sv. 17 pod č. T 413, věta 2, též rozsudek Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ze dne 23. 5. 2019 ve věci Doyle proti Irsku č. [51979/2017](#), § 79 až 103].

29. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. se však může vázat i na nerespektování práva obhajoby obviněného v případech, kdy se o nutnou obhajobu ve smyslu § 36 tr. ř. nejedná, a to např. v situaci zrušení ustanovení obhájce, kterého soud ustanovil obviněnému na jeho žádost z důvodu přiznaného nároku na bezplatnou obhajobu (§ 33 odst. 2, 4 tr. ř.), jenž se neváže na existenci (zánik) důvodů nutné obhajoby (§ 36 a § 36a tr. ř.). Jestliže v této souvislosti byla postupem soudu obhájci znemožněna účast na jednání, v němž bylo učiněno i rozhodnutí ve věci samé (např. obhájce nebyl ani vyrozuměn o konání veřejného zasedání odvolacího soudu a nebyl mu přítomen), pak je naplněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. (srov. rozhodnutí č. [53/2010](#) Sb. rozh. tr., obdobně též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2009, sp. zn. [8 Tdo 1020/2009](#)).

30. Ve smyslu těchto zásad se uvedený důvod může vztahovat i na situace mimo podmínky nutné obhajoby (§ 36, 36a tr. ř.), pokud by došlo k podstatnému porušení pravidel týkajících se nároku obviněného na obhajobu bezplatnou nebo za sníženou odměnu podle § 33 odst. 2, odst. 4 tr. ř., a v důsledku toho obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl, kdy i takové podstatné vady spočívající v porušení práva na obhajobu lze uplatňovat prostřednictvím důvodu podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř.

31. – 33. Nejvyšší soud uvedl obecné výklady týkající se dovolacích důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g), h) a m) tr. ř.

34. Nejvyšší soud nadto zdůrazňuje, že i při respektování shora uvedeného interpretuje a aplikuje podmínky připuštění dovolání tak, aby dodržel maximy práva na spravedlivý proces vymezené Úmluvou a Listinou. Je proto povinen v rámci dovolání posoudit, zda nebyla v předchozích fázích řízení porušena základní práva dovolatelky (obviněné), včetně jejího práva na spravedlivý proces (k tomu srov. stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. [Pl. ÚS-st. 38/14](#)).

35. Na základě výše zmíněných východisek přistoupil Nejvyšší soud k posouzení důvodnosti dovolání obviněné. Poté, co se Nejvyšší soud seznámil s obsahem napadeného usnesení odvolacího soudu, ale především i s obsahem rozsudku soudu prvního stupně a rovněž s průběhem řízení, které předcházelo jejich vydání, musí konstatovat, že dovolací námitky obviněné, jejichž prostřednictvím namítá porušení práva na obhajobu, tzv. zjevný rozpor mezi rozhodnými skutkovými zjištěními a obsahem provedených důkazů a nesprávné právní posouzení věci uplatněným dovolacím důvodů částečně odpovídají, ale jsou zjevně neopodstatněné.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř.

36. Nejvyšší soud se zřetelem na shora uvedená zákonná hlediska týkající se předpokladů naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. přistoupil k přezkoumání výhrad obviněné a posoudil jejich důvodnost. Dovolatelka fakticky naplnění tohoto dovolacího důvodu spatřuje v tom, že soud prvního stupně nerozhodl o jejím nároku na obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu a že nepostupoval podle § 36 odst. 2 tr. ř. a neustanovil jí obhájce z toho důvodu, že vznikly pochybnosti o její schopnosti v předmětném řízení se náležitě hájit. Vzhledem k předpokladům naplnění tohoto uplatněného dovolacího důvodu lze mít za to, že námitky stran toho, že obviněné nebyl ustanoven obhájce z důvodů uvedených v § 36 odst. 2 tr. ř. jsou podřaditelné pod tento zvolený dovolací důvod, ale že jsou zjevně neopodstatněné. Pokud se týká námitky obviněné, že soudem nebylo rozhodnuto o jejím návrhu na přiznání nároku na obhajobu bezplatnou, tak tato námitka obecně není podřaditelná pod uplatněný dovolací důvod, neboť skutečnost, že nebylo rozhodnuto o tomto návrhu, by sama o sobě nemohla zakládat dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř., pokud by nebyla spojena s tím, že by se jednalo o podstatnou vadu řízení, zakládající porušení práva na obhajobu [čl. 37 odst. 2, čl. 40 odst. 3 Listiny (srov. bod 16 nálezů Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2010, sp. zn. [I. ÚS 22/2010](#))]. Jelikož ovšem obviněná v souvislosti s touto námitkou namítala porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 36 a § 37 odst. 2 Listiny, Nejvyšší soud se předmětnou námitkou věcně zabýval a vypořádal se s ní.

37. Dovolací soud musí předně uvést, že námitka stran porušení práva na obhajobu spočívající v tom, že podle obviněné soudy nerozhodly o jejím návrhu na přiznání nároku na obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu, byla uplatněna již v rámci odvolání, které podala její sestra K. L. v její prospěch. Předmětnou námitkou se odvolací soud následně zabýval a vypořádal se s ní (viz bod 8 odůvodnění rozhodnutí soudu druhého stupně) a Nejvyšší soud pro stručnost na jeho úvahy zcela odkazuje.

38. Nad rámec úvah soudu druhého stupně považuje Nejvyšší soud za vhodné uvést následující. Trestní řád rozlišuje ve vztahu k právu na obhajobu důvody nutné obhajoby, tedy situaci, v nichž obviněný musí mít v konkrétním řízení obhájce (viz § 36 a § 36a tr. ř.), přičemž pokud si obhájce nezvolí, je mu tento ustanoven z moci úřední (§ 39 odst. 1 tr. ř.). Pro jistotu přesnost je třeba ovšem konstatovat, že určitou výjimku z tohoto pravidla upravuje § 36b odst. 1 tr. ř. Současně bez ohledu na skutečnost, zda jsou u obviněné dány důvody nutné obhajoby, si může obviněná obhájce zvolit sama, popř. jí ho může zvolit i jiná osoba (viz § 37 odst. 1 tr. ř.). Zároveň ovšem může obviněná požádat o přiznání nároku na obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu, aniž by byla tato možnost vázána na existenci důvodů nutné obhajoby (blíže viz § 33 odst. 2 tr. ř.) a pokud je jí nárok na obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu

přiznán, tak si následně obhájce zvolí sama a náklady obhajoby hradí plně stát či poměrnou část těchto nákladů v případě přiznání nároku na obhajobu za sníženou odměnu. Návrh na vydání takového rozhodnutí pak může podat obviněná, její obhájce i osoby uvedené v § 37 odst. 1 tr. ř. (§ 33 odst. 3 tr. ř.). Trestní řád v § 33 odst. 2 větě druhá tr. ř. upravuje ovšem i možnost, aby o nároku na obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu rozhodl předseda senátu a v přípravném řízení na základě návrhu státního zástupce soudce i bez takového návrhu (§ 33 odst. 3 tr. ř.), pokud shledá, že je to třeba k ochraně práv obviněné.

č. 37

39. V předmětné věci spočívá dovolací argumentace na tvrzení, že soud prvního stupně nerozhodl o návrhu obviněné na přiznání nároku na obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu. Tedy nikoliv na námitce, že by snad mělo být postupováno podle § 33 odst. 2 věty druhé tr. ř. Nejvyšší soud předně považuje za vhodné uvést, že postup podle § 33 odst. 2 věty první tr. ř. vyžaduje, aby návrh byl podán, a to jak již bylo naznačeno, buď obviněnou, či jejím obhájcem nebo některou z osob uvedených v § 37 odst. 1 tr. ř. Samotný návrh pak nepochybně musí mít alespoň základní náležitosti podání, tedy musí z něho být zřejmé, kdo ho činí, které věci se týká a co sleduje, musí být podepsáno a datováno (blíže viz § 59 odst. 3 tr. ř.). Tyto nezbytné náležitosti podání obviněné v dané věci neobsahovalo, neboť se jednalo jen o vyplněný tiskopis bez nějakého uvedení, co přesně obviněná požaduje. Za této situace postupoval podle Nejvyššího soudu soud prvního stupně správně, pokud vyzval obviněnou k doplnění tohoto podání, zejména k tomu, aby se vyjádřila, co požaduje. Z pohledu postupu soudu prvního stupně je také třeba akcentovat, že tento výzvu vůči obviněné učinil bezprostředně poté, co mu bylo předmětné podání zasláno okresním státním zastupitelstvím, kterému bylo doručeno obviněnou rovněž bez jakéhokoliv vysvětlení. Výzvu soud zaslal na adresu, kterou obviněná určila pro účely doručování v předmětné trestní věci (§ 63 odst. 2 tr. ř.).

40. Pokud obviněná namítá, že výzva jí byla vhozena do schránky, tak je třeba akcentovat, jak již bylo naznačeno, že výzva byla doručena na adresu, kterou určila obviněná jako adresu pro účely doručování v dané trestní věci a na které se prokazatelně zdržovala, přičemž si zde v dané době mimo jiné i zcela bezproblémově převzala písemnost obsahující obžalobu, předvolání k hlavnímu líčení a další písemnosti týkající se nařízeného hlavního líčení. Jestliže pak obviněná na předmětnou výzvu nijak nereagovala, nelze její nečinnost klást k tíži soudu, navíc mezi vhozením písemnosti obsahující předmětnou výzvu a konáním hlavního líčení uplynula dlouhá doba (skoro 1 měsíc), která umožňovala obviněné na výzvu reagovat, a to např. přímo u hlavního líčení. Zde je třeba akcentovat, že ani u hlavního líčení poté, co byla přednesena obžaloba a obviněná se vyjádřila k možnosti prohlásit vinu, a následně bylo přistoupeno k jejímu výsledku a obviněná se k věci velmi podrobně a rozsáhle vyjádřila, neuvedla ani nijak nenaznačila, že by snad požadovala, aby jí byl přiznán nárok na obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu. Nadto je třeba uvést, že o možnosti zvolit si obhájce, včetně možnosti podat návrh na přiznání nároku na obhajobu bezplatnou, byla obviněná poučena v rámci přípravného řízení, takže o této možnosti věděla a byla s ní seznámena. Pokud obviněná namítá, že nemá právnické vzdělání, tak je třeba uvést, že poučení v rámci přípravného řízení je velmi podrobné a srozumitelné a obviněná se vyjádřila, že tomuto porozuměla. V dané souvislosti nelze rovněž pominout, že i z obhajoby obviněné a jejího vyjádření v rámci hlavního líčení je zřejmé, že je schopna se velmi dobře orientovat ve věci, je také schopna komunikovat s úřady (např. komunikace s OSPOD), což nepochybně svědčí o tom, že poučení rozuměla. Nakonec skutečně nelze přehlédnout, že o přiznání nároku

na obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu nepožádala obviněná ani v řízení před odvolacím soudem, což nepochybně celou situaci dokresluje.

41. Navíc je třeba zdůraznit, že obviněné fakticky nic nebránilo v tom, aby si obhájce zvolila sama bez ohledu na to, zda soud rozhodne o jejím nároku na bezplatnou obhajobu nebo obhajobu za sníženou odměnu. Rozhodnutí o přiznání nároku na obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu se totiž může týkat jak obhájce, který již vykonává obhajobu obviněné, tak obhájce, kterého by si obviněná zvolala později (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2009, sp. zn. [7 Tdo 191/2009](#)). Toto nakonec vyplývá i z dikce § 33 odst. 3 tr. ř., ze kterého je zřejmé, že návrh na přiznání nároku na obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu může podat i samotný obhájce obviněné, což bylo součástí poučení obviněné v přípravném řízení. Z pohledu povinnosti hradit náklady obhajoby je pak třeba uvést, že v případě následného přiznání nároku na obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu se obhájci, kterého si obviněná zvolila ještě před přiznáním nároku na bezplatnou obhajobu, náleží – v případě, že by byl takový nárok obviněné přiznán – odměna a náhrada hotových výdajů zpravidla ode dne podání důvodného návrhu na přiznání nároku na bezplatnou obhajobu, ovšem pokud bylo nutné, aby v zájmu zachování práva obviněné na právní pomoc a obhajobu činil obhájce určité úkony ještě před podáním takového návrhu, aby mu byla přiznána odměna a náhrada hotových výdajů i za tyto úkony, pokud byly učiněny v téže věci jako následné podání důvodného návrhu na přiznání nároku na bezplatnou obhajobu a v časové souvislosti s ním (viz nálezný Ústavního soudu ze dne 22. 11. 2016, sp. zn. [IV. ÚS 2295/16](#)). Proto v dané věci k tvrzenému zásahu do práva na obhajobu nedošlo.

42. Obviněná dále namítá, že jí měl být obhájce ustanoven z důvodu podle § 36 odst. 2 tr. ř. Tato námitka je podřaditelná pod zvolený dovolací důvod, jak již bylo konstatováno. Předně je třeba uvést, že ustanovení § 36 odst. 2 tr. ř. upravuje důvody nutné obhajoby, přičemž podle tohoto ustanovení obviněný musí mít obhájce také tehdy, považuje-li to soud a v přípravném řízení státní zástupce za nutné, zejména proto, že vzhledem k tělesným nebo duševním vadám obviněného mají pochybnosti o jeho způsobilosti náležitě se hájit. Platí, že pochybnosti o způsobilosti náležitě se hájit mají zásadně vyplývat z tělesných nebo duševních vad obviněného. Konkrétně mohou vzniknout např. u obviněných, u nichž jejich duševní stav vyvolává v tomto směru pochybnosti (např. trpí některou duševní nemocí), dále u obviněných hluchých, hluchoněmých, němých, slepých, s vadami řeči nebo těžce nemocných (např. u osob s organickým onemocněním mozku, silným kornatěním apod.), u obviněných, kteří jsou po utrpeném úrazu v kómatu nebo v jiném obdobném stavu hospitalizováni v nemocnici, anebo u obviněných, kteří neumí číst nebo psát apod. (srov. rozhodnutí uveřejněná pod č. [27/1977](#) a č. [65/1978](#) Sb. rozh. tr.). Takovým důvodem může být i právní nebo skutková složitost projednávané trestní věci, okolnost, že obviněný nemá obhájce, ač spoluobviněný, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy prvního obviněného, má dva specializované obhájce atd. (ŠÁMAL, P. § 36 [Důvody nutné obhajoby]. In: ŠÁMAL, P. a kol. Trestní řád. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 446–447.). V praxi se může jednat i o obviněné velmi vysokého věku (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. [28/2012](#) Sb. rozh. tr.), ale i např. o to, že obviněný není schopen verbální komunikace z důvodu určitého prodělaného onemocnění (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2015, [6 Tdo 1231/2015](#)). Naproti tomu samotná skutečnost, že se jedná o cizince, který nezná dostatečně český jazyk, nelze bez dalšího vyvozovat důvod nutné obhajoby podle § 36 odst. 2 tr. ř., zvláště když obviněný např. pochází ze země, která kulturně, civilizačně, způsobem života svých obyvatel i organizací celé společnosti vychází v podstatě z obdobných

principů jako Česká republika (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 12. 2004, sp. zn. [7 Tdo 1410/2004](#)).

43. Jak je patrné z podaného dovolání obviněná dovozuje, že jí měl být obhájce ustanoven z důvodu uvedených v § 36 odst. 2 tr. ř., konkrétně z důvodu jejího nestandardního podání návrhu na přiznání nároku na obhajobu bezplatnou. Tato argumentace je sice podřaditelná pod zvolený dovolací důvod, ale je ovšem zjevně neopodstatněná. Na rozdíl od tvrzení obviněné má dovolací soud za to, že skutečnost, že obviněná podala podání, které nesplňovalo náležitosti návrhu na přiznání nároku na obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu, sama o sobě nemůže vést k závěru, že by snad u ní vznikly pochybnosti o její schopnosti se náležitě hájit z důvodu duševních vad. V praxi se jedná o častou situaci, v níž obviněný, ale např. i poškozený nebo někdy i osoby práva znalé, učiní určité podání, ze kterého není zcela zřejmé, co je přesně požadováno, přičemž právě k nápravě tohoto pochybení primárně slouží postup podle § 59 odst. 3 tr. ř., tedy výzva k odstranění vad podání. Ani samotnou skutečnost, že obviněná na tuto výzvu nereagovala, nelze interpretovat tak, že by vznikly pochybnosti o její schopnosti se náležitě hájit. Lze mít za to, že skutečnosti, na které poukazuje obviněná, by musely být spojeny s nějakou další podstatnou okolností, jako např. s jejím zcela nestandardním chováním v jednacím síni svědčícím o určité duševní nevyrovnanosti (např. silná emoční nevyrovnanost) či s nějakým tělesným postižením, přičemž tyto skutečnosti by ve svém souhrnu vzbuzovaly důvodné pochybnosti o její schopnosti se v daném řízení náležitě hájit. Nic takového ovšem v dané věci nebylo zjištěno. Naopak z protokolu o výpovědi obviněné z přípravného řízení, zejména zvukového záznamu z hlavního líčení, je zřejmé, že obviněná byla ve věci velmi dobře orientována, k věci se podrobně a zcela samostatně vyjádřila, včetně rozvedení své obhajoby, i standardně reagovala na položené otázky. Nakonec ani samotná obviněná netvrdí, že by snad trpěla nějakými duševními problémy či tělesným onemocněním, které by ztěžovaly její schopnost se v daném trestním řízení hájit. Proto i tuto námitku považuje Nejvyšší soud za zjevně neopodstatněnou.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

44. – 50. Nejvyšší soud vypořádal námitky obviněné opírající se o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.

51. – 66. Nejvyšší soud vypořádal námitky obviněné opírající se o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.

67. Vzhledem ke shora uvedeným závěrům lze uvést, že dovolatelka podala dovolání z důvodů, které lze sice částečně podřadit pod dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. c), g) a h) tr. ř., ovšem uplatněné námitky jsou zjevně neopodstatněné. Protože nebyly naplněny tyto dovolací důvody, nemohlo dojít ani k naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř.

V.

Závěrečné zhodnocení Nejvyššího soudu

68. Proto dospěl Nejvyšší soud k závěru, že o dovolání je nezbytné rozhodnout způsobem upraveným v § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. Podle něho Nejvyšší soud dovolání odmítne, „jde-li o dovolání zjevně neopodstatněné“. Jelikož v posuzované věci jako takové vyhodnotil dovolání dovolatelky, rozhodl o něm způsobem uvedeným ve výroku tohoto usnesení. Za podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. rozhodl Nejvyšší soud o tomto mimořádném opravném prostředku v neveřejném zasedání. Pokud jde o rozsah odůvodnění tohoto usnesení, odkazuje se na ustanovení § 265i odst. 2 tr. ř., podle něhož v odůvodnění usnesení o odmítnutí dovolání Nejvyšší soud jen stručně uvede důvod odmítnutí poukazem na okolnosti vztahující se k zákonnému důvodu odmítnutí.

69. Nejvyšší soud nepřehlédl, že dovolatelka podala podnět, aby předsedkyně senátu dovolacího soudu odložila, resp. přerušila výkon napadeného rozhodnutí. Podle § 265o odst. 1 tr. ř. před rozhodnutím o dovolání může předseda senátu Nejvyššího soudu odložit nebo přerušit výkon rozhodnutí, proti kterému bylo podáno dovolání. Vydání rozhodnutí o takovém podnětu však není obligatorní. Aplikace uvedeného ustanovení by případně přicházela v úvahu toliko tehdy, jestliže by argumentace dovolatelky s určitou vyšší mírou pravděpodobnosti mohla svědčit závěru, že její dovolání bude vyhověno. Předsedkyně senátu však důvody pro přerušení výkonu napadeného rozhodnutí nezjistila, a z tohoto důvodu, aniž by bylo zapotřebí o podnětu rozhodnout samostatným rozhodnutím, dovolatelce nevyhověla a samostatným (negativním) výrokem nerozhodla.

č. 38

Pravomocné Přechod trestní odpovědnosti na právního nástupce obviněné právnické osoby podle § 10 odst. 1 t. o. p. o. je možný i v případech singulární sukcese na jednoho nebo více právních nástupců. Je však třeba zkoumat všechny konkrétní okolnosti právního nástupnictví, zejména objem a charakter převáděných práv a povinností, jejich význam pro právního předchůdce a subjektivní hledisko právního předchůdce v tom smyslu, zda jeho záměrem byla snaha vyhnout se potenciální trestní sankci za spáchaný trestný čin.

Trestní stíhání právního nástupce právnické osoby je možné vést také tehdy, pokud se trestní stíhání právního předchůdce nachází již v odvolacím řízení a odvolací soud se dozví o právním nástupnictví až v tomto stadiu trestního řízení. V takové situaci není třeba zahajovat trestní stíhání právního nástupce, je však nutné mu doručit obžalobu, rozhodnutí soudu prvního stupně, případně též odvolání podané právním předchůdcem, umožnit mu prostudování trestního spisu v reálném čase, tedy poskytnout mu dostatečný a přiměřený prostor k uplatnění obhajovacích práv a umožnit mu tak plnohodnotnou účast u veřejného zasedání včetně návrhů na zopakování či provedení důkazů.

Právnická osoba, Trestní odpovědnost, Trestní stíhání

§ 10 odst. 1 t. o. p. o.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2024, sp. zn. 5 [Tdo 1125/2023](#), ECLI:CZ:NS:2024:5.TDO.1125.2023.1

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného I. F. podaného proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2023, sp. zn. 4 To 17/2023, který rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 7 T 11/2015, podle § 265k odst. 1 tr. ř. v celém rozsahu zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2023, sp. zn. 4 To 17/2023, rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 9. 2022, sp. zn. 7 T 11/2015 a rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. 4 To 11/2019, podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jejich zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265m odst. 1 tr. ř. per analogiam a § 256 tr. ř. odvolání státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 1. 2019, sp. zn. 7 T 11/2015, a to v rozsahu výroku, jímž byl obviněný I. F. podle § 226 písm. b) tr. ř. zproštěn obžaloby, zamítl. Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. pak odmítl dovolání obviněné obchodní společnosti M. I., a. s.

I.

Rozhodnutí soudů nižších stupňů

1. Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 9. 2022, sp. zn. 7 T 11/2015, byli obviněni I. F. a obchodní společnost M. I., a. s. (dále též jen „obviněná M. I.“), uznáni vinnými

pokusem zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, 4 písm. a), odst. 5 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „tr. zákoník“), a pokusem zločinu dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, 5 písm. a), odst. 6 písm. a) tr. zákoníku, obviněný I. F. v obou případech jako účastník ve formě organizátorství podle § 24 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Za tyto zločiny byl obviněný I. F. odsouzen podle § 260 odst. 5, § 43 odst. 1 a § 58 odst. 6 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří let, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti let. Podle § 67 odst. 1 a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku byl obviněnému uložen také peněžitý trest ve výměře 400 denních sazeb po 500 Kč, tedy v celkové výši 200 000 Kč. Ve vztahu k obviněné M. I. bylo podle § 44 tr. zákoníku a § 1 odst. 2 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „t. o. p. o.“), upuštěno od uložení souhrnného trestu za sbíhající se trestnou činnost, za niž byla odsouzena rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 6. 2022, sp. zn. 2 To 127/2020. Krajský soud v Hradci Králové rozhodl stejným rozsudkem rovněž o vině a trestu spoluobviněné obchodní společnosti M., a. s. (dále též jen „obviněná M.“).

2. Proti citovanému rozsudku podali odvolání všichni spoluobvinění a v jejich neprospěch též státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze, který tak učinil pouze proti výrokům o trestech. Vrchní soud v Praze rozhodl o všech podaných odvoláních rozsudkem ze dne 4. 5. 2023, sp. zn. 4 To 17/2023, tak, že zrušil rozsudek soudu prvního stupně podle § 258 odst. 1 písm. b), d) tr. ř. ohledně obviněného I. F. v celém rozsahu a podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. ohledně obviněných obchodních společností M. a M. I. ve výrocích o trestech. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. Vrchní soud v Praze znovu rozhodl tak, že za nezměněných skutkových zjištění uznal obviněného I. F. vinným pokusem zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, 4 písm. a), odst. 5 tr. zákoníku a pokusem zločinu dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, 5 písm. a), odst. 6 písm. a) tr. zákoníku, jichž se v obou případech dopustil jako účastník ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku. Za tyto zločiny jej odsoudil podle § 260 odst. 5, § 43 odst. 1 a § 58 odst. 6 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let, jehož výkon podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání čtyř let. Podle § 67 odst. 1 a § 68 odst. 1, 2 tr. zákoníku byl obviněnému uložen též peněžitý trest ve výměře 140 denních sazeb po 1 400 Kč, tedy v celkové výši 196 000 Kč. Obviněnou obchodní společnost M. I. odsoudil Vrchní soud v Praze za zločiny uvedené ve výroku o vině, jak byl vysloven rozsudkem soudu prvního stupně a za sbíhající se zločiny, jimiž byla uznána vinnou rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 31. 1. 2020, sp. zn. 4 T 42/2016, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 6. 2022, sp. zn. 2 To 127/2020, a rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 12. 9. 2022, sp. zn. 62 T 4/2022, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 5 To 4/2023, podle § 260 odst. 5, § 43 odst. 2 tr. zákoníku a § 21 odst. 1 t. o. p. o. k souhrnnému trestu zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži na dobu tří let s tím, že obviněné se podle § 21 odst. 3 t. o. p. o. po dobu výkonu uloženého trestu zakazuje uzavírat veškeré smlouvy na plnění veřejných zakázek, účastnit se veškerých druhů zadávacích řízení podle § 3 zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „ZZVZ“), a veškerých veřejných soutěží podle jiných právních předpisů. Podle § 23 odst. 1, 2 t. o. p. o. a § 43 odst. 2 tr. zákoníku byl obviněné uložen dále souhrnný trest uveřejnění rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 9. 2022, sp. zn. 7 T 11/2015,

rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2023, sp. zn. 4 To 17/2023, rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 31. 1. 2020 sp. zn. 4 T 42/2016, rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 6. 2022, sp. zn. 2 To 127/2020, rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 12. 9. 2022, sp. zn. 62 T 4/2022, a rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 5 To 4/2023, spočívajícího v tom, aby obviněná na své náklady ve dvou celostátně vydávaných tištěných denících ve lhůtě dvou měsíců zveřejnila části výroků rozsudků vztahující se k její trestné činnosti. Vrchní soud v Praze současně podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku zrušil ohledně této obviněné právnické osoby výroky o trestu z rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 31. 1. 2020, sp. zn. 4 T 42/2016, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 6. 2022, sp. zn. 2 To 127/2020, a výrok o upuštění od souhrnného trestu podle § 44 tr. zákoníku z rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 12. 9. 2022, sp. zn. 62 T 4/2022, ve znění rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 4. 2023, sp. zn. 5 To 4/2023, jakož i všechna další rozhodnutí na tyto výroky obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Vrchní soud v Praze rozhodl stejným rozsudkem také o trestu M. a následně podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání M. I. jako nedůvodné.

3. Trestná činnost obviněných spočívala ve stručnosti v pokusu o neoprávněné odčerpání finančních prostředků poskytovaných z rozpočtu Evropské unie a ze státního rozpočtu České republiky na základě smlouvy o poskytnutí dotace uzavřené dne 4. 5. 2011 mezi Regionální radou regionu soudržnosti Severovýchod jako poskytovatelem a obchodní společností H. h., s. r. o., jako příjemcem (dále též jen „investor“), a to na projekt „Rozšíření kapacit a zkvalitnění služeb Hotelu XY“. Na skutku se podílelo několik osob zastupujících jak výše jmenovaného příjemce dotace (investora), tak zhotovitele stavby – obchodní společnost M., i na stavbě působícího technického dozoru investora, kterým byla obchodní společnost C., a. s. (dále též jen „TDI“). Podstatou skutku byla předchozí domluva obviněných a následné fingování vybudování tzv. mikropilotáže základů hotelu, která ve skutečnosti provedena nebyla, přesto byla její realizace zhotovitelem stavby fakturována. Zainteresované osoby přitom vše činily s vědomím, že související (nepravdivé) doklady vyhotovené při jejich činnosti, kterou neprovedení mikropilot zastíraly, budou uplatněny při podání žádosti o čerpání dotace. Obvinění byli zároveň srozuměni s tím, že v důsledku vylákání dotačních prostředků na základě nepravdivých dokladů mohlo dojít ke zrušení celé dotace. V případě proplacení investorem uplatněných nákladů by tak obvinění způsobili poskytovateli dotace škodu v celkové výši 12 480 940,21 Kč.

4. Lze též stručně připomenout chronologii soudních rozhodnutí o podané obžalobě v posuzované trestní věci s tím, že o vině a trestech všech spoluobviněných poprvé rozhodoval Krajský soud v Hradci Králové, a to (a) rozsudkem ze dne 19. 5. 2017, sp. zn. 7 T 11/2015, jímž obviněného I. F. podle § 226 písm. b) tr. ř. a obviněnou M. podle § 226 písm. c) tr. ř. zprostil obžaloby. Vrchní soud v Praze (b) usnesením ze dne 15. 3. 2018, sp. zn. 4 To 45/2017, zrušil citovaný rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové v celém rozsahu a věc tomuto soudu vrátil k novému projednání a rozhodnutí. Krajský soud v Hradci Králové následně věc znovu projednal a (c) rozsudkem ze dne 21. 1. 2019, sp. zn. 7 T 11/2015, rozhodl ohledně obviněných I. F. a M. stejně jako ve svém předchozím rozsudku. Vrchní soud v Praze poté (d) rozsudkem ze dne 21. 2. 2020, sp. zn. 4 To 11/2019, zrušil posledně zmíněný rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu a ohledně obviněných I. F. a M. věc opětovně vrátil soudu prvního stupně, který následně (e) rozsudkem ze dne 11. 8. 2020, sp. zn. 7 T 11/2015, uznal oba

obviněné vinnými pokusem zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, 4 písm. a), odst. 5 písm. a) tr. zákoníku a pokusem zločinu dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, 5 písm. a), odst. 6 písm. a) tr. zákoníku, obviněného I. F. jako organizátora podle § 24 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Z podnětu dovolání některých spoluobviněných a nejvyššího státního zástupce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze pod písm. (d) výše Nejvyšší soud tento rozsudek (f) usnesením ze dne 13. 10. 2021, sp. zn. [5 Tdo 23/2021](#), zrušil v celém rozsahu včetně rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové pod písm. (e) výše jakožto rozhodnutí obsahově navazující a věc vrátil Vrchnímu soudu v Praze k novému projednání a rozhodnutí. Vrchní soud v Praze po rozšíření okruhu obviněných o obchodní společnost M. I. (srov. body 70. a násl. níže) (g) rozsudkem ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. 4 To 11/2019, zrušil rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové pod písm. (c) výše v celém rozsahu a ohledně obviněných I. F. a obchodních společností M. a M. I. věc opětovně vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. V novém řízení rozhodl nejprve soud prvního stupně, následně i odvolací soud tak, jak je uvedeno v bodech 1. a 2. tohoto usnesení výše.

č. 38

II.

Dovolání obviněných a vyjádření státního zástupce

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podali dovolání obvinění I. F. a obchodní společnost M. I., a to prostřednictvím svých obhájců.

a) Dovolání obviněného I. F.

6. – 12. Nejvyšší soud reprodukoval obsah dovolání obviněného I. F., opřené o dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g), h) tr. ř., ve kterém obviněný závěrem navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze i jemu předcházející odsuzující rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové a aby tomuto soudu přikázal věc znovu projednat a rozhodnout.

b) Dovolání obviněné obchodní společnosti M. I.

13. Obviněná obchodní společnost M. I. označila ve svém dovolání dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. d), g), h), i), m) tr. ř. Namítla zejména nezákonnost procesního postupu, kterým byla „vtažena“ do trestního řízení až ve fázi řízení před soudem po podání odvolání a nebylo jí umožněno, aby v průběhu přípravného řízení a řízení před soudem prvního stupně činila úkony, k nimž je obviněný oprávněn na základě § 33 odst. 1 tr. ř. Obviněná M. I. nebyla přítomna dokazování, nemohla tak ovlivnit jeho průběh a o provedených důkazech získala vědomost až zprostředkovaně ze spisového materiálu. Svoje odsouzení považuje za rozporné se zákonem i právem na obhajobu, neboť vůči ní nikdy nebylo zahájeno trestní stíhání, podána obžaloba, návrh na potrestání nebo schválení dohody o vině a trestu. Přípis, kterým ji Vrchní soud v Praze informoval o svém předběžném názoru ohledně naplnění podmínek přechodu trestní odpovědnosti podle § 10 t. o. p. o., není podle obviněné M. I. úkonem způsobilým zahájit trestní stíhání. S odkazem na konkrétní citovanou část odůvodnění stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. [Tpin 302/2012](#), uveřejněného pod č. 22/2013 Sb. rozh. tr., (v němž byla primárně řešena otázka přípustnosti obnovy řízení, pozn. Nejvyššího soudu), považuje obviněná M. I. takový postup za nepřípustnou analogii

v neprospěch nástupnických právnických osob popírající jejich ústavně zaručená práva a základní zásady trestního řízení, zejména zásady zákonnosti, obžalovací a totožnosti skutku.

14. Obviněná M. I. odmítla také názor Vrchního státního zastupitelství v Praze převzatý následně ve věci rozhodujícími soudy o tom, že nedošlo ke zkrácení jejího práva na obhajobu z důvodu, že jeho výkon byl umožněn právnímu předchůdci, tedy M., do jejíhož postavení M. I. dobrovolně vlastním projevem vůle vstoupila. Podle obviněné M. I. tato konstrukce, a to zejména v případech singulární sukcese, neobstojí. Před uzavřením smlouvy o prodeji části závodu se totiž nemohla seznámit s obsahem trestního spisu, s ohledem na zásadu presumpce neviny nebyla povinna ani oprávněna vyžadovat od obviněné M. informace o probíhajícím trestním stíhání. S projevem vůle obviněné M. I. nabýt nepatrnou část obchodního závodu obviněné M. přitom nelze spojovat současné akceptování stavu trestního řízení, ani z něj vyvozovat případné procesní účinky, které trestní právo nezná. Obviněná M. I. má za to, že jediným ustanovením upravujícím procesní nástupnictví právnické osoby je § 32 t. o. p. o., který se však vztahuje pouze na případy univerzální sukcese, nikoli sukcese singulární. Pro srovnání obviněná M. I. odkázala na právní úpravu občanského soudního řízení, v němž o procesním nástupnictví rozhoduje soud s možností podání opravného prostředku. S odkazem na § 160 odst. 5 tr. ř., který se podle komentářové literatury uplatní rovněž v případech, vyjde-li najevo, že se na spáchání skutku zúčastnila další osoba, se obviněná M. I. domnívá, že v posuzované trestní věci bylo nezbytné, aby vůči ní jakožto nové osobě podezřelé ze spáchání trestného činu bylo nejprve řádně zahájeno trestní stíhání, proti čemuž by se mohla bránit stížností. Takový postup by reflektoval hledisko individuální trestní odpovědnosti se zaručením práva na individuální obhajobu.

15. Dále obviněná M. I. poukázala na hmotněprávní povahu ustanovení § 10 t. o. p. o., z níž podle jejího názoru nelze dovozovat žádné procesní účinky. Zdůraznila, že při absenci procesní úpravy v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob se předpokládá subsidiární použití trestního řádu, který však rozhodnutí o vině a trestu váže na předchozí zahájení trestního stíhání a podání obžaloby.

16. S odkazem na závěry vyslovené v usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2016, sp. zn. [II. ÚS 840/14](#), podle nichž ne každý převod závodu právnické osoby znamená bez dalšího přechod trestní odpovědnosti, jakož i s ohledem na smysl a účel § 10 t. o. p. o., kterým je zamezit tomu, aby se právnická osoba vyhýbala důsledkům své trestné činnosti, nelze podle obviněné M. I. souhlasit se závěrem Vrchního soudu v Praze o splnění podmínek přechodu trestní odpovědnosti v posuzované věci. Obviněná M. I. namítla, že nemohla z převodu části závodu s obviněnou M. jakkoli profitovat ve smyslu vyhnutí se nebo zmírnění důsledků žalované trestné činnosti. V této souvislosti vyzdvihla, že předmětem převodu byla část závodu produkující méně než 10 % obratu obviněné M. a při převodu nedošlo ani k podstatné změně dosavadní struktury závodu nebo podnikatelské činnosti obviněné M. Prodej části závodu byl obchodně-strategickým rozhodnutím a týkal se výlučně segmentu silničních staveb, nikoli jiných odvětví veřejných zakázek M. a už vůbec ne těch, které realizovala Divize 9 zastřešující také stavbu a rekonstrukci Hotelu XY. Na obviněnou M. I. nepřešly žádné výhody, užitky nebo výnosy z trestné činnosti. Domnívá se též, že nemůže být nástrojem pro obcházení trestu zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži. Za předpokladu odsouzení obviněné M. by totiž obviněná M. I. nemohla v zadávacích řízeních prokazovat ekonomickou nebo technickou kvalifikaci či profesní způsobilost prostřednictvím obviněné M.,

protože by v souladu s § 83 odst. 1 písm. c) ZZVZ nemohla doložit, že obviněná M. splňuje základní způsobilost podle § 74 odst. 1 písm. a) ZZVZ.

17. Obviněná M. I. také vytkla odvolacímu soudu způsob, jakým o jejím právním nástupnictví rozhodl v rozsudku ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. 4 To 11/2019, kterým věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení a ohledně otázky přechodu trestní odpovědnosti jej zavázal svým právním názorem. Soudu prvního stupně tak bylo znemožněno posoudit tuto otázku samostatně a provést k ní dokazování, přestože jde o doménu soudů prvních stupňů, do které by odvolací soudy měly vstupovat jen ve výjimečných případech. Stejně tak bylo v důsledku tohoto postupu M. I. upřeno právo napadnout nesprávnost skutkových zjištění a právní posouzení otázky přechodu trestní odpovědnosti v odvolání.

18. – 21. Nejvyšší soud reprodukoval další námitky obviněné M. I.

22. Závěrem svého dovolání proto M. I. navrhla, aby Nejvyšší soud ohledně ní zrušil napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze a „jemu předcházející řízení“, a aby věc přikázal státnímu zástupci k došetření.

č. 38

c) Vyjádření státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství

23. – 24. K dovoláním obou obviněných se v rámci jednoho souhrnného podání vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále též jen „státní zástupce“), a to nejprve k dovolání obviněného I. F.

25. Státní zástupce nepovažoval za důvodné ani dovolání obviněné M. I., neboť závěr soudů o přechodu trestní odpovědnosti je podle jeho názoru správný. Trestně odpovědné zůstávají obě právnické osoby, obviněné M. je přičítán protiprávní čin, obviněné M. I. pak kroky, jež vedly k přechodu trestní odpovědnosti. Díkce ustanovení § 10 t. o. p. o. je v tomto ohledu obligatorní a poměrně striktní a přechod trestní odpovědnosti stanoví jako objektivní. Jazykový výklad, soudní praxe i doktrinální interpretace přitom připouští aplikaci tohoto ustanovení jak pro případy univerzální sukcese, tak pro případy sukcese singulární, byť nikoli ve všech situacích, neboť je potřeba, aby nástupnická osoba nabyla většího souboru věcí a práv.

26. V posuzované trestní věci šlo podle státního zástupce o převod takového souboru věcí a práv, u něhož je přechod trestní odpovědnosti ve smyslu § 10 odst. 1 t. o. p. o. předpokládán. Nelze zároveň konstatovat, že by obviněná M. I. vynaložila veškeré možné úsilí, které by po ní bylo možno spravedlivě požadovat, aby se vyvarovala přechodu trestní odpovědnosti, tj. že by postupovala s odbornou péčí a například zvažovala provedení právního auditu. Obviněná M. I. byla dceřinou společností obviněné M., která až do blízké doby před samotným převodem v podstatě nevykonávala žádnou hospodářskou činnost. O tom, že minimálně jedním ze smluvními stranami sledovaných cílů převodu části závodu bylo dosažení zachování části původní podnikatelské činnosti obviněné M., nasvědčuje podle státního zástupce faktor načasování transakce, personální a majetkové propojení smluvních stran, machinace s předmětem činnosti obviněné M. I. před převodem i změna její původní obchodní firmy M. Š., a. s., na M. I., a. s., tak, aby byla patrna návaznost na předchozí činnost obviněné M.

27. Státní zástupce nesouhlasil s názorem M. I., že by se zněním ustanovení § 10 t. o. p. o. nebylo možno spojit také procesní důsledky, byť lze připustit, že zákon o trestní odpovědnosti právnických osob neupravuje kromě § 32 zvláštní pravidla procesního postupu pro případy, v nichž v průběhu trestního řízení po zahájení trestního stíhání obviněná právnická osoba přistoupí k právnímu jednání, jehož výsledkem bude přechod trestní odpovědnosti. Tuto situaci přirovnal k nástupnictví poškozeného, jež je v praxi navzdory obdobné absenci výslovné procesněprávní úpravy běžně přijímáno a soudy aplikováno.

28. Z hlediska zachování práva na obhajobu je podle státního zástupce podstatné, že výkon obhajovacích práv byl ze strany orgánů činných v trestním řízení v plné míře umožněn právnímu předchůdci, do jehož postavení nástupnická právnická osoba okamžikem přechodu trestní odpovědnosti vstoupila. Právě prostřednictvím právního předchůdce byl totiž nástupce obviněné právnické osoby informován od počátku řízení o povaze obvinění, v předchozím stadiu trestního stíhání mu bylo umožněno uplatnění práva na obhajobu, práva navrhnout důkazy, vyslýchat svědky a vyjádřit se ke všem skutečnostem kladeným mu za vinu. Státní zástupce poukázal též na směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/343 ze dne 9. března 2016, kterou se posilují některé aspekty presumpce neviny a právo být přítomen při trestním řízení před soudem, v níž bylo konstatováno, že úroveň ochrany některých aspektů presumpce neviny, jakožto základního práva vyjádřeného v čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, se u fyzických a právnických osob odlišuje.

29. Jako stěžejní nástroj výkladu státní zástupce zdůraznil účel ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o., kterým je efektivní přechod trestní odpovědnosti v případech, v nichž hrozí jednání, v jehož důsledku by mohlo docházet ke znemožnění či ztížení spravedlivého posouzení viny a případně potrestání těch právnických osob a jimi představovaných majetkových entit, jež posloužily k páchaní trestné činnosti. Proto pokud by právní řád sice zakotvoval obligatorní přechod trestní odpovědnosti, avšak současně by neposkytoval možnost efektivního procesního řešení, nastalo by „vyprázdnění“ tohoto institutu. V případě převodu celého (a jediného) závodu obviněné právnické osoby na nástupnickou právnickou osobu by právnímu předchůdci vzhledem k podmínkám uvedeným v § 10 odst. 2 t. o. p. o. nebylo možno uložit v podstatě žádný efektivní trest. V případě právního nástupce by pak vyslovení viny a odsouzení nepřicházelo v úvahu z důvodu promlčení trestního stíhání. Nijak nápomocná, resp. použitelná, nejsou podle státního zástupce v tomto směru ani zajišťovací opatření podle § 33 odst. 1 t. o. p. o.

30. – 31. Státní zástupce se vyjádřil k dalším námitkám obviněné M. I.

32. Závěrem svého vyjádření státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud obě dovolání odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněná.

III.

Posouzení důvodnosti dovolání

A) Obecná východiska

33. Nejvyšší soud nejprve zjistil, že u obou dovolatelů jsou splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení a zabýval se otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označeným dovolacím důvodům.

34. V první řadě považuje Nejvyšší soud za potřebné připomenout některé otázky související s charakterem dovolacího řízení. Dovolání představuje mimořádný opravný prostředek, který směřuje proti již pravomocnému soudnímu rozhodnutí. Nelze je proto uplatnit v takové šíři, jako řádný opravný prostředek, nýbrž jen ze zákonem taxativně vyjmenovaných důvodů. Konkrétní námitky dovolatele přitom vždy musí obsahově odpovídat jejich zákonnému vymezení, nepostačuje pouhé označení určitého důvodu dovolání, aniž by mu bylo možné podřadit vytýkaná pochybení. Teprve poté, co Nejvyšší soud posoudí předložené dovolací námitky jako odpovídající uplatněnému dovolacímu důvodu, zkoumá, zda jim lze přiznat opodstatnění.

35. Nejvyšší soud úvodem jen stručně shrne zákonné podmínky pro naplnění dovolacích důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. d), g), h), i), m) tr. ř., které uplatnili v souhrnu oba dovolatelé.

36. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. lze uplatnit v případě, že byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání. Jde o situace, v nichž se v rozporu se zákonem konalo hlavní líčení nebo veřejné zasedání v nepřítomnosti obviněného, ač měla být jeho přítomnost umožněna nebo zajištěna. Tím byl obviněný zkrácen na svém právu, aby jeho věc byla projednána v jeho přítomnosti, a aby se tak mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům.

37. Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy. Jak vyplývá z rekapitulace dovolacích námitek výše, tento dovolací důvod uplatnili oba dovolatelé v jeho první alternativě. Jde o situace, ve kterých skutek, k němuž soudy dospějí vyhodnocením důkazů, nerespektuje obsah provedeného dokazování, dochází k tzv. deformaci důkazů a svévoli při interpretaci výsledků důkazního řízení. Pak může jít o zjevný, ve smyslu dosavadní judikatury Ústavního soudu „extrémní“, rozpor mezi skutkovými zjištěními soudů a obsahem procesně řádně opatřených a provedených důkazů. Z díky § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. zároveň vyplývá, že popsané vady se musí vztahovat k rozhodným skutkovým zjištěním, která jsou určující pro naplnění znaků konkrétního trestného činu. Tuto podmínku proto nemůže splnit tvrzení existence vad, týkajících se skutkových zjištění jiných, byť také významných pro rozhodnutí ve věci, která však nejsou určující pro naplnění znaků trestného činu (srov. rozhodnutí č. [19/2023](#) Sb. rozh. tr.).

38. Dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. je naplněn tehdy, jestliže napadené rozhodnutí, nebo jemu předcházející řízení spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. V rámci tohoto dovolacího důvodu tedy lze vznášet námitky spočívající především v tom, že skutek, pro který byl obviněný stíhán a odsouzen, vykazuje znaky jiného trestného činu, než jaký v něm spatřovaly soudy nižších stupňů, anebo nenaplní znaky žádného trestného činu. Nesprávné právní posouzení skutku může spočívat i v okolnosti, že rozhodná skutková zjištění neposkytují dostatečný podklad

k závěru o tom, zda je stíhaný skutek vůbec trestným činem, popřípadě o jaký trestný čin jde. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze vytýkat též „jiné nesprávné hmotněprávní posouzení“. Rozumí se jím zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.

39. Podle § 265b odst. 1 písm. i) t. ř. lze dovolání podat, pokud byl obviněnému uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo mu byl uložen trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně na trestný čin, jímž byl uznán vinným.

40. Pokud jde o dovolací důvod ve smyslu § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. uplatněný M. I., v úvahu přichází jeho druhá alternativa. M. I. se totiž domáhala přezkumu rozhodnutí odvolacího soudu, který rozhodl o zamítnutí jejího řádného opravného prostředku proti rozsudku soudu prvního stupně, tj. rozsudku uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., přestože byly v řízení mu předcházejícím dány obviněnou specifikované důvody dovolání podle § 265b odst. 1 písm. d), g), h), i) tr. ř.

41. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že obviněný I. F. uplatnil námitku, která je v obsahovém souladu s jím odkazovaným dovolacím důvodem a kterou je zároveň potřeba považovat za důvodnou. Jde o výhradu, podle níž rozhodná skutková zjištění určující pro naplnění znaků pomoci k pokusu zločinu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 21 odst. 1 a § 260 odst. 1, odst. 4 písm. a), odst. 5 tr. zákoníku a k pokusu zločinu dotačního podvodu podle § 21 odst. 1 a § 212 odst. 1, odst. 5 písm. a), odst. 6 písm. a) tr. zákoníku, u obou podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, nemají potřebnou oporu ve výsledku dokazování a s obsahem provedených důkazů jsou naopak ve zjevném rozporu. Tato námitka odpovídá obviněným označenému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. v jeho první alternativě.

42. Na podkladě této části dovolání obviněného proto mohl Nejvyšší soud přezkoumat podle § 265i odst. 3, 4 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost napadeného rozsudku Vrchního soudu v Praze i jemu předcházejícího řízení včetně rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové a zjistil, že jsou zatíženy zásadní vadou důkazního řízení, pro kterou nemohou obstát. Výhrady M. I. posoudil Nejvyšší soud jako neopodstatněné.

B. K dovolání obviněného I. F.

43. – 54. Nejvyšší soud vypořádal námitky obviněného I. F.

C. K dovolání obviněné obchodní společnosti M. I.

55. Podstatou dovolání obviněné M. I. je především nesouhlas s posouzením otázky jejího právního nástupnictví ve vztahu k trestní odpovědnosti obviněné M. a s tím související výhrady vůči procesnímu postupu, který učinil Vrchní soud v Praze bezprostředně poté, co se o skutečnostech významných z hlediska přechodu trestní odpovědnosti dozvěděl (pro zjednodušení i lepší srozumitelnost budou obě obviněné obchodní společnosti v další části tohoto rozhodnutí označovány jen zkratkami „M. I.“ a „M.“). Vzhledem k tomu, že M. I. uplatnila výhrady i proti některým skutečnostem, jež souvisely s vyvozením trestní odpovědnosti M. jakožto její právní předchůdkyně, konkrétně namítla, že mělo dojít ke zproštění její trestní odpovědnosti podle § 8 odst. 5 t. o. p. o., zabýval se Nejvyšší soud

nejdříve touto výhradou. Platí totiž, že nezbytným předpokladem právního nástupnictví podle § 10 odst. 1 t. o. p. o. je v první řadě existence trestní odpovědnosti právního předchůdce, která pak může potenciálně přejít na právní nástupce.

C. 1. Ke skutkovým námitkám ve vztahu ke zproštění trestní odpovědnosti

56. – 60. Nejvyšší soud vypořádal první část námitek obviněné.

C. 2. K právnímu nástupnictví M. I. – obecná východiska a procesní souvislosti

61. Pro posouzení a vypořádání námitek M. I. souvisejících s jejím právním nástupnictvím po M. je stěžejní interpretace ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o., podle něhož platí, že trestní odpovědnost právnické osoby přechází na všechny její právní nástupce. Nejvyšší soud předesílá, že se ztotožnil s výkladem, který v této souvislosti prezentoval Vrchní soud v Praze v návaznosti na argumentaci přednesenou v podání státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze ze dne 3. 1. 2022.

62. Citované ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o. představuje v podmínkách českého trestního práva poměrně specifický institut, který se do určité míry vymyká standardnímu pojetí trestní odpovědnosti, jejímž základem je spáchání trestného činu. Tato koncepce je spojována se zásadou individuální odpovědnosti fyzických i právnických osob za trestný čin a taktéž se zásadou odpovědnosti za zavinění. Odpovědnost podle českého trestního práva je odpovědností subjektivní, která předpokládá zavinění ve formě úmyslu nebo nedbalosti. U právnických osob se zavinění odvozuje od zavinění fyzické osoby (subjektivní odpovědnosti), pokud jsou v souladu s § 8 t. o. p. o. splněny podmínky pro přičítání jednání fyzické osoby osobě právnické. Právní nástupnictví ve smyslu § 10 odst. 1 t. o. p. o. na tuto koncepci sice navazuje, nicméně zároveň předpokládá, že k přechodu trestní odpovědnosti dochází objektivně, tedy bez ohledu na skutečnost, zda nástupnická právnická osoba věděla nebo mohla vědět, že původní právnická osoba se dopustila trestného činu (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 9. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 48 až 50 a 558 až 559).

63. Nejvyšší soud si je vědom toho, že v právní teorii se názory na použití ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o. různí a někteří autoři upozorňují také na problematické aspekty, které mohou být s přechodem trestní odpovědnosti právnických osob spojeny [za všechny viz například FENYK, J.; SMEJKAL, L.; PROVAZNÍK, J. Několik poznámek k přechodu trestní odpovědnosti právnických osob – pozoruhodný posun zákonodárce od subsidiarity k přepětí trestní represe – od viny, spoluviny po „infekci“. In: GRIVNA, T.; ŠIMÁNOVÁ, H. (eds.). Deset let trestní odpovědnosti právnických osob v České republice. Pohledy zpět i vpřed. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, s. 116 až 144]. I přes určitá potenciální úskalí tohoto institutu je však třeba při jeho užití mít na zřeteli zejména funkční pojetí trestní odpovědnosti jako takové s tím, aby byl zachován její smysl a účel a trestně odpovědným právnickým osobám nebylo umožněno vyhýbat se trestněprávním sankcím jakožto legitimní reakci státu na spáchanou trestnou činnost.

64. M. I. lze nepochybně přisvědčit v názoru, podle něhož je § 10 odst. 1 t. o. p. o. ustanovením hmotněprávním. Naznačuje to zejména jazykový výklad, neboť citované ustanovení upravuje přechod trestní odpovědnosti, jež je jedním ze základních institutů trestního práva hmotného uplatňujícího se v rámci trestněprávních vztahů, zejména mezi pachatelem trestného činu a státem (ŠÁMAL, P. a kol. Trestní právo hmotné. 9. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022,

s. 36 až 37). Je však zároveň třeba připomenout, že interpretace práva je proces, při němž se zjišťuje obsah, smysl i význam konkrétní právní normy či jejího ustanovení za pomoci různých typů interpretace. V první řadě se běžně užívá jazykového výkladu, který představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě, jak se k této otázce dlouhodobě vyjadřuje i Ústavní soud. Jde pouze o východisko pro objasnění a ujasnění si smyslu a účelu konkrétní normy, k čemuž však slouží i řada dalších postupů, jako logický a systematický výklad, výklad *e ratione legis* atd. Ústavní soud také ve vlastní rozhodovací praxi zdůrazňuje, že mechanická aplikace abstrahující, resp. neuvědomující si smysl a účel právní normy, činí z práva nástroj odcizení a absurdity (srov. nálezní pléna Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997 sp. zn. [Pl. ÚS 33/97](#)). Pro správné užití ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o. v praxi je proto nutné zohlednit také další výkladové metody.

č. 38

65. Samotné znění § 10 odst. 1 t. o. p. o. přitom nestanovuje žádné konkrétní, ani nijak limitující podmínky pro přechod trestní odpovědnosti právnické osoby na právního nástupce. Přestože tedy citované hmotněprávní ustanovení nemá procesní návaznost v zákonné úpravě (ať se tak stalo opomenutím zákonodárce či zcela cíleně), je pro jeho řádné uplatnění nutné mít na zřeteli právě samotný záměr zákonodárce zakotvit do právní úpravy institut přechodu trestní odpovědnosti právnické osoby. Zároveň je vždy třeba posuzovat, zda soudy zvolený postup odpovídá smyslu ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o. a vede k jeho naplnění v praxi. Neexistující procesní úpravu je tudíž třeba podle názoru Nejvyššího soudu nahradit tím, že v každém jednotlivém případě se posuzuje, zda zvolený procesní postup, jímž dojde k zahrnutí právního nástupce do již probíhajícího trestního stíhání jeho právního předchůdce, odpovídá tomu, co zákonodárce mínil v ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o., a to s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem daného případu. Jak již bylo konstatováno, zavedení přechodu trestní odpovědnosti na právního nástupce do právní úpravy má primárně vést k tomu, aby bylo zabráněno právnické osobě (pachateli trestného činu) vyhnout se trestním sankcím či důsledkům s nimi spojeným.

66. Pro zjištění tzv. úmyslu historického zákonodárce slouží historický výklad, v jehož rámci lze poukázat zejména na znění důvodové zprávy k vládnímu návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob. Z ní plyne, že důvodem pro zakotvení přechodu trestní odpovědnosti právnických osob byla prevence před možností vyhnout se trestu či důsledkům s ním spojeným. Jako inspirace pro zákonodárce posloužila rakouská právní úprava, konkrétně ustanovení § 10 rakouského Spolkového zákona o odpovědnosti sdružení za trestné činy z roku 2005 (Verbandsverantwortlichkeitsgesetz), který upravuje tuto otázku tím způsobem, že účinky spojené s trestní odpovědností právnické osoby nastávají vůči jejímu právnímu nástupci bez dalšího k okamžiku vzniku právního nástupnictví. „Proto po vzoru této úpravy bylo převzato ustanovení o právním nástupnictví právnické osoby a současně bylo přihlédnuto k tomu, že změna právnické osoby je vázána na specifické procesní postupy občanského nebo obchodního práva. Je-li právních nástupců více, platí podle této úpravy, že trestní odpovědnost původní právnické osoby přechází na všechny právní nástupce. Rozsah výnosů a užitků, které z trestné činnosti přešly na právního nástupce, jakož i míra, v jaké právního nástupce pokračují v trestné činnosti, bude relevantní z hlediska uloženého trestu. Vzhledem k tomu, že při přeměně právnické osoby nemusí dojít k zániku původní právnické osoby, se zároveň výslovně stanoví, že trestně odpovědná je vedle právního nástupce nadále i původní právnická osoba“ (viz důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, zvláštní část k § 10).

67. Podle názoru Nejvyššího soudu je z výše citovaného obsahu důvodové zprávy jasné zřetelný záměr zákonodárce v tomto smyslu užívat, resp. uplatnit institut přechodu trestní odpovědnosti, který nevyvolává žádné pochybnosti. Důvodem pro přijetí ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o. bylo vytvoření možnosti reagovat na situace, v nichž hrozí, že trestně odpovědná právnická osoba by se prostřednictvím účelových majetkových, personálních a jiných přesunů (transakcí) mohla vyhýbat trestu a s ním souvisejícím negativním důsledkům pro její další podnikání či fungování vůbec. Prevence před takovými případy je podle Nejvyššího soudu zcela pochopitelná. Jak správně upozorňuje i komentářová literatura, zatímco trestně stíhaná fyzická osoba se nemůže nijak změnit a až do své smrti zůstane totožnou osobou, osoba právnická jakožto uměle vytvořený právní útvar může kdykoliv v průběhu své existence až do svého zániku procházet řadou právních změn a majetkových dispozic, které mohou vést k vyhnutí se trestní odpovědnosti (FENYK, J. a kol. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2024, citováno z právního informačního systému ASPI ke dni 19. 6. 2024).

68. V případě interpretace ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o. se přitom závěr plynoucí z historického výkladu do značné míry překrývá s argumenty, k nimž lze dospět na základě výkladu objektivně-teleologického, který má za cíl zjištění objektivního významu určitého textu. S trestní odpovědností jsou totiž neodmyslitelně spojeny také trestní sankce jakožto důsledek spáchání trestného činu, tj. tresty a ochranná opatření ukládané pachateli trestného činu, který je povinen uložení takových sankcí strpět a podrobit se jim. Prolíná se zde zájem státu, resp. společnosti, na spravedlivém trestněprávním postihu pachatele. Má-li se tak dít efektivně, je nutné, aby přechod trestní odpovědnosti, resp. vznik trestní odpovědnosti právního nástupce právnické osoby, vyvolával také příslušné procesní účinky. Zákonodárce si toho byl zjevně vědom, když podle vzoru rakouské právní úpravy počítal s nastoupením účinků spojených s trestní odpovědností právnické osoby vůči jejímu právnímu nástupci bez dalšího k okamžiku vzniku právního nástupnictví (viz výše citovaná důvodová zpráva), tj. *ex lege*. Nejvyšší soud vycházel při této úvaze z předpokladu racionálního zákonodárce, který by neměl tvořit nesystematická řešení, naopak vždy zvolit nejrozsudnější a nejehospodárnější cestu k dosažení zamýšleného účelu. Takovému způsobu výkladu legislativního záměru, resp. naplnění jeho smyslu odpovídá podle Nejvyššího soudu právě postup spočívající v automatickém „vstoupení“ právního nástupce do trestního řízení (bylo-li již započato), a to v jeho aktuální fázi, v jaké se nachází v době vzniku právního nástupnictví. V opačném případě by byl popřen základní účel ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o., neboť pokud by bylo nutno zahajovat vůči právnímu nástupci nové trestní stíhání, bylo by například možné, aby právnická osoba vždy před pravomocným skončením trestního řízení opakovaně činila účelové majetkové dispozice mající za následek přechod trestní odpovědnosti na další osoby, což by mohlo vést, resp. v konečném důsledku by vedlo až k promlčení trestní odpovědnosti za trestný čin. Fakticky by ke stejným situacím mohlo docházet, pokud by o nástupnictví rozhodoval soud procesním rozhodnutím s možností podat proti němu opravný prostředek, obdobně jak je upraveno v ustanovení § 107a zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, na něž M. I. ve svém dovolání odkazovala. Způsob, jaký zákonodárce zvolil ve vztahu k otázce přechodu trestní odpovědnosti v již citovaném zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob, sice mohl být zřetelnější, resp. konkrétnější, avšak stávající formu Nejvyšší soud považuje za rozumnou a v praxi aplikačně řešitelnou právě odkazem na interpretační pravidla, o nichž je zmínka shora.

69. Výše shrnutý obecný výklad ustanovení § 10 odst. 1. t. o. p. o. neznamená podle Nejvyššího soudu popření práva na obhajobu či dalších aspektů vyplývajících z práva na spravedlivý proces, jež náleží také právnické osobě, na kterou přechází trestní odpovědnost. Pochybnosti zajisté nevyvolává situace, v níž by k právnímu nástupnictví došlo ještě před zahájením trestního stíhání vůči právnímu předchůdci či dokonce před započítáním trestního řízení, neboť v takovém případě by bylo možno rovněž vůči právnímu nástupci zahájit trestní stíhání standardní cestou. Pokud jde o případy, v nichž ke skutečnosti odůvodňující vznik právního nástupnictví dojde až po zahájení trestního stíhání proti právnímu předchůdci, s přihlédnutím k výše nastíněnému výkladu nelze podle Nejvyššího soudu striktně trvat na dodržení formálního postupu spočívajícího v zahájení trestního stíhání, podání obžaloby apod. (v závislosti na aktuálně probíhající fázi) také ve vztahu k právnímu nástupci. Nejvyšší soud považuje za dostatečné, pokud příslušný orgán činný v trestním řízení pojme, či zahrne právního nástupce do trestního řízení bez zbytečného odkladu poté, co se o právním nástupnictví dozví, a umožní mu řádné uplatnění jeho práv ve všech aspektech, které mu náleží s ohledem na stav již probíhajícího trestního řízení. I komentářová literatura v tomto ohledu připouští, že záleží na tom, v jaké fázi trestního řízení nastane skutečnost, od níž se odvíjí vznik právního nástupnictví (zda před zahájením trestního stíhání proti původně stíhané právnické osobě, nebo až po něm, případně až v průběhu řízení před soudem) a přiměřeně tomu je pak třeba právnické osobě (právnímu nástupci) příslušná práva poskytnout a dostatečným způsobem ji o nich poučit (FENYK, J. a kol. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2024, citováno z právního informačního systému ASPI ke dni 19. 6. 2024).

70. V posuzované trestní věci zjistil Nejvyšší soud z obsahu trestního spisu následující rozhodné skutečnosti. Po kasačním usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2021, sp. zn. [5 Tdo 23/2021](#), jímž bylo mj. rozhodnuto o vrácení věci Vrchnímu soudu v Praze ke konání nového odvolacího řízení, učinil státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze dne 4. 1. 2022 podání, v němž Vrchní soud v Praze upozornil na realizovaný převod části závodu mezi obchodními společnostmi M. a M. I. V tomto podání nejprve státní zástupce informoval o konkrétním smluvním ujednání mezi oběma jmenovanými právnickými osobami, jakož i o okolnostech, s nimiž byl spojen převod části závodu M. na M. I. Přílohou tohoto podání byly i četné listiny, které souvisely s uvedenou obchodní transakcí, přičemž státní zástupce současně předložil argumentaci na podporu svého právního názoru o tom, že převod části závodu v konkrétním případě měl za následek přechod trestní odpovědnosti na M. I. jakožto právní nástupkyni M. Vrchní soud v Praze poté nařídil veřejné zasedání na dny 21. 3., 22. 3. a 24. 3. 2022, k němuž předvolal také M. I. V předvolání jí sdělil svůj předběžný názor, podle něhož došlo v souladu s § 10 odst. 1 t. o. p. o. k přechodu trestní odpovědnosti z M. na M. I. Současně Vrchní soud v Praze poučil M. I. o jejích procesních právech, o aktuálním stavu řízení a o tom, že se může připojit k odvolání M. proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 1. 2019, sp. zn. 7 T 11/2015. K předvolání byla připojena též obžaloba, opis odvoláními napadeného rozsudku, opis dalšího zrušeného rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 8. 2020, sp. zn. 7 T 11/2015, opis usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2021, sp. zn. [5 Tdo 23/2021](#), a opis odvolání M. Předvolání bylo M. I. doručeno dne 20. 1. 2022, tedy dva měsíce před konáním veřejného zasedání, což lze považovat za dostatečný prostor k prostudování obsahu trestního spisu.

71. Tohoto práva také využila dne 3. 3. 2022 obhájkyň M. I., která po seznámení s trestním spisem doručila jejím jménem dne 8. 3. 2022 Vrchnímu soudu v Praze své vyjádření k předvolání k veřejnému zasedání. V něm také předložila podrobnou argumentaci k nastalé procesní situaci, v níž především zpochybnila splnění podmínek právního nástupnictví ve smyslu § 10 odst. 1 t. o. p. o.

72. Ve veřejném zasedání konaném dne 21. 3. 2022 provedl Vrchní soud v Praze k otázce právního nástupnictví dokazování. K provedeným důkazům přednesla M. I. prostřednictvím svého zmocněnce přítomného u veřejného zasedání své stanovisko. M. I. měla také možnost učinit návrh na doplnění dokazování, čehož nevyužila. V pokračování veřejného zasedání dne 22. 3. 2022 přednesla obhájkyň M. I. konečný návrh ve věci. Vrchní soud v Praze následně rozsudkem ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. 4 To 11/2019, zrušil v celém rozsahu rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 1. 2019, sp. zn. 7 T 11/2015, a ohledně obou obviněných obchodních společností M. a M. I. i spoluobviněného I. F. vrátil věc Krajskému soudu v Hradci Králové. Vyslovil přitom právní názor, že v dalším řízení je k M. I. nutno přistupovat jako k obžalované právnické osobě.

č. 38

73. Po vrácení věci Krajský soud v Hradci Králové nařídil na dny 19. 9. a 21. 9. 2022 hlavní líčení. V jeho průběhu byl v pozici osoby jednající za M. I. vyslechnut Z. L. Po nikoli rozsáhlém doplnění dokazování byla všem procesním stranám dána možnost předložit případně návrhy na provedení dalších důkazů v hlavním líčení, čehož M. I. opětovně nevyužila. Své závěrečné řeči přednesli jak obhájci M. I., tak její zmocněnec, tedy osoba za ni jednající (blíže viz protokol o hlavním líčení). Krajský soud v Hradci Králové následně ve věci rozhodl rozsudkem shrnutým v bodě 1. tohoto usnesení Nejvyššího soudu. Lze pouze ve stručnosti dodat, že obdobně byla procesní práva M. I. zachována v průběhu navazujícího veřejného zasedání konaného dne 4. 5. 2023, v němž byla projednána odvolání obviněných a státního zástupce proti rozsudku soudu prvního stupně a v jehož závěru Vrchní soud v Praze vyhlásil rozsudek zrekapitulovaný v bodě 2. výše, jímž obě obviněné právnické osoby uznal vinnými a uložil jim trest (viz protokol o veřejném zasedání).

74. Nejvyšší soud má za to, že vzhledem k aktuální fázi, v jaké se trestní řízení nacházelo v době vzniku právního nástupnictví M. I., postupoval Vrchní soud v Praze racionálně a hospodárně v zájmu efektivního naplnění smyslu a účelu ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o., to však současně s respektem ke všem zákonným právům právního nástupce M. I. Vrchní soud v Praze totiž M. I. neprodleně seznámil se svým předběžným názorem na otázku právního nástupnictví a doručil jí stěžejní podklady z dosavadního průběhu trestního řízení, tj. zejména opis obžaloby, předchozích soudních rozhodnutí a posledního odvolání M. spolu s výzvou, že se k němu M. I. mohla připojit. M. I. bylo umožněno nahlédnout do trestního spisu a k přípravě na veřejné zasedání jí byl poskytnut poměrně značný časový prostor přibližně dvou měsíců. K otázce právního nástupnictví provedl Vrchní soud v Praze ve veřejném zasedání poměrně rozsáhlé dokazování, M. I. tak mohla reagovat na jeho průběh, vyjadřovat se ke všem dosavadním i novým skutečnostem předneseným v prvním odvolacím řízení, navrhnout doplnění dokazování, případně se vyjádřit k jeho výsledku. Těžko si lze v posuzované trestní věci představit korektnější přístup primárně Vrchního soudu v Praze, poté rovněž Krajského soudu v Hradci Králové jako soudu prvního stupně k zachování práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod pro M. I., včetně v jejím dovolání

zpochybněného práva na obhajobu podle čl. 40 ve spojení s čl. 38 Listiny základních práv a svobod.

75. V posuzované trestní věci je dále významné i to, že po kasačním rozhodnutí Vrchního soudu v Praze v odvolacím řízení byla věc ohledně M. i M. I. vrácena soudu prvního stupně, konalo se tedy rovněž hlavní líčení a následně taktéž další veřejné zasedání o odvoláních proti novému rozsudku soudu prvního stupně. Lze proto konstatovat, že trestní věc M. I. byla v řízení před soudem projednána v její přítomnosti, a to ve dvou soudních instancích. Přestože se neúčastnila předchozích stadií trestního řízení, z obsahu trestního spisu jí byl jeho dosavadní průběh a rovněž i aktuální stav dokazování znám, mohla se proto k němu vyjádřit, navrhnout jeho doplnění, eventuálně zopakování provedení některého z důkazů či uplatňovat jakékoli jiné v úvahu přicházející námitky. Nejvyšší soud proto dospěl k závěru, že při zohlednění aktuální fáze, v jaké M. I. do trestního řízení „vstoupila“, zachovaly soudy obou stupňů její právo na obhajobu v náležité a dostatečné míře tak, aby ve fázi řízení o podané obžalobě konaného před soudy obou stupňů využila v maximálním rozsahu i kvalitě veškeré instituty související s jejími procesními právy. Ze strany soudů obou stupňů bylo vůči ní přistupováno s respektem ke všem atributům práva na obhajobu stejně jako vůči dalším v posuzované trestní věci obviněným fyzickým i právnickým osobám.

76. V rámci řešení procesního postupu vůči právnímu nástupci v případě přechodu trestní odpovědnosti tehdy, pokud k právnímu nástupnictví dojde v průběhu trestního stíhání, je kromě výše zmíněného zachování všech práv obviněné právnické osoby – právního nástupce právnické osoby odpovídajících určitému stadiu trestního řízení, významné posoudit zachování, popř. umožnění řádného výkonu práva na obhajobu právnímu předchůdci. Sama M. I. však v dovolání neuplatnila v tomto ohledu žádnou výhradu. V této souvislosti je třeba akceptovat argument, podle něhož k přechodu trestní odpovědnosti dochází (zásadně) na základě právních skutečností spojených s výslovným projevem vůle právního nástupce. Vstupuje-li právní nástupce do práv a povinností svého předchůdce dobrovolně, je pouze na něm, aby si jeho právní a faktický stav v aktuální době řádně prověřil, provedl důsledný právní audit (tzv. due diligence) a do příslušné korporátní transakce zahrnul přiměřené zajišťovací a vymáhací mechanismy. Součástí prověrky může být nepochybně také posouzení, do jaké míry a v jaké kvalitě vykonával právní předchůdce v trestním řízení své právo na obhajobu (došlo-li k právnímu nástupnictví v průběhu trestního stíhání). Namítla-li M. I., že nebyla povinna, či dokonce ani oprávněna vyžadovat od M. informace o probíhajícím trestním stíhání, Nejvyšší soud jí nemohl přisvědčit. Bylo totiž pouze na jejím uvážení, jak si zhodnotí případná rizika, která by pro ni uzavřením příslušné smlouvy mohla nastat. Zcela na její straně totiž ležela možnost vyžadovat od své potenciální právní předchůdkyně podklady a informace, jež ona sama bude považovat za dostačující pro své rozhodnutí o realizaci transakce, a s právní předchůdkyní si ujednala, že jejich případné poskytnutí v neúplném či nepravdivém rozsahu bude podle okolností důvodem pro uplatnění nároku na náhradu škody. Obezřetnost totiž ležela zcela na straně budoucího právního nástupce, který mohl, resp. měl využít všech možností, aby se vyhnul důsledkům, jež může mj. vyvolat i přechod trestní odpovědnosti, tedy též v úvahu přicházející trestní sankce. Bez ohledu na uvedené nicméně Nejvyšší soud považuje tuto námitku za ryze účelovou z důvodu, že prodej části závodu se v posuzovaném případě uskutečnil mezi obchodními společnostmi v rámci jednoho koncernu, jež byly majetkově a personálně propojeny. Z veřejně dostupných údajů vedených u obchodního rejstříku vyplývá, že v době, kdy k prodeji části závodu došlo,

zastávaly pozice v nejvyšších orgánech M. a M. I. stejné osoby, například F. K. ve funkci předsedy představenstva M. a předsedy dozorčí rady M. I., nebo R. Č. ve funkci člena představenstva M. a předsedy představenstva M. I. Důvodně je tak možné konstatovat, že M. I. musela být, resp. byla minimálně prostřednictvím těchto vrcholných manažerů velmi dobře obeznána mimo jiné se všemi významnými okolnostmi, které souvisely s probíhajícím trestním stíháním své právní předchůdkyně, přesto učinila rozhodné právní kroky k naplnění smlouvy o převodu části závodu. Již Vrchním soudem v Praze zmíněné a v tomto usnesení připomenuté okolnosti související s realizovanou singulární sukcesí evidentně nasvědčují tomu, že jak M., tak též M. I. konaly zjištěným způsobem proto, aby se M. vyhnula negativním důsledkům potenciální trestní sankce, jak bude podrobně rozvedeno v bodech 81. a násl. tohoto usnesení níže.

77. V neposlední řadě lze přiměřeně odkázat taktéž na usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 6. 2022, sp. zn. [IV. ÚS 436/22](#), jímž byla pro předčasnost jako nepřípustná odmítnuta ústavní stížnost M. I. proti procesnímu postupu Vrchního soudu v Praze v posuzované trestní věci spočívajícímu ve vedení trestního řízení vůči M. I. Nejvyšší soud považuje za vhodné poukázat na tu část citovaného rozhodnutí, v níž Ústavní soud zdůraznil, že obecné soudy se otázkou přechodu trestní odpovědnosti na M. I. a odpovídajícím procesním postupem velmi intenzivně zabývaly, vědomy si všech úskalí, která ustanovení § 10 t. o. p. o. skýtá, a přes problematičnost celé situace vyjádřil „oprávněnou naději“, že soudy poskytnou M. I. dostatečnou ochranu ústavně zaručených základních práv či svobod. S ohledem na všechny shora rozvedené skutečnosti má Nejvyšší soud za to, že soudy prvního i druhého stupně tento předpoklad naplnily.

C. 3. K právnímu nástupnictví M. I. – hmotněprávní otázky

78. Pokud jde o dovolací námitky M. I., týkající se hmotněprávního posouzení přechodu trestní odpovědnosti M. na M. I., Nejvyšší soud nejdříve v obecné rovině podotýká, že i na tuto otázku je především nutné nahlížet se zřetelem ke smyslu ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o., jež primárně směřuje proti majetkovým dispozicím, personálním, či dalším změnám, které jsou způsobilé vést k možnosti vyhnout se dopadům trestného činu spáchaného fyzickou osobou, jenž je přičitatelný právnické osobě, ale i právním následkům uložené trestní sankce, nebo alespoň jejich zmírnění (srov. body 67. a 68. výše). Předmětem sporu je zde otázka, zda může právní nástupnictví ve smyslu § 10 odst. 1 t. o. p. o. vzniknout v důsledku singulární sukcese, například prodejem (převodem) závodu či jeho části.

79. Konstrukce přechodu trestní odpovědnosti podle ustanovení § 10 odst. 1 t. o. p. o. nevyvolává v právní teorii pochyby o tom, že k ní dochází ve všech případech univerzální sukcese, v nichž na právního nástupce přecházejí všechna práva a všechny povinnosti (např. ŠÁMAL. P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 281). Část odborné veřejnosti se přitom již od počátku účinnosti zákona o trestní odpovědnosti právnických osob přiklání k tomu, že právní nástupnictví se uplatní také v případech singulární sukcese (viz ŠÁMAL. P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 254). Svůj právní názor na tuto problematiku předznamenal také Ústavní soud, který ve svém usnesení ze dne 23. 3. 2016, sp. zn. [II. ÚS 840/14](#), rovněž připustil, že aplikace § 10 odst. 1 t. o. p. o. přichází v úvahu i v některých případech singulární sukcese, tedy v situacích, v nichž přecházejí pouze jednotlivá práva nebo

povinnosti. Případy prodeje podniku, resp. závodu mají povahu singulární sukcese, nicméně se svými znaky mohou přibližovat sukcesi univerzální. V této souvislosti Ústavní soud konstatoval, že by bylo „proti smyslu samotné právní úpravy trestní odpovědnosti právnických osob, pakliže by případná trestněprávní sankce nemohla dopadat na společnost, na níž by byl převeden celý podnik (závod) trestně stíhané (a posléze i odsouzené) obchodní společnosti.“. Taková interpretace § 10 odst. 1 t. o. p. o. by podle Ústavního soudu nevyhnutelně vedla k tomu, že by k faktické beztrestnosti jakékoliv obchodní společnosti stačilo, aby případně převedla svůj podnik (závod), resp. jeho bonitní část na nově vzniklou (či jinou již existující) obchodní společnost.

80. Pod vlivem výše citovaného usnesení Ústavního soudu shledali taktéž někteří další autoři právní nástupnictví ve smyslu § 10 odst. 1 t. o. p. o. v případech singulární sukcese možným, a to právě s ohledem na smysl a účel tohoto ustanovení tak, aby se v praxi reagovalo na právní jednání způsobila umožnit právnické osobě vyloučit její trestní odpovědnost nebo se vyhnout uložení trestu či ho ztížit (srov. FENYK, J. a kol. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2024, citováno z právního informačního systému ASPI ke dni 19. 6. 2024). Posledně odkazovaná komentářová literatura doplnila, že za těchto podmínek může dojít k přechodu trestní odpovědnosti při převodu obchodního závodu nebo jeho části nebo převodu podstatné části jmění právnické osoby nebo převažující činnosti právnické osoby na jednoho či více právních nástupců.

81. Nejvyšší soud se s výše uvedenými názory v zásadě ztotožňuje a dodává, že případy singulární sukcese, v jejichž důsledku může dojít k právnímu nástupnictví ve smyslu § 10 odst. 1 t. o. p. o., lze jen obtížně definovat či zobecnit. Vždy bude třeba přihlížet k individuálním okolnostem a právní nástupnictví a s ním spojený přechod trestní odpovědnosti shledat pouze v situaci, v níž singulární sukcese směřuje právě k možnosti vyloučení, obcházení či zmírnění následků trestní odpovědnosti právního předchůdce. Jde o určitou „mantru“, kterou je nutné mít ve všech případech na zřeteli jako zásadní hledisko při posuzování konkrétních případů právního nástupnictví. V této souvislosti je též nutné zohlednit charakter a objem převáděných práv a povinností spojených se sukcesí, tj. nakolik se týkají z pohledu právního předchůdce významné činnosti a v jaké míře do této činnosti právní nástupce vstupuje, jakož i subjektivní hlediska, z nichž může vyplývat navíc případný záměr právního předchůdce vyloučit svoji trestní odpovědnost či alespoň zmírnit její důsledky. Z argumentace Vrchního soudu v Praze jednoznačně vyplývá, že právě k takovému případu došlo i v posuzované trestní věci, v níž nejenže existovala možnost vyhnout se v důsledku singulární sukcese negativním dopadům trestní odpovědnosti, ale M. a M. I. navíc evidentně jednaly vedeny tímto úmyslem. M. zjevně z obavy před trestním postihem v podobě sankce, která by též mohla spočívat v zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži podle § 21 odst. 1 t. o. p. o., převedla část závodu na M. I. Není pochyb o tom, že z hlediska ekonomického vývoje a možností dalšího podnikání šlo pro M. o hrozbu zjevně nejcitelnější trestní sankce, což se rozhodla „vyřešit“ právě převodem části závodu „Divize 4“ na M. I. Skutečnému cíli této transakce nasvědčují především okolnosti, na něž upozornil státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze ve svém vyjádření ze dne 3. 1. 2022 založeném ve spisu a doložil je příslušnými listinami. Mezi stěžejní informace z nich vyplývající lze zařadit změnu obchodní firmy z původní M. Š., a. s. (malá vodní elektrárna) na M. I., a. s., přičemž šlo o dceřinou obchodní společnost M., která v rozhodné době nevykazovala téměř žádnou podnikatelskou činnost ani nedisponovala větším kapitálem. Další významnou skutečností směřující k naplnění cíle této

obchodní transakce byla podstatná změna stanov i vnitřní organizační struktury v M. Došlo nejen k rozšíření orgánů a jejich působnosti, ale zejména byly zapsány další předměty podnikání o několik dosud nevykonávaných činností. Ke zmíněnému převodu části závodu došlo s účinností k 1. 9. 2020, přičemž v tomto období byla vůči M. vedena celkem čtyři trestní stíhání. Tyto stručně připomenuté změny v organizační i majetkové struktuře této obchodní společnosti, které budou následně podrobněji zopakovány, lze důvodně považovat za podklad pro správnou úvahu Vrchního soudu v Praze o přechodu trestní odpovědnosti na nástupnickou obchodní společnost M. I., ve smyslu užití § 10 odst. 1 t. o. p. o., kterou akceptuje též Nejvyšší soud.

82. Na doplnění výše uvedených argumentů je vhodné ještě zdůraznit, že byt' nejde o rozhodující kritérium, jako prvotní indicie naznačující riziko obcházení výkonu hrozící trestní sankce ze strany M. může podle Nejvyššího soudu sloužit časové hledisko, neboť obviněné obchodní společnosti uzavřely smlouvu o prodeji části závodu dne 25. 8. 2020, tedy pouhé dva týdny po vyhlášení rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 11. 8. 2020, sp. zn. 7 T 11/2015, jímž byla M. uznána vinnou a odsouzena. Původně jí sice nebyl uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži, nýbrž „pouze“ peněžitý trest, avšak vedle toho i trest zákazu činnosti vymezený zjednodušeně řečeno v zákazu výkonu stavební činnosti v rámci dotovaných zakázek, v přípravě a vyhotovování dokumentů pro poskytovatele veřejné podpory a v přípravě a vyřizování administrativy pro účely veřejné podpory, a to na dobu šesti let. Je však zřejmé, že nejen takto definovaný zákaz činnosti v prvním odsuzujícím rozsudku soudu prvního stupně, ale již samotné vyslovení viny, resp. odsouzení, pokud by se stalo pravomocným, by M. fakticky diskvalifikovalo z veškeré účasti v zadávacích řízeních z důvodu pozbytí zákonné podmínky bezúhonnosti v rozsahu § 74 odst. 1 písm. a) ZZVZ, v důsledku čehož by M. nesplňovala obligatorní základní způsobilost pro účast v zadávacím řízení.

83. V návaznosti na časový průběh organizačních změn M. I. zmíněný v bodě 81. tohoto usnesení, jenž zopakoval i státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření k dovolání M. I., lze doplnit bližší okolnosti jej doprovázející. M. I., tehdy ještě pod obchodní firmou M. Š., a. s., nevykonávala po dobu několika let před rozhodnou dobou prakticky žádnou hospodářsky relevantní činnost. V období let 2016 až 2018 měla pouze zcela zanedbatelný obrát a její majetek spočíval v peněžních prostředcích uložených na bankovním účtu ve výši přibližně 3,5 mil. Kč. Dne 30. 3. 2020, tj. ani ne půl roku před převodem části závodu, rozhodla M. v pozici jediného akcionáře o výrazné změně stanov, mimo jiné došlo ke změně obchodní firmy z M. Š., a. s., na M. I., a. s., rozšíření orgánů této obchodní společnosti a úpravě jejich působnosti tak, aby odpovídaly velké provozní společnosti, a především k poměrně rozsáhlému rozšíření předmětu podnikání. V návaznosti na to pak M. I. rozšířila svůj předmět podnikání postupně o řadu ohlašovacích, resp. vázaných a řemeslných živností a získala několik koncesovaných živností. Popsané skutečnosti tak nasvědčují tomu, že obě obviněné obchodní společnosti s ohledem na trestní sankce hrozící M. připravovaly v rámci koncernových vztahů strukturu M. I. z administrativního a organizačního hlediska do takové míry, aby byla způsobilá plynule navázat na relevantní činnost M., což také završily převodem „Divize 4“ pouhé dva týdny po jejím prvním (nepravomocném) odsouzení.

84. Za zcela stěžejní nicméně Nejvyšší soud považuje konkrétní obsah převodu části závodu mezi obviněnými obchodními společnostmi, a to z kvalitativního, nikoli kvantitativního

hlediska. Nelze v tomto ohledu přijmout námitky M. I. v tom smyslu, že v rámci transakce na ni přešlo méně než 10 % z celkových aktiv M. a předmětem převodu byla část závodu produkující méně než 10 % obrátu M. Podstatným se v posuzované trestní věci jeví naopak charakter převáděných aktiv. Předmětem převodu totiž bylo vlastnické právo k části závodu představované částí organizačního útvaru M. nazývaného „Divize 4“. Z výsledků dokazování vyplývá, že v rámci této majetkové dispozice přešlo na M. I. výrobní a personální zázemí, zdroje a s tím související know-how a zkušenosti spojené s realizací poměrně značného množství smluvních vztahů s Ř. s. a d., s. p. (dále též jen „ŘSD“), jakožto významného a solventního smluvního partnera s celorepublikovou působností, s jehož provozem je spojena řada veřejných zakázek v hodnotách milionů až miliard korun. Rovněž samotná M. I., resp. její zástupci potvrdili, že šlo v zásadě o smlouvy týkající se realizace silničních dopravních staveb, pro které je příznačné, že jsou zpravidla uzavírány formou veřejných zakázek. Tato skutečnost je patrná právě i z toho hlediska, že kontrahentem těchto smluv bylo ŘSD jakožto veřejný zadavatel ve smyslu § 4 odst. 1 písm. e) ZZVZ, jehož režim a pravidla zásadně dopadají na potenciální smluvní partnery.

85. Z materiálního pohledu tedy bylo součástí předmětu převodu veškeré zázemí, které M. v minulosti využívala pro plnění vybraných veřejných zakázek realizovaných pro ŘSD na úseku silničního stavitelství. Tato okolnost je podle Nejvyššího soudu zcela zásadní, protože představuje tzv. přechod referencí neboli referenčních zakázek, jež si do budoucna může nárokovat právě M. I. a jejich prostřednictvím tak v zadávacích řízeních prokazovat splnění standardně využívaného kritéria technické kvalifikace podle § 79 odst. 2 písm. a) ZZVZ spočívajícího v doložení poskytnutí relevantních stavebních prací. Vzhledem k tomu, že předmětem převodu byly též výrobní a personální zdroje, platí tento závěr také pro další v praxi běžně využívaná kritéria technické kvalifikace, jež mají za cíl prokázat, že dodavatel (účastník zadávacího řízení) disponuje dostatečnými lidskými kapacitami s relevantním vzděláním či zkušenostmi nebo technickým vybavením nezbytným pro řádné plnění veřejné zakázky [např. § 79 odst. 2 písm. c) až e) ZZVZ].

86. Výše uvedené závěry přitom nejsou pouze nějakým hypotetickým konstatováním v obecné rovině, ale v konkrétním případě byly potvrzeny také v trestním řízení provedeným důkazem, a to rozhodnutím Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (dále též jen „Úřad“) ze dne 7. 10. 2021, č. j. ÚOHS-33784/2021/500/Alv. V citovaném rozhodnutí Úřad při přezkoumání úkonů zadavatele – S. a ú. s. J. k., příspěvkové organizace kraje, učiněných při zadávání veřejné zakázky „II/385 Č. obchvat“ aproboval jako správný postup jmenovaného zadavatele, který akceptoval prokázání technické kvalifikace podle § 79 odst. 2 písm. a) ZZVZ seznamem stavebních prací, jež na M. I. jakožto v zadávacím řízení vybraného dodavatele přešly na základě smlouvy o prodeji části závodu („Divize 4“) právě od M. Nejvyšší soud dodává, že tyto závěry potvrdil také předseda Úřadu v navazujícím druhostupňovém rozhodnutí ze dne 20. 12. 2021, č. j. ÚOHS 42257/2021/163/PBI (dostupné na: <https://uohs.gov.cz/cs/verejne-zakazky/sbirky-rozhodnuti/detail-17846.html>). Nejvyšší soud zároveň nijak nezpochybňuje, že v odkazovaném zadávacím i navazujícím správním řízení před Úřadem byla otázka prokázání technické kvalifikace předmětem poměrně rozsáhlého dokazování, v jehož rámci M. I. předložila značné množství podkladů. Stejně tak nemusí nutně platit předpoklad, že by se M. I. podařilo prokázat technickou kvalifikaci prostřednictvím referenčních zakázek přešlých na ni od M. v jakémkoli jiném zadávacím řízení, neboť záleží vždy na konkrétních zadávacích podmínkách a požadavcích zadavatele na rozsah a povahu referenčních zakázek

stanovených v návaznosti na požadovaný předmět plnění. V odkazované věci nicméně jak Úřad, tak jeho předseda dospěli k závěru, že referenční zakázky, které M. I. získala od M. v důsledku převodu části závodu, byly pro doložení splnění technické kvalifikace podle § 79 odst. 2 písm. a) ZZVZ dostatečné (srov. body 147. a 148. rozhodnutí Úřadu ze dne 7. 10. 2021, č. j. ÚOHS-33784/2021/500/AIv a bod 147. rozhodnutí předsedy Úřadu ze dne 20. 12. 2021, č. j. ÚOHS-42257/2021/163/PBI). Tento případ tak názorně demonstruje konkrétní v úvahu přicházející a současně cílené dopady převodu „Divize 4“ mezi oběma obviněnými obchodními společnostmi v zadávací praxi a ukazuje, jakým způsobem mohla M. I. jako dceřiná společnost M. na jeho základě využívat historické zkušenosti M. a fakticky se namísto ní účastnit zadávacích řízení, a to navíc i s úspěšným výsledkem.

87. Jako zcela zavádějící a zcela neopodstatněnou je proto potřeba odmítnout též námitku M. I., podle níž sporná transakce mezi oběma obchodními společnostmi nemůže být hodnocena jako nástroj pro obcházení trestu zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži, neboť za předpokladu odsouzení M. by M. I. nemohla v zadávacích řízeních prokazovat kvalifikaci prostřednictvím M., protože by v souladu s § 83 odst. 1 písm. c) ZZVZ nemohla doložit, že M. splňuje základní způsobilost podle § 74 odst. 1 písm. a) ZZVZ. Převod části závodu, jímž došlo k převzetí relevantních výrobních, technických a lidských zdrojů na M. I., a to včetně příslušných referenčních zakázek, totiž naopak sloužil právě k tomu, aby M. I. nemusela kvalifikaci prokazovat prostřednictvím M. jakožto jiné osoby ve smyslu § 83 odst. 1 ZZVZ, a dokládat tak, že M. splňuje rovněž základní způsobilost. Tohoto výsledku si byla nicméně M. I. velmi dobře vědoma, čemuž nasvědčuje mimo jiné její tvrzení ve výše odkazovaném řízení před Úřadem. To je totiž ve zcela zásadním rozporu s její aktuální dovolací argumentací, neboť sama M. I. v označeném správním řízení naopak zdůrazňovala, že v důsledku převodu „Divize 4“ jako její nabyvatel právně i fakticky vstoupila do práv a povinností ze smluvních vztahů spojených s převáděnou částí závodu, včetně příslušných referenčních zakázek (srov. například bod 62. rozhodnutí Úřadu ze dne 7. 10. 2021, č. j. ÚOHS-33784/2021/500/AIv).

88. S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti dospěl Nejvyšší soud k závěru, že převod „Divize 4“ byl způsobilý umožnit, aby M. I. bez ohledu na trest zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži v trestním řízení hrozící, a nakonec i uložený M., plynule navázala na činnost M. a s využitím jejich předchozích zkušeností a veškerého nezbytného zázemí, jež na ni přešlo, se kontinuálně účastnila budoucích zadávacích řízení na úseku silničního dopravního stavitelství. Vzhledem k tomu, že jde o obchodní společnosti patřící do jednoho koncernu a M. je fakticky jediným akcionářem M. I., nelze mít podle Nejvyššího soudu žádných pochyb o tom, že převod části závodu mohl mít v posuzované trestní věci za následek obcházení trestu zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži podle § 21 odst. 1 t. o. p. o. Námitky nesprávného hmotněprávního posouzení otázky právního nástupnictví M. I. ve smyslu § 10 odst. 1 t. o. p. o. proto nejsou opodstatněné.

89. Nejvyšší soud rovněž neposoudil jako důvodnou výhradu M. I. ke způsobu, jímž Vrchní soud v Praze rozhodl ve veřejném zasedání o právním nástupnictví, a následně vyložil ve svém kasačním rozsudku ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. 4 To 11/2019. Tím, že Vrchní soud v Praze po doplnění dokazování zavázal soud prvního stupně právním názorem v otázce právního nástupnictví, postupoval zcela v souladu s ustanoveními § 263 odst. 7 a § 264 odst. 1 tr. ř. Jak mj. vysvětlil i Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 21. 3. 2023, sp. zn. [IV. ÚS 2980/22](#),

dokazováním ve věci samé včetně hodnocení důkazů v trestním řízení nejsou pověřeny jen soudy prvního stupně, ale též soudy odvolací. Posílením apelačního principu může odvolací soud provádět dokazování i ve výraznějším rozsahu a v závislosti na jeho výsledcích dokonce měnit skutkový stav rovněž způsobem podstatně korigujícím rozhodnutí ve věci samé. Pokud v takovém případě dojde k vrácení věci soudu prvního stupně a zároveň zůstane skutkový stav nezměněn, tj. soud prvního stupně pouze v novém hlavním líčení nezměněný skutkový stav subsumuje pod právní normu v souladu se závazným právním názorem odvolacího soudu, nejde o porušení práva na soudní ochranu ani na obhajobu jenom proto, že soud prvního stupně byl vázán právním názorem odvolacího soudu, takže možnosti argumentace v opakovaném hlavním líčení byly značně omezené. Vzhledem k tomu, že Vrchní soud v Praze provedl k otázce právního nástupnictví ve veřejném zasedání sám dokazování a dospěl ke skutkovému zjištění v rozsahu, který zůstal nedotčen i po provedení následného hlavního líčení, za těchto okolností vycházel Krajský soud v Hradci Králové správně ze závazného právního názoru instančně nadřízeného soudu v souladu s procesními pravidly, aniž by tím došlo k nepřípustnému zásahu do práva na obhajobu či obecného práva na spravedlivý proces obou obviněných obchodních společností. V tomto ohledu proto neshledal Nejvyšší soud důvod k jakékoli výtce vůči napadenému rozhodnutí či jemu předcházejícímu řízení.

č. 38

C. 4. K výroku o trestu

90. – 96. Nejvyšší soud vypořádal námitky obviněné ve vztahu k uloženému trestu.

IV.

Závěrečné shrnutí

97. Ze všech shora uvedených důvodů shledal Nejvyšší soud dovolání obviněného I. F. důvodným, proto ohledně tohoto obviněného podle § 265k odst. 1 tr. ř. v celém rozsahu zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 5. 2023, sp. zn. 4 To 17/2023, rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 9. 2022, sp. zn. 7 T 11/2015, a rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 3. 2022, sp. zn. 4 To 11/2019. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil Nejvyšší soud také všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušená rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo jejich zrušením, pozbyla podkladu. Nejvyšší soud následně z pozice odvolacího soudu podle § 265m odst. 1 tr. ř. *per analogiam* rozhodl ve věci sám podle § 256 tr. ř. o zamítnutí odvolání, které v neprospěch obviněného podal státní zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 1. 2019, sp. zn. 7 T 11/2015. V důsledku tohoto procesního postupu zůstane ohledně obviněného I. F. v platnosti výrok z posledně zmíněného rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, kterým byl obviněný zproštěn obžaloby podle § 226 písm. b) tr. ř. V souladu s § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. mohl Nejvyšší soud učinit toto rozhodnutí v neveřejném zasedání, neboť s tímto postupem souhlasil obviněný i nejvyšší státní zástupce.

98. Dovolání M. I., a to v části námitek, které bylo možné podřadit pod uplatněné dovolací důvody, shledal Nejvyšší soud zjevně neopodstatněným, proto je na podkladě trestního spisu podle § 265i odst. 1 písm. e) t. ř. odmítl, aniž by ohledně této obviněné podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumával zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí nebo jemu předcházejícího řízení. Nejvyšší soud tak mohl učinit v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.

č. 39

Dohoda o vině a trestu je nesprávná z hlediska druhu navrženého trestu ve smyslu § 314r odst. 2 tr. ř. i tehdy, jestliže je sjednán trest propadnutí náhradní hodnoty podle § 71 odst. 1 tr. zákoníku týkající se věci ve společném jmění manželů (rozhodnutí publikované pod č. [11/2016-II](#). Sb. rozh. tr.). Soud v takovém případě dohodu o vině a trestu neschválí a buď věc vrátí podle § 314r odst. 2 tr. ř. do přípravného řízení, nebo podle § 314r odst. 3 tr. ř. oznámí své výhrady státnímu zástupci a obviněnému, kteří mohou navrhnout nové znění dohody, a případně odročí veřejné zasedání.

Dohoda o vině a trestu

§ 314r odst. 2 tr. ř.

č. 39

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2025, sp. zn. [5 Tz 29/2025](#), ECLI:CZ:NS:2025:5.TZ.29.2025.1

Nejvyšší soud z podnětu stížnosti pro porušení zákona podané ministryní spravedlnosti ve prospěch obviněného J. O. proti pravomocnému rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 2. 2024, sp. zn. 54 T 13/2023, podle § 268 odst. 2, § 269 odst. 2 a § 270 odst. 1 tr. ř. rozhodl, že pravomocným rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 2. 2024, sp. zn. 54 T 13/2023, ve znění opravného usnesení ze dne 25. 6. 2024, sp. zn. 54 T 13/2023, byl porušen zákon v neprospěch obviněného J. O. v ustanoveních § 314r odst. 2, 4 tr. ř. a § 71 odst. 1 tr. zákoníku, rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 2. 2024, sp. zn. 54 T 13/2023, ohledně obviněného J. O. v celém rozsahu zrušil, stejně jako další rozhodnutí obsahově navazující na zrušenou část rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Krajskému soudu v Ostravě přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 2. 2024, sp. zn. 54 T 13/2023, ve znění opravného usnesení ze dne 25. 6. 2024, sp. zn. 54 T 13/2023, bylo rozhodnuto o schválení dohody o vině a trestu uzavřené dne 15. 12. 2023 mezi státní zástupkyní Krajského státního zastupitelství v Ostravě a obviněným J. O., podle níž byl jmenovaný obviněný uznán vinným zločinem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 odst. 1, 3 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „tr. zákoník“), a přečinem porušení práv k ochranné známce a jiným označením podle § 268 odst. 1 tr. zákoníku. Za tyto trestné činy byl obviněný odsouzen podle § 240 odst. 3, § 43 odst. 1 a § 58 odst. 3 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří let, podmíněně odloženému podle § 81 odst. 1, § 84 a § 85 odst. 1 tr. zákoníku na zkušební dobu pěti let za současného vyslovení dohledu nad obviněným. Podle § 67 odst. 1 tr. zákoníku byl obviněnému uložen rovněž peněžitý trest ve výměře 250 denních sazeb po 2 000 Kč, tedy

v celkové výši 500 000 Kč, a dále podle § 70 odst. 1, 2 písm. a) tr. zákoníku trest propadnutí věci, a to ve vztahu k předmětům konkrétně specifikovaným v této části výroku o trestu. Podle § 71 odst. 1 tr. zákoníku byl obviněnému současně uložen trest propadnutí náhradní hodnoty, a to mimo jiné nemovitého majetku, konkrétně pozemek parc. č. st. XY, zastavěná plocha a nádvoří, jehož součástí je stavba – rodinný dům na adrese XY, pozemek parc. č. XY – zahrada a pozemek parc. č. XY – ostatní plocha, vše zapsáno na listu vlastnictví č. XY u Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj, Katastrální pracoviště XY, katastrální území XY, jež tvoří součást společného jmění manželů obviněného a M. O. Krajský soud v Ostravě rozhodl ve stejném rozsudku taktéž o schválení dohod o vině a trestu spoluobviněných T. H. a T. K. V adhezním řízení byly obě poškozené obchodní společnosti odkázány podle § 229 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „tr. ř.“), s jejich nároky na náhradu škody a nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních. Výše citovaný rozsudek Krajského soudu v Ostravě nabyl ve výroku o vině a trestu právní moci dne 19. 2. 2024, ve výroku o náhradě škody dne 1. 3. 2024. Shora označené usnesení téhož soudu, kterým byla provedena oprava nesprávného označení propadnuté náhradní hodnoty u obviněného J. O., nabylo právní moci dne 9. 7. 2024.

č. 39

II.

Stížnost pro porušení zákona a vyjádření k ní

2. Proti výše citovanému rozsudku Krajského soudu v Ostravě ve znění opravného usnesení podala ministryně spravedlnosti ve prospěch obviněného J. O. stížnost pro porušení zákona. Po stručné rekapitulaci relevantního průběhu trestního řízení ministryně spravedlnosti namítla, že napadený rozsudek v části výroku, jímž byl obviněnému uložen trest propadnutí náhradní hodnoty, vybočuje z hledisek vyjádřených v ustanoveních § 71 odst. 1 tr. zákoníku a § 314r odst. 2, 3 tr. ř. Jde totiž o sankci, která směřuje výlučně do majetkové sféry pachatele trestného činu. V posuzované trestní věci týkající se obviněného bránila schválení dohody o vině a trestu v části týkající se uloženého trestu propadnutí náhradní hodnoty zásadní skutečnost spočívající v právní povaze nemovitostí, jež byly ke dni 19. 2. 2024 ve společném jmění manželů J. a M. O.

3. S odkazem na rozhodovací praxi a judikaturu Nejvyššího soudu ministryně spravedlnosti připomenula, že propadnout lze jen takovou věc, která v době vyhlášení rozsudku náleží výlučně pachateli trestného činu. V případě věci náležející do společného jmění manželů lze uložit její propadnutí pouze za situace, že pachatel tuto věc získal v průběhu manželství trestným činem nebo jako odměnu za něj. Vzhledem k tomu, že nemovitosti označené pod bodem 1. výroku o trestu napadené části rozsudku nabyli obviněný a jeho manželka do jejich společného jmění na základě kupní smlouvy ze dne 27. 9. 2007, tedy v době předcházející páchané trestné činnosti obviněného, nebylo možné vyslovit trest propadnutí náhradní hodnoty, jehož předmětem byly právě tyto nemovitosti. Takto uložený trest považuje ministryně spravedlnosti za nezákonný a ve svém důsledku i uložený ve zřejmém rozporu s účelem trestu.

4. Ministryně spravedlnosti proto navrhla, aby Nejvyšší soud (i) vyslovil, že pravomocným rozsudkem Krajského soudu v Ostravě, kterým byla schválena dohoda o vině a trestu sjednaná mezi státní zástupkyní Krajského státního zastupitelství v Ostravě a obviněným J. O., byl ve výroku pod bodem 1. o trestu propadnutí náhradní hodnoty, a to pozemku

parc. č. st. XY – zastavěná plocha a nádvoří, jehož součástí je stavba – rodinný dům na adrese XY, pozemku parc. č. XY– zahrada, pozemku parc. č. XY – ostatní plocha, vše zapsáno na listu vlastnictví č. XY u Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj, Katastrální pracoviště XY, pro obec XY, katastrální území XY, ve společném jmění manželů J. O. a M. O., porušen zákon v ustanovení § 71 odst. 1 tr. zákoníku, a to v neprospěch obviněného J. O., (ii) zrušil v celém rozsahu rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 2. 2024, sp. zn. 54 T 13/2023, kterým byla schválena dohoda o vině a trestu sjednaná dne 15. 12. 2023 mezi státní zástupkyní Krajského státního zastupitelství v Ostravě a obviněným J. O., jakož i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušené rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a aby (iii) přikázal Krajskému soudu v Ostravě věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout, eventuálně aby ve věci sám rozhodl.

5. Opis stížnosti pro porušení zákona byl zaslán Nejvyššímu státnímu zastupitelství, obviněnému a paní M. O. jakožto osobě, která mohla být rozhodnutím vydaným Nejvyšším soudem v tomto řízení přímo dotčena. Svého oprávnění využil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství (dále též jen „státní zástupce“), který s podanou stížností pro porušení zákona souhlasil, stejně tak s návrhem ministryně spravedlnosti na rozhodnutí Nejvyššího soudu v této věci.

6. Ke stížnosti pro porušení zákona se prostřednictvím svého obhájce vyjádřil též obviněný, který se s jejím obsahem rovněž ztotožnil. Nad rámec argumentace ministryně spravedlnosti doplnil, že napadeným rozhodnutím došlo vedle porušení jeho práv zároveň k nezákonnému zásahu do majetkového práva paní M. O., která v současnosti vede u Okresního soudu ve Frýdku-Místku řízení o určení vlastnického práva k nemovitostem, jež měly propadnout státu. Obviněný se připojil taktéž k návrhu ministryně spravedlnosti na rozhodnutí Nejvyššího soudu, nesouhlasil pouze s tím, aby Nejvyšší soud po zrušení napadeného rozhodnutí sám ve věci rozhodl, neboť má za to, že by mu měla být zachována možnost projednat nové znění dohody s dozorující státní zástupkyní, v jejímž rámci by se zohlednil jeho řádný život vedený po uzavření původní dohody a dále již uhrazené splátky peněžitého trestu. Do svého vyjádření obviněný zahrnul rovněž informaci, podle níž bylo jeho manželství s M. O. rozvedeno rozsudkem Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 28. 8. 2023, sp. zn. 8 C 207/2023, avšak do současnosti nedošlo k vypořádání společného jmění mezi bývalými manžely.

7. Paní M. O. svého práva vyjádřit se k podané stížnosti pro porušení zákona do doby rozhodnutí Nejvyššího soudu nevyužila.

III.

Posouzení důvodnosti stížnosti pro porušení zákona

8. Nejvyšší soud shledal stížnost pro porušení zákona podle § 266 odst. 1, 2 tr. ř. přípustnou. Z jejího podnětu pak přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí ohledně obviněného J. O., a to v rozsahu a z důvodů uvedených ve stížnosti pro porušení zákona, jakož i řízení této napadené části rozhodnutí předcházející. Dospěl přitom k závěru, že podaná stížnost pro porušení zákona je důvodná.

9. Nejvyšší soud nejdříve v obecné rovině připomene relevantní právní úpravu trestu propadnutí náhradní hodnoty. Podle § 71 odst. 1 tr. zákoníku platí, že pokud pachatel věc, kterou soud mohl prohlásit za propadlou podle § 70 tr. zákoníku, před uložením trestu

propadnutí věci zničí, poškodí nebo jinak znehodnotí, zcizí, učiní neupotřebitelnou, odstraní nebo zužitkuje, zejména spotřebuje, nebo jinak její propadnutí zmaří, může mu soud uložit propadnutí náhradní hodnoty až do výše, která odpovídá hodnotě takové věci. Hodnotu věci, kterou soud mohl prohlásit za propadlou, může soud stanovit na základě odborného vyjádření nebo znaleckého posudku.

10. Odborná literatura k trestu propadnutí náhradní hodnoty podle § 71 tr. zákoníku uvádí, že má fakticky povahu náhradního trestu ve vztahu k trestu propadnutí věci podle § 70 tr. zákoníku. Jde o subsidiární sankci, která má místo tam, kde nebylo možno uložit, byť i z části, propadnutí věci. Účelem tohoto druhu trestu je tedy možnost zajištění a následné konfiskace ekvivalentu nástroje trestné činnosti nebo výnosu z ní, pokud z nejrůznějších důvodů nelze zajistit přímo konfiskaci nástroje trestné činnosti nebo výnosu z trestné činnosti, a to z důvodu jeho zničení, zužitkování apod. (ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 1226).

11. K podmínkám uložení tohoto druhu trestu se vyjádřil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí uveřejněném pod č. [11/2016-II](#) Sb. rozh. tr., v němž v podstatě navázal na dlouhodobý výklad soudní praxe, a opakovaně zdůraznil, že propadnout lze jen věc, která v době vyhlášení rozsudku náleží výlučně pachateli trestného činu. Je-li v době, kdy má být tento druh sankce uložen, taková věc ve společném jmění manželů, nelze uložit její propadnutí, ledaže by pachatel tuto věc získal v průběhu manželství trestným činem nebo jako odměnu za něj (viz přiměřeně též rozhodnutí uveřejněná pod č. [46/1967](#) a č. [12/1969](#) Sb. rozh. tr.).

12. V posuzované trestní věci Nejvyšší soud z obsahu trestního spisu zjistil, že nemovitosti označené ve výroku o trestu propadnutí náhradní hodnoty ukládaného obviněnému J. O., konkrétně pozemek parc. č. st. XY – zastavěná plocha a nádvoří, jehož součástí je stavba – rodinný dům na adrese XY, pozemek parc. č. XY – zahrada, a pozemek parc. č. XY – ostatní plocha, vše zapsáno na listu vlastnictví č. XY u Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj, Katastrální pracoviště XY, pro obec XY, katastrální území XY, byly v době vyhlášení napadeného rozsudku součástí společného jmění dnes zřejmě již bývalých manželů J. O. a M. O. Oba jmenovaní tyto nemovitosti nabyli za trvání manželství na základě kupní smlouvy ze dne 27. 9. 2007 s právními účinky vkladu práva ke dni 1. 10. 2007 (viz výpis z katastru nemovitostí). Z popisu skutku odsuzujícího výroku přitom vyplývá, že obviněný byl odsouzen za trestnou činnost, kterou spáchal v letech 2022 až 2023, tedy až poté, co výše specifikované nemovitosti nabyli spolu s M. O. do společného jmění manželů. To znamená, že tyto nemovitosti nemohly být předmětem trestu propadnutí náhradní hodnoty podle § 71 tr. zákoníku, neboť nebyla splněna podmínka, že šlo o věci, které v době vyhlášení napadeného rozsudku náležely výlučně obviněnému jakožto pachateli trestného činu. Obviněný je navíc ani nemohl získat v průběhu manželství trestným činem nebo jako odměnu za něj, neboť k posuzovanému skutku došlo až po patnácti letech od nabytí předmětného nemovitého majetku za trvání manželství.

13. Nejvyšší soud se proto ztotožnil s právním názorem ministryně spravedlnosti vyjádřeným ve stížnosti pro porušení zákona, k němuž se připojili též obviněný a státní zástupce ve svých shora zmíněných podáních, a dospěl k závěru, že trest propadnutí náhradní hodnoty byl obviněnému v rozsahu výše specifikovaných nemovitostí uložen v rozporu se zákonem. Vzhledem k tomu, že propadnutí náhradní hodnoty je sankcí, jež má postihovat výlučně majetek pachatele trestné činnosti, podle Nejvyššího soudu nelze pochybovat ani o tom,

že šlo v tomto případě o uložení druhu trestu, který je ve zřejmém rozporu s účelem trestu (srov. podmínky přípustnosti stížnosti pro porušení zákona proti výroku o trestu podle § 266 odst. 2 tr. ř.).

14. Se zřetelem ke shora popsaným důvodům lze uzavřít, že Krajský soud v Ostravě postupoval nesprávně, pokud po přezkoumání návrhu na schválení dohody o vině a trestu sjednané mezi státní zástupkyní Krajského státního zastupitelství v Ostravě a obviněným J. O. tuto dohodu schválil a nepostupoval naopak podle § 314r odst. 2 nebo odst. 3 tr. ř. Citovaná ustanovení trestního řádu předpokládají, že soud dohodu o vině a trestu neschválí, je-li mimo jiné nesprávná nebo nepřiměřená z hlediska druhu a výše navrženého trestu, což právě nastalo v nyní projednávané věci s ohledem na nezákonné znění dohody v části týkající se trestu propadnutí náhradní hodnoty. Za této procesní situace měl Krajský soud v Ostravě buď vrátit věc usnesením do přípravného řízení (§ 314r odst. 2 tr. ř.), nebo namísto toho oznámit své výhrady státní zástupkyni a obviněnému, kteří mohli případně navrhnout nové znění dohody o vině a trestu. Za tímto účelem mohl soud rovněž odročit veřejné zasedání, pokud by nebylo možno dosáhnout nového znění dohody a vině a trestu ihned (§ 314r odst. 3 tr. ř.). Nejvyšší soud jen upozorňuje, a to nad rámec obsahu stížnosti pro porušení zákona i vyjádření státního zástupce k ní, že napadeným rozsudkem byla schválena dohoda o vině a trestu v části týkající se propadnutí náhradní hodnoty rovněž ohledně motorového vozidla zn. BMW, 640I XDRIVE, RZ XY, o jehož vlastníkově však není v mimořádném opravném prostředku žádná zmínka, ani obviněný se k této věci nijak nevyjádřil, není tudíž zřejmé, zda je rovněž zahrnuto do společného jmění (bývalých) manželů. Ze strany Nejvyššího soudu jde tedy o pouhou připomínku k budoucím úvahám o případné možnosti vyslovit zmíněnou sankci i ve vztahu k této movité věci.

č. 39

IV.

Závěrečné shrnutí

15. Nejvyšší soud na podkladě stížnosti pro porušení zákona podané ministryní spravedlnosti vyslovil podle § 268 odst. 2 tr. ř., že rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 19. 2. 2024, sp. zn. 54 T 13/2023, ve znění opravného usnesení ze dne 25. 6. 2024, sp. zn. 54 T 13/2023, kterým byla podle § 314r odst. 4 tr. ř. schválena dohoda o vině a trestu sjednaná mezi státní zástupkyní Krajského státního zastupitelství v Ostravě a obviněným J. O., byl v neprospěch tohoto obviněného porušen zákon v ustanoveních § 314r odst. 2, 4 tr. ř. a § 71 odst. 1 tr. zákoníku.

16. Nejvyšší soud proto podle § 269 odst. 2 tr. ř. částečně zrušil napadený rozsudek ohledně obviněného J. O., byť vytýkaná a Nejvyšším soudem zjištěná vada týkající se výše specifikovaných nemovitostí byla shledána pouze v části výroku o trestu propadnutí náhradní hodnoty uloženého tomuto obviněnému. Vzhledem k tomu, že zmíněná vada ve výroku o trestu způsobila nezákonnost celé dohody o vině a trestu, která byla mezi oběma stranami uzavřena ve stadiu přípravného řízení, bylo ohledně obviněného J. O. potřeba zrušit napadený rozsudek v celém rozsahu. V případě zrušení toliko výroku o trestu by totiž soudem schválená dohoda nebyla v souladu se zněním dohody sjednané mezi státní zástupkyní a obviněným, což zákon neumožňuje. Pro úplnost je potřeba dodat, že ve zbývajícím rozsahu ohledně spoluobviněných T. H. a T. K. zůstal napadený rozsudek nedotčen. Nejvyšší soud zároveň zrušil

také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušenou část rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

17. Podle § 270 odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal Krajskému soudu v Ostravě, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Krajský soud v Ostravě je při dalším rozhodování vázán právním názorem Nejvyššího soudu vysloveným v tomto rozsudku (§ 270 odst. 4 tr. ř.). V dalším řízení tedy bude primárně nezbytné zohlednit vytčenou nesprávnost navrženého trestu propadnutí náhradní hodnoty v dohodě mezi obviněným a státní zástupkyní Krajského státního zastupitelství v Ostravě a vyzvat obě tyto strany k možnosti dalšího vyjednávání o případném novém znění dohody o vině a trestu. Pokud dojde k jejímu sjednání, což však Nejvyšší soud nyní nijak nepředjímá, Krajský soud v Ostravě znovu její znění důsledně posoudí ze všech zákonných hledisek tak, aby nic nebránilo jejímu schválení. Vzhledem k tomu, že bylo konstatováno porušení zákona v neprospěch obviněného, nemůže v novém řízení dojít ke změně rozhodnutí v jeho neprospěch (§ 273 tr. ř.).

18. Za splnění podmínek § 274 odst. 3 písm. a), odst. 5 tr. ř. rozhodoval Nejvyšší soud v neveřejném zasedání.

č. 40

Zavinění pachatele k okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby ve smyslu § 17 písm. b) tr. zákoníku lze v případě zločinu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 2 alinea 1, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku dovodit jen tehdy, pokud s ohledem na okolnosti případu a osobní poměry (věk, zkušenosti, dostupné informace) znal, předpokládal nebo alespoň měl a mohl vědět o vyšší závažnosti tzv. zdrojového trestného činu, jehož výnos legalizoval, tedy že šlo o zvlášť závažný zločin, a nikoli jen o tom, že čin má obecně trestní povahu.

Taková znalost či předpoklad pachatele obvykle nebudou dány, pokud jednal sice vědomě ve vztahu k věci, která byla výnosem z trestné činnosti, ale jejíž hodnota odpovídala pouze větší škodě [§ 138 odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. zákoníku], a navíc si tak počínal jen jednorázově a aniž by měl informace o celkovém rozsahu tzv. zdrojového trestného činu.

č. 40

Legalizace výnosů z trestné činnosti, Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby, Zavinění k zvlášť přitěžující okolnosti

§ 216 odst. 2 alinea 1, odst. 4 písm. b), § 17 písm. b) tr. zákoníku

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 5. 2025, sp. zn. [4 Tdo 297/2025](#), ECLI:CZ:NS:2025:4.TDO.297.2025.1

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného A. O. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 12. 2024, sp. zn. 44 To 343/2024, jenž rozhodoval jako soud odvolací v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 7 T 52/2024, podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 12. 2024, sp. zn. 44 To 343/2024, podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušené usnesení navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 28. 8. 2024, sp. zn. 7 T 52/2024, byl obviněný A. O. uznán vinným zločinem legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 2 alinea 1, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku a za to byl podle § 216 odst. 4 tr. zákoníku odsouzen k trestu odnětí svobody na dva roky. Podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku ve spojení s § 82 odst. 1 tr. zákoníku mu byl výkon trestu podmíněně odložen na zkušební dobu tří let. Podle § 68 odst. 2, 3 a 5 tr. zákoníku byl obviněnému uložen peněžitý trest ve výměře šedesáti denních sazeb po 500 Kč, tedy celkem 30 000 Kč.

2. Skutkové závěry, na jejichž základě obviněného uznal vinným, lze shrnout tak, že obviněný, poté, co si v očekávání budoucích plateb dne 10. 2. 2022 v čase 22:50 hodin navýšil

prostřednictvím mobilní aplikace George transakční limit pro výběry v hotovosti na 50 000 Kč, vybral dne 14. 2. 2022 v čase 11:20 hodin, v Praze XY, podle pokynů blíže neztotožněného muže vystupujícího pod jménem A., s nímž se seznámil na počátku měsíce na fotbalovém hřišti a který mu nabídl odměnu ve výši 6 000 Kč, pokud si nechá na svůj bankovní účet zaslat finanční prostředky od jeho příbuzných na nákup automobilu, které pak vybere v hotovosti a předá mu je, prostřednictvím své platební karty vydané k bankovnímu účtu č. XY vedeného u České spořitelny, a. s., jehož byl jediným majitelem a disponentem, z bankomatu České spořitelny, a. s., na XY, Praha XY, vybral finanční prostředky ve výši 29 200 Kč, které byly bezprostředně předtím na jeho bankovní účet převedeny z bankovního účtu č. XY vedeného u Air Bank a.s., jehož jedinou majitelkou byla G. O. a z bankovního účtu č. XY, vedeného u Československé obchodní banky, a.s., jehož jedinou majitelkou byla N. B., a následně v čase 14:55 hodin na pobočce České spořitelny, a. s., na téže adrese vybral ze svého účtu na pokladně v hotovosti finanční prostředky ve výši 59 400 Kč, které byly bezprostředně předtím na jeho bankovní účet třemi časově na sebe navazujícími příkazy převedeny z bankovního účtu č. XY vedeného u České spořitelny, a. s., jehož jediným majitelem byl V. B., a tyto finanční prostředky v celkové výši 88 600 Kč poté předal zmíněnému muži vystupujícímu pod jménem A., který na něj čekal v nedaleké kavárně Starbucks, kde se po předešlé domluvě sešli již toho dne ráno a společně vyčkávali přijetí plateb. Za poskytnuté služby od něj z vybraných finančních prostředků obdržel slíbenou odměnu ve výši 6 000 Kč. Obviněný výše uvedeným způsobem jednal, aniž by se jakkoliv blíže zajímal o původ finančních prostředků a důvod, proč měly být finanční prostředky zaslány právě tímto způsobem, tj. od tří různých osob v celkem 5 platbách v časovém rozmezí více než 4 hodin a okamžitě po připsání vybraný v hotovosti, přestože muže vystupujícího pod jménem A. znal pouze několik týdnů a krom křestního jména neznal žádné další jej identifikující údaje ani jeho telefonní číslo a v kontaktu s ním byl pouze osobně nebo přes aplikaci Telegram, přičemž s ohledem na výše uvedené okolnosti, jakož i na nepřiměřeně vysokou výši odměny, která dosahovala 6,8 % z obdržené částky, si musel být vědom, že finanční prostředky zasláné na jeho bankovní účet pochází či mohou pocházet z trestné činnosti a že svým jednáním podstatně ztíží jejich vystopování, přičemž předmětné finanční prostředky přijaté na bankovní účet obviněného pocházely z trestné činnosti kvalifikované jako zvláště závažný zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, dílem dokonaný, dílem ve stadiu pokusu podle § 21 tr. zákoníku, zločin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku a přečin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 1, odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Predikativní trestná činnost, která zatím zahrnuje celkem 130 dílčích útoků s celkovou způsobenou škodou ve výši 13 057 002 Kč a škodou 4 917 346 Kč ve stadiu pokusu a jejíž *modus operandi* spočívá zjednodušeně řečeno v tom, že neznámý pachatel za užití podvrženého telefonního čísla kontaktoval předem vytipované poškozené ruské, ukrajinské či jiné rusky hovořící národnosti a vydává se za jejich bankéře je pod záminkou napadení bankovního účtu přesvědčil k nainstalování softwaru umožňujícího dálkový přístup, s jehož pomocí by byly finanční prostředky převedeny na bezpečný účet, je v současné době ve stadiu prověřování Policií České republiky.

3. Proti citovanému rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 podal obviněný odvolání, které směřoval proti výrokům o vině a trestu. Městský soud v Praze jako soud odvolací odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. usnesením ze dne 18. 12. 2024, sp. zn. 44 To 343/2024, zamítl jako nedůvodné.

II.

Dovolání obviněného

4. Usnesení odvolacího soudu napadl obviněný dovoláním, které podal prostřednictvím svého obhájce JUDr. Dmitrije Rožděstvenského. Formálně ho opřel o dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř. s tím, že rozhodná skutková zjištění v usnesení odvolacího soudu a rozsudku soudu prvního stupně, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů a že napadené usnesení i rozsudek spočívají v nesprávném právním posouzení skutku.

5. Z konkrétní dovolací argumentace, která je poněkud matoucí, protože obviněný velmi nepřehledně mísí své námitky, lze vyčíst, že obviněný žádnou z alternativ § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nebrojí proti skutkovým zjištěním určujícím naplnění objektivní stránky zločinu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 2 alinea 1, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, jak jsou popsána ve výroku o vině. Namítá jen nesprávnou hmotněprávní kvalifikaci svého jednání poukazem na absenci zákonem vyžadované formy zavinění k § 216 odst. 2 alinea 1, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku. Napadeným rozhodnutím také vytýká nepřiměřenou přísnost uloženého trestu.

6. K subjektivní stránce zločinu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 2 alinea 1, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku obviněný argumentoval tím, že Obvodní soud pro Prahu 1 a Městský soud v Praze úsudek o formě zavinění učinily nikoli na základě provedeného dokazování, ale pouze poukazem na jejich ustálenou praxi, podle které postačí pro závěr o úmyslné formě zavinění už to, že pachatel dal k dispozici svůj účet osobě mu prakticky neznámé a že peněžní prostředky na jeho účet přicházely z více zdrojů. K tíži obviněného navíc nesprávně přičetly to, že se živil jako finanční analytik, což podle nich vypovídá o jisté nadprůměrné úrovni jeho finanční gramotnosti. Podle obviněného taková argumentace nemůže obstát a je v rozporu s principem *in dubio pro reo*. Uvedl, že v předmětném trestním řízení nebyl předložen žádný důkaz, který by bez důvodných pochybností svědčil o úmyslné povaze jeho jednání v podobě nepřímého úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. zákoníku (tj. smíření skrze lhostejnost s tím, že může porušit zájem chráněný trestním zákonem), kterou soudy nižších stupňů jeho jednání přičetly, a který by vyvrátil jeho obhajobu, že o povaze vybraných finančních prostředků nic netušil, a uvěřil A., že se jedná o peníze od jeho příbuzných.

7. Obviněný připomněl, že A. znal řadu týdnů, neboť společně hráli fotbal, a nebyl tedy pro něj cizí osobou, jak tvrdí soudy nižších stupňů. Obviněný A. uvěřil, že má zablokovaný účet a že potřebuje pomoc k tomu, aby obdržel peníze od svých příbuzných. Za to mu slíbil finanční odměnu. Platby, které byly připsány na účet obviněného, pocházely od osob XY národnosti a vzhledem k tomu, že i A. byl XY, nevzbudilo to v obviněném pochybnosti o legitimitě těchto transakcí. Stejně tak výše odměny, která dosahovala necelých 7 % z vybrané částky, v obviněném nevzbudila podezření, že by finanční prostředky mohly pocházet z trestné činnosti. Odměnu totiž nedostal jen za „výběr“ hotovosti ze svého účtu, ale také za čas strávený čekáním na připsání finančních částek na jeho účet, což ve výsledku byly celé čtyři hodiny. Lze tedy říci, že jej „výpomoc“ A. zaměstnávala skoro celý den.

8. Obviněný dále rozporoval závěr soudu prvního stupně, že v době činu pracoval jako finanční analytik. Uvedl, že tuto práci začal vykonávat až po absolvování tříměsíčního kurzu

kybernetické bezpečnosti, který ukončil těsně před hlavním líčením v této trestní věci, které proběhlo až v roce 2024. V roce 2022 mu bylo teprve 19 let, pracoval v McDonald's, nebyl finančním analytikem a neměl zkušenosti z finančního prostředí. Projevil nesouhlas i s argumentem soudů, že jako průměrně finančně gramotná osoba věděl, že výběrem peněz z bankomatu podstatně snižuje možnost vypátrat jejich vlastníka. Tato teze soudů není podle něj ničím podložena. V roce 2022 totiž nebylo zastírání původu peněžních prostředků jejich výběrem v hotovosti z bankomatů tak mediálně známé, jak je tomu v současné době.

9. Podle obviněného soudy neprokázaly ani jeho nedbalostní zavinění ke kvalifikované skutkové podstatě podle § 216 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku. V hlavním líčení ani v přípravném řízení nebyl proveden ani jeden důkaz, který by svědčil o tom, že obviněný měl a mohl mít podezření, že se účastní rozsáhlé majetkové trestné činnosti, a že jím v hotovosti vybrané peněžní prostředky v souhrnné výši 88 600 Kč mohou pocházet ze zvlášť závažného zločinu spáchaného organizovanou trestnou činností jemu neznámých osob. Jeho obrana, že nevěděl a nemohl vědět, že A. jednal jako člen nějaké organizované skupiny, nebyla soudy vůbec vyvrácena. Obviněný nezakládal na žádost A. nové účty, pouze mu jednou umožnil převod peněz skrze svůj stávající účet a částka, kterou vybral a v hotovosti mu předal, nedosáhla ani 90 000 Kč. Tím se jeho případ liší od trestní věci projednávané Městským soudem v Praze dne 21. 2. 2024 pod sp. zn. 7 To 37/2024, ve které rozhodl Nejvyšší soud usnesením ze dne 2. 10. 2024, sp. zn. [7 Tdo 789/2024](#), na které odvolací soud v nyní napadeném usnesení odkazuje.

10. Na závěr svého dovolání obviněný poznamenal, že věcné projednání jeho dovolání Nejvyšším soudem je významné vzhledem k ustálené rozhodovací praxi, kterou si mezi sebou vytvořily Obvodní soud pro Prahu 1 a Městský soud v Praze, v jejímž rámci v obdobných případech téměř bezvýjimečně dovozují úmyslné zavinění jen ze skutečnosti, že obvinění jednali na pokyn osob, s níž neměli blízký vztah a že na svůj účet přijímali finanční prostředky od neznámých subjektů, přičemž za tuto činnost pobírali poměrně vysokou odměnu v rozmezí 5 000 až 10 000 Kč. Tento přístup vyvolává zásadní otázky týkající se výkladu a aplikace subjektivní stránky trestného činu, zejména ve vztahu k důkazním standardům nezbytným pro prokázání úmyslného zavinění. Vyřešení této otázky je proto nezbytné k zajištění právní jistoty účastníků trestního řízení. S odkazem na svou dovolací argumentaci obviněný závěrem Nejvyššímu soudu navrhl, aby zrušil usnesení Městského soudu v Praze pro porušení § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. a aby tomuto soudu přikázal věc znovu projednat a rozhodnout.

III.

Vyjádření státního zástupce Nejvyššího státního zastupitelství

11. K dovolání obviněného se vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. Nejprve shrnul podstatu projednávané věci, včetně dovolacích námitek obviněného. Následně vyložil teoretická východiska k obviněným uplatněným dovolacím důvodům. K námitkám zjevného extrémního rozporu [ve smyslu první alternativy dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.] uvedl, že v dané věci nelze shledat žádný, natož extrémní rozpor mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními, naopak lze konstatovat, že soudy obou stupňů v dané věci řádně zjistily skutkový stav bez důvodných pochybností, a to v rozsahu potřebném pro rozhodnutí v souladu s § 2 odst. 5 a 6 tr. ř. Více se státní zástupce námitkami obviněného uplatněnými pod tímto dovolacím důvodem nezabýval.

12. Za obsahově relevantní státní zástupce označil dovolací námitky obviněného, které podřadil § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. namítal jimi absenci subjektivní stránky projednávané skutkové podstaty zločinu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 2 alinea 1, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku. Poukázal ale na to, že obviněný převážně rozporuje učiněná skutková zjištění a navíc, že se jedná o zcela totožné námitky, které obviněný uplatňoval již v rámci řízení před soudy nižších stupňů, které se jimi zabývaly a v odůvodněních svých rozhodnutí je vypořádaly. S ohledem na povahu těchto námitek odkázal na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [5 Tdo 86/2002](#), podle kterého, opakuje-li obviněný v dovolání v podstatě jen námitky uplatněné již v řízení před soudem prvního stupně a v odvolacím řízení, se kterými se soudy obou stupňů dostatečně a správně vypořádaly, jde zpravidla o dovolání zjevně neopodstatněné ve smyslu § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

13. K objektivní stránce projednávané skutkové podstaty státní zástupce uvedl, že není pochyb o tom, že byla naplněna, protože obě strany při hlavním líčení označily skutkový děj popsany ve výroku o vině za nesporný. K závěru o úmyslném zavinění obviněného zdůraznil odstavec 4 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně a odstavce 11 a 12 odůvodnění usnesení soudu odvolacího, kde podle něj soudy svůj právní názor přiléhavě vysvětlily, přičemž podrobně zvažovaly skutkové okolnosti případu. Průběh inkriminovaného jednání a skutečnost, že obviněný byl schopen orientovat se ve finančních záležitostech, protože byl, byť krátce, studentem vysoké školy zaměřené na ekonomii a management, nebyl závislý na omamných a psychotropních látkách a nebyl osobou omezenou po psychické či jiné zdravotní stránce, podle státního zástupce svědčí pro správnost závěru soudů obou stupňů o naplnění subjektivní stránky činu.

14. Státní zástupce připomněl, že obviněný na celou věc nahlížel nekriticky a zcela lhostejně k možným následkům svého jednání. Nepřišlo mu zvláštní, že si jemu neznámá osoba, kterou se policii nikdy nepodařilo identifikovat, vybrala k převodům peněz právě jeho, a nepožadoval po ní žádné bližší ověření. Z toho, že si před vybráním prostředků z bankomatu navýšil limit na své kartě na výběr hotovosti, je zřejmé, že nebyl náhle „přepaden“ A. s žádostí o urgentní pomoc, nýbrž mohl o celé záležitosti déle přemýšlet. Sama odměna 6 000 Kč podle státního zástupce neměla logiku, pokud by se mělo jednat o transparentní převod prostředků, a v rozmezí pár hodin vyvinul jen několikaminutovou aktivitu. Nad rámec uvedeného státní zástupce citoval z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 10. 2024, sp. zn. [7 Tdo 789/2024](#), kde soud řešil typově podobnou věc a potvrdil přiléhavost závěru o zavinění ve formě nepřímého úmyslu.

15. Správným a dostatečně odůvodněným shledal státní zástupce i závěr soudů obou stupňů o nevědomé nedbalosti obviněného ve vztahu k okolnosti zvlášť přitěžující podle § 216 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, s tím, že podle § 17 písm. a) tr. zákoníku tato forma zavinění k vyvození trestní odpovědnosti postačí.

16. K námitce údajně zavedené praxi pražských soudů posuzovat subjektivní stránku u trestných činů legalizace výnosů z trestné činnosti paušálním způsobem státní zástupce uvedl, že jde o tvrzení jednak ničím nepodložené, aby jej šlo objektivizovat, a jednak, že se vyjadřuje k nyní projednávané věci, nikoli k obecné soudní praxi.

17. Státní zástupce se vyjádřil i k námitce nepřiměřeně přísného trestu. Konstatoval, že pokud bude akceptována soudy nižších stupňů zvolená právní kvalifikace skutku, nelze

se s ní ztotožnit, neboť obviněnému byl uložen trest odnětí svobody na samé dolní hranici trestní sazby a uložení doprovodného peněžitého trestu správně odráží skutečnost, že obviněný jednal se zjištěným motivem finanční odměny, kterou za své protiprávní jednání obdržel. Současně připomněl, že námitka nepřiměřenosti trestu, který byl uložen v zákonné sazbě, neodpovídá uplatněným dovolacím důvodům podle § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř. a nemůže být relevantně uplatněna ani s odkazem na dovolací důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. i) a j) tr. ř., kterými jinak lze výrok o trestu dovoláním napadat.

18. Nejvyššímu soudu státní zástupce navrhl, aby podané dovolání v neveřejném zasedání, k jehož konání může přistoupit podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř., odmítl podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. Vyslovil souhlas i s tím, aby soud v neveřejném zasedání učinil rozhodnutí jiné.

IV.

Důvodnost dovolání

č. 40

19. Dovolání je svou povahou mimořádným opravným prostředkem, který na rozdíl od odvolání nelze podat z jakéhokoli důvodu, ale výhradně na základě některého z taxativně vymezených důvodů uvedených v § 265b tr. ř., přičemž je třeba dbát na to, aby konkrétní námitky obviněného takovému důvodu svým obsahem také odpovídaly. Nejvyšší soud se proto poté, co shledal, že byly splněny všechny formální podmínky pro konání dovolacího řízení, zabýval otázkou povahy a opodstatněnosti uplatněných námitek ve vztahu k označeným dovolacím důvodům.

20. Obviněný výslovně označil dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř., ale s ohledem na procesní okolnosti dané věci je zřejmé, že uvedené důvody je namíste posuzovat ve spojení s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř., a to jeho druhou alternativou, neboť z obsahu dovolání je zřejmé, že obviněný svojí argumentací nebrazil pouze proti rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo zamítnuto jeho odvolání a proti němuž nutně směřuje dovolání, nýbrž zejména proti závěrům rozhodnutí soudu prvního stupně, jímž byl uznán vinným a byl mu uložen trest. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. v jeho druhé alternativě je přitom dán tehdy, jestliže bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až l) tr. ř. Opomenutí obviněného uvést i dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. m) tr. ř. ale nemá na následující závěry zásadní dopad.

21. Pokud jde o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., dovozoval obviněný existenci zjevného rozporu výhradně ve vztahu k závěru o naplnění subjektivní stránky zločinu, jehož se měl dopustit. Námitky obviněného přitom směřovaly výlučně proti úsudku soudů obou stupňů učiněného v rozporu se zásadou *in dubio pro reo* ohledně jeho schopnosti se orientovat ve finanční problematice a rozeznat podezřelou finanční transakci. Argumentoval tím, že zejména soud prvního stupně chybně vycházel ze skutečnosti, že v době činu pracoval jako finanční analytik, což není pravda. V době činu obviněnému bylo teprve 19 let a pracoval brigádně v rychlém občerstvení McDonald's. Takto koncipovaná dovolací námitka je ale jen pokračováním obhajoby obviněného, že neměl tušení o tom, že by peníze, které za peněžitou odměnu svolil přijmout na svůj bankovní účet a pak je v hotovosti vybral a předal osobě pod jménem A., mohly pocházet z trestné činnosti, a neodpovídá žádné ze tří alternativ § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obviněný jí totiž nenamítá zjevný rozpor mezi soudy

nižších stupňů provedenými důkazy a jejich rozhodnými skutkovými zjištěními, která jsou určující pro naplnění znaků skutkové podstaty zločinu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 2 alinea 1, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, ani jí nebrojí proti procesní použitelnosti konkrétních důkazů nebo proti jejich opomenutí.

22. Nejvyšší soud k této části dovolání proto jen stručně ve shodě s vyjádřením státního zástupce poznamenává, že závěr soudů nižších stupňů o dostatečné finanční vzdělanosti obviněného odpovídá provedeným důkazům. Obviněný sice měl v době činu jen 19 let a s prací finančního analytika započal až po spáchání skutku, ale o jeho finanční gramotnosti a dostatečném intelektu, které mu v době činu umožnily posoudit, zda konkrétní finanční transakce vzbuzuje podezření či nikoli, vypovídá to, že již tehdy měl úplné středoškolské vzdělání, byl krátce i studentem vysoké školy zaměřené na ekonomiku a management a jeho myšlení nebylo negativně ovlivněno požíváním návykových látek, duševní poruchou, nízkým intelektem nebo nějakým jiným nestandardním faktorem.

č. 40

23. K námitce obviněného týkající se aplikace zásady *in dubio pro reo* Nejvyšší soud pro úplnost uvádí, že se sice týká skutkových otázek, ale jde o procesní námitku, která není podřaditelná pod žádný dovolací důvod. Pravidlo *in dubio pro reo* znamená, že jsou-li přítomny důvodné pochybnosti ve vztahu ke skutku či osobě pachatele, jež nelze odstranit ani provedením dalšího důkazu, je nutno rozhodnout ve prospěch obviněného (viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2004 sp. zn. [I. ÚS 733/01](#)). Rozhodnout ve prospěch obviněného lze však jen za předpokladu, že existující rozpory jsou tak zásadní, že skutkový děj není nepochybný ani po pečlivém vyhodnocení všech důkazů, přičemž v úvahu již nepřichází provedení důkazů dalších. O tuto situaci se v dané věci rozhodně nejednalo, neboť soudy žádné pochybnosti o tom, zda a jak se skutek stal, neměly. Navíc obviněný po zahájení hlavního líčení podle § 206d tr. ř. prohlásil za nesporné, že se dopustil jednání, které je mu obžalobou kladeno za vinu, a ohradil se jen proti tvrzení státního zástupce, že tím vědomě zastíral původ peněz získaných predikativní trestnou činností. Protože došlo k oboustranné shodě státního zástupce a obviněného ohledně skutkového stavu, nebyly kromě výsledku obviněného prováděny žádné další důkazy. Je vhodné i připomenout usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2021, sp. zn. [11 Tdo 582/2021](#), podle kterého, skutečnosti, které obviněný v hlavním líčení před soudem prvního stupně označil za nesporné, až na výjimky již nemohou být předmětem přezkumu v odvolacím, resp. dovolacím řízení.

24. Námitky spočívající v polemice obviněného se závěry soudů nižších stupňů stran hodnocení důkazů tedy nenaplnují uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. ani jiný dovolací důvod podle § 265b tr. ř.

25. K důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. Nejvyšší soud připomíná, že je dán, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Je určen k nápravě právních vad v posouzení skutku, jenž je předmětem trestního stíhání, popřípadě k nápravě vad vzniklých v návaznosti na nesprávnou aplikaci jiné trestněprávní normy. V jeho rámci tedy obviněný v zásadě správně uplatnil námitku, že v projednávané věci nebylo spolehlivě prokázáno úmyslné zavinění, a to ani ve formě úmyslu nepřímého, pokud jde o základní skutkovou podstatu podle § 216 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku, natož zavinění k okolnosti zvláště přitěžující podle § 216 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku. Nejvyšší soud se proto touto hmotněprávní námitkou zabýval vycházeje

ze skutkových zjištění vyjádřených v popisu skutku ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, případně rozvedených v odůvodnění rozhodnutí obou nižších soudů a shledal ji částečně opodstatněnou.

26. Zločinu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 2 alinea 1, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, kterým byl obviněný uznán vinným, se dopustí ten, kdo zastírá původ věci, která je výnosem z trestné činnosti spáchané na území České republiky nebo v cizině, zejména tím, že zakrývá nebo utahuje její skutečnou povahu, umístění, pohyb, nakládání s ní, vlastnické nebo jiné právo k ní, nebo kdo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění jejího původu, spáchá-li takový čin ve vztahu k věci pocházející ze zvláště závažného zločinu. Ke spáchání tohoto zločinu se vyžaduje úmyslné zavinění ve smyslu § 15 tr. zákoníku, přičemž k naplnění okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby ve smyslu § 216 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku postačí i zavinění ve formě nedbalosti [§ 17 písm. b) tr. zákoníku].

č. 40

27. V posuzovaném případě soudy obou stupňů dospěly ke shodnému závěru o zavinění obviněného ve formě nepřímého úmyslu podle § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, pokud jde o druhou základní skutkovou podstatu zločinu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 2 alinea první tr. zákoníku, a o zavinění ve formě nedbalosti, pokud jde o kvalifikovanou skutkovou podstatu podle § 216 odst. 2 alinea 1, odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, přičemž zde se rozcházejí v tom, zda jde o nedbalost vědomou podle § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku (odvolací soud) či nevědomou podle § 16 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku (soud prvního stupně).

28. Soud prvního stupně v odůvodnění svého rozsudku v bodě 4 k subjektivní stránce konkrétně uvedl, že obviněný jednal minimálně v úmyslu nepřímém, protože s ohledem na skutkové okolnosti musel předpokládat, že původ finančních prostředků je nekalý. A., jehož pokyny slepě respektoval, skoro neznal, nepožadoval po něm žádné další identifikační údaje (bydliště, telefon atd.), nezajímal se o důvody, proč mají být na jeho účet zaslány peněžní prostředky od různých osob, výše slíbené odměny 6 000 Kč (tedy cca 6,8 % z vybrané částky 88 600 Kč) byla nepřiměřeně vysoká. To v obviněném podle obecného očekávání muselo vzbudit podezření o ilegálnosti transakce a o tom, že může jít o trestnou činnost, ba trestnou činnost organizovanou a spočívající ve zvláště závažném zločinu, on byl ale k hrozícímu následku lhostejný, což podle principů používaných při posuzování věcí daného charakteru je nutné vnímat jako znak dolůzního zavinění. Ve vztahu k okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby soud prvního stupně jen stručně poznamenal, že obviněný s ohledem na zmíněné okolnosti minimálně měl a mohl předpokládat inkriminovaný původ poukazovaných prostředků. Za absurdní soud prvního stupně označil obhajobu obviněného, že jej nenapadlo, že jde o nekalou záležitost, a poukázal na to, že obviněný se živil jako finanční analytik.

29. Odvolací soud se subjektivní stránkou činu zabíral v odstavci 11 odůvodnění svého usnesení. Konstatoval, že soud prvního stupně nepřímý úmysl obviněného logicky dovodil z toho, že obviněný poskytl svůj bankovní účet k převodům peněz z více jiných účtů jemu neznámých osob a následně tyto finanční prostředky v rychlém sledu v hotovosti vybral a předal osobě, kterou znal jen pod křestním jménem, aniž by si jakkoli ověřoval její totožnost nebo totožnost těch osob, které převody na jeho účet realizovaly. Jako student vysoké školy žijící už několik let na území České republiky přitom musel být obeznámen s tím, že svým jednáním podstatně snižuje možnost vypátrat vlastníka předmětných finančních

prostředků. Nelze akceptovat obhajobu obviněného, že byl natolik důvěřivý a věkem nezkušený, že jej ani nenapadlo zpochybňovat legalitu jednání, o které byl požádán. Už jen to, že v té době měl příjem nanejvýš 230 Kč za hodinu a za projednávané jednání obdržel odměnu 6 000 Kč, což vychází cca 1 200 Kč za hodinu času, který tomu věnoval, pro něj muselo být podezřelé. Odvolací soud dále uvedl, že obviněný byl sice nízkého věku, ale jde o inteligentního jedince, a i pokud neznal pojmy spoofing či phishing, musel být jednoznačně srozuměn s tím, že služba, kterou za vysokou odměnu poskytuje, není běžnou finanční službou a není legální. Současně odvolací soud poukázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 2. 10. 2024, sp. zn. [7 Tdo 789/2024](#), které podle něj dopadá na posuzovanou věc. Ohledně zavinění k zvlášť přitěžující okolnosti spočívající v tom, že obviněný zastíral původ věci pocházející ze zvlášť závažného zločinu, odvolací soud v odstavci 12 odůvodnění napadeného usnesení s odkazem na § 17 písm. b) tr. zákoníku uvedl, že zde postačí zavinění nedbalostní, a to že lze u obviněného předpokládat vzhledem k tomu, že na jeho účet byly připsány finanční prostředky z jiného účtu v několika platbách a on jako osoba studující vysokou školu z tohoto postupného připisování částek na svůj účet od naprosto neznámých osob si musel dovodit, že může vybíráním těchto prostředků a jejich poskytnutím osobě, kterou znal jako A., porušit nebo ohrozit zájem na ochraně většího a blíže neohraničeného množství osob, avšak bez přiměřených důvodů spoléhal, že předmětné finanční prostředky nepocházejí ze zvlášť závažného zločinu.

30. Nejvyšší soud se s uvedenými závěry soudů nižších stupňů stran subjektivní stránky trestného činu u druhé základní skutkové podstaty zločinu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku ve formě nepřímého úmyslu zcela ztotožnil. Je vhodné připomenout, že u zavinění ve formě nepřímého úmyslu [*dolus eventualis* viz § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku] pachatel nemusí aktivně chtít způsobit škodlivý následek, postačí, že je smířen s tím, že takový následek nastane nebo nastat může (viz § 15 odst. 2 tr. zákoníku; k uvedené problematice subjektivní stránky srovnej Šámal, P. a kol. S. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 170, 171). V této souvislosti je pak vhodné soudu prvního stupně připomenout, že pokud by stavěl závěr o zavinění na lhostejnosti obviněného ke způsobenému následku, je namístě, aby konkretizoval, že má na mysli tzv. nepravou lhostejnost (což vzhledem k okolnostem tohoto případu je zcela přiléhavé), protože skrze ni na rozdíl od pravé lhostejnosti lze dovozovat smíření pachatele s následkem, který si představuje jako možný. Tato forma lhostejnosti pachatele tedy oproti tzv. pravé lhostejnosti vyjadřuje jeho aktivní kladné stanovisko k tomu, že následek nastane.

31. Obviněný měl v době činu ukončené středoškolské studium a krátce pokračoval ve vzdělávání na vysoké škole, takže úsudek soudu nižších stupňů o jeho intelektu a schopnosti se správně ekonomicky i sociálně orientovat, je důvodný. Správným je i jejich závěr, že obviněný byl téměř nemajetný a měl jen nepatrné výdělkové možnosti, takže odměna 6 000 Kč pro něj představovala, jak ostatně sám doznal, nadstandartní příjem. Nejvyšší soud k tomu dodává, že lze těžko uvěřit obviněnému, že slíbená výše odměny v něm nevzbudila žádné podezření o tom, že úkony, které po něm A. žádá, nemusí být legální, pakliže si téměř bezpracně „vydělal“, cca 1 200 Kč za každou hodinu času, který tomu věnoval (většinou nikoli aktivní činností, nýbrž čekáním na informaci, že peníze byly na jeho účet připsány), přičemž ze svého tehdejšího zaměstnání u McDonald's měl příjem jen 110 Kč na hodinu (viz výpověď obviněného). Navíc se posuzovaného jednání obviněný dopustil na žádost muže, kterého znal jen asi dva týdny z náhodného kontaktu na fotbalovém hřišti, nevěděl o něm nic bližšího,

než že je ukrajinské národnosti a hraje fotbal. Neznal jeho celé jméno, zaměstnání, číslo mobilního telefonu atd. Přesto si na jeho pokyn navýšil čtyři dny před inkriminovanými převody limit na hotovostní výběr ze svého účtu a poté přijímal na svůj účet v rychlém sledu finanční prostředky v řádech desítek tisíc korun od osob, které neznal, a následně je z účtu vybíral a předával A. Z těchto objektivních skutečností lze i podle Nejvyššího soudu spolehlivě usuzovat na to, že si obviněný musel uvědomovat zjevnou nevěrohodnost legendy, se kterou se na něj A. obrátil, a věděl, že svým jednáním může zastírat původ peněz, které pocházejí z trestné činnosti, a pro případ, že je tomu tak, byl s takovým následkem minimálně smířen, protože nepočítal s žádnou konkrétní okolností, která by mu mohla zabránit. Jak výstižně uvedl už odvolací soud, obviněnému v době spáchání činu sice bylo pouhých 19 let a možná neznal konkrétní proces podvodných intrik na finančním trhu, musel ale vědět, že v běžném životě není standardní, aby někdo využíval místo vlastního účtu účet jiných jemu neznámých osob k tomu, aby se dostal k finanční hotovosti, a že už tato okolnost sama o sobě naznačuje pravděpodobnou nelegálnost finanční transakce.

č. 40

32. V případě zavinění k okolnosti zvlášť přitěžující, kterou je podle § 216 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku spáchání činu ve vztahu k věci pocházející ze zvlášť závažného zločinu, ale napadené rozhodnutí i rozsudek soudu prvního stupně, který mu předchází, stejně přesvědčivě nevyznívají.

33. Při řešení otázky zavinění k okolnosti, která v tomto případě podmiňuje použití vyšší trestní sazby (obviněný zastíral původ peněz pocházejících ze zvlášť závažného zločinu podvodu, kterým byla způsobena mnohamilionová škoda), soudy obou stupňů správně vyšly z toho, že k takové jiné skutečnosti stačí i nedbalost zavinění [§ 17 písm. b) tr. zákoníku]. Soud prvního stupně pak usoudil, že u obviněného lze dovodit zavinění ve formě nevědomé nedbalosti, zatímco soud odvolací konstatoval, že okolnost zvlášť přitěžující je krytá vědomou nedbalostí.

34. U nedbalostního zavinění k § 216 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku je potřeba vycházet z toho, že u pachatele jde jen o určitou míru jeho neopatrnosti. Podle toho, zda takovou jinou okolnost předpokládal či ne, se pak nedbalost rozlišuje na vědomou (*culpa luxuria*) a nevědomou (*culpa negligentia*). Pokud jde o vědomou nedbalost, pachatel ví o možné existenci jiné okolnosti a bez přiměřených důvodů spoléhá na to, že se tak nestane. K posouzení přiměřenosti jeho důvodů nutno přistoupit z hlediska zkušeností pachatele a ostatních okolností případu (srov. rozhodnutí publikované pod č. [45/1965](#) Sb. rozh. tr.). U nevědomé nedbalosti pachatel o okolnosti ani neví, na druhou stranu vzhledem k okolnostem dalším a svým osobním poměrům o tom vědět měl a mohl. Kombinují se zde jak momenty objektivní („okolnosti“, „vědět měl“), tak subjektivní („osobní poměry“, „vědět mohl“), které musí být naplněny všechny, aby o nevědomou nedbalost šlo. Kritériem vědomé i nevědomé nedbalosti je tedy zachovávání určité míry opatrnosti pachatelem, která je zpravidla charakterizována jako potřebná míra opatrnosti. Ta je dána spojením objektivního a subjektivního hlediska při předvídání způsobení poruchy nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem, neboť jedině spojení obou těchto hledisek při posuzování trestní odpovědnosti za trestný čin z nedbalosti odpovídá zásadě odpovědnosti za zavinění v trestním právu (viz rozhodnutí publikované pod č. [5/2013](#) Sb. rozh. tr.).

35. V popisu skutku ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně je k subjektivní stránce uvedeno, že „obviněný splnil pokyny dané mu A., kterého znal pouze několik týdnů a krom křestního jména neznal žádné další jej identifikující údaje, a dal svůj bankovní účet k dispozici k převodu cca 90 000 Kč, které obratem v hotovosti vybral a A. předal, aniž by se jakkoliv blíže zajímal o původ finančních prostředků a důvod, proč měly být zaslány od tří různých osob v celkem pěti platbách v časovém rozmezí více než čtyř hodin a okamžitě po připsání vybrány v hotovosti, a s ohledem na to, jakož i na nepřiměřeně vysokou výši odměny, která dosahovala 6,8 % z obdržené částky, si musel být vědom, že finanční prostředky zasláné na jeho bankovní účet pochází či mohou pocházet z trestné činnosti a že svým jednáním podstatně ztíží jejich vystopování“. Z uvedeného spolehlivě vyplývá, jak už bylo shora vysvětleno, že obviněný si musel být s ohledem na okolnosti případu při svém dostatečném intelektu i přes svůj nízký věk vědomý toho, že zastírá původ peněz, které jsou výnosem z trestné činnosti. Pokud se ale obviněný vědomě podílel na legalizaci částky nepřesahující 90 000 Kč, přičemž čin spáchal jediným útokem a použil k tomu svůj již existující bankovní účet (který si založil už dva roky předtím a běžně ho používal), není Nejvyššímu soudu zřejmé, na základě čeho soudy nižších stupňů dovodily, že obviněný přes objem legalizovaných peněz odpovídajících škodě nikoli malé podle § 138 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku a blíží se větší škodě podle § 138 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, která zpravidla bývá kvalifikačním znakem jen přečinů, mohl vědět, že zastírá původ peněz pocházejících z trestné činnosti, kterou byla způsobená škoda přesahující hranici škody velkého rozsahu a že predikativní trestný čin má charakter zvláště závažného zločinu a nikoli například jen zločinu. Z odůvodnění rozhodnutí nižších soudů to vyčíst nelze, protože soud prvního stupně jen stroze konstatoval, že obviněný to vědět měl a mohl, a odvolací soud v podstatě jen znovu poukázal na skutečnosti, kterými argumentoval u zavinění obviněného k druhé základní skutkové podstatě podle § 216 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku. Pro aplikaci kvalifikované skutkové podstaty [§ 216 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku] se přitom vyžaduje, aby pachatel minimálně věděl či mohl vědět, že předmětné finanční prostředky pocházejí právě ze zločinu charakterizovaného trestním zákoníkem jako zvláště závažný (což je zločin s horní hranicí trestní trestu odnětí svobody nejméně deset let, viz § 14 odst. 3 tr. zákoníku) a nestačí jen vědomí nebo předvídatelnost prostého trestného původu peněz, tak jako tomu je u druhé základní skutkové podstaty (§ 216 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku). Navíc, jak už bylo uvedeno, se soudy dokonce liší v závěru o formě zavinění k okolnosti zvláště přitěžující, protože odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí hovoří o vědomé nedbalosti, zatímco v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně se hovoří o nevědomé nedbalosti.

36. Je třeba zdůraznit, že přísnější právní kvalifikace by měla být aplikována pouze tehdy, je-li zjištěno, že pachatel s ohledem na okolnosti případu a své osobní poměry (věk, zkušenosti, dostupné informace) měl reálný důvod předpokládat zvláštní závažnost predikativního trestného činu, nikoli pouze jeho obecnou trestní povahu. To, že obviněný tušil, že finanční prostředky, které přijal na svůj účet a pak v hotovosti vybral a předal osobě jménem A., pocházejí z trestné činnosti a byl smířen s případným porušením zájmů chráněných § 216 odst. 2 tr. zákoníku, neboť chtěl získat slíbenou odměnu, soudy vyložily s ohledem na objektivní skutkové okolnosti i osobu obviněného správně. Pokud ovšem u zavinění k druhé základní skutkové podstatě podle § 216 odst. 2 alinea 1 tr. zákoníku argumentovaly vlastně jen tím, že okolnosti případu musely podle reálně přijatelného a obecně uznaného očekávání v obviněném i přes jeho nízký věk vzbudit podezření, že může jít o výnos z trestné činnosti, nevyznívá přesvědčivě závěr odvolacího soudu učiněný na základě téže úvahy nepodpořené dalšími argumenty, že obviněný, který vyšel vstříc ojedinělé žádosti a za odměnu 6 000 Kč svolil

k tomu, že na jeho bankovní účet budou převedeny cizí finanční prostředky ve výši nedosahující ani 90 000 Kč, předvídal i to, že predikativní trestná činnost může vykazovat znaky zvláště závažného zločinu a bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že tomu tak nebude. Z odůvodnění napadeného usnesení odvolacího soudu, ale ani jemu předcházejícího rozsudku soudu prvního stupně, se zatím nedá zjistit, proč soudy nižších stupňů nemají pochybnosti o tom, že obviněný mohl vědět, že svým jednáním zastírá původ peněz získaných přímo zvláště závažnou trestnou činností [§ 216 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku] a nikoli například jen zločinem [§ 216 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku]. Je potřeba znovu zdůraznit, že zatímco u základní skutkové podstaty je pro prokázání zavinění postačující určitá obecná míra povědomí obviněného o možném nelegálním původu peněz, u kvalifikovaných skutkových podstat podle § 216 odst. 2, odst. 3 písm. a) nebo odst. 4 písm. b) tr. zákoníku je nutné prokázat, že obviněný předpokládal nebo alespoň předpokládat měl a mohl konkrétní zvýšenou závažnost trestné činnosti, jejíž výnos legalizuje.

č. 40

37. Odvolacím soudem zmíněný případ, který byl posuzován Nejvyšším soudem ve věci vedené pod sp. zn. [7 Tdo 789/2024](#), byl poněkud odlišný od nyní projednávané věci. Pachatel celkově „legalizoval“ cca 2,5 milionu korun, a to mnoha po sobě jdoucími útoky po dobu téměř jednoho roku, za odměnu ve výši 10 % z veškerých peněz, jejichž původ pomáhal zastírat, a jednal v odlišném *modu operandi*. Zatímco v nyní projednávaném případě šlo v zásadě o jednorázový převod osmi desítek tisíců na bankovní účet obviněného, který si ho založil už dva roky předtím a běžně ho používal, v odkazovaném případě obviněný vyjma toho, že umožnil využívat své dřívější dva účty, zakládal na každý další převod financí od třetích jemu neznámých osob nový účet a finanční prostředky nejen v hotovosti vybíral, ale také je sám podle pokynů převáděl na jiné účty, přičemž v jednání pokračoval celkem šesti útoky, vybral či převedl na jiné účty cca 650 000 Kč a v průběhu svého jednání uváděl lživé informace bankéři o původu převáděných finančních prostředků. Z uvedeného je zřejmé, že povědomí pachatele o povaze trestnosti jeho jednání bylo na zásadně vyšší úrovni, než je tomu v této trestní věci.

38. K dovolací námitce údajné praxe pražských soudů posuzovat subjektivní stránku u trestných činů legalizace výnosů z trestné činnosti paušálním způsobem Nejvyšší soud ve shodě s vyjádřením státního zástupce uvádí, že jde o obecné ničím konkrétně nepodložené tvrzení, které nelze objektivizovat. Vyjma toho se Nejvyšší soud v řízení o dovolání vyjadřuje k projednávané věci.

39. Závěrem pro úplnost Nejvyšší soud vysvětluje, že dovolací námitkou obviněného směřující proti výroku o trestu se nezabýval. Námitka nepřiměřenosti trestu, který je uložen v zákonné sazbě, jednak neodpovídá důvodům podle § 265b odst. 1 písm. g) a h) tr. ř., o které obviněný opřel své dovolání, a nelze ji relevantně uplatnit ani s odkazem na dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř., jehož prostřednictvím lze jinak docílit revize nezákonně uloženého trestu, a jednak napadené usnesení odvolacího soudu Nejvyšší soud zrušil pro pochybnosti o správnosti použité právní kvalifikace s přísnější trestní sazbou podle § 216 odst. 4 tr. zákoníku, v jejímž rámci soud prvního stupně obviněným co do přiměřenosti zpochybňovaný trest ukládal.

V.
Závěrečné shrnutí

40. Vzhledem k výše uvedenému Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil dovoláním napadené usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 12. 2024, sp. zn. 44 To 343/2024, i všechna další rozhodnutí na zrušené usnesení navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Městskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Své rozhodnutí učinil Nejvyšší soud v neveřejném zasedání, jak mu to umožňuje § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř.

41. Městský soud v Praze se v novém odvolacím řízení bude důsledně zabývat subjektivní stránkou ve vztahu ke kvalifikované skutkové podstatě trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 4 písm. b) tr. zákoníku, a pečlivě uváží s ohledem na skutková zjištění reálné možnosti obviněného předvídat charakter závažnosti predikativní trestné činnosti. V návaznosti na učiněný právní závěr poté přezkoumá i přiměřenost uloženého trestu.

č. 40

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

č. 46

Oprávněný může podat nový exekuční návrh a vést exekuci podle exekučního titulu, na jehož základě byla předchozí exekuce vedená týmě oprávněným proti témuž povinnému zastavena pro bezvyslednost ve smyslu § 55 odst. 7 až 13 e. ř. Úspěšnost nového exekučního návrhu nelze podmiňovat uvedením nových skutečností o majetkových poměrech povinného, oprávněný je toliko povinen na žádost soudního exekutora zaplatit přiměřenou zálohu na náklady exekuce ve smyslu § 90 odst. 3 e. ř.

Vlastnictví, Věc, Veřejný seznam (o. z.), Katastr nemovitostí, Převod nemovitostí

§ 1109 o. z. ve znění od 01.01.2014, § 984 o. z. ve znění od 01.01.2014, § 3 odst. 1 písm. b) zákona č. 256/2013 Sb. ve znění od 01.01.2014

č. 46

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2025, sen. zn. [22 ICdo 61/2023](#), ECLI:CZ:NS:2025:22.ICDO.61.2023.1

Nejvyšší soud k dovolání žalované zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 12. 2022, a věc vrátil Vrchnímu soudu v Praze k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 12. 10. 2021, č. j. 193 ICm 2448/2020-45, MSPH 93 INS 16463/2018, vyloučil z majetkové podstaty společnosti GREMIUS GROUP, s.r.o. v likvidaci, IČO 24729817, se sídlem v Praze 9, Nademlejská 600/1 (dále také jen „dlužník“), budovu č. p. 1, budovu bez č. p. /č. e., garáž, postavenou na pozemku parc. č. 2, a dále elektrické, vodovodní a kanalizační přípojky k budově č. p. 1 umístěné na pozemku parc. č. 3, vše v katastrálním území K. (výrok I), a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II).

2. Soud prvního stupně uzavřel, že žalobkyně pronajala dlužníku smlouvou ze dne 28. 1. 2012 pozemek parc. č. 3 za účelem výstavby „vzorového domu s garáží“. Dlužník „vzorový dům s garáží“ vlastním nákladem vybudoval a, aniž by byl udělen souhlas s jeho užíváním a přiděleno číslo popisné/orientační, převedl ho dne 15. 12. 2014 kupní smlouvou na společnost PONTREUS, s.r.o. Společnost PONTREUS, s.r.o., následně smlouvou o převodu nemovitostí ze dne 3. 7. 2017 převedla stavby domu a garáže na žalobkyni. Žalobkyně požádala o souhlas s užíváním stavby a o přidělení čísla popisného a poté podala návrh na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí, „na jehož základě byla budova zapsána jako součást pozemků ve vlastnictví žalobkyně“.

3. Podle soudu prvního stupně „předmětné nemovitosti nepodléhaly v době svého vzniku ani v době následných převodů ve smyslu katastrálního zákona povinné evidenci“. Dovodil, že šlo o rozestavěné stavby, které se v katastru nemovitostí neevidují. Zápis do katastru nemovitostí

byl možný až po správním řízení, v němž bylo rozhodnuto o souhlasu s užíváním budovy, přiděleno číslo popisné nebo orientační a po vyhotovení geometrického plánu. Dlužník i společnost PONTREUS, s.r.o., nezamýšleli budovy užívat k bydlení, pouze jako vzorový dům k prezentaci zájemcům, neměli tedy důvod žádat o souhlas s jeho užíváním (kolaudaci) pro potřeby bydlení. Takový důvod měla až žalobkyně, když k nim nabyla vlastnické právo. Domu bylo číslo popisné (stejně jako souhlas s užíváním stavby) přiděleno až v roce 2017. Dlužník a společnost PONTREUS, s.r.o., nebyli povinni „budovu zapsat a k převodu nemovitosti postačovala prostá kupní smlouva“. Soud prvního stupně proto uzavřel, že k převodu vlastnického práva k budovám došlo účinností kupních smluv a budovy se staly součástí pozemků žalobkyně.

4. Vrchní soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) k odvolání žalované rozsudkem ze dne 7. 12. 2022, č. j. 103 VSPH 934/2021-76, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (výrok I) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výroky II a III).

5. Na rozdíl od soudu prvního stupně souhlasil s argumentací žalované, že stavba rodinného domu s garáží byla a je nemovitostí, která podléhá zápisu do katastru nemovitostí, a to jak podle § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), tak podle § 3 odst. 1 písm. b) zák. č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), neboť se jedná o budovu spojenou se zemí pevným základem a přiděluje se jí číslo popisné. I ve fázi rozestavěnosti podléhá evidenci v katastru nemovitostí, a to požádá-li o to vlastník, a dále v souvislosti se vznikem, změnou nebo zánikem věcného práva k ní. V této věci se však nejednalo o rozestavěnou budovu, ale o budovu podle § 2 odst. 1 písm. k) zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), neboť již ke konci roku 2012 šlo o nadzemní stavbu, která byla prostorově soustředěna a navenek uzavřena obvodovými stěnami a střešní konstrukcí. Tyto okolnosti by řadily předmětné nemovitosti do kategorie nemovitostí podléhajících evidenci v katastru nemovitostí s důsledky nemožnosti je platně převést bez vkladu vlastnického práva do katastru.

6. V této konkrétní věci však odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že absence evidence nemovitostí v katastru netvořila překážku účinnosti převodní smlouvy ze dne 15. 12. 2014 mezi dlužníkem a společností PONTREUS, s.r.o., a to pro časový rámec nájemní smlouvy ze dne 28. 1. 2012 uzavřené mezi dlužníkem a žalobkyní jako vlastníci pozemku na dobu 5 let do 19. 1. 2017, který založil dočasnost staveb. Po dobu jejího trvání nebylo podle odvolacího soudu možné dlužníku jako stavebníku přičíst povinnost požádat o jejich evidenci v katastru nemovitostí. Rodinný dům s garáží totiž byly na cizím pozemku ve vlastnictví žalobkyně postaveny za účelem předvádění „vzorového domu MYSET“, přičemž se strany nájemní smlouvy dohodly na převodu vlastnických práv k domu na pronajímatele nebo jím určenou osobu s jeho souhlasem za 1 100 000 Kč po skončení nájmu. Nájemce se zavázal po skončení nájmu na své náklady dům a jeho základové kotvení zcela odstranit v případě, že nedoručí k odkoupení domu pronajímatelem.

7. Odvolací soud dále uvedl, že budovy domu a garáže sloužily po dobu trvání nájemní smlouvy jako „vzorový dům bez administrativně právního dokončení udělením souhlasu k užívání, přidělení čísla popisného a jejich evidence v katastru nemovitostí, které by po skončení

nájemní smlouvy a případném požadavku žalobkyně na odstranění stavby představovalo pouze další administrativní překážky, např. při získání demoličního výměru“.

8. S ohledem na účelové určení staveb domu a garáže a způsob jejich užívání proto shledal ve shodě se soudem prvního stupně, že nemovitosti po dobu trvání nájemní smlouvy nepodléhaly evidenci v katastru nemovitostí. Vlastnické právo k nim proto mohlo být převedeno již účinností kupní smlouvy uzavřené 15. 12. 2014 mezi dlužníkem a společností PONTREUS, s.r.o., a nikoliv až zápisem do katastru nemovitostí. Dále dovodil, že kupní smlouva uzavřená 3. 7. 2017 mezi společností PONTREUS, s.r.o., a žalobkyní „pak již byla završena nabytím vlastnického práva žalobkyní zápisem do katastru nemovitostí a v roce 2017 se stavba stala součástí pozemku podle § 3058 o. z. ve vlastnictví žalobkyně“.

9. Odvolací soud rovněž uzavřel, že i kdyby byly kupní smlouvy hodnoceny jako „neúčinné ve svých věcně právních účincích“, nabyla by žalobkyně věcné právo ke stavbám „v dobré víře v oprávnění druhé strany převést vlastnické právo k věci nezapsané ve veřejném seznamu“.

č. 46

II.

Dovolání a vyjádření k němu

10. Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalovaná dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, (dále jen „o. s. ř.“). Jako důvod uvádí nesprávné právní posouzení věci. Celkem vymezuje tři právní otázky, při jejichž řešení se měl odvolací soud odchýlit od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a to: 1) „Lze převést vlastnické právo k nemovité věci, která se povinně zapisuje do katastru nemovitostí, již účinností kupní smlouvy o převodu vlastnictví k této nemovité věci podle § 1099 občanského zákoníku, a nikoliv až zápisem (vkladem) do katastru nemovitostí ve smyslu § 1105 občanského zákoníku?“ 2) „Může stavba přestat být samostatnou věcí a stát se součástí pozemku ve smyslu § 3058 odst. 1 občanského zákoníku, aniž by se stala vlastnictvím vlastníka pozemku?“ 3) „Může odvolací soud dospět k jinému skutkovému zjištění, než které učinil soud prvního stupně, aniž by zopakoval dosud provedené důkazy, na základě kterých soud prvního stupně zjistil skutkový stav, nebo by doplnil dokazování?“

11. K první otázce dovolatelka uvádí, že okolnost, zda nemovitá věc podléhá zápisu do katastru nemovitostí, se neodvíjí od účelu, k jakému byla smluvně určena, jak se fakticky užívá ani zda jde o stavbu dočasnou či trvalou. Zápis stavby do katastru nemovitostí se odvíjí od toho, zda stavba jako samostatný předmět právních vztahů naplňuje charakteristiky katastrálních předpisů – např. jde-li o budovu, které se přiděluje číslo popisné. Povinnost evidovat dům i garáž v katastru nemovitostí vyplývá z § 2 odst. 1 písm. b) zák. č. 344/1992, o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), tak i z § 3 odst. 1 písm. b) a c) zák. č. 256/2013, o katastru nemovitostí (katastrální zákon). Obě stavby splňovaly charakteristiku zde uvedenou od okamžiku, kdy vznikly jako samostatné věci – byly individuálně i druhově určeny – již od roku 2012. Dlužník byl povinen zapsat obě stavby do katastru nemovitostí okamžitě po jejich stavebnětechnickém dokončení v roce 2012. Vlastnické právo k nemovité věci zapsané ve veřejném seznamu se nabývá zápisem do seznamu. Podle judikatury Nejvyššího soudu (dovolatelka odkazuje na rozhodnutí označená jako [29 Cdo 3376/2008](#), [29 Cdo 495/2013](#), [30 Cdo 1408/2017](#), [29 Cdo 2448/2015](#)) lze vlastnické právo k budově, která podléhá zápisu do katastru nemovitostí, v případě jejího převodu kupní smlouvou nabýt pouze vkladem do katastru nemovitostí, a to bez ohledu na okolnost, zda budova v době uzavření

kupní smlouvy je (či v rozporu s právními předpisy) není evidována v katastru nemovitostí. Výjimkou není dočasnost stavby, její účelové určení ani způsob faktického užívání.

12. K druhé a třetí otázce dovolatelka uvádí, že rodinný dům i garáž se v roce 2012 staly samostatnými věcmi po jejich stavebnětechnickém dokončení – nestaly se proto součástí pozemku k 1. 1. 2014 ani v roce 2017. Protože podléhaly zápisu do katastru nemovitostí, mohly být převedeny jenom prostřednictvím takového zápisu, nikoliv pouhou smlouvou. Skutkový závěr odvolacího soudu o tom, že kupní smlouva z 3. 7. 2017 byla završena nabytím vlastnického práva žalobkyní zápisem do katastru nemovitostí, je v rozporu se skutkovými závěry soudu prvního stupně, podle kterých návrh na vklad vlastnického práva žalobkyně podle kupní smlouvy nebyl podán a takový vklad nebyl proveden. K zápisu staveb do katastru nemovitostí žalobkyně jako jejich vlastníka došlo na základě ohlášení změny rozestavěné budovy na budovu dokončenou, které žalobkyně podala 21. 8. 2017. Odvolací soud k jinému skutkovému zjištění než soud prvního stupně o tom, že došlo ke vkladu vlastnického práva žalobkyně na základě kupní smlouvy, došel bez toho, aniž by zopakoval či doplnil dokazování. Odchytil se tak od judikatury Nejvyššího soudu a Ústavního soudu (dovolatelka odkazuje na rozhodnutí označená jako [22 Cdo 3441/2006](#), [IV. ÚS 275/98](#) a další).

13. Dovolatelka rovněž považuje za nesprávný závěr odvolacího soudu, že žalobkyně mohla nabýt vlastnické právo ke stavbám na základě dobré víry v oprávnění společnosti PONTREUS, s.r.o., převést na ni vlastnické právo k nemovitostem nezapsaným v katastru nemovitostí. Namítá, že společnost PONTREUS, s. r. o., nemohla převést na žalobkyni vlastnické právo ke stavbám, protože jí takové právo nesvědčilo. Rovněž namítá, že vlastnické právo na žalobkyni nemohlo přejít na základě nabytí od neoprávněného, neboť takovým způsobem lze nabýt pouze věc nezapsanou do veřejného seznamu. Stavby rodinného domu a garáže sice v katastru nemovitostí zapsány nebyly, ale zapsány být povinně měly. Žalobkyně nemohla nabýt vlastnické právo ke stavbám ani v dobré víře v zápis v katastru nemovitostí. Dne 3. 7. 2017, kdy byla uzavřena kupní smlouva s žalobkyní, stavby v katastru nemovitostí zapsány nebyly. Žalobkyně si byla vědoma, že se stavby do katastru povinně zapisují a nabývala je od převodce, který nebyl stavebníkem ani stranou nájemní smlouvy a nebyl zapsán v katastru nemovitostí. Musela mít tedy důvodné pochybnosti o tom, že údaje v KN neodpovídají skutečnému právnímu stavu a že převodce je oprávněný k převodu vlastnického práva.

14. Dovolatelka navrhuje, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil zpět k dalšímu řízení.

15. Žalobkyně nepovažuje dovolání žalobců za přípustné a navrhuje, aby bylo Nejvyšším soudem odmítnuto, případně zamítnuto.

III.

Přípustnost dovolání

16. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchytil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování

dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

17. Podle § 241a odst. 1–3 o. s. ř. dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. V dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh). Důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení.

18. Rozhodnutí odvolacího soudu je založeno na posouzení právní otázky nabytí vlastnického práva k nemovité věci s ohledem na zápis ve veřejném seznamu. Tuto otázku vyřešil odvolací soud v rozporu s ustálenou judikaturou dovolacího soudu, proto je dovolání v této části přípustné a zároveň důvodné. Přípustnost dovolání zakládá i otázka nabytí vlastnického práva od neoprávněného k věci zapisované do veřejného seznamu v případě, že věc v seznamu evidována ve skutečnosti není. Taková otázka v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, dovolání je proto i pro její řešení přípustné a zároveň důvodné.

č. 46

IV.

Důvodnost dovolání

K otázce převodu vlastnického práva k nemovité věci podléhající zápisu do katastru nemovitostí:

19. Podle § 1105 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“), převede-li se vlastnické právo k nemovité věci zapsané ve veřejném seznamu, nabývá se věc do vlastnictví zápisem do takového seznamu.

20. Otázka účinnosti převodu vlastnického práva k nemovité věci, která podléhá zápisu do katastru nemovitostí, ač v katastru nemovitostí nebyla evidována, byla v rozhodovací praxi dovolacího soudu opakovaně řešena. Nejvyšší soud již v poměrech zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinného do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“), vysvětlil, že z hlediska účinků převodu vlastnického práva podle § 133 odst. 2 a 3 obč. zák. není podstatné, zda nemovitost v době uzavření smlouvy, na jejímž základě má být převedena, je či není evidována v katastru nemovitostí, avšak relevantní je, zda nemovitost v katastru nemovitostí má být (*de lege lata*) evidována, tj. zda podléhá zápisu do katastru nemovitostí (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. [30 Cdo 1485/2008](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 2. 2015, sp. zn. [29 Cdo 495/2013](#), tato rozhodnutí, stejně jako i dále označená rozhodnutí Nejvyššího soudu, jsou dostupná na www.nsoud.cz). S ohledem na obdobné znění § 133 odst. 2 obč. zák., podle kterého převádí-li se nemovitá věc na základě smlouvy, nabývá se vlastnictví vkladem do katastru nemovitostí podle zvláštních předpisů, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak, a shora citovaného § 1105 o. z., je tento závěr plně použitelný i pro převody vlastnického práva uskutečněné za účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (k tomu srovnej např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2018, sp. zn. [22 Cdo 4527/2017](#)).

21. Je-li tedy předmětem převodu nemovitost, která dosud není zapsána ve veřejném seznamu, kterým je v případě nemovitých věcí katastr nemovitostí, ač splňuje podmínky pro její zařazení do evidence nemovitostí, není možné k ní nabýt vlastnické právo (již pouhým) okamžikem účinnosti smlouvy (§ 1099 o. z.), ale až v důsledku zápisu vlastnického práva podle předmětné věcné smlouvy (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2017, sp. zn. [30 Cdo 1408/2017](#)).

22. Odvolací soud uzavřel, že „stavba rodinného domu s garáží byla a je nemovitostí, která podléhá zápisu do katastru nemovitostí, a to jak podle § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), tak podle § 3 odst. 1 písm. b) zák. č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), neboť se jedná o budovu spojenou se zemí pevným základem a přiděluje se jí číslo popisné“. Zároveň ovšem uvedl, že „s ohledem na účelové určení stavby a způsob jejího užívání jako vzorového domu neměl ve shodě se soudem prvního stupně tyto nemovitosti v době trvání nájemní smlouvy za podléhající evidenci v katastru nemovitostí, protože mohlo být vlastnické právo převedeno již účinností smlouvy mezi dlužníkem a PONTREUS, s.r.o., podle § 1099 o. z. a nikoliv až zápisem do veřejného seznamu ve smyslu § 1105 o. z.“. Svůj závěr odůvodnil tím, že „časový rámec nájemní smlouvy ze dne 28. 1. 2012 uzavřené mezi dlužníkem a žalobkyní jako vlastníci pozemku na dobu 5 let do 19. 1. 2017 ... založil pouze dočasnost staveb. Po dobu jejího trvání nebylo možné dlužníku jako stavebníku přičíst povinnost požádat o evidenci nemovitostí v katastru.“

23. S ohledem na to, že k převodu vlastnického práva k rodinnému domu s garáží mělo dojít na základě kupní smlouvy z 15. 12. 2014, kterou měl vlastnické právo převést dlužník na společnost PONTREUS, s.r.o., a kupní smlouvy z 3. 7. 2017, kterou měla vlastnické právo převést společnost PONTREUS, s.r.o., na žalobkyni, bylo rozhodné posoudit otázku zápisu nemovitosti do katastru s ohledem na znění § 3 odst. 1 písm. b) zák. č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění účinném od 1. 1. 2014, podle kterého se v katastru evidují budovy, kterým se přiděluje číslo popisné nebo evidenční, pokud nejsou součástí pozemku nebo práva stavby. Pro posouzení obligatornosti zápisu rodinného domu s garáží do katastru nemovitostí byl tedy zásadní závěr o tom, zda převáděný dům s garáží byl v době převodu samostatnou nemovitou věcí (nebyl součástí pozemku nebo práva stavby) a zda se mu přiděluje číslo popisné nebo evidenční. Odvolací soud se výslovně vyjádřil pouze k otázce přidělení čísla popisného. S ohledem na to, že považoval rodinný dům s garáží za nemovitost podléhající zápisu do katastru podle § 3 odst. 1 písm. b) zák. č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), lze usuzovat, že považoval dům s garáží za samostatnou budovu, která není součástí pozemku nebo práva stavby. Potom je ale nesprávný jeho závěr, že vlastnické právo k takové nemovitosti lze převést již účinností převodní smlouvy (§ 1099 o. z.) bez ohledu na zápis v katastru nemovitostí. Ustanovení § 1105 o. z. ve spojení § 3 odst. 1 písm. b) zák. č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), nepřipouští možnost nabýt převáděné vlastnické právo k nemovité věci zapisované do katastru nemovitostí bez ohledu na takový zápis. To ani v případě dočasnosti stavby či zvláštním způsobu jejího užívání. Naopak podle § 506 o. z. netvoří dočasná stavba součást pozemku, proto ve smyslu § 3 odst. 1 písm. b) zák. č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), bude vždy předmětem evidence v katastru; to samozřejmě za předpokladu, že se jedná o stavbu, které se přiděluje číslo popisné nebo evidenční. Jestliže

odvolací soud dospěl k opačnému závěru, je jeho rozhodnutí v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu.

24. S ohledem na uvedené závěry považoval dovolací soud za nadbytečné se dále zabývat dalšími dovolacími otázkami, konkrétně, zda může stavba přestat být samostatnou věcí a stát se součástí pozemku, aniž by se stala vlastnictvím vlastníka pozemku, a zda může odvolací soud dospět k jinému skutkovému zjištění, než které učinil soud prvního stupně, aniž by zopakoval dosud provedené důkazy nebo by doplnil dokazování. Tyto otázky předložil dovolatel k přezkumu v souvislosti s nesprávným právním závěrem odvolacího soudu o možnosti nabytí vlastnického práva k rodinnému domu s garáží bez ohledu na absenci zápisu v katastru nemovitostí. Jejich řešení by tedy bylo pouze akademické, bez dopadu na výsledek této konkrétní věci.

K otázce nabytí vlastnického práva od neoprávněného:

č. 46

25. Podle § 1109 o. z. vlastníkem věci se stane ten, kdo získal věc, která není zapsána ve veřejném seznamu, a byl vzhledem ke všem okolnostem v dobré víře v oprávnění druhé strany vlastnické právo převést na základě řádného titulu, pokud k nabytí došlo

- a) ve veřejné dražbě,
- b) od podnikatele při jeho podnikatelské činnosti v rámci běžného obchodního styku,
- c) za úplatu od někoho, komu vlastník věc svěřil,
- d) od neoprávněného dědice, jemuž bylo nabytí dědictví potvrzeno,
- e) při obchodu s investičním nástrojem, cenným papírem nebo listinou vystavenými na doručitele, nebo
- f) při obchodu na komoditní burze.

26. Odvolací soud ve svém rozhodnutí výslovně uvedl, že „i v případě hodnocení převodní smlouvy ze dne 15. 12. 2014 jako neúčinné ve svých věcněprávních účincích, je pak odvolací soud názoru, že žalobkyni svědčí ochrana ustanovením § 1109 o. z., které se v řízení dovolávala.“

27. Podle § 1109 o. z. lze nabýt vlastnické právo od neoprávněného pouze k věci nezapsané ve veřejném seznamu. Judikatura Nejvyššího soudu nepochybuje, že v případě nemovitých věcí je takovým veřejným seznamem katastr nemovitostí (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2019, sp. zn. [21 Cdo 4540/2018](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2020, sp. zn. [22 Cdo 2087/2020](#)). Tedy podle § 1109 o. z. nelze nabýt vlastnické právo k nemovitosti zapsané v katastru nemovitostí.

28. Je pravdou, že v době uzavírání kupních smluv ze dne 15. 12. 2014 i ze dne 3. 7. 2017 nebyl rodinný dům s garáží zapsán v katastru nemovitostí. Jak však bylo vysvětleno shora, v případě, že šlo o budovu, které se přiděluje číslo popisné nebo evidenční a která nebyla součástí pozemku nebo práva stavby, evidenci v katastru nemovitostí podléhal [k tomu dovolací soud

poznává, že z rozhodnutí odvolacího soudu není seznatelné, zda odvolací soud považoval garáž za samostatnou věc či za součást rodinného domu (to by odpovídalo jeho formulaci „dům s garáží“), a zda tedy své závěry ohledně rodinného domu vztahoval i na garáž].

29. Nejvyšší soud je přesvědčen, že § 1109 o. z. nelze aplikovat ani na věci, které sice podléhají evidenci v katastru nemovitostí, ale nejsou v ní zapsány. Jak bylo vysvětleno v odst. 20 a násl. tohoto rozhodnutí, ani vlastník nemůže převést vlastnické právo k takové věci jinak než zápisem do katastru nemovitostí. Její převod je vždy, i pokud není v katastru dosud evidována, možný pouze zápisem do katastru nemovitostí. Proto ani v případě nabytí od neoprávněného není možné připustit nabytí vlastnictví k nemovité věci zapisované (byť ve skutečnosti nezapsané) do katastru nemovitostí bez takového zápisu [shodně i Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1181, nebo Spáčil, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 410]. Právní závěr odvolacího soudu, podle kterého mohla žalobkyně nabýt vlastnické právo k nemovitosti zapisované v katastru nemovitostí od neoprávněného postupem podle § 1109 o. z., je proto nesprávný a dovolání je proto důvodné.

30. K tomu dovolací soud poznává, že vlastnické právo od neoprávněného lze nabýt k nemovitostem zapisovaným v katastru nemovitostí za podmínek § 984 o. z. Aplikovatelnost § 1109 a násl. o. z. je i proto vyloučena.

31. Protože rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci podle § 241a odst. 1 o. s. ř. a dovolací soud neshledal podmínky pro změnu rozsudku, napadený rozsudek podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc mu v tomto rozsahu vrátil podle § 243e odst. 2 věty první o. s. ř. k dalšímu řízení.

32. Odvolací soud je vysloveným právním názorem dovolacího soudu vázán (§ 243g odst. 1 věta první část věty za středníkem o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř.).

Č. 47

Požadavek podpisů na téže listině ve smyslu § 561 odst. 2 o. z. se uplatní také ohledně nabídky na využití předkupního práva a její akceptace, pokud má být podle nich proveden vklad vlastnického práva k nemovité věci do katastru nemovitostí.

Převod nemovitostí, Předkupní právo, Předkupník, koupěchtivý (o. z.), Nabídka (návrh na uzavření smlouvy) (o. z.)

§ 561 odst. 2 o. z., § 560 o. z., § 2147 odst. 1 o. z., § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř., § 241a odst. 4 o. s. ř.

Č. 47

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2025, sp. zn. [24 Cdo 1520/2025](#), ECLI:CZ:NS:2025:24.CDO.1520.2025.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobců proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 1. 2025, sp. zn. 5 Co 102/2024.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze (dále jen „soud prvního stupně“) svým rozsudkem ze dne 3. 10. 2024, č. j. 92 C 46/2024-27, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 18. 10. 2024, č. j. 92 C 46/2024-34, rozhodl o žalobě proti rozhodnutí katastrálního úřadu ve věci vkladu vlastnického práva k nemovité věci tak, že žalobu, dle níž měl soud povolit vklad vlastnického práva žalobce a) ke stavbě bez čísla popisného/čísla evidenčního, jiné stavbě, stojící na pozemku parcelního čísla 1 v obci P., v katastrálním území Š., do katastru nemovitostí podle návrhu žalobce a) ze dne 8. 4. 2024 a v tomto rozsahu nahradit rozhodnutí Katastrálního úřadu P., katastrálního pracoviště P., ze dne 23. 5. 2024, č. j. V-20018/2024-101-9, zamítnul (výrok I). Také rozhodl o nákladech řízení (výrok II).

2. Vrchní soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) v záhlaví označeným rozhodnutím (dále jen „napadené rozhodnutí“) rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I rozsudku odvolacího soudu) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (výrok II rozsudku odvolacího soudu).

3. Takto soudy obou stupňů rozhodly o žalobě, kterou se žalobci domáhali povolení vkladu vlastnického práva žalobce a) ke stavbě bez čísla č.p./č.e., stojící na pozemku parc. č. 1 v obci P., v katastrálním území Š. (dále „nemovitá věc“ nebo „nemovitost“), do katastru nemovitostí podle návrhu žalobce a) ze dne 8. 4. 2024 a v tomto rozsahu nahradit rozhodnutí Katastrálního úřadu P., katastrální pracoviště P. (dále „katastrální úřad“), ze dne 23. 5. 2024, č. j. V-20018/2024-101-9 (dále též jen „zamítavé správní rozhodnutí“). Vkladovou listinou byla písemná nabídka ze dne 26. 2. 2024 žalobců b) a c) adresovaná žalobci a), kterou byl vyzván k tomu, aby sdělil, zda využije svého předkupního práva ke koupi předmětné nemovité věci, a to za stejných podmínek jako v kupní smlouvě, kterou žalobci b) a c) uzavřeli s třetí osobou

– tzv. koupěchtivým (tj. za kupní cenu 300 000 Kč). V nabídce žalobci b) a c) uvedli, že bude-li mít žalobce a) zájem předkupní právo využít, „bude mezi nimi uzavřena kupní smlouva za stejných podmínek“. Přílohou nabídky byla kopie kupní smlouvy uzavřené s třetí osobou. Žalobce a) na nabídku reagoval písemně prostřednictvím listiny ze dne 8. 4. 2024 tak, že nabídku k využití předkupního práva přijímá.

4. Katastrální úřad správním rozhodnutím zamítl návrh na vklad do katastru nemovitostí s tvrzením, že se podle obsahu listiny nejedná o kupní smlouvu, jelikož na ní zcela chybí projevy vůle účastníků požadované § 2079 zákona č. 89/2012, občanský zákoník (dále „o. z.“), které by směřovaly k převodu vlastnického práva k nemovité věci. Jedná se pouze o nabídku žalobců b) a c) k odkupu nemovitosti, kde se předběžně stanoví jeho podmínky a o akceptaci nabídky žalobcem a). Projevy vůle stran podle katastrálního úřadu musí být na téže listině a tato jedna listina nevzniká pouhým spojením jednotlivých písemných výstupů.

č. 47

5. Soud prvního stupně při svém rozhodování stanul před otázkou, zda oferta a akceptace, relativně samostatná právní jednání, nacházející se na dvou samostatných listinách, byť následně k sobě spojených, znamenaly uzavření platné kupní smlouvy o převodu vlastnického práva k nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí. Podle soudu prvního stupně však ustanovení § 560 a 561 odst. 2 o. z. vyžadovala v dané věci obligatorně písemnou formu a také písemné projevy vůle zachycené na stejné listině. V posuzované věci tak oferta a akceptace mohly působit žalobci zamýšlené následky převodu vlastnického práva k nemovitosti jen v případě jejich zachycení na jedné jediné listině. Navíc pouhé mechanické spojení dvou původně samostatných listin k sobě navzájem z nich jedinou listinu vytvořit nemůže. Přísnějším formálním požadavkům na podobu smlouvy o převodu vlastnického práva k nemovité věci tak žalobci nedostáli. Z tohoto důvodu soud prvního stupně žalobu zamítl.

6. Odvolací soud se k podanému odvolání žalobců se závěry soudu prvního stupně v napadeném rozsudku ztotožnil. Zdůraznil, že v kupní smlouvě musí být vymezen nejen předmět koupě a kupní cena, ale i závazek prodávajícího převést na kupujícího vlastnické právo k předmětu koupě. Protože v dané věci musí být zachována písemná forma kupní smlouvy, musí být vůle k převodu nemovité věci obsahem kupní smlouvy. V posuzované věci však žalobci b) a c) v nabídce projevili vůli, že využije-li žalobce a) svého předkupního práva, teprve poté bude uzavřena kupní smlouva, na základě níž dojde k převodu vlastnického práva k nemovité věci. Přestože ustanovení § 2147 odst. 1 o. z. výslovně stanoví, že nabídka předkupníkovi ke koupi nemovité věci vyžaduje písemnou formu a odst. 2 téhož ustanovení formu přijetí nabídky neupravuje, dané nezakládá výjimku z pravidla, že smlouva o převodu nemovité věci musí mít podle § 560 a 2128 odst. 1 o. z. písemnou formu. Odvolací soud tak rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalobci [dále jen „dovolatelé“, resp. „dovolatel a), b) a c)“] dovolání v rozsahu jeho výroku I. Jeho přípustnost zakládají na tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodovací praxi odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena. Konkrétně tak označují otázku, „zda za skutkových okolností, kdy předkupní nabídka je nadepsána Nabídka na využití předkupního práva, je v ní uvedeno, že prodávající předkupníkovi nabízí věc ke koupi, stejně jako kupní cena, a že prodávající žádá

o sdělení, zda předkupník svého předkupního práva využije v zákonné lhůtě, případně o úhradu kupní ceny za podmínek uvedených v nabídce, a dále, že v případě zájmu předkupníka předkupní právo využít bude mezi prodávajícím a předkupníkem uzavřena kupní smlouva za uvedených podmínek, je takové právní jednání platnou předkupní nabídkou, jejíž jednostrannou akceptací předkupníkem dojde k uskutečnění koupě mezi prodávajícím a předkupníkem.“ V té souvislosti také upozorňují, že ustanovení § 2147 odst. 1 o. z. je nutné interpretovat jako ustanovení speciální vůči ustanovení § 561 o. z. Mají tak za to, že na posuzovaný případ se požadavek podpisů na téže listině neměl vztáhnout.

8. Dovolatelé také uvádějí, že „projevy dovolatelů na téže listině nepochybně jsou [a to i přestože k listině obsahující projev vůle dovolatelů b) a c) byl teprve následně připojen další list papíru s předtištěným textem vyjadřujícím přijetí předkupní nabídky a takto doplněná listina následně byla podepsána dovolatelem a)]. K podrobnější argumentaci odkázali dovolatelé v podaném mimořádném oprávném prostředku rovněž na argumentaci obsaženou v odůvodnění jimi podaného odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně ze dne 18. 10. 2024.

č. 47

9. Nakonec dovolatelé namítají, že soudy obou stupňů nezmínily ve skutkových zjištěních, že předkupní nabídka obsahuje text „v souladu s ustanovením § 3056 odst. 1 a násl. [o. z.] Vám tímto [...] nabízíme ke koupi Stavbu, a to za stejných podmínek jako v kupní smlouvě.“ Tuto námitku dovolatelé vznášejí z opatrnosti, pokud by snad Nejvyšší soud shledal, že skutečnost, že nabídka obsahovala výše zmíněný text, ze skutkových závěrů nižších soudů nevyplývá. Závěrem se proto dožadovali toho, aby Nejvyšší soud svým rozsudkem změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že změnil rozsudek soudu prvního stupně a navržený vklad vlastnického práva do katastru nemovitosti povolí (čímž současně nahradí zamítavé rozhodnutí správního orgánu).

III.

Přípustnost dovolání

10. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II a XII zákona č. 286/2021 Sb.), (dále jen „o. s. ř.“).

11. Dovolání bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), osobami k tomu oprávněnými – účastníky řízení, za splnění podmínky § 241 o. s. ř.

12. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

13. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

14. K tvrzení dovolatelů, že v předmětné věci jejich podpisy na téže listině nepochybně byly, v kteréžto souvislosti odkazují na svou argumentaci uplatněnou v jejich odvolání ze dne 18. 10. 2024, Nejvyšší soud odkazuje na § 241a odst. 4 o. s. ř., podle kterého v dovolání nelze poukazovat na podání, která dovolatel učinil za řízení před soudem prvního stupně nebo v odvolacím řízení, tudíž k této námitce, jež nebyla obsažena ve vlastním dovolání, nemohl dovolací soud přihlídnout.

15. Navíc, pokud tato nepřipustně zprostředkovaná námitka obsažená nikoliv v dovolání směřuje ke zpochybnění závěrů soudů obou stupňů ohledně toho, že podpisy dovolatelů nebyly na jedné listině, jedná se o otázku kvalitativně odlišnou od té, která, jak bude rozebráno dále, založila přípustnost tohoto dovolání. Zatímco otázka vymezená v bodě 7 tohoto rozhodnutí přípustně směřuje k objasnění toho, zda v případě realizace předkupního práva vůbec musí být splněna podmínka založená ustanovením § 561 odst. 2 o. z., otázka téže listiny, skrze kterou dovolatelé odkazovali na podané odvolání, míří k tomu, zda v nynější věci byly podpisy účastníků na jedné listině, anebo nikoliv. K této otázce však dovolatelé neuvádějí, v čem spatřují přípustnost dovolání. Dovolání tak v této části trpí vadami, pro něž nelze v odvolacím řízení pokračovat, a dovolací soud k němu proto v uvedené části nemohl přihlížet.

16. Nejvyšší soud se také nezabýval námitkou neprovedení navrhovaných podstatných důkazů, skrze kterou se dovolatelé snažili dosáhnout zahrnutí konkrétního textu předkupní nabídky do skutkových zjištění, neboť tato námitka by se (z důvodů uvedených níže) nemohla do výsledku nynějšího řízení nikterak promítnout.

17. Napadené rozhodnutí nicméně závisí na vyřešení dovoláním formulované otázky týkající se vzájemného poměru ustanovení § 561 odst. 2 a § 2147 o. z. a povinnosti přítomnosti podpisů na téže listině ve smlouvě o převodu nemovitých věcí na základě přijetí návrhu na realizaci předkupního práva. Tato otázka nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena, dovolání tak Nejvyšší soud v tomto rozsahu shledal přípustným.

IV.

Důvodnost dovolání

18. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které Nejvyšší soud, striktně vázán důvody přípustně v dovolání uvedenými (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání není ve vztahu k jím předestřené otázce důvodné.

19. Předmětem nynějšího sporu je ve zkratce otázka, zda představuje ustanovení § 2147 odst. 1 o. z. *lex specialis* vůči ustanovení § 561 odst. 2 o. z., jak argumentují dovolatelé, nebo je tomu naopak (jak shodně dovodily soudy nižších stupňů).

20. Ačkoliv totiž dovolatelé první částí formulované otázky směřují k vyřešení toho, zda přijetím nabídky na využití předkupního práva je mezi prodávajícími a předkupníkem uzavřena kupní smlouva (tj. již samotným přijetím nabídky na využití předkupního práva), pomíjejí, že tato otázka středobodem posuzování soudů v nynější věci ve skutečnosti nebyla. Jak soud prvního stupně (srov. body 17-19 jeho rozsudku), tak odvolací soud (bod 13 napadeného rozsudku), jakož ostatně také katastrální úřad před nimi, založily svá zamítavá rozhodnutí primárně na závěru, že nabídka na využití předkupního práva a její přijetí byly

provedeny na dvou různých listinách, které byly až následně mechanicky spojeny. Již tím tak nebyly podle jejich přesvědčení naplněny náležitosti právního jednání, kterým se zřizuje nebo převádí věcné právo k nemovité věci ve smyslu § 561 odst. 2 o. z. Nejvyšší soud se proto předně zaměřil na vyřešení otázky vzájemného vztahu obou výše uvedených ustanovení.

21. Podle § 560 o. z. písemnou formu vyžaduje právní jednání, kterým se zřizuje nebo převádí věcné právo k nemovité věci, jakož i právní jednání, kterým se takové právo mění nebo ruší.

22. Podle § 561 odst. 2 o. z. jedná-li více osob, vyžadují se jejich projevy na téže listině při právním jednání, kterým se zřizuje nebo převádí věcné právo k nemovité věci, anebo kterým se takové právo mění nebo ruší.

23. Podle § 2147 odst. 1 o. z. nabídku učiní prodávající předkupníkovi ohlášením všech podmínek. Při nabídce se vyžaduje oznámení obsahu smlouvy uzavřené s koupěchtivým. Nabídka ke koupi nemovité věci vyžaduje písemnou formu.

č. 47

24. Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 27. 5. 2022, sp. zn. [33 Cdo 72/2021](#), s odkazem na komentářovou literaturu (Lavický P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1780–1789) uvedl, že: „je nezbytné si uvědomit, že zákonem stanovená forma [právního jednání] je výjimkou z obecného pravidla neformálnosti právních jednání. Pokud zákon takovou výjimku stanoví, je to odůvodněno povahou a významem konkrétního právního jednání. Důvod, pro který zákon předepisuje určitou (obvykle písemnou) formu, může spočívat zejména v tom, že s takovými jednáními jsou spojeny závažné právní následky (smlouvy o převodu nemovitostí), nebo v tom, že taková jednání podléhají veřejnoprávní evidenci, významná je zde také otázka ochrany práv třetích osob (smlouvy, které jsou podkladem pro zápis do katastru nemovitostí, či smlouvy, které se zakládají do sbírky listin obchodního rejstříku), může se jednat o jednání, u kterých je zájem na ochraně slabší smluvní strany (například spotřebitelské smlouvy, smlouva o nájmu bytu)“. Současně lze připomenout, že podpisy na téže listině pravidelně plní s přihlédnutím k obsahu konkrétního právního jednání funkci důkazní, identifikační, legitimační, varující, kontrolní, případně též poradní nebo zajišťovací. Varující funkce klade na jednajícího požadavek, aby si rozmyslel své jednání a zvážil jeho právní následky, a varuje jednajícího před nepromyšleným či unáhleným jednáním. Zajišťující funkce proti tomu spočívá v ochraně třetích osob a najde své uplatnění v případech, kde je třeba zabezpečit právní jistotu třetích osob (srovnej MELZER, TÉGL a kol. Občanský zákoník. Velký komentář. Svazek III. §419-654. 1.st ed., vol. III. Leges, 2014. s. 647 a násl.).

25. Konkrétně ve vztahu ke smlouvám o převodu nemovitých věcí platí, že tyto smlouvy „jsou vzhledem k předmětu převodu typově důležité – jde zpravidla o věci s větší hodnotou, a právní důsledky (převod vlastnického práva) jsou závažné a zásadně dlouhodobé (srov. *mutatis mutandis* závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 8. 11. 2017, sp. zn. [25 Cdo 3504/2017](#), k požadavkům na formu závěti). Z toho pak logicky pramení požadavek, aby projevy vůle účastníků byly zachyceny na jedné listině, který s sebou nese jistotu, že skutečně došlo ve všech otázkách ke konsensu (že akceptace návrhu na uzavření smlouvy byla úplná a bezpodmínečná, srovnej důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 16. 1. 2013, sp. zn. [31 Cdo 1571/2010](#), publikovaného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem R 39/2013), neboť jeden a týž text smlouvy byl všemi kontrahenty podepsán (podpis je náležitostí písemné formy, srovnej § 40 odst. 3 větu první obč. zák. č. 40/1964 Sb.,

který byl koncipován obdobně jako současná právní úprava, a k tomu rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2001, sp. zn. [25 Cdo 368/99](#)), a umožňuje, aby konsensus byl i třetím osobám jednoduše seznatelný z jediné listiny. V základu speciálních, přísnějších nároků na formu smluv o převodech nemovitostí, tak je zvýšený důraz na prosazení principu právní jistoty“ (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 2022, sp. zn. [23 Cdo 652/2022](#)).

26. Pokud tak zákon nejenže podmiňuje bezvadnost právního jednání, kterým se zřizuje nebo převádí věcné právo k nemovité věci, obligatorní písemnou formou (§ 560 o. z.) a klade další formální požadavky tím, že vyžaduje, aby podpisy všech jednajících osob byly zachyceny na jedné listině (§ 561 odst. 2 o. z.), je i tyto další požadavky nutné považovat za zvláštní ustanovení vzhledem k obecnému pravidlu bezformálnosti. Poměr speciality zde tak není vázán na konkrétní zasazení právního jednání, ale na jeho předmět, tedy na dispozici s právem k nemovité věci (v podobě převodu či zřízení takového práva).

č. 47

27. Pro dané řešení lze nepochybně argumentovat i prostřednictvím systematického výkladu [včetně argumentu *a rubrica*], kdy (obecný) požadavek na podpis osob na „téže listině“ při převodu či zřízení práva k nemovité věci plynoucí z § 561 odst. 2 o. z. je zařazen do hlavy V části první občanského zákona (nazvaného „obecná část“), kdežto úprava realizace předkupního práva je obsažena (až) v části čtvrté občanského zákoníku, a to nikoliv v jeho „obecné části“ hlavy I, nýbrž až v hlavě II, reglementující jednotlivé typy smluvních závazků, konkrétně v dílu 1, oddílu 2, upravujících kupní smlouvy. Nedávalo by ostatně dobrý smysl, aby pro kupní smlouvu o převodu nemovité věci platila výše zmíněná pravidla o jednání více osob, kdežto pro realizaci předkupního práva, které není ničím jiným, než vedlejším ujednáním při kupní smlouvě (srov. označení pododdílu 4 oddílu 2 hlavy II části čtvrté o. z.), byť v určitých případech vyplývajícím ze zákona, se měla prosadit pravidla mírnější, jež si ostatně ani smluvní strany platně sjednat nemohou (viz též § 564 část věty před středníkem o. z.).

28. Výše uvedené tak znamená, že požadavek podpisů na téže listině ve smyslu § 561 odst. 2 o. z. se uplatní také vzhledem k ofertě i akceptaci nabídky na využití předkupního práva, pokud má tato nabídka být sama způsobilá zřizovat nebo převádět věcné právo k nemovité věci.

29. K námitce, že pokud by ustanovení § 561 o. z. bylo ustanovením zvláštním vůči ustanovení § 2147 odst. 1 o. z. (jak výše Nejvyšší soud dovodil), bylo by posledně jmenované ustanovení nadbytečné, jelikož by potom pro nabídku na využití předkupního práva tato ustanovení zakládala požadavek písemné formy duplicitně, Nejvyšší soud uvádí, že dovolatelé zde pomíjejí, že obě uvedená ustanovení se co do rozsahu jejich použitelnosti liší. Zatímco ustanovení § 561 o. z. může mířit na širší okruh jednání, než jen (některé) nabídky na využití předkupního práva, nabídka na využití předkupního práva ve smyslu ustanovení § 2147 odst. 1 o. z. naopak nemusí bez dalšího představovat jednání, kterým se zřizuje nebo převádí věcné právo k nemovité věci. Nepůjde-li o zřízení či převod nemovité věci, pak nestanoví-li zákon či smlouva účastníků nic jiného, budou – např. ve vztahu k movitým věcem – v zásadě platit závěry dovolatelů o neformálnosti přijetí nabídky. Tedy ani argumentu o duplicitě tak nelze rozumně přisvědčit.

30. Nejvyšší soud z výše uvedených důvodů dovolání podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl, jelikož právní posouzení dovoláním přípustně otevřené otázky učiněné odvolacím soudem (a spolu s ním i soudem prvního stupně) je správné.

č. 48

Výkon práva na pobyt rodiče s hospitalizovaným dítětem ve smyslu § 47 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů, váže zákon na splnění určitých omezujících podmínek („pokud to umožňuje vybavení zdravotnického zařízení nebo nebude narušeno poskytování zdravotních služeb anebo takový pobyt není na základě jiného právního předpisu vyloučen“). Je tak konkretizován požadavek posouzení střetu dvou ústavním pořádkem garantovaných práv, jež je třeba posoudit na základě testu proporcionality se zřetelem na individuální okolnosti konkrétního případu. S přihlédnutím k požadavkům ochrany zdraví nezletilého pacienta a umožnění řádné zdravotní péče o něj a všechny ostatní dětské pacienty, vyloučení rizika úrazu zdravotnického personálu i samotného rodiče a zachování požárních a hygienických předpisů mohou tyto požadavky ve svém souhrnu představující realizaci ústavního práva na ochranu zdraví převážet nad právem na soukromý a rodinný život rodiče a dítěte a na péči rodiče o dítě.

č. 48

Zdravotnictví, Rodičovská odpovědnost (o. z.), Ochrana osobnosti, Nemajetková újma (o. z.), Zadostiučinění (satisfakce), Právo na soukromý a rodinný život

§ 28 odst. 3 písm. e) zákona č. 372/2011 Sb., § 45 odst. 1 zákona č. 372/2011 Sb., § 47 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2011 Sb., čl. 10 odst. 2 usnesení č. 2/1993 Sb., čl. 31 usnesení č. 2/1993 Sb., čl. 32 odst. 4 usnesení č. 2/1993 Sb., § 81 o. z., § 82 odst. 1 o. z., § 858 o. z., § 875 odst. 1 o. z., § 2910 o. z., § 2951 odst. 2 o. z., § 2956 o. z., § 2636 o. z.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2025, sp. zn. [25 Cdo 2087/2024](#), ECLI:CZ:NS:2025:25.CDO.2087.2024.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně a) proti výroku rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 7. 11. 2023, sp. zn. 95 Co 104/2023, jímž byl potvrzen rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Labem ze dne 22. 2. 2023, sp. zn. 13 C 125/2020, ve výroku I o zamítnutí žaloby žalobkyně a) o zaplacení 60 000 Kč s příslušenstvím, jinak dovolání žalobců odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 22. 2. 2023, č. j. 13 C 125/2020–491, výrokem I zamítl žalobu žalobkyně a/ (dále jen „žalobkyně“) na zaplacení náhrady nemajetkové újmy v částce 60 000 Kč s příslušenstvím, výrokem II zamítl žalobu žalobce b/ (dále jen „žalobce“) na zaplacení náhrady nemajetkové újmy v částce 40 000 Kč s příslušenstvím, výrokem III zamítl návrhy žalobců na uložení povinnosti žalované zaslat žalobcům a na svých internetových stránkách zveřejnit omluvu v žalobou konkretizovaném znění, výrokem IV zamítl návrh žalobkyně na písemnou omluvu žalované v konkrétním znění a výroky V a VI rozhodl o náhradě nákladů řízení. Okresní soud vzal za prokázané, že žalobce byl hospitalizován dne 23. 3. 2018 (tedy 36 dní po porodu) na jednotce intenzivní a resuscitační

péče (dále jen „JIRP“) ve zdravotnickém zařízení žalované z důvodu mimořádně závažného zdravotního stavu (zápal plic). Kvalita zdravotní péče nebyla v řízení zpochybňována. Žalobkyně se domáhala dne 24. 3. 2018 v čase od 18:00 hodin do 21:00 hodin možnosti přespát na JIRP buď přímo u lůžka žalobce, či v jeho bezprostřední blízkosti, avšak nebylo jí to umožněno, neboť JIRP žalované není svým vybavením uzpůsobena k přespávání jiných osob než pacientů a porušovalo by to požární, hygienické i vnitřní předpisy žalované. Po právní stránce soud uzavřel, že žalovaná neporušila žádnou právní povinnost, neboť § 28 odst. 3 písm. e) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zdravotních službách“), podmiňuje výkon práva na nepřetržitou přítomnost zákonného zástupce souladem s jinými právními předpisy a vnitřním řádem zařízení a nenaruší-li to poskytování zdravotních služeb. Odkázal i na § 45 odst. 1 citovaného zákona, podle něhož je poskytovatel zdravotních služeb povinen zajistit poskytování zdravotních služeb na náležité úrovni. Jelikož bylo prokázáno, že JIRP žalované neumožňuje přespání jiných osob než pacientů, a současně bylo žalobkyni umožněno být v bdělém kontaktu s nezletilým žalobcem, nebylo jí jen umožněno tam přespát, nebyla porušena právní povinnost a žaloba na náhradu nemajetkové újmy nemůže být úspěšná. Prvostupňový soud neshledal důvodným ani nárok na náhradu nemajetkové újmy, jež měla být způsobena zásahem do osobnostních práv žalobkyně jednáním lékaře žalované, neboť toto jednání nepovažoval za neetické.

2. Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 7. 11. 2023, č. j. 95 Co 104/2023-545, výrokem I odmítl odvolání žalobce do výroků I a IV rozsudku okresního soudu; výrokem II odmítl odvolání žalobkyně do výroku II rozsudku; výrokem III a) potvrdil rozsudek okresního soudu ve výrocích I až IV, výrokem III b) a c) změnil rozsudek v nákladových výrocích V a VI jen potud, že nepřiznal žalované a vedlejší účastníci náhradu nákladů řízení vůči žalobci, jinak jej potvrdil; a výroky IV a V rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovým stavem zjištěným soudem prvního stupně a doplnil dokazování nahrávkou konfliktu žalobkyně a P. L., aktivistky a zakladatelky spolku A. vyhledávající spory s nemocničními zařízeními z důvodu ochrany práv pacientů, s MUDr. Adamem Ciprou, kterou pořídila právě P. L. Souhlasil především se závěrem, že oddělení JIRP dětské kliniky žalované neumožňuje pobyt zákonných zástupců nezletilých pacientů přímo na pokoji přes noc, zařízení nemá pokoj pro doprovod a prostorové uspořádání pokojů neumožňuje umístění lůžka či obdobné alternativy, uložení na zem nebylo možné ani na chodbě oddělení s ohledem na hygienické, bezpečnostní, požární a další předpisy, jež zajišťují řádné poskytování zdravotní péče na náležité odborné úrovni. Odvolací soud zdůraznil, že ani právo nezletilých pacientů na nepřetržitou přítomnost rodičů není absolutní a nelze je zaměňovat s právem na nepřetržitý pobyt rodičů, jelikož ti nejsou pacienty a není jim poskytována zdravotní péče. Přenocování rodičů pacientů lze umožnit pouze v případě, že pro to poskytovatel zdravotních služeb má vhodné podmínky, tedy vyhrazený pokoj pro děti a jejich průvodce, rozkládací křeslo na standardním pokoji či pokoji výlučně určeném pro průvodce dětí. Jelikož oddělení JIRP žalované takové prostory nemělo a z bezpečnostních, hygienických i provozních důvodů nemohlo umožnit žalobkyni přenocovat přímo na oddělení a nocleh na ubytovně pro zaměstnance žalobkyně odmítla, nemohla žalovaná porušit její právo na nepřetržitou přítomnost u nezletilého pacienta. Současně odvolací soud poukázal na to, že žalobkyně se souhlasem s hospitalizací podepsala i prohlášení, že byla seznámena s domácím řádem oddělení, podle něhož není oddělení vybaveno pro přenocování rodičů, a že o tom byla i výslovně poučena právníčkou žalované předchozího dne. Právní závěr o povinnosti vyvažovat

jednotlivá práva pacientů i zdravotníků opřel odvolací soud i o judikaturu Ústavního soudu, přičemž zvažoval i další alternativu přítomnosti žalobkyně u lůžka žalobce na židli v bdělém stavu, kterou však žalobkyně nebyla schopná vzhledem ke svému psychickému a fyzickému stavu objektivně dodržet. Ani v postupu lékařů žalované neshledal zásah do osobnostních práv žalobkyně, na přivolání Policie ČR se lékař žalované shodl se žalobkyní a P. L. a přivolaná hlídka následně přispěla ke zklidnění situace a nalezení řešení. Žalobkyně se nakonec uložila ke spánku na chodbě oddělení a požádala sestry, aby ji nebudily na noční kojení až do 5 hodin ráno. Délka trvání zásahu v rozmezí přibližně 3 hodin nebyla nepřiměřená a byla nezbytná pro dodržení dalších povinností žalované pro poskytování řádné zdravotní péče nejen žalobci, ale i dalším pacientům na JIRP. Nad rámec uvedeného odvolací soud konstatoval, že i v případě prokázání tvrzeného zásahu do práv žalobců by v daném případě postačovala morální satisfakce v podobě omluvy, avšak znění formulované žalobci není přiměřené a účinné, neboť s ohledem na posuzovaný skutkový stav znění omluvy neodpovídá ani popisu žalobního tvrzení, není v něm vylíčeno konkrétní jednání, jímž mělo být zasaženo do práv žalobců. Ve vztahu k nároku na omluvu žalované žalobkyni odvolací soud shodně se soudem prvního stupně neshledal v jednání MUDr. Cipry protiprávní zásah, neboť ze zvukové nahrávky vyplynulo, že MUDr. Cipra jednal v emocích a lidsky pochopitelně, adekvátně situaci a jednání samotné žalobkyně, nikoli hrubě či vulgárně, a nedopustil se tedy ani neetického, ani nekorektního jednání, když spíše chránil zájem nezletilého žalobce na zlepšení jeho zdravotního stavu a zájem ostatních pacientů na řádném poskytování zdravotní péče.

č. 48

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti rozsudku odvolacího soudu podali žalobci dovolání do výroků III – V, neboť mají za to, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na řešení následujících právních otázek: 1) otázky nejlepšího zájmu dítěte, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od rozhodovací praxe dovolacího soudu, 2) otázky posouzení proporcionality zásahu do práv žalobců založené na hypotetické situaci, která dosud nebyla dovolacím soudem řešena, a 3) otázky přiznání náhrady nákladů řízení právnické osobě zřízené územně samosprávným celkem, jež také dosud nebyla řešena dovolacím soudem. Dovolatelé citovali judikaturu Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva ohledně nejlepšího zájmu dítěte, kterou odvolací soud podle jejich názoru nezohlednil, neboť se věnoval pouze zásahu do práv žalobkyně, nikoli nezletilého žalobce. Dále mají dovolatelé za to, že odvolací soud nesprávně posoudil proporcionalitu zásahu do jejich práv, když uzavřel, že dovolatelka a/ (dále též jen „dovolatelka“) nebyla schopna zůstat sedět na židli v bdělém stavu u dovolatele b/ (dále též jen „dovolatel“), což byla hypotetická možnost, která nemůže odůvodnit proporcionalitu zásahu. Zásah by v daném případě mohl být shledán jako proporcionální pouze tehdy, pokud by bylo prokázáno, že dovolatelka skutečně nezůstala vzhůru anebo že svou přítomností narušovala poskytování zdravotních služeb. K náhradě nákladů řízení pak dovolatelé uvedli, že nesprávné právní posouzení odvolacího soudu spočívá v přiznání práva na náhradu nákladů řízení žalované, jež je zřízena územně samosprávným celkem, který dle ustálené judikatury dovolacího soudu nemá právo na náhradu nákladů advokátního zastoupení, a tedy by ani jím zřízené organizace neměly mít právo na náhradu nákladů zastoupení advokátem. Navrhli proto, aby dovolací soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu změnil tak, že dovolatelům v plném rozsahu vyhoví, případně napadený rozsudek zruší a zruší i rozhodnutí okresního soudu a věc vrátí k dalšímu řízení soudu prvního stupně.

III.

Přípustnost dovolání

4. Žalovaná ve vyjádření k dovolání uvedla, že je považuje za neopodstatněné, nepřipustné a ve své podstatě fakticky směřující k přezkumu skutkových závěrů, který dovolacímu soudu nepřísluší. Žalobci přitom v podstatné míře pouze opakují argumentaci, kterou uplatnili již v řízení před soudem prvního stupně a v odvolání, a neformulují žádnou právní otázku, která by mohla založit přípustnost dovolání ve smyslu § 237 o. s. ř. Navrhuje tedy, aby dovolací soud dovolání odmítl jako nepřipustné, avšak následně věcně vypořádává i jednotlivé námitky.

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, účastníky řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupenými advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř.

č. 48

6. Předmětem odvolacího řízení byly nároky na náhradu nemajetkové újmy dovolatelky ve výši 60 000 Kč, dovolatele ve výši 40 000 Kč a na omluvu dovolatelům společně za porušení jejich práva na nepřetržitý kontakt a omluvu dovolatelce za neetické a hrubé jednání zaměstnanců žalované.

7. Podle ustanovení § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (ve znění účinném od 30. 9. 2017) dovolání podle § 237 není přípustné proti rozsudkům a usnesením vydaným v řízeních, jejichž předmětem bylo v době vydání rozhodnutí obsahujícího napadený výrok peněžité plnění nepřevyšující 50 000 Kč, včetně řízení o výkon rozhodnutí a exekučního řízení, ledaže jde o vztahy ze spotřebitelských smluv a o pracovněprávní vztahy; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží.

8. V řízení, jehož předmětem je částka skládající se z několika samostatných nároků, odvíjejících se od odlišného skutkového základu a týkajících se účastníků majících v řízení postavení samostatných společníků, má rozhodnutí o každém z nich charakter samostatného výroku a přípustnost dovolání je třeba zkoumat samostatně, a to bez ohledu na to, že tyto nároky byly uplatněny v jednom řízení a že o nich bylo rozhodnuto jedním výrokem (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2003, sp. zn. [32 Odo 747/2002](#), a ze dne 30. 10. 2013, sp. zn. [30 Cdo 3238/2013](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2012, sp. zn. [25 Cdo 2974/2010](#)). Tyto judikatorní závěry jsou použitelné i po změně formulace ustanovení § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. provedené s účinností od 30. 9. 2017 zákonem č. 296/2017 Sb. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2018, sp. zn. [25 Cdo 1791/2018](#)).

9. Byl-li odvolacím soudem potvrzen rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku ohledně náhrady nemajetkové újmy dovolatele ve výši 40 000 Kč (k příslušenství se při posouzení přípustnosti dovolání z hlediska peněžního limitu podle § 238 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. nepřihlíží), nepřesahuje tento nárok 50 000 Kč, proto je dovolání v tomto rozsahu nepřipustné. Nejde přitom o dílčí nárok, jenž by vycházel ze skutkového základu společného i nároku, který zákonný peněžní limit přesahuje, ve smyslu rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 8. 11. 2023, sp. zn. [31 Cdo 1178/2023](#), uveřejněného pod číslem 74/2024 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní (dále jen „Sb. rozh. obč.“).

10. Proti výroku o náhradě nákladů řízení není dovolání dle výslovné zákonné úpravy přípustné [§ 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.]. Třetí dovolateli předestřená otázka tedy přípustnost dovolání nezakládá.

11. Z povahy dovolání jakožto opravného prostředku vyplývá, že k jeho podání je oprávněn pouze ten účastník řízení, jemuž nebylo rozhodnutím odvolacího soudu vyhověno, popřípadě jemuž byla tímto rozhodnutím způsobena újma na jeho právech odstranitelná zrušením nebo změnou rozhodnutí (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. [2 Cdon 953/96](#), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2001, sp. zn. [29 Cdo 2357/2000](#), důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2004, sp. zn. [30 Cdo 493/2004](#), uveřejněného pod číslem 84/2005 Sb. rozh. obč., nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 9. 2010, sp. zn. [28 Cdo 1071/2010](#)). Dovolatel proto není oprávněn podat dovolání proti výroku rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen výrok rozsudku soudu prvního stupně, kterým byla zamítnuta žaloba dovolatelky na uložení povinnosti žalované omluvit se dovolatelce, neboť v této části není dovolatel rozhodnutím na svých právech nikterak dotčen.

12. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

13. Přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že jsou splněna kritéria přípustnosti dovolání obsažená v tomto ustanovení. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že kritéria přípustnosti dovolání uvedená v ustanovení § 237 o. s. ř. skutečně splněna jsou.

14. Skutečnost, že v dovolání vymezenou otázku odvolací soud řešil a že jeho rozhodnutí na jejím řešení závisí (pro napadené rozhodnutí bylo určující), je jedním z předpokladů přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř. (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2013, sen. zn. [29 NSČR 53/2013](#), nebo ze dne 28. 1. 2022, sp. zn. [24 Cdo 1710/2020](#)).

15. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění, jejichž správnost nepodléhá dovolacímu přezkumu (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) a které v podstatě nejsou mezi účastníky řízení sporné.

16. Spočívá-li rozhodnutí odvolacího soudu na posouzení více právních otázek, z nichž každé samo o sobě vede samostatně k výsledku dosaženému rozhodnutím odvolacího soudu, není dovolání ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné, jestliže řešení některé z těchto otázek nebylo dovoláním zpochybněno nebo jestliže některá z těchto otázek nesplňuje předpoklady vymezené v ustanovení § 237 o. s. ř. (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2019, sen. zn. [29 NSČR 140/2019](#)). Potvrzení výroku III rozsudku soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby na omluvu oběma žalobcům odůvodnil odvolací soud mimo jiné tím, že z požadované omluvy nevyplývá, jakým konkrétním jednáním bylo zasaženo do práv žalobců, text omluvy je v rozporu s vyličením rozhodných skutečností v žalobě, a omluva proto není přiměřená, dostatečně konkrétní a způsobila účinně odčinit tvrzenou újmu, je tudíž v rozporu s požadavky formulovanými judikaturou dovolacího soudu, např. rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2022, sp. zn. [25 Cdo 1638/2020](#). Tento závěr nebyl dovoláním zpochybněn, je postačujícím pro zamítnutí žaloby na omluvu, a dovolání žalobců směřující proti výroku o této omluvě je tudíž nepřipustné.

17. Dovolání není přípustné ani pro řešení druhé žalobci předestřené otázky, zda pouhá hypotetická možnost může odůvodnit proporcionalitu zásahu do práv žalobců. Odvolací soud posuzoval reálný skutkový stav, podle něž se dovolatelka domáhala přespání u lůžka dovolatele nebo jinde na JIRP, popřípadě pobytu na židli u lůžka syna, a žalovaná jí to odmítala umožnit z důvodů založených na objektivních, v řízení zjištěných faktech. Z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu zřetelně vyplývá neopodstatněnost námitky, že se odvolací soud při posuzování proporcionality zásahu zabýval pouze důvody založenými na nepodložených hypotézách a domněnkách žalované.

18. Dovolání proti výroku rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o zamítnutí žaloby dovolatelky na zaplacení částky 60 000 Kč s příslušenstvím, není v tomto rozsahu přípustné pro posouzení otázky nejlepšího zájmu dítěte, neboť ten se z povahy věci týká jen dovolatele a nikoli dovolatelky.

č. 48

19. Proti výroku, jímž odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku IV o zamítnutí žaloby na omluvu dovolatelce za neetické jednání lékaře, dovolatelka žádné námitky nevznáší a žádnou právní otázku, na níž je tento výrok založen, dovolacímu soudu nepředkládá. Proto je v tomto rozsahu dovolání pro nedostatek zákonných náležitostí neprojednatelné.

20. Dovolání proti výroku rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o zamítnutí žaloby dovolatelky na zaplacení částky 60 000 Kč s příslušenstvím, je však přípustné pro posouzení otázky proporcionality zásahu do práv dovolatelky spočívajícího v odepření jejího pobytu s hospitalizovaným nezletilým dítětem, neboť tato otázka nebyla dosud dovolacím soudem na obdobném skutkovém základu řešena.

IV.

Důvodnost dovolání

21. V projednávané věci jde o střet ústavních práv: práva na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života dle čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále též jen „Listina“) a práva rodičů na péči o děti a jejich výchovu dle čl. 32 odst. 4 Listiny na jedné straně a práva na ochranu zdraví dle čl. 31 Listiny na straně druhé.

22. Podle § 47 odst. 1 písm. b) zákona o zdravotních službách poskytovatel jednodenní nebo lůžkové péče je povinen umožnit pobyt zákonného zástupce nebo opatrovníka, nebo osoby jimi pověřené společně s hospitalizovaným nezletilým pacientem nebo pacientem s omezenou svéprávností, pokud to umožňuje vybavení zdravotnického zařízení nebo nebude narušeno poskytování zdravotních služeb anebo takový pobyt není na základě jiného právního předpisu vyloučen; to neplatí v případě poskytování záchytné služby.

23. Pro právní posouzení věci je významná i řada dalších ustanovení právních předpisů (zejména § 81 odst. 1 a 2, § 82 odst. 1, § 858, § 875 odst. 1, § 2910, § 2951 odst. 2, § 2956, § 2636 odst. 1 a 2, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, § 28 odst. 3 písm. e), § 45 odst. 1 zákona o zdravotních službách, a vyhlášek č. 92/2012 Sb. a č. 306/2012 Sb.) citovaných v odůvodnění rozsudku odvolacího soudu.

24. Odvolací soud správně konstatoval, že výkon práva na pobyt rodiče s hospitalizovaným dítětem zákon váže na splnění určitých omezujících podmínek („pokud to umožňuje vybavení zdravotnického zařízení nebo nebude narušeno poskytování zdravotních služeb anebo takový pobyt není na základě jiného právního předpisu vyloučen“). Je tak konkretizován požadavek posouzení střetu dvou ústavním pořádkem garantovaných práv se zřetelem na individuální okolnosti konkrétního případu.

25. Jak Ústavní soud, tak rovněž dovolací soud konstantně rozhodují v případě tvrzeného zásahu do ústavních práv, že je třeba posouzení přípustnosti daného zásahu z hlediska zásady proporcionality (v širším smyslu), jež zahrnuje tři kritéria. Prvním z nich je posouzení způsobilosti naplnění účelu (nebo také vhodnosti), přičemž je zjišťováno, zda je konkrétní opatření vůbec schopno dosáhnout zamýšleného cíle, jímž je ochrana jiného základního práva nebo veřejného statku. Dále se pak jedná o posouzení potřebnosti, v němž je zkoumáno, zda byl při výběru prostředků použit ten prostředek, který je k základnímu právu nejšetrnější. A konečně je zkoumána přiměřenost (v užším smyslu), tj. zda újma na základním právu není nepřiměřená ve vazbě na zamýšlený cíl, tzn. že opatření omezující základní lidská práva a svobody nesmějí, jde-li o kolizi základního práva či svobody s veřejným zájmem, svými negativními důsledky převyšovat pozitiva, která představuje veřejný zájem na těchto opatřeních [srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 13. 8. 2002, sp. zn. [Pl. ÚS 3/02](#)]. O neoprávněný zásah nejde, jestliže právo na ochranu zdraví syna dovolatelky, ostatních novorozenců na JIRP i personálu zajišťujícího péči o ně převážilo nad právem dovolatelky na rodinný život představovaný pobytem rodiče ve zdravotnickém zařízení společně s hospitalizovaným nezletilým dítětem (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2025, sp. zn. [25 Cdo 1508/2024](#); ústavní stížnost proti němu podaná byla usnesením Ústavního soudu ze dne 10. 9. 2025, sp. zn. [IV. ÚS 2387/25](#), odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost).

26. Odvolací soud provedl test proporcionality v dostatečném rozsahu (viz odstavce 40 – 42 odůvodnění rozsudku odvolacího soudu), reflektoval nálezy Ústavního soudu sp. zn. [Pl. ÚS 31/13](#) bod 41, [Pl. ÚS 37/11](#) bod 59 a [Pl. ÚS 24/10](#) bod 37 (byť neoznačil přesně jejich spisové značky), v nichž byl tento test formulován, a doplnil, že pojmy přítomnost a pobyt zákonného zástupce nejsou totožné, neboť pobyt zákonného zástupce v případě hospitalizace nezletilého pacienta je podmíněn vybaveností zdravotnického zařízení. Je nutno vzít v úvahu, že JIRP jsou specializovaná oddělení zdravotnických zařízení určená k hospitalizaci pacientů, u kterých došlo k selhání životních funkcí, nebo jim selhání životních funkcí bezprostředně hrozí, což klade zvýšené nároky na prostorové, technické, hygienické, personální a organizační zajištění těchto pracovišť.

27. Součástí základního práva na rodinný život je i ochrana osob blízkých, včetně jejich zdraví (§ 2959 o. z.), neboť při zvláště závažném poškození zdraví je negativně dotčena i hodnota budování a rozvíjení rodinných vztahů.

28. Ze skutkových zjištění v dané věci vyplývá, že žalovaná nebyla vybavena pro pobyt (přespávání) dovolatelky na oddělení JIRP, s čímž byla dovolatelka předem a srozumitelně seznámena, omezení jejího kontaktu s nezletilým dítětem bylo odůvodněno závažností zdravotního stavu žalobce, prostorovým uspořádáním oddělení JIRP, povahou zde poskytované urgentní péče, požadavky na prostor pro činnost personálu, manipulaci s přístroji, požárními a hygienickými předpisy, psychickým a fyzickým stavem žalobkyně a bylo

omezeno na nezbytně nutnou dobu. Nebylo přitom tvrzeno ani prokázáno, že osobní přítomnost matky u dítěte se mohla či musela negativně promítnout do kvality poskytované zdravotní péče či tuto péči znemožnit. Tím se tato věc odlišuje od věci posuzované v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2025, sp. zn. [25 Cdo 2375/2024](#).

29. Zásah do osobnostních práv žalobkyně byl tedy proporcionální ve smyslu judikatury Ústavního i Nejvyššího soudu, popřípadě i Evropského soudu pro lidská práva, neboť za daného skutkového stavu nad právem na soukromý a rodinný život a na péči o dítě převážily právo na ochranu zdraví nezletilého dovolatele a umožnění řádné zdravotní péče o něj a všechny dětské pacienty hospitalizované ve velmi vážném zdravotním stavu na oddělení JIRP, vyloučení rizika úrazu zdravotnického personálu i samotné dovolatelky a zachování požárních a hygienických předpisů, to vše ve svém souhrnu představuje realizaci ústavního práva na ochranu zdraví.

č. 48

30. Dovolací soud nesouhlasí s názorem vyjádřeným v dovolání, že zásah by v daném případě mohl být shledán jako proporcionální pouze tehdy, pokud by bylo prokázáno, že dovolatelka skutečně nezůstala vzhůru anebo že svou přítomností narušovala poskytování zdravotních služeb. Takový názor by vedl k absurdnímu důsledku, že napřed musí dojít ke škodlivému následku, a teprve poté lze činit opatření, které takovému následku mají zabránit.

31. Pro úplnost lze dodat, že argumentace usnesením Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2018, sp. zn. [30 Cdo 4630/2017](#), není přílehavá, jelikož jde o skutkově odlišný případ, posuzovaný podle právní úpravy účinné v jiné době a usnesení o odmítnutí dovolání pro nepřipustnost bez dalšího ani nepotvrzuje správnost rozhodnutí napadeného dovoláním.

32. Jelikož je rozhodnutí odvolacího soudu v souladu s uvedenými závěry a nebyly dovolateli namítány ani dovolacím soudem shledány vady řízení, k nimž je třeba přihlédnout, aniž byly dovoláním uplatněny (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.), dovolání v mezích jeho přípustnosti není důvodné. Proto dovolací soud dovolání v tomto rozsahu podle § 243d odst. 1 o. s. ř. zamítl.

33. Ve zbývajícím rozsahu dovolání žalovaných je částečně podáno osobou neoprávněnou, částečně trpí vadami, pro něž nelze v řízení pokračovat, a částečně směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek přípustný, Nejvyšší soud je proto v tomto rozsahu odmítl podle § 243c odst. 1 a odst. 3 věty první a § 218 písm. b) o. s. ř.

č. 49

Právní úprava nadací obsažená v občanském zákoníku nedovoluje zakladateli nadace převést své (vysoce osobní) postavení zakladatele na jinou osobu.

Nadace (o. z.), Zakladatel

§ 303 o. z., § 317 o. z., § 310 písm. b) o. z.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2025, sp. zn. [27 Cdo 2648/2024](#), ECLI:CZ:NS:2025:27.CDO.2648.2024.1

č. 49

Nejvyšší soud zamítl dovolání navrhovatelky proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 5. 2024, sp. zn. 9 Cmo 286/2023.

I.

Dosavadní průběh řízení

a) Návrh na zahájení řízení

1. Návrhem doručeným Městskému soudu v Praze (dále jen „rejstříkový soud“) dne 23. 10. 2023, se Nadace českého kubismu, identifikační číslo osoby 26738465 (dále též jen „navrhovatelka“), domáhá změny zápisu v nadačním rejstříku, jež spočívá ve výmazu Libora Kindla (dále jen „L. K.“) coby stávajícího zakladatele navrhovatelky a zápisu Pavla Šafáře (dále jen „P. Š.“) coby nastupujícího zakladatele navrhovatelky. K návrhu navrhovatelka doložila Dohodu o změně zakladatele v nadační listině ze dne 28. 8. 2023 uzavřenou mezi L. K. a P. Š.

b) Řízení před rejstříkovým soudem

2. Rejstříkový soud usnesením ze dne 27. 10. 2023, č. j. N 468/RD159/MSPH, Fj 390188/2023, návrh na změnu zápisu zakladatele v nadačním rejstříku zamítl.

3. Rejstříkový soud, cituje ustanovení § 317 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), konstatoval, že možnost změny zakladatele ze zakládací listiny navrhovatelky nevyplývá.

4. Nadto změna zakladatele nadace dle rejstříkového soudu není možná, neboť zakladatelské jednání je konzumováno samotným vytvořením nadace. Pozice zakladatele je pevně spjata s konkrétní osobou, přičemž zásada jedinečnosti a nepřevoditelnosti jeho pozice vychází z tzv. nadační svobody, kterou je zakladatel nadán.

c) Odvolací řízení

5. Vrchní soud v Praze k odvolání navrhovatelky v záhlaví označeným usnesením potvrdil rozhodnutí rejstříkového soudu.

6. Vycházejí ze zákonné úpravy nadací, jakož i z jejich odlišení coby fundací od právní úpravy korporací, odvolací soud uzavřel, že postavení zakladatele nadace je „konstantní a neměnné v tom, že jeho změna (jako taková) po vzniku nadace není možná“. Zakladatel si v nadační listině může ponechat určitá oprávnění, nenáleží mu však právo, aby se jakkoli mohl zbavit svého postavení zakladatele, tedy ani právo na převod tohoto postavení na jinou osobu. Zakladatel nemůže své postavení opustit ani tím, že by z něj odstoupil či s ním jinak disponoval, neboť jeho pozice nepředstavuje převoditelnou hodnotu.

7. Odvolací soud závěrem konstatoval, že jím provedený výklad je v souladu jak s odbornou literaturou, tak s jeho dosavadní judikaturou (k tomu odkázal na usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 1. 2020, sp. zn. 14 Cmo 325/2019).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti usnesení odvolacího soudu podala navrhovatelka dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), majíc za to, že napadené usnesení odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, resp. při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, a to otázky, zda lze v nadaci zřízené dle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, změnit osobu zakladatele.

9. Dovolatelka uvádí, že nadace má primárně sloužit účelu a potřebám svého zakladatele, jemuž zákon ponechává na uvážení, zda bude možné měnit nadační listinu, popř. jakým způsobem budou jmenováni členové volených orgánů nadace. Nezakazuje-li zákon výslovně změnu osoby zakladatele a naopak ponechává-li mu širokou libovůli při organizaci a správě nadace, je třeba – v souladu s § 1 odst. 2 o. z. – možnost převodu postavení zakladatele připustit.

10. Nadto pozice zakladatele je dle mínění dovolatelky ve většině nadací čestnou funkcí, popř. je svěřena obchodním společnostem, u nichž lze „fakticky vyměnit osobu zakladatele převodem obchodního podílu“. V projednávané věci chtěl L. K. převodem pozice zakladatele „poděkovat“ současnému předsedovi správní rady, který se o fungování nadace zasadil.

11. Dovolatelka dále odkazuje na „částečně obdobnou“ právní úpravu ústavu, kde změnu zakladatele připouští § 406 odst. 2 o. z., jakož i na usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 18. 10. 2016, sp. zn. 8 Cmo 285/2016. Dovoláním napadené rozhodnutí dle jejího názoru odporuje vůli zakladatele, nechrání zájmy žádné třetí osoby a naopak „spíše poškozuje jméno navrhovaného zakladatele, když mu fakticky říká, že není tohoto postavení hoden“.

12. Nesprávný je i závěr rejstříkového soudu, podle něhož nadační listina dovolatelky změnu zakladatele nepřipouští. Nadační listina naopak výslovně svěřuje oprávnění ji změnit správní radě. Rejstříkový soud tak měl v souladu s § 88 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících

právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, vyzvat dovolatelku k doložení rozhodnutí správní rady o změně nadační listiny v části týkající se zakladatele.

13. Konečně dovolatelka upozorňuje na roztržitost judikatury rejstříkových soudů, které v obdobných případech změnu zakladatele nadace do nadačního rejstříku zapsaly.

III.

Přípustnost dovolání

14. Dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou a splňující podmínku podle § 241 odst. 1 o. s. ř.; dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

15. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud neřešené (dovoláním otevřené) otázky, zda lze dohodou převést pozici zakladatele nadace na jinou osobu.

č. 49

IV.

Důvodnost dovolání

16. Podle § 303 o. z. je fundace právnická osoba vytvořená majetkem vyčleněným k určitému účelu. Její činnost se váže na účel, k němuž byla zřízena.

17. Podle § 304 o. z. je fundace ustavena zakladatelským právním jednáním nebo zákonem, v nichž musí být určeny i její majetkové zajištění a účel.

18. Z § 306 odst. 1 věty první o. z. plyne, že zakladatel zakládá nadaci k trvalé službě společensky nebo hospodářsky užitečnému účelu.

19. Podle § 310 písm. b) o. z. zakládací listina nadace obsahuje alespoň jméno zakladatele a jeho bydliště nebo sídlo.

20. Z § 317 o. z. plyne, že po vzniku nadace lze nadační listinu změnit v rozsahu a způsobem, který zakladatel v nadační listině výslovně vyhradil pro sebe nebo některému z orgánů nadace.

21. Podle § 318 o. z. pak platí, že změní-li se po vzniku nadace okolnosti natolik, že vyvolají v zájmu nadace rozumnou potřebu změny jejích vnitřních poměrů, může zakladatel nadační listinu změnit, třebaže si takové právo v nadační listině nevyhradil; k platnosti změny se vyžaduje, aby s ní souhlasila správní rada a aby se změna nedotkla práv třetích osob (odstavec první). Změnu nadační listiny nadace zveřejní; účinnosti změna nabývá uplynutím tří měsíců ode dne zveřejnění. Navrhne-li soud v této lhůtě ten, kdo tvrdí, že jeho práva byla změnou nadační listiny dotčena, aby rozhodl o neplatnosti změny, může soud rozhodnout, že se účinnost změny nadační listiny odkládá až do jeho rozhodnutí (odstavec druhý). Ustanovení odstavců 1 a 2 se nepoužijí, pokud by se změna nadační listiny měla týkat její části, o které zakladatel v nadační listině určil, že je nezměnitelná (odstavec třetí).

22. Právní úprava nadací, obsažená v zákoně č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů (zákon o nadacích a nadačních fondech), účinná do 31. 12. 2013, byla založena (mimo jiné) na zásadě nezměnitelnosti nadační vůle;

po vzniku nadace nebylo možné nadační listinu změnit (srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2011, sp. zn. [29 Cdo 4508/2009](#), a tam citovanou literaturu). Oproti tomu občanský zákoník účinný od 1. 1. 2014 umožňuje i po vzniku nadace změnit nadační listinu v rozsahu a způsobem, který zakladatel v nadační listině výslovně vyhradil pro sebe nebo některému z orgánů nadace (§ 317 o. z.), a za podmínek § 318 o. z. i tehdy, jestliže si zakladatel právo změnit nadační listinu nevyhradil (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2017, sp. zn. [29 Cdo 4921/2015](#), uveřejněné pod číslem 134/2018 Sb. rozh. obč.).

23. Jelikož občanský zákoník neobsahuje žádné ustanovení, jež by výslovně zakazovalo změnu osoby zakladatele v nadační listině, bylo by za použití jazykového výkladu možné dovodit, že této změny lze dosáhnout postupem podle § 317 o. z., respektive § 318 o. z. (srov. § 1 odst. 2 o. z.). Jazykový výklad však představuje pouze prvotní přiblížení k aplikované právní normě, a je tedy pouhým východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu, k čemuž slouží i řada dalších postupů, jako logický a systematický výklad, výklad *e ratione legis* atd. (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. [Pl. ÚS 33/97](#), uveřejněný pod č. 30/1998 Sb., nálezy Ústavního soudu ze dne 28. 3. 2006, sp. zn. [Pl. ÚS 42/03](#), uveřejněný pod č. 280/2006 Sb., či nálezy Ústavního soudu ze dne 12. 9. 2007, sp. zn. [Pl. ÚS 87/06](#)).

24. Založení nadace, tj. právnické osoby soukromého práva tvořené účelovým sdružením majetku, je projevem tzv. nadační (fundační) svobody zakladatele, která je derivátem svobody vlastnické [srov. Ronovská, K. in Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1078]. Podstatou existence nadace je vůle zakladatele, který zásadně se vznikem nadace ztrácí svou imanentní vazbu na chování vzniklé nadace (tzv. zásada separace) [viz Hurdík, J. in Hurdík, J., Telec, I. Zákon o nadacích a nadačních fondech. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1998, s. XXXVII]. Jakkoli je zakladatel oprávněn vyhradit si pro sebe v nadační listině některá práva a povinnosti, jimiž může ovlivňovat fungování nadace po jejím vzniku, „existenční pouto“ mezi zakladatelem a nadací trvá jen do jejího vzniku, v jehož důsledku dojde k osamostatnění určité majetkové hodnoty pro stanovený účel (tzv. zásada zpodstatnění). Následně to již není aktuální vůle zakladatele, ale projev vůle zakladatele zachycený (petrifikovaný) v nadační listině, který má pro nadaci zásadní (existenční) význam (k tomu srov. Ronovská, K.: K postavení zakladatelů nadací a nadačních fondů po rekonstrukci soukromého práva. Právní rozhledy, ročník 2015, číslo 22).

25. Z uvedeného plyne, že zakladatel má ve vztahu k nadaci výjimečné (esenciální) postavení, neboť jejím založením uplatňuje své (osobní) právo a určuje její základní parametry (majetek, účel, doba trvání, organizační struktura apod.). Jakkoliv se jeho postavení po vzniku nadace, tj. poté, kdy dojde k oddělení projevu nadační vůle od osoby zakladatele, mění, zákon mu na řadě míst přiznává práva, jimiž může nadace dále ovlivnit (srov. např. § 318 odst. 1 o. z., § 321 odst. 1 o. z. atd.). Tato práva přitom zákon zpravidla světuje pouze (konkrétní) osobě zakladatele; jde o práva osobní (spjatá s osobou zakladatele). Uvedenému odpovídá i skutečnost, že zákon v řadě ustanoveních přímo počítá se situací, kdy zde zakladatel již není (srov. § 319 o. z., § 323 o. z.), aniž by předpokládal převod, popř. přechod jeho pozice.

26. Jinými slovy, občanský zákoník vychází z koncepce, podle níž zakladatel, jenž se rozhodl vyčlenit majetek k založení nadace a zachytil svou vůli v zakládací (nadační) listině, tímto realizoval své osobní právo vyplývající mu z nadační svobody a získal specifické (esenciální) postavení (práva a povinnosti) ve vztahu k jím založené nadaci. Toto postavení neztrácí ani

po vzniku nadace; pozice zakladatele je stále svázána s konkrétní osobou zakladatele [shodně srov. např. Ronovská, K., op. cit.]. Zakladatel může některá svá oprávnění (např. jmenovat členy orgánu nadace) delegovat na třetí osobu; ani tím však nedochází k převodu pozice zakladatele, která je svázána s nadační vůlí zachycenou v zakládací listině.

27. Závěr, podle něhož pozici zakladatele nadace nelze převést na jinou osobu, se podává z řady (českému právnímu řádu) blízkých zahraničních právních úprav – viz např. § 3 odst. 3 rakouského Privatstiftungsgesetz, čl. 552 lichtenštejnského Personen – und Gesellschaftsrecht, nebo čl. 86a švýcarského Zivilgesetzbuch. Rakouský Nejvyšší soudní dvůr opakovaně ve své judikatuře dovodil, že pozice zakladatele nadace je jeho vysoce osobní (höchstpersönlich) právo, které nelze „darovat“ jiné osobě ani je jinak převést, neboť je pevně spjato s osobou zakladatele a vyplývá z jeho původní vůle (k tomu srov. rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 25. 5. 2007, sp. zn. 6 Ob 18/07a, nebo ze dne 21. 12. 2015, sp. zn. 6 Ob 108/15y; dále viz i rozsudek švýcarského Spolkového soudu ze dne 13. 6. 2018, sp. zn. 5A_856/2016, 5A_865/2016, či rozhodnutí lichtenštejnského Nejvyššího soudního dvora ze dne 6. 12. 2001, sp. zn. Cg 378/99-55). Z literatury lze na podporu shodných závěrů poukázat na díla Heiss, H., Lorenz, B., Schauer, M. Kommentar zum liechtensteinischen Stiftungsrecht. 2. vyd. Basel: C. H. Beck, 2022, s. 1365, či Sprecher, T. Stiftungsrecht in a nutshell, Curych: DIKE, 2023, s. 28, 29).

č. 49

28. Opačný výklad by přitom odporoval jak zásadám, na nichž je nadační (fundační) právo postaveno [tj. výše popsaným zásadám „oddělenosti“ (separace) a „zpodstatnění“; k tomu srov. Pihera, V., Ronovská, K. Fundační principy a hranice jejich flexibility. K otázce možnosti dodatečných změn podmínek fungování svěrenských fondů a fundací. Právník, č. 9/2018, s. 708], tak i smyslu a účelu právní úpravy nadací, která má zajistit stabilitu a ochranu majetku vyčleněného k určitému účelu před vnějšími vlivy (včetně vlivu zakladatele). Z toho důvodu je při posuzování (zákonem připuštěných) výjimek ze zásady separace nadace od zakladatele na místě jejich restriktivní výklad.

29. Nejvyšší soud proto uzavírá, že právní úprava nadací obsažená v občanském zákoníku nedovoluje zakladateli nadace převést své (vysoce osobní) postavení zakladatele na jinou osobu (změnit osobu zakladatele v zakládací listině).

30. Pro úplnost lze dodat, že obdobný závěr učinil Nejvyšší soud též v poměrech obecně prospěšné společnosti, když v usnesení ze dne 5. 12. 2023, sp. zn. [27 Cdo 1339/2023](#), dovodil, že práva zakladatele k existující obecně prospěšné společnosti jsou čistě osobního charakteru a nemají majetkovou povahu.

31. Jelikož se dovolatelce prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahového vymezení správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, Nejvyšší soud, který neshledal ani vady řízení, k nimž u přípustného dovolání přihlíží v souladu s § 242 odst. 3 o. s. ř., dovolání podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

č. 50

Za procesní úkony učiněné od 1. 1. 2025 náleží v případech, na které by dopadal § 2 odst. 3 vyhlášky č. 254/2015 Sb., účastníku řízení, jenž není zastoupen zástupcem ve smyslu § 137 odst. 2 o. s. ř., paušální náhrada hotových výdajů ve smyslu § 151 odst. 3 o. s. ř. ve výši 450 Kč podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu aplikovaného per analogiam.

Bez důvodné obohacení, Náklady řízení

§ 2991 o. z., § 2999 o. z., § 13 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., § 2 odst. 3 vyhlášky č. 254/2015 Sb., § 151 odst. 3 o. s. ř., čl. 37 odst. 3 usnesení č. 2/1993 Sb.

č. 50

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 11. 2025, sp. zn. [28 Cdo 2638/2025](#), ECLI:CZ:NS:2025:28.CDO.2638.2025.1

Nejvyšší soud odmítl dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 26. 5. 2025, sp. zn. 8 Co 328/2024, a uložil žalovanému, aby zaplatil žalobkyni náhradu nákladů dovolacího řízení 450 Kč.

1. - 20. [...]

Pozn. redakce: pro účely publikace cit. usnesení vynechány odst. 1. až 20. odůvodnění

21. O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto dle § 243c odst. 3, § 224 odst. I, § 151 odst. 1, části věty před středníkem, a § 146 odst. 3 o. s. ř. s tím, že dovolání žalovaného bylo odmítnuto a žalobkyně, jež nebyla v dovolacím řízení zastoupena zástupcem ve smyslu § 137 odst. 2 o. s. ř., k tomuto dovolání podala vyjádření. V souladu s § 151 odst. 3 o. s. ř. jí proto náleží náhrada hotových výdajů v paušální výši stanovené zvláštním právním předpisem. Zmíněným předpisem je vyhláška č. 254/2015 Sb., o stanovení výše paušální náhrady pro účely rozhodování o náhradě nákladů řízení v případech podle § 151 odst. 3 občanského soudního řádu a podle § 89a exekučního řádu, jejíž § 2 odst. 3 stanoví, že má tato náhrada činit 300 Kč.

22. Nelze ovšem přehlédnout, že vzpomínanou paušální náhradu hotových výdajů nezastoupeného účastníka zákonodárce zavedl, aby bylo odstraněno – Ústavním soudem kritizované (srovnej nález pléna Ústavního soudu ze dne 7. 10. 2014, sp. zn. [Pl. ÚS 39/13](#)) – nerovné zacházení s účastníky zastoupenými zástupcem dle § 137 odst. 2 o. s. ř. a účastníky takovým zástupcem nezastoupenými [viz důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon)]. Paušální náhrada hotových výdajů nezastoupeného účastníka byla přitom stanovena ve výši 300 Kč proto, že právě takovou náhradu za hotové výdaje dříve přiznával § 151 odst. 2 o. s. ř. ve spojení s § 13 odst. 3 advokátního tarifu (ve znění účinném

do 30. 6. 2018), respektive § 13 odst. 4 advokátního tarifu (ve znění účinném od 1. 7. 2018 do 31. 12. 2024), účastníku zastoupenému advokátem.

23. Jestliže § 13 odst. 4 advokátního tarifu ve znění účinném od 1. 1. 2025 stanoví, že náhrada za vnitrostátní poštovné, místní hovorné a přepravné přísluší ve výši 450 Kč, představovalo by přiznávání náhrady týchž výdajů nezastoupenému účastníku toliko ve výši 300 Kč návrat k bezdůvodnému rozlišování mezi stranami civilního sporu podle toho, zda jsou, či nejsou zastoupeny zástupcem ve smyslu § 137 odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud, jenž se v souladu s čl. 89 odst. 2 Ústavy cítí nadále vázán nosnými důvody plenárního nálezu sp. zn. [Pl. ÚS 39/13](#), proto pokládá § 2 odst. 3 vyhlášky č. 254/2015 Sb. jakožto podzákoného předpisu za neaplikovatelný pro rozpor s čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (k postupu obecného soudu při zjištění nesouladu podzákoného právního předpisu s ústavním pořádkem srovnej např. nález Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2021, sp. zn. [II. ÚS 2925/20](#), bod 55). Takto vzniklou mezeru v právu je pak zapotřebí vyplnit analogickou aplikací předpisu svou povahou a účelem nejbližšího, tj. § 13 odst. 4 advokátního tarifu, a nezastoupenému účastníku přiznat v situacích, na něž by jinak dopadal § 2 odst. 3 vyhlášky č. 254/2015 Sb., srovnatelnou náhradu, jaká by za shodných okolností náležela straně zastoupené advokátem (shodně viz Jäger, M. Zapomenutá vyhláška? Soudní rozhledy, 2025, č. 7–8, s. 229).

č. 50

24. Tyto úvahy vedly Nejvyšší soud k závěru, že je žalobkyni za vyjádření k dovolání podané po 1. 1. 2025 nutno přiznat na základě § 151 odst. 3 o. s. ř. paušální náhradu hotových výdajů ve výši 450 Kč.

č. 51

Řízení o zrušení společnosti s ručením omezeným se primárně dotýká pouze dotčené společnosti; společníci zrušované společnosti proto nejsou bez dalšího (obligatorně) účastníky takového řízení.

Společnost s ručením omezeným, Likvidace obchodní společnosti

§ 6 z. ř. s., § 7 z. ř. s., § 85 písm. a) z. ř. s.

č. 51

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19. 8. 2025, sp. zn. [5 Cmo 122/2025](#), ECLI:CZ:VSOL:2025:5.CMO.122.2025.1

Vrchní soud v Olomouci k odvolání navrhovatele potvrdil výroky I a II usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 27. 6. 2025, sp. zn. 42 Cm 127/2025.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud shora označeným usnesením ukončil účast účastníka 2) v řízení (odstavec I. výroku), ve vztahu mezi účastníkem 2) a ostatními účastníky řízení žádnému z nich nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení (odstavec II. výroku), opatrovníkem účastnice 1) ustanovil advokáta Mgr. Michala Grubera, sídlem Divadelní 616/4, 602 00 Brno (odstavec III. výroku) a současně účastnici 1) vyzval, aby se ve lhůtě 15 dnů vyjádřila k návrhu navrhovatele a ke svým tvrzením označila důkazy (odstavec IV. výroku).

2. Soud prvního stupně rozhodnutí odůvodnil skutečností, že podle ustanovení § 6 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen z. ř. s.), je účastníkem řízení, které může být zahájeno i bez návrhu, navrhovatel a ten, o jehož právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno. V řízení o zrušení společnosti s likvidací se o právech a povinnostech společníka zrušované společnosti nejedná, a proto soud prvního stupně účast účastníka 2) podle ustanovení § 7 odst. 2 z. ř. s. v probíhajícím řízení ukončil. Nákladovou část vymezenou v odstavci II. výroku krajský soud odůvodnil ustanovením § 23 z. ř. s. Jelikož účastnice 1) nemá obsazen statutární orgán, soud prvního stupně jí současně podle ustanovení § 29 odst. 2 o. s. ř. ustanovil pro probíhající řízení procesního opatrovníka v osobě advokáta Mgr. Michala Grubera. Konečně v odstavci IV. výroku krajský soud podle ustanovení § 114a odst. 2 písm. a) o. s. ř. účastnici 1) vyzval, aby se vyjádřila ve lhůtě 15 dnů od doručení usnesení k uplatněnému návrhu navrhovatele a ke svým tvrzením označila důkazy.

II.

Odvolání navrhovatele

3. Pouze proti odstavci I. výroku a tím i proti závislému nákladovému odstavci II. výroku podal navrhovatel včasné odvolání, kterým se domáhal jeho změny tak, že se účast účastníka 2)

v probíhající řízení neukončuje. Odvolatel namítal, že podal návrh na zrušení účastnice 1) podle ustanovení § 93 písm. b) zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen z. o. k.), neboť účastnice 1) nebyla schopna déle jak rok vykonávat svou činnost, a plnit tak svůj účel. Řízení o zrušení obchodní korporace s likvidací je řízením ve statusových věcech právnických osob podle ustanovení § 85 písm. a) z. ř. s. a účastenství v takovém řízení definuje ustanovení § 6 odst. 1 z. ř. s. tak, že účastníkem řízení je navrhovatel a dále ten, o jehož právech a povinnostech má být v řízení jednáno. Společník obchodní korporace vlastní podíl, který představuje jeho účast v obchodní korporaci a který determinuje práva a povinnosti z této účasti plynoucí. V řízení o zrušení obchodní korporace s likvidací je rozhodováno i o právech a povinnostech společníků, neboť tito mají právní zájem na výsledku řízení, proto jim přísluší postavení účastníků tohoto řízení. Ke stejnému závěru dospěl rovněž Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 12. 9. 1996, sp. zn. [IV. ÚS 230/95](#). Ústavní soud dále v nálezu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. [I. ÚS 83/04](#) dovodil, že účastníky řízení o návrhu na zrušení zápisu výmazu obchodní společnosti z obchodního rejstříku a obnovení likvidace společnosti jsou rovněž společníci vymazané společnosti, neboť i o jejich právech a povinnostech se nepřímou ve věci jednalo a jejich právní postavení bylo zásadním způsobem zmíněným rozhodnutím dotčeno. Jsou-li společníci účastníky řízení o zrušení zápisu výmazu společnosti z obchodního rejstříku a o obnovu likvidace, musí být rovněž účastníky řízení o zrušení společnosti s likvidací. Odvolatel dále namítal, že napadené usnesení krajského soudu je nepřezkoumatelné, neboť prostou citací zákonné normy nelze považovat za odůvodnění odpovídající požadavkům stanoveným v ustanovení § 157 odst. 2 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 167 odst. 2 o. s. ř., a z rozhodnutí nevyplývá, proč se v řízení o zrušení společnosti s likvidací nejedná o práva a povinnosti jejího společníka. Z povahy řízení o zrušení společnosti s likvidací je zřejmé, že konečné rozhodnutí bude mít dopad i do práv a povinností společníka, a proto napadené usnesení ve svém důsledku krátí práva účastníka 2).

III.

Přípustnost a důvodnost odvolání

4. Odvolací soud přezkoumal usnesení soudu prvního stupně v odvoláním napadeném rozsahu, tj. v odstavcích I. a II. výroku, a v tomto rozsahu přezkoumal i řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 206, § 211, § 212, § 212a o. s. ř.), a to bez nařízení jednání dle ustanovení § 214 odst. 2 písm. c) o. s. ř., a poté dospěl k závěru, že odvolání navrhovatele není důvodné.

5. Z obsahu spisu ve vztahu k podanému odvolání a napadenému usnesení soudu prvního stupně pro účely tohoto rozhodnutí vyplývá, že navrhovatel se návrhem doručeným krajskému soudu dne 11. 6. 2025 domáhal zrušení účastnice 1) s likvidací a jmenování likvidátora s odůvodněním, že účastnice 1) má jediného společníka, kterým je účastník 2) a který byl současně jednatelem účastnice 1) do 4. 10. 2024, kdy mu funkce zanikla, neboť přestal být způsobilý k výkonu funkce ve smyslu ustanovení § 46 odst. 1 písm. c) bod 1 z. o. k. V průběhu trestního řízení podal účastník 2) P. K. před Policií ČR vysvětlení, kdy uvedl, že je zapsán asi v 360 společnostech, přičemž za podpisy potřebné pro přepis jedné společnosti na svou osobu dostával finanční odměnu ve výši 2 000 Kč. O společnost se nezajímá, podnikatelskou činnost nevykonává, přičemž o společnostech také nic neví, nezná jejich ekonomickou situaci, neví, zda měly zaměstnance, kde měly sídlo, zda měly bankovní účty, přičemž k žádnému účtu společnosti ani neměl nikdy přístup. Účastník 2) neví nic ani o účetnictví, kde je uloženo, kdo ho vedl apod. S podnikáním a vedením společností nemá žádné zkušenosti, je invalidní

důchodce, nerozumí internetu, neumí ani zapnout počítač, nikdy proto nevstupoval do datových schránek společností. Převádět společnosti na sebe nechal jen pro finanční odměnu, vlastně ani neví, jaké dokumenty podepisoval a jaké listiny jsou potřeba pro zápis do obchodního rejstříku. Od září 2023, kdy se stal jednatelem a společníkem účastník 2), proto účastnice 1) nebyla schopna vykonávat svou činnost a za tohoto stavu je naplněn důvod pro její zrušení podle ustanovení § 93 písm. b) z. o. k. Následně krajský soud rozhodl odvoláním napadeným usnesením.

6. Podle ustanovení § 6 odst. 1 a 2 z. ř. s. v řízení, které může být zahájeno i bez návrhu, je účastníkem řízení navrhovatel a ten, o jehož právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno (1). Účastníkem je také navrhovatel a ten, kterého zákon za účastníka označuje (2).

7. Podle ustanovení § 7 odst. 1 a 2 z. ř. s. jestliže někdo z těch, o jejichž právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno, se neúčastní řízení od jeho zahájení, soud, jakmile se o něm dozví, jej přibere do řízení jako účastníka. Proti takovému usnesení není odvolání přípustné (1). Jestliže se řízení účastní ten, o jehož právech nebo povinnostech se v řízení nejedná, soud usnesením jeho účast v řízení ukončí (2).

8. Krajský soud postupoval správně, když napadeným usnesením podle ustanovení § 7 odst. 2 z. ř. s. ukončil účast účastníka 2) v probíhajícím řízení.

9. Odvolací soud primárně neshledává důvodnou námitku odvolatele co do nepřezkoumatelnosti napadeného usnesení. Skutečnost, že právní závěry krajského soudu kolidují s názorem navrhovatele, může zakládat „pouze“ jeho věcnou nesprávnost, a nikoliv nepřezkoumatelnost, neboť soud prvního stupně své rozhodnutí srozumitelně a odpovídajícím způsobem odůvodnil. Odvolací soud dále doplňuje, že měřítkem toho, zda rozhodnutí soudu prvního stupně je či není přezkoumatelné, nejsou požadavky odvolacího soudu na náležitosti odůvodnění rozhodnutí soudu prvního stupně, ale především zájem účastníků řízení na tom, aby v odvolání mohli náležitě použít proti tomuto rozhodnutí způsobilé odvolací důvody. I když rozhodnutí soudu prvního stupně nevyhovuje všem požadavkům na jeho odůvodnění, není zpravidla nepřezkoumatelné, jestliže případné nedostatky odůvodnění nebyly – podle obsahu odvolání – na újmu uplatnění práv odvolatele (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2543/2011](#)). Z obsahu odvolání a jeho ucelené argumentační koncepce se naopak podává, že zásadní nedostatky napadené usnesení nevykazovalo, neboť navrhovatel toliko brojí proti právnímu posouzení věci (procesní otázky účastenství společníka společnosti s ručením omezeným v probíhajícím řízení) krajským soudem. V daném případě je zjevným, že napadené usnesení je dostatečně odůvodněno, přičemž odvolatel byl srozuměn s důvody vedoucími krajský soud k ukončení účasti účastníka 2) v probíhajícím řízení. Napadené usnesení krajského soudu ze všech výše uvedených důvodů tedy nelze shledat nepřezkoumatelným, a proto odvolací soud přistoupil k jeho meritornímu posouzení v odvoláním napadeném rozsahu.

10. Odvolací soud souhlasí s názorem krajského soudu, že účastenství v řízení o zrušení společnosti s likvidací a jmenování likvidátora se určuje podle ustanovení § 6 z. ř. s. Uváděné ustanovení obsahuje pravidla pro určení účastníků nesporných řízení. Hovoří-li zákon o právech a povinnostech, měl zákonodárce na mysli práva, resp. povinnosti založené v hmotněprávní rovině. Zjednodušeně řečeno osoba, jež má být na základě tohoto pravidla označena za účastníka nesporného řízení, musí mít určitý právní vztah k jeho předmětu.

Neopomenutelnou podmínkou tedy je, že v řízení se musí jednat o jejich právech či povinnostech, a to bez ohledu na to, zda budou vyjádřeny přímo ve výroku konečného rozhodnutí, či zda se rozhodnutí dotkne jejího právního postavení, aniž by osoba byla výslovně ve výroku rozhodnutí zmíněna. Při určování okruhu účastníků nesporného řízení není rozhodující vůle navrhovatele, jako je tomu u řízení sporných. Je naopak úkolem soudu, aby zajistil, že v řízení bude jednat se všemi, o jejichž práva či povinnosti jde. Ačkoliv může být nesporné řízení rovněž v zákonem stanovených případech zahájeno bez návrhu, v mnoha případech návrh podáván je. V těchto situacích je samozřejmé, že navrhovatel bude účastníkem řízení vždy, a není rozhodující, zda mu svědčí hmotné právo, či nikoliv; soud s navrhovatelem vždy musí jednat jako s účastníkem řízení, avšak shledá-li v průběhu řízení, že navrhovatel není aktivně věcně legitimován, jeho návrh s tímto odůvodněním zamítne. Podle citovaného ustanovení se účastenství určuje také v řízeních o některých otázkách obchodních společností, družstev a jiných právnických osob (srov. JIRSA, J., DERÉOVÁ, A., DOLEŽAL, M., HAVLÍČEK, K., CHARVÁT, P., JANEK, K., KORBEL, F., KOVÁŘOVÁ, D., LICHOVNÍK, T., MÁDR, J., MOTTL, T., NOVOTNÁ, A., PETR, B., PRUDÍKOVÁ, D., SEDLÁK, V., TRÁVNÍKOVÁ, B., TREBATICKÝ, P., VANČUROVÁ, K., VOJTEK, P. Zákon o zvláštních řízeních soudních: Soudcovský komentář. Wolters Kluwer. ISSN 2336-517X.).

11. Odvolacímu soudu je z úřední činnosti známo rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 12. 9. 1996, sp. zn. [IV. ÚS 230/95](#), v němž Ústavní soud dovodil, že společníci společnosti zrušované v řízení podle ustanovení § 9 odst. 4 písm. b) o. s. ř. ve znění účinném ke dni rozhodování Ústavního soudu musí být účastníky řízení, a to i podle právní úpravy platné před poslední novelou o. s. ř. Pokud totiž zákonodárce okruh účastníků řízení v řízeních uvedených v ustanovení § 200e odst. 1 o. s. ř. odkazem na ustanovení § 9 odst. 4 písm. b) až i), mezi nimiž jsou jak řízení zahajovaná na návrh, tak i řízení, která je možno zahájit i bez návrhu, vymezuje v ustanovení § 200e odst. 3 o. s. ř. dalším odkazem pouze na ustanovení § 94 o. s. ř., tedy na třetí definici účastníků řízení (a nikoliv tedy také odkazem na ustanovení § 90 o. s. ř., když právě toto ustanovení vymezuje okruh účastníků řízení zahajovaných jen na návrh), je třeba tomuto jeho odkazu rozumět tak, že ve všech druzích řízení, na které se vztahuje ustanovení § 200e o. s. ř., jsou účastníky řízení všichni ti, o jejichž právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno. Dle Ústavního soudu je za takové subjekty proto třeba považovat rovněž společníky zrušované společnosti.

12. Závěry přijaté v nálezů Ústavního soudu ze dne 12. 9. 1996, sp. zn. [IV. ÚS 230/95](#), již dle odvolacího soudu s ohledem na změnu právní úpravy plně a bez dalšího neobstojí. V mezidobí došlo mimo jiné k rekodifikaci korporátního práva, což sebou přineslo některé zásadní změny a (alespoň z určitého pohledu) přiblížení společnosti s ručením omezeným k akciové společnosti. Tak např. omezení zakotvené v ustanovení § 105 odst. 3 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen obchodní zákoník), dle kterého společnost s ručením omezeným může mít maximálně 50 společníků, nebylo do zákona o obchodních korporacích převzato. Současně je třeba dodat, že počet společníků společnosti s ručením omezeným není zákonem nijak omezen a přesná společnická struktura (i s ohledem na deklaratorní povahu zápisu v obchodním rejstříku) může být v konkrétní okamžik v podstatě nezjistitelná, a navíc se může v čase velmi rychle měnit. Ad absurdum dovozeno, pokud by měli být společníci společnosti s ručením omezeným považováni za účastníky řízení o zrušení této společnosti vždy, v některých případech by to mohlo vést k procesní situaci, že řízení o zrušení společnosti s ručením omezeným by prakticky nemohlo být de iure ani zahájeno, natož pak meritorně

skončeno. Lze rovněž připomenout, že zákon o obchodních korporacích na rozdíl od obchodního zákoníku umožňuje existenci různých druhů podílů, nebo aby jeden společník vlastnil více podílů, a to i různého druhu (srov. § 135 z. o. k.). Změny v pohledu na podíl (co do plurality jeho druhů a s tím související možná mnohdy významně rozdílná práva a povinnosti jednotlivých společníků váznoucí k tomu kterému druhu podílu) by do otázky účastenství v řízení o zrušení společnosti s ručením omezeným s likvidací, pokud by i nadále měly být bez dalšího respektovány závěry citovaného nálezu Ústavního soudu, přinesly značnou právní nejistotu, což lze považovat za zcela nežádoucí.

13. Odvolací soud nepřehlédl, že procesní úprava účastenství v řízení o zrušení společnosti s ručením omezeným nedoznala výraznějších změn a že uvedené rozhodnutí Ústavního soudu účastenství společníků v řízení o zrušení společnosti s ručením omezeným s likvidací bez dalšího postuluje, a proto poukazuje na níže uvedený doktrinární vývoj a posun judikatorní praxe.

č. 51

14. Řízení o zrušení společnosti s ručením omezeným se primárně dotýká pouze dotčené společnosti. Nelze samozřejmě popírat či jakkoliv relativizovat, že zrušení společnosti s ručením omezeným (nebo jakékoliv jiné obchodní korporace) se zprostředkovaně nepřímo dotýká či může dotýkat také společníků této společnosti, nicméně obdobně se její zrušení dotýká např. i práv jejich zaměstnanců, obchodních partnerů nebo věřitelů. Z určitého pohledu lze dokonce dospět k závěru, že řízení o zrušení společnosti s ručením omezeným se věřitelů (zejm. zaměstnanců) této společnosti dotýká více než jejích společníků, neboť nárok společníků vůči společnosti je (pouze) reziduálním nárokem, tedy nárokem, který může být uspokojen až poté, co jsou uspokojeny nároky všech věřitelů. Je však přitom nelogické, aby za této situace všichni věřitelé společnosti s ručením omezeným (případně další osoby) byli ve smyslu ustanovení § 6 odst. 1 z. ř. s. považováni za účastníka řízení o zrušení společnosti s ručením omezeným s likvidací. V řízení o zrušení společnosti s ručením omezeným s likvidací se bezprostředně o právech a povinnostech jejích společníků nejedná i z toho důvodu, že se jejich postavení jako společníků společnosti nemění, jejich podíl ve společnosti jim zůstává zachován, přičemž velikost či nominální hodnota podílu se nijak samotným rozhodnutím nemodifikuje. Lze současně zdůraznit (jak bude uvedeno dále), že společníci svá práva vykonávají i nadále, a to především na valné hromadě.

15. Společníci tedy svá práva a povinnosti vůči společnosti s ručením omezeným vykonávají především na valné hromadě, do jejíž působnosti náleží volba a případně i odvolání členů statutárního orgánu společnosti, kterým svědčí povinnost jednat s péčí řádného hospodáře a v případě porušení této povinnosti svědčí oprávněným (poškozeným) subjektům nárok na náhradu škody. Na valné hromadě společníci z povahy věci rozhodují o existenci společnosti a zásadních otázkách jejího života a prostřednictvím volby statutárního orgánu a dohledu nad jeho činností ovlivňují její chod. Je tedy v rukou společníků (na jejich vůli), zda důvody, pro které je možno společnost s ručením omezeným zrušit s likvidací, odstraní a společnost budou udržovat v „provozoschopném“ stavu či nikoliv. Pokud společnost ve funkčním stavu udržet nehodlají, ať již proto, že nechtějí, či pro vzájemné rozpory nemohou, není ani objektivní důvod pro to, aby za tohoto stavu měli být účastníky řízení, neboť samotným účastenstvím v řízení se praktický dopad jejich postoje na existenci společnosti nezmění. Lze podotknout, že řízení o zrušení společnosti s likvidací je mnohdy důsledkem závad zápisů ve veřejném rejstříku, jež jsou pro každého společníka seznatelné ve veřejně nepřetržitě

dostupném obchodním registru, a společníci proto mohou případnému řízení o zrušení společnosti s likvidací efektivně předcházet (viz zásada *vigilantibus iura scripta sunt*). Jednoduše řečeno, společníci (včetně společníků minoritních) jsou při řádném výkonu svých společnických práv a povinností schopni svou aktivitou odstranit formální či faktické nedostatky pojící se s dotčenou společností (snad až na nepřekonatelné rozpory mezi společníky), které mohou být důvodem pro zahájení sankčního řízení o zrušení společnosti s likvidací a vést k následnému nucenému vstupu společnosti do likvidace rozhodnutím soudu. V řízení o zrušení společnosti s likvidací se proto o bezprostřední práva a povinnosti společníka zrušované společnosti s ručením omezením jednat nemůže, kdy tyto mohou být dotčeny (zejména případná regresně vymahatelná práva majetková, pokud však vůbec) toliko nepřímo a toliko zprostředkovaně.

16. Optikou závěrů výše citovaného rozhodnutí Ústavního soudu by současně musel být společník společnosti s ručením omezeným účastníkem jakéhokoliv nesporného řízení, jehož účastníkem je samotná společnost, avšak takový názor nezastává ani doktrína a ani judikatorní praxe. Mezi taková nesporná řízení patří řízení o neplatnost usnesení valné hromady společnosti s ručením omezeným (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2018, sp. zn. [29 Cdo 4727/2016](#)), nebo řízení, o tom že valná hromada přijala konkrétní rozhodnutí, a pokud není společník navrhovatelem, účastníkem takového řízení není, přestože nepřímo se takovým rozhodnutím může jednat o jeho právech a povinnostech, mnohdy i zásadním způsobem (např. pokud by soud měl určit, že valná hromada přijala právě usnesení o zrušení společnosti s likvidací). Dalšími takovými řízeními mohou být rejstříková řízení, zejm. stran zápisů a výmazů společníků v obchodním rejstříku, která se nepřímo nepochybně společníků dotýkají, přesto zákonná úprava, a ani judikatorní praxe, jim postavení účastníka rejstříkového řízení nepřiznává. Dalšími typy řízení, jichž může být společnost s ručením omezeným účastníkem a v nichž její společníci (z titulu svého postavení společníka) nemají postavení účastníků řízení, přestože se jich dotýkají (zejm. co do majetkových práv), jsou insolvenční řízení, neboť rozhodnutí z insolvenčního řízení vzešlá mohou mít významný dopad jak do právního postavení společnosti s ručením omezeným, tak hlavně do majetkové sféry společnosti (a společníků). Dále příkladem v řízení o jmenování znalce k přezkumu zprávy o vztazích není společník účastníkem řízení, pokud není navrhovatelem, přestože se zprostředkovaně jedná o jeho právech a povinnostech, nebo lze například zmínit rovněž řízení o jmenování jednatele (srov. závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2018, sp. zn. [27 Cdo 1875/2018](#)). V uvedených řízeních není sporu o tom, že společník společnosti s ručením omezeným není z pozice společníka účastníkem daného typu řízení, přičemž současně řízení o zrušení společnosti s ručením omezeným s likvidací není natolik typologicky výjimečným řízením, které by (oproti výše uvedeným řízením) odůvodňovalo přiznání postavení účastníka řízení rovněž společníkovi společnosti s ručením omezeným.

17. Odvolací soud dále poukazuje na skutečnost, že společnost s ručením omezeným je kapitálová obchodní společnost (byť s jistými osobními prvky), mezi které řadíme rovněž např. akciovou společnost, a velmi podobné postavení jako společníci společnosti s ručením omezeným, co do vlivu na obsazování orgánů právnické osoby a celkové fungování, mají i členové družstva. V případě akciové společnosti a družstva není v dlouhodobé judikatorní praxi sporu o tom, že akcionáři (společníci) a členové družstva nejsou účastníky řízení o zrušení společnosti (družstva) s likvidací a jmenování likvidátora, přestože se nepřímo jedná o jejich právech a povinnostech shodně jako v případě společníka společnosti s ručením omezeným.

Jediným rozdílem je toliko skutečnost, že údaje o společnících společnosti s ručením omezeným jsou obsaženy přímo ve veřejném obchodním rejstříku, zatímco v případě akciové společnosti (snad vyjma unipersonálních) či družstva by uvedené údaje musely být vyžadovány od společnosti či družstva, byť v některých případech velmi obtížně (u nekontaktních subjektů navíc mnohdy až nemožně). Uvedená diskrepance (časová či faktická obtížnost zjištění členské či akcionářské základny) však nemůže být důvodem pro rozdílný přístup při určování okruhu účastníků řízení o zrušení obchodní korporace (družstva) s likvidací a jmenování likvidátora. Jednoduše řečeno, odvolací soud neshledává žádný věcný či logický důvod pro rozdílný procesní postup, dle kterého by byl okruh účastníků řízení o zrušení obchodní korporace (družstva) s likvidací odlišný pouze a jen v návaznosti na skutečnost, o jakou konkrétní právní formu dotčené obchodní korporace (s.r.o., a.s.) či družstva se v daném případě jedná a jakým způsobem a jakou formou je okruh společníků (členů) dotčené právnické osoby fakticky zjistitelný.

č. 51

18. Odvolacímu soudu je sice na jednu stranu známa odchylná soudní praxe některých soudů, které bez dalšího vycházejí se závěrů Ústavního soudu shora uvedených, přičemž je mu rovněž známa rozdílná praxe jednotlivých prvostupňových soudů nejen v jeho působnosti (a dokonce v rámci jednoho soudu rozdílná praxe jednotlivých senátů krajského soudu), kdy některé soudy (senáty) se společníky společnosti s ručením omezeným jako účastníky řízení o zrušení společnosti s likvidací jednájí, některé soudy (senáty) naopak se společníky společnosti s ručením omezeným jako účastníky řízení o zrušení společnosti s likvidací nejednájí, přičemž v některých případech postupují některé senáty krajských soudů dokonce tak, že se společníky společnosti s ručením omezeným jako účastníky řízení o zrušení společnosti s likvidací sice nejednájí, avšak těmto (zjevně z důvodu procesní opatrnosti) veškerá podání a rozhodnutí zasílají alespoň „na vědomí“ (pokud je to mnohdy technicky a z pohledu procesních předpisů účinně možné). Na druhou stranu však odvolací soud nemůže bez dalšího ignorovat shora uvedené právní skutečnosti a rozdílné procesní přístupy co do postavení společníka, akcionáře apod. v případech výše uvedených, a proto odvolatelem prezentovaný názor rozhodovací praxe Vrchního soudu v Praze nesdílí. Daná rozporná a (dlouhodobě) rozdílná rozhodovací praxe jednotlivých soudů je však řešitelná toliko sjednocujícím rozhodnutím dovolacího soudu (které však odvolacímu soudu dosud není známo), případně přijetím sjednocujícího stanoviska dovolacího soudu postupem dle ustanovení § 14 odst. 3 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

19. Pokud odvolatel současně poukazoval na závěry Ústavního soudu pojící se k okruhu účastenství v řízení o zrušení výmazu právnické osoby z veřejného registru postupem dle ustanovení § 209 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve kterém je dovozováno rovněž účastenství posledních společníků, pak tento závěr je sice obecně soudní praxí akceptován, avšak povaha a důsledky daného typu řízení je zcela odlišná od řízení o zrušení společnosti s ručením omezeným s likvidací. Zatímco v řízení o zrušení společnosti s ručením omezeným s likvidací je posuzováno „pouze“ splnění předpokladů (pro mnohdy dominantně sankční) vstup právnické osoby (zejm. obchodních korporací) do likvidace, který má pouze zprostředkovaný, resp. nepřímý dopad do práv a povinností dosavadních společníků (viz výše), v případě řízení o zrušení výmazu právnické osoby z veřejného registru se již jedná nejen o obnovení právní existence dotčené právnické osoby, ale rovněž o obnovení postavení dřívějších společníků, tedy přímé opětovné nabytí všech jejich (společnických, členských, družstevních či jiných) práv a povinností. Postavení společníků (akcionářů, družstevníků, členů

apod.) a míra narušení, nabytí či pozbytí jejich práv a povinností v těchto typech řízení je proto diametrálně odlišná, nepřipouštějící procesní analogii co do účastenství dotčených osob.

20. Odvolací soud se proto ve světle výše naznačených východisek neztotožňuje se závěrem odvolatele, že by společníci společnosti s ručením omezeným měli být bez dalšího (obligatorně) vždy účastníky řízení o zrušení společnosti s ručením omezeným s likvidací a přiklání se k závěru dovozenému krajským soudem, a to ze všech výše uvedených důvodů.

21. Odvolací soud současně nad rámec shora uvedeného dodává, že i v opačném případě, tedy za situace, kdy by bylo nezbytným de iure shledat obligatorním účastenství společníků společnosti s ručením omezeným v řízení o zrušení této společnosti s likvidací (což však odvolací soud z výše uvedených důvodů nedovozuje), bylo by rozhodnutí krajského soudu i v tomto případě věcně správným. Z obsahu spisu, zejm. podání vysvětlení účastníkem 2) dne 23. 10. 2023 orgánům činným v trestním řízení pod č. j. KRPA-333296-2/ČJ-2023-001292, se podává, že účastník 2) neměl a nemá zájem vykonávat svá společnická práva a povinnosti v dotčené společnosti, neboť tento zjevně dlouhodobě vystupuje jako tzv. „bílý kůň“, který za finanční úplatu 2 000 Kč podepisoval jakoukoliv listinu v souvislosti s „přepisem“ společnosti na svou osobu, aniž by se o podnikání společnosti či společnost samotnou jakkoliv zajímal (o těchto dle svého vyjádření neví nic). Účastník 2) před Policií ČR vypověděl, že na něj bylo „přepsáno“ cca 360 společností, se kterými nenakládá, nepodniká s nimi a ani mu o nich nic není známo a ničeho o nich neví. Účastník 2) si tedy zjevně zajistil způsob „živnosti“, kdy inkasoval částku 2 000 Kč za zápis své osoby co do změny v osobě společníka (jednatele) obchodních společností, přičemž v souvislosti s tímto „podnikáním“ dle svého stanoviska dokonce cestuje po celém území České republiky. Účastník 2) se tedy dle svého vyjádření (vedle inkasa úplat za přepisy podílů) ve vztahu k dotčeným společnostem „o víc nezajímá“.

22. Podle ustanovení § 6 odst. 1 a 2 občanského zákoníku každý má povinnost jednat v právním styku poctivě a nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu. Nikdo nesmí těžit ani z protiprávního stavu, který vyvolal nebo nad kterým má kontrolu. Podle ustanovení § 8 občanského zákoníku současně platí, že zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany. Odvolací soud dovozuje, že je povinností soudu ke zneužití práva přihlížet ex officio, protože se jedná o zákonem nařízený následek, který není v dispozici účastníků. Zákaz zneužití práva pak sám představuje normu veřejného pořádku. Zatímco dobré mravy stojí na vytvořených uznaných standardech, zneužití práva představuje soubor jednotlivých případů. Dobré mravy rovněž mohou být jedním z kritérií pro závěr o zneužití. Současně však neexistuje obecná definice zneužití práva, kdy se vychází z toho, že účelem zneužití práva je dosažení nedovoleného či nepoctivého výsledku. Závadným je výkon práva v tom případě, pokud se tak děje v rozporu se základními idejemi, hodnotami a zásadami právního řádu. Při posuzování, zda se jedná o zneužití v poměrech projednávané věci, je třeba vždy pečlivě zvážit všechny rozhodné okolnosti případu, tedy zejména okolnosti jak na straně převodce, tak na straně nabyvatele obchodního podílu.

23. S ohledem na shora uvedené odvolací soud dovozuje a nemá pochyby o tom, že jednání účastníka 2), ve spojení s jednáním dalších osob, které kreativní způsob výdělku účastníka 2) a faktické účelové převody podílu ve společnostech právní cestou zajišťují, představuje zjevné zneužití práva, které nemůže požívat právní ochrany. Již jen z tohoto důvodu proto nelze dovozovat, že by v probíhajícím řízení o zrušení společnosti s ručením omezeným s likvidací,

ve vztahu ke které si účastník 2) na sebe nechal účelově úplatnou formou přepsat obchodní podíl bez zjevného úmyslu pokračovat v podnikání a o tuto se *pro futuro* nemínil jakkoliv zajímat, případně její činnost rozvíjet, bylo jednáno o reálných právech a povinnostech formálního společníka - dosavadního účastníka 2), které by mohly zakládat jeho obligatorní účastenství v probíhající nesporném soudním řízení. Rovněž z tohoto důvodu je proto nezbytným shledat rozhodnutí krajského soudu v odvoláním napadeném rozsahu ve výsledku věcně správným.

24. Ze všech výše uvedených důvodů proto odvolací soud usnesení krajského soudu v odvoláním napadeném rozsahu jako věcně správné podle ustanovení § 219 o. s. ř. potvrdil, a to včetně správného výroku o náhradě nákladů prvostupňového řízení.

č. 52

Insolvenční soud doručuje v insolvenčním řízení dlužníku písemnosti do jeho datové schránky fyzické osoby (je-li zřízena); do datové schránky podnikající fyzické osoby je písemnost doručena jen tehdy, jestliže se do ní dlužník přihlásí (náhradní doručení je vyloučeno).

Insolvenční řízení, Doručování, Podnikatel, Datové schránky

§ 420 odst. 1 o. z., § 421 odst. 2 o. z., § 75 IZ, § 45 o. s. ř., § 46 o. s. ř., § 4 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb., § 8 zákona č. 300/2008 Sb., § 17 zákona č. 300/2008 Sb.

č. 52

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. 10. 2023, sp. zn. [1 VSOL 494/2023](#), ECLI:CZ:VSOL:2023:1.VSOL.494.2023.1

Vrchní soud v Olomouci k odvolání dlužnice zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 24. 7. 2023, sp. zn. KSOL 41 INS 9488/2018.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením označeným v záhlaví tohoto rozhodnutí Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci zrušil oddlužení dlužnice (výrok I.), zastavil insolvenční řízení (výrok II.), zprostil insolvenční správkyň funkci (výrok III.) a schválil odměnu insolvenční správkyň ve výši 45 375 Kč, hotové výdaje ve výši 8 167,50 Kč, odměnu za přezkum přihlášených pohledávek ve výši 4 235 Kč, odměnu za zpeněžení nezajištěného majetku ve výši 24 200 Kč a odměnu za zpeněžení zajištěného majetku ve výši 64 329,08 Kč (výrok IV.).

2. V odůvodnění usnesení insolvenční soud uvedl, že usnesením ze dne 12. 9. 2018 rozhodl o úpadku dlužnice, dlužnici povolil řešení úpadku oddlužením, když následně usnesením ze dne 3. 4. 2019 schválil oddlužení dlužnice plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Očekávaná míra uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů od počátku oddlužení nedosahovala minimální hranice 30 %, ačkoli dlužnice byla jak ze strany insolvenčního soudu, tak insolvenční správkyň poučována o nutnosti navýšit své příjmy pro řádné plnění oddlužení. Zálohové splátky stanovené v usnesení o schválení oddlužení nebyly zpočátku hrazeny vůbec, neboť příjem z podnikání nedosahoval zabavitelné výše, proto byly nahrazeny darovací smlouvou, která však byla plněna nepravdělně. Od měsíce května 2021 byly zálohové splátky již hrazeny pravidelně, avšak ne vždy v dostatečné výši. Od prosince 2021 došlo k výpadkům v hrazení zálohových splátek a od dubna 2023 nejsou na účet majetkové podstaty poukazovány vůbec. Dlužnice jako osoba samostatně výdělečně činná navíc nedoložila insolvenční správkyň daňové přiznání za rok 2022 a přestala s insolvenční správkyň komunikovat. V těchto skutečnostech insolvenční soud shledal důvod pro zrušení oddlužení dlužnice dle § 418 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona. Dlužnici dále po schválení oddlužení vznikly nové dluhy, které jsou více než 30 dnů po splatnosti, což je důvodem

pro zrušení oddlužení dle § 418 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona. Z těchto důvodů insolvenční soud rozhodl o zrušení oddlužení. S ohledem na to, že dlužnice nedisponuje žádným majetkem, který by bylo možno zpeněžit v konkursu, a že nejsou splněny podmínky dle § 418 odst. 4 písm. a) až c) insolvenčního zákona, rozhodl insolvenční soud o zastavení insolvenčního řízení. Dále rozhodl o zproštění insolvenční správkyně funkce a o přiznání její odměny a hotových výdajů.

II.

Odvolání dlužnice

3. Proti tomuto usnesení podala dlužnice odvolání, v němž uvedla, že se dne 27. 6. 2023 nedostavila k jednání, protože o tomto termínu konání nevěděla. Z prvního jednání se písemně omluvila a očekávala, že jí bude náhradní termín sdělen, k čemuž nedošlo.

4. S účinností od 1. 6. 2019 byl zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, dále novelizován zákonem č. 31/2019 Sb. (dále jen „oddlužovací novela“). Podle ustanovení článku II. přechodných ustanovení oddlužovací novely se v insolvenčních řízeních, která byla zahájena a v nichž bylo vydáno rozhodnutí o úpadku dlužníka přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, postupuje podle zákona č. 182/2006 Sb. ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

5. V přezkoumávané věci bylo insolvenční řízení zahájeno a rozhodnutí o úpadku dlužnice vydáno do 31. 5. 2019. Se zřetelem na shora citovaná přechodná ustanovení oddlužovací novely proto odvolací soud postupuje podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, ve znění účinném do 31. 5. 2019 (dále jen „I. Z.“).

6. Podle § 7 I. Z., nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení, použijí se pro insolvenční řízení a pro incidenční spory přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu týkající se sporného řízení, a není-li to možné, ustanovení zákona o zvláštních řízeních soudních; ustanovení týkající se výkonu rozhodnutí nebo exekuce se však použijí přiměřeně jen tehdy, jestliže na ně tento zákon odkazuje.

III.

Přípustnost a důvodnost odvolání

7. Odvolací soud po zjištění, že odvolání bylo podáno včas a osobou oprávněnou, přezkoumal usnesení insolvenčního soudu, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 212, § 212a odst. 1, odst. 2, odst. 3, odst. 5 o. s. ř.), aniž ve věci nařizoval jednání (§ 94 odst. 2 písm. c/, d/ I. Z.), a dospěl k závěru, že odvolání je důvodné.

8. Z obsahu spisu se podávají následující, pro rozhodnutí odvolacího soudu významné, skutečnosti:

- insolvenční řízení v posuzované věci bylo zahájeno dne 7. 6. 2018 insolvenčním návrhem věřitelky Pactio Invest a. s.;
- podáním ze dne 27. 7. 2018 (č. d. A-13) podala dlužnice návrh na povolení oddlužení;

- usnesením ze dne 12. 9. 2018 (č. d. A-17) zjistil insolvenční soud úpadek dlužnice, dlužnici povolil řešení úpadku oddlužením a insolvenční správkyňi ustanovil FARADAY v. o. s.;

- usnesením ze dne 3. 4. 2019 (č. d. B-9) insolvenční soud schválil zprávu o přezkumu a schválil oddlužení dlužnice plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Uložil dlužnici, aby po dobu 5 let, případně po dobu kratší do úplného splacení pohledávek nezajištěných věřitelů, z příjmů, které získá po schválení oddlužení, prostřednictvím insolvenční správkyňe platila nezajištěným věřitelům částku stanovenou podle § 398 insolvenčního zákona, a to první splátku nejpozději do 31. května 2019, druhou a každou další splátku vždy nejpozději do konce následujícího kalendářního měsíce s tím, že příjmy dlužnice pocházejí z její podnikatelské činnosti;

- usnesením ze dne 17. 3. 2023 (č. d. B-50) vyzval insolvenční soud dlužnici, aby ve lhůtě 10 dnů od doručení tohoto usnesení sdělila, zda trvá na nařízení jednání ve věci zrušení schváleného oddlužení, s tím, že nevyjádří-li se v této lhůtě, platí, že na nařízení jednání netrvá;

- dlužnice podáním ze dne 27. 3. 2023 doručeným insolvenčnímu soudu dne 14. 4. 2023 (č. d. B-51) sdělila, že na jednání ve věci zrušení schváleného oddlužení trvá;

- usnesením ze dne 21. 4. 2023 (č. d. B-52) nařídil insolvenční soud jednání ve věci na den 1. 6. 2023, z něž se dlužnice podáním ze dne 25. 5. 2023 (č. d. B-54) omluvila a požádala o odročení jednání na jiný termín;

- vyrozuměním ze dne 29. 5. 2023 (č. d. B-55) insolvenční soud z důvodu řádné omluvy dlužnice odročil jednání na den 27. 6. 2023. Vyrozumění odeslal dlužnici do datové schránky podnikající fyzické osoby (ID nwt5yya) dne 29. 5. 2023. Vyrozumění bylo dlužnici doručeno fikcí dne 8. 6. 2023, kdy uplynulo 10 dnů od dodání datové zprávy do datové schránky příjemce, aniž by se do schránky přihlásila oprávněná osoba;

- z protokolu o jednání ze dne 27. 6. 2023 (č. d. B-58) vyplývá, že dlužnice se k jednání bez omluvy nedostavila;

- na tomto základě rozhodl insolvenční soud napadeným rozhodnutím;

- z obsahu spisu dále vyplývá, že dlužnice v podáních vůči insolvenčnímu soudu opakovaně uváděla kontaktní adresu Žabeň 84, 739 25 Žabeň.

9. Podle § 418 I. Z. insolvenční soud schválené oddlužení zruší a současně rozhodne o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem, jestliže a) dlužník neplní podstatné povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, nebo b) se ukáže, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit, nebo c) v důsledku zaviněného jednání vznikl dlužníku po schválení oddlužení peněžitý závazek po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti, anebo d) to navrhne dlužník (odst. 1). Má se za to, že dlužník zavinil vznik peněžitého závazku podle odstavce 1 písm. c), byl-li k jeho vymožení vůči dlužníku nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce (odst. 2). Insolvenční soud schválené oddlužení zruší a současně rozhodne o způsobu řešení dlužníkovy

úpadku konkursem také tehdy, vyjdou-li po schválení oddlužení najevo okolnosti, na jejichž základě lze důvodně předpokládat, že oddlužením je sledován nepoctivý záměr (odst. 3). Insolvenční soud nerozhodne spolu se zrušením oddlužení o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem, zjistí-li, že majetek dlužníka, aniž se přihlíží k věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z majetkové podstaty, je pro uspokojení věřitelů zcela nepostačující, ledaže a) návrh na povolení oddlužení byl podán společně s insolvenčním návrhem, b) dlužník požádal, aby byl způsobem řešení jeho úpadku konkurs, a c) zaplatil zálohu na náklady insolvenčního řízení, stanovil-li mu soud povinnost k její úhradě podle § 108 odst. 2 a 3 (odst. 4). Jestliže insolvenční soud nerozhodne o způsobu dlužníkovy úpadku konkursem podle odstavce 4, insolvenční řízení zastaví; současně rozhodne o odměně insolvenčního správce a jeho nákladech a zproští insolvenčního správce jeho funkce. Nebyla-li osobě podle § 390a odst. 1 písm. a) dosud vyplacena odměna za sepsání a podání návrhu na povolení oddlužení anebo také insolvenčního návrhu podle § 390a odst. 3, insolvenční soud současně uloží dlužníkovi povinnost ji uhradit, byla-li uplatněna podle § 390a odst. 5 (odst. 5). Na základě upraveného seznamu pohledávek lze po zastavení insolvenčního řízení zahájeného na základě insolvenčního návrhu podaného věřitelem podat návrh na výkon rozhodnutí nebo exekuci pro zjištěnou neuspokojenou pohledávku, kterou dlužník nepopřel; toto právo se promlčí za 10 let od zastavení řízení podle odstavce 5 (odst. 6). Rozhodnutí podle odstavce 1 a 3 může insolvenční soud vydat, jen dokud nevezme na vědomí splnění oddlužení. Učiní tak po jednání, ke kterému předvolá dlužníka, insolvenčního správce, věřitelský výbor a věřitele, který zrušení oddlužení navrhl. Rozhodnutí podle odstavce 1 písm. a) až c) může insolvenční soud vydat i bez návrhu (odst. 7). Proti rozhodnutí podle odstavce 1 a 3 mohou podat odvolání pouze osoby uvedené v odstavci 7. Proti rozhodnutí o zastavení řízení mohou podat odvolání osoby uvedené v odstavci 7 a přihlášení věřitelé; právní mocí rozhodnutí se insolvenční řízení končí (odst. 8).

10. Podle § 75 I. Z. o zvláštní způsob doručení jde tehdy, jestliže zákon ukládá, aby písemnost byla doručena zvlášť nebo do vlastních rukou adresáta. Nestanoví-li tento zákon jinak, doručuje se písemnost v insolvenčním řízení zvlášť dlužníku, insolvenčnímu správci, státnímu zastupitelství, které vstoupilo do insolvenčního řízení, a věřitelskému výboru. Soudní rozhodnutí se doručuje zvlášť také osobám, o jejichž podání insolvenční soud rozhoduje, a osobám, které mají v insolvenčním řízení něco osobně vykonat. Písemnosti, o nichž tak stanoví zvláštní právní předpis, se doručují zvlášť také orgánu, který vede obchodní nebo jiný rejstřík, v němž je dlužník zapsán (odst. 2). Vedle doručení vyhláškou mohou být v určitých případech zvlášť doručeny i písemnosti, o kterých tak stanoví předseda senátu. Tento postup insolvenčního soudu však nesmí být v rozporu s principem rovnosti účastníků insolvenčního řízení (odst. 3).

11. Podle § 45 o. s. ř., písemnost doručuje soud při jednání nebo jiném soudním úkonu (odst. 1). Nedošlo-li k doručení písemnosti podle odstavce 1, doručí ji soud prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky. Není-li možné doručit písemnost prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, soud ji doručí na žádost adresáta na jinou adresu nebo na elektronickou adresu (odst. 2). Není-li možné doručit písemnost podle odstavce 2, předseda senátu nařídí doručit ji prostřednictvím a) doručujícího orgánu, nebo b) účastníka řízení či jeho zástupce (odst. 3).

12. Podle § 17 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, umožňuje-li to povaha dokumentu, orgán veřejné moci jej doručuje jinému orgánu veřejné moci prostřednictvím datové schránky, pokud se nedoručuje na místě. Umožňuje-li to povaha dokumentu a má-li fyzická osoba, podnikající fyzická osoba nebo právnická osoba zpřístupněnu svou datovou schránku, orgán veřejné moci doručuje dokument této osobě prostřednictvím datové schránky, pokud se nedoručuje veřejnou vyhláškou nebo na místě. Doručuje-li se způsobem podle tohoto zákona, ustanovení jiných právních předpisů upravující způsob doručení se nepoužijí (odst. 1). Připouští-li jiné právní předpisy doručování prostřednictvím datových schránek, pořadí způsobů doručování stanovené těmito právními předpisy zůstává ustanovením odstavce 1 nedotčeno (odst. 2). Dokument, který byl dodán do datové schránky, je doručen okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu (odst. 3). Nepřihlásí-li se do datové schránky osoba podle odstavce 3 ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručený posledním dnem této lhůty; to neplatí, vylučuje-li jiný právní předpis náhradní doručení (odst. 4). Osoba, pro niž byla datová schránka zřízena, může za podmínek stanovených jiným právním předpisem žádat o určení neúčinnosti doručení podle odstavce 4 (odst. 5). Doručení dokumentu podle odstavce 3 nebo 4 má stejné právní účinky jako doručení do vlastních rukou (odst. 6). Doručování mezi orgány veřejné moci prostřednictvím datové schránky se nepoužije, pokud je z bezpečnostních důvodů mezi těmito orgány zavedena jiná forma elektronické komunikace (odst. 7).

13. Rozhodnutí o zrušení schváleného oddlužení bylo možné toliko po projednání věci (§ 418 odst. 7 I. Z.). Dříve než insolvenční soud vydal rozhodnutí o zrušení schváleného oddlužení, musel obligatorně nařídit jednání a k tomuto předvolat dlužníka, insolvenčního správce a věřitelský výbor (popřípadě zástupce věřitelů) a také věřitele, který zrušení schváleného oddlužení navrhl.

14. Novelou výše uvedeného ustanovení provedenou zákonem č. 460/2020 Sb. došlo s účinností od 13. 11. 2020 ke změně potud, že od jednání lze upustit v případě, že jeho nařízení nenavrhla insolvenční správce ani věřitel a ani dlužník na jeho nařízení netrvá. Odvolací soud však již výše vysvětlil, že rozhodným zněním insolvenčního zákona v přezkoumávané věci je insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 5. 2019, a proto bylo možné zrušit schválené oddlužení dlužnice pouze postupem předjímaným v ustanovení § 418 odst. 7 I. Z. (ve znění účinném do 31. 5. 2019), tedy po jednání, ke kterému byla řádně předvolána dlužnice a insolvenční správce, přičemž předvolání k nařízenému jednání muselo být těmto osobám doručeno zvlášť (§ 75 I. Z.) a s dostatečným předstihem tak, aby se mohly k jednání připravit (nejméně 10 dnů předem, viz § 115 o. s. ř.).

15. S ohledem na subsidiární aplikaci občanského soudního řádu je při zvláštním způsobu doručování postupováno přiměřeně podle § 45 a násl. o. s. ř., tedy (pomineme-li doručení krátkou cestou) je preferovaným způsobem doručování prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky za podmínek uvedených v § 46 odst. 1, § 47 odst. 1 o. s. ř. a podle zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Dalším způsobem doručení je doručení na jinou adresu nebo na elektronickou adresu a následně doručení prostřednictvím doručujícího orgánu nebo účastníka řízení či jeho zástupce.

16. Podle stanoviska pléna Nejvyššího soudu k elektronické komunikaci mezi soudy a účastníky řízení ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. [Plsn 1/2015](#) (publikovaného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 1/2017), má-li fyzická osoba zřízeno více datových schránek (např. datovou schránku fyzické osoby a datovou schránku podnikající fyzické osoby, nebo advokát datovou schránku podnikající fyzické osoby - advokáta, ale též insolvenčního správce nebo daňového poradce), je třeba jí doručovat písemné vyhotovení rozhodnutí, jiných úkonů a další písemnosti do té datové schránky, která odpovídá povaze doručované písemnosti. Účinky doručení písemnosti však nastanou i jejím doručením do jiné („nepříslušné“) datové schránky téže fyzické osoby za podmínek § 17 odst. 3 zákona č. 300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

č. 52

17. Z obsahu spisu vyplývá, že dlužnice je osobou samostatně výdělečně činnou, tudíž jí byla zřízena datová schránka podnikající fyzické osoby dle § 4 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů. Řešení úpadku oddlužením bylo dle § 389 odst. 1 písm. b) I. Z. přípustné u dlužníka, který je fyzickou osobou, pouze v případě, pokud neměl dluhy z podnikání (s výjimkou upravenou v § 389 odst. 2 I. Z.) V případě dlužnice jako podnikající fyzické osoby jde v rámci povoleného a následně schváleného oddlužení o uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným jejím úpadkem bez ohledu na to, zda se jedná o nepodnikatelská nebo podnikatelská aktiva (majetek) a pasiva (závazky). Za této situace odpovídá povaze doručované písemnosti v oddlužení doručení do datové schránky fyzické osoby (tzv. „občanské“ datové schránky dle § 3 zákona č. 300/2008 Sb.). Jinými slovy, dlužnici v oddlužení lze zvláštním způsobem účinně doručovat do datové schránky fyzické osoby, a není-li zřízena, pak v souladu s § 45 a násl. o. s. ř. na adresu pro doručování prostřednictvím doručujícího orgánu. Do datové schránky podnikající fyzické osoby, jako do datové schránky z hlediska povahy doručované písemnosti „nepříslušné“, bylo možné dlužnici v oddlužení účinně doručovat pouze za předpokladu, že se do datové schránky přihlásila (§ 17 odst. 3 zákona č. 300/2008 Sb.), nikoliv však náhradním doručením (§ 17 odst. 4 zákona č. 300/2008 Sb.).

18. Jak plyne ze skutkových zjištění, insolvenční soud v přezkoumávané věci zaslal dlužnici dne 29. 5. 2023 vyrozumění o odročení jednání ve věci zrušení oddlužení do datové schránky podnikající fyzické osoby, přičemž uvedená písemnost byla dne 8. 6. 2023 doručena tzv. fikcí dle § 17 odst. 4 zákona č. 300/2008 Sb., neboť se dlužnice do datové schránky nepřihlásila. Lze proto uzavřít, že dlužnice nebyla na jednání o zrušení schváleného oddlužení řádně předvolána, neboť jí vyrozumění o odročení jednání nebylo účinně doručeno. Za popsané situace nebylo možné zrušení schváleného oddlužení dlužnice na nařízeném jednání projednat a rozhodnout o něm. Pokud tak insolvenční soud učinil a schválené oddlužení dlužnice napadeným rozhodnutím zrušil, zatížil řízení vadou, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, přičemž v odvolacím řízení nemohla být náprava zjednána.

19. Z důvodů shora uvedených proto odvolací soud usnesení insolvenčního soudu podle § 219a odst. 1 písm. a) o. s. ř. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 221 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.)

20. V dalším průběhu řízení insolvenční soud, vázán právním názorem odvolacího soudu (§ 226 odst. 1 o. s. ř.), shledá-li i nadále důvody k projednání otázky zrušení schváleného oddlužení dlužnice, opětovně nařídí jednání, na které dlužnici řádně předvolá.

č. 53

Důvod zmatečnosti podle § 229 odst. 2 písm. c) o. s. ř. přichází v úvahu pouze ve vztahu k té části exekučního titulu, kterou byla uložena povinnost, pro jejíž vymození byl následně výkon rozhodnutí zastaven.

Vyvlastnění, Moderační právo soudu

§ 24 odst. 4 zákona č. 184/2006 Sb., § 3 odst. 1 zákona č. 416/2009 Sb., § 5 odst. 1 zákona č. 184/2006 Sb., § 3 písm. a) zákona č. 416/2009 Sb.

č. 53

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2024, sp. zn. [24 Cdo 2813/2024](#), ECLI:CZ:NS:2024:24.CDO.2813.2024.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobců proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 3. 2024, sp. zn. 5 Co 8/2024.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně a) a žalobce b/ (dále také jen „žalobci“) se podanou žalobou domáhali (v řízení podle části páté o. s. ř.) nahrazení výše označených správních rozhodnutí, a to rozhodnutí Magistrátu města Pardubic (jako tzv. vyvlastňovacího úřadu) ze dne 5. 4. 2023, č. j. MmP 45274/2023, sp. zn. SÚ 9329/2019/OL, ve spojení s rozhodnutím Krajského úřadu Pardubického kraje, ze dne 27. 7. 2023, č. j. KrÚ 65000/2023/12V/OMSŘI/Kn, sp. zn. SpKrÚ 42530/2023, jejichž prostřednictvím byly žalobcům vyvlastněny pozemky označené jako parc. č. 1, parc. č. 2 a parc. č. 3, všechny dříve zapsané na LV č. 1 pro kat. území T. a obec P.(dále též jen „pozemky“). Jelikož vlastnické právo přešlo na Českou republiku, byla příslušnou k hospodaření s touto nemovitou věcí státní příspěvková organizace Ředitelství silnic a dálnic ČR (dále též jen „ŘSD“). Žalobci podali žalobu, která obsahovala především námitky proti postupu vyvlastnitelce (ŘSD) před zahájením vyvlastňovacího řízení. Náhrada za vyvlastnění byla určena pro žalobkyni a) ve výši 1 420 250 Kč a pro žalobce b) ve výši 4 260 750 Kč, přičemž náhrada za vyvlastnění byla stanovena podle znaleckého posudku, který ve vyvlastňovacím řízení předložili samotní žalobci. Proti výroku podle § 24 odst. 4 písm. a) zákona č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (dále „zákon o vyvlastnění“), podali žalobci žalobu, ve které nesouhlasili především s postupem vyvlastnitelce (ŘSD) před zahájením vyvlastňovacího řízení a návazně ani s výší přiznané náhrady za vyvlastnění.

2. Krajský soud v Hradci Králové (dále jen „soud prvního stupně“) svým rozsudkem ze dne 9. 10. 2023, č. j. 50 C 8/2023-32, zamítl žalobu, na jejímž základě měl být nahrazen výrok III rozhodnutí Magistrátu města Pardubic ze dne 5. 4. 2023, č. j. MmP 45274/2023, sp. zn. SÚ 9329/2019/OL, ve spojení s rozhodnutím Krajského úřadu Pardubického kraje ze dne 27. 7. 2023, č. j. KrÚ 65000/2023/12V/OMSŘI/Kn, sp. zn. SpKrÚ 42530/2023, o náhradě

za vyvlastnění tak, že žalobkyni a) bude přiznána náhrada za vyvlastnění ve výši 11 362 000 Kč a žalobci b) náhrada za vyvlastnění ve výši 34 086 000 Kč.

3. Soud prvního stupně v posuzovaném řízení přezkoumával výrok o náhradě za vyvlastnění (tzn. výrok podle § 24 odst. 4 zákona o vyvlastnění), přičemž vzal za svá skutková zjištění správního orgánu a dospěl k následujícím závěrům. Žalobci svými námitkami brojili primárně proti postupu vyvlastnitel ve fázi před zahájením vyvlastňovacího řízení, zejména proti posudku znalce Ing. Mrázka, který předložil vyvlastnitel a podle kterého je obvyklá cena 1 m² vyvlastňovaných pozemků pouze 55 Kč, neboť podle žalobců je obvyklá cena předmětných pozemků výrazně vyšší. Žalobci měli za to, že by jim soud měl přiznat osminásobek ceny předmětných pozemků stanovené posudkem České znalecké, a.s., jelikož na tento osminásobek měli ve fázi před zahájením vyvlastňovacího řízení nárok podle § 3b odst. 1 písm. a) zákona č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby strategicky významné infrastruktury (dále „liniový zákon“). Soud prvního stupně zdůraznil, že podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 7. 2021, sp. zn. [1 As 176/2019–53](#), (viz jeho bod 29 až 31) je nezbytné rozlišovat, zda se žalobní námitky týkají posudku, který předložilo ŘSD v rámci kontraktačního procesu před zahájením vyvlastňovacího řízení dle § 5 odst. 1 zákona o vyvlastnění, nebo zda míří proti posudku, který byl ve vyvlastňovacím řízení podkladem pro rozhodnutí o náhradě za vyvlastnění. Ve druhém uvedeném případě se namítanými vadami může zabývat civilní soud v řízení podle části páté o. s. ř., jelikož se jedná toliko o otázku, zda byla výše náhrady za vyvlastněné pozemky stanovena správně, která je bez vlivu na zákonnost výroku o samotném vyvlastnění. Na druhé straně námitky, které mířily proti posudku, na jehož základě byla stanovena nabídková cena pro účely získání práv k pozemkům dohodou před zahájením vyvlastňovacího řízení, z povahy věci cílí na otázku zákonnosti postupu v průběhu kontraktačního procesu, a tedy na splnění jedné z podmínek pro možnost přistoupení k vyvlastnění ve vyvlastňovacím řízení. Pokud žalobci namítli, že cena, která jim byla učiněna v nabídce před vyvlastněním podle § 5 odst. 1 zákona o vyvlastnění, tyto podmínky nesplňovala, jednalo se o námitku, které se měl věnovat správní soud přezkoumávající zákonnost výroku o vyvlastnění.

4. Za druhé soud prvního stupně upozornil na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2011, sp. zn. [21 Cdo 3546/2010](#), ze kterého vyplývá, že v řízeních ve věcech, o nichž bylo rozhodnuto jiným orgánem podle části páté o. s. ř., nejde o přezkum správnosti rozhodnutí a jeho procesního postupu, ale o nové projednání a meritorní rozhodnutí věci, o níž podle zákona dříve rozhodl tento správní orgán. Nové projednání věci soudem tak navazuje na řízení před správním orgánem, aniž by bylo jeho výsledky vázáno, a zaručuje, že spor nebo jiná právní věc budou – v takovém rozsahu, v jakém o nich bylo před správním orgánem skončeno řízení – soudem definitivně uzavřeny. Soud se tedy může věcí zabývat jen v rámci těch zákonných limitů, které jsou stanoveny pro rozhodnutí o takové věci samotnému vyvlastňovacímu úřadu, ledaže zákon výslovně stanoví jinak. V tomto případě nebylo mezi účastníky sporu o tom, že náhrada za vyvlastnění byla vyvlastňovacím úřadem stanovena dle § 20 odst. 1 zákona o vyvlastnění na základě znaleckého posudku vyhotoveného společností Česká znalecká, a. s., na žádost žalobců (vyvlastňovaných). Proti tomuto posudku neměli žalobci ani vyvlastnitel ve vyvlastňovacím řízení žádné námitky a neuplatnili je ani v řízení před soudem. Soud prvního stupně zhodnotil, že zmíněný znalecký posudek může být podkladem pro stanovení náhrady za vyvlastnění, stanovené v souladu s § 10 zákona o vyvlastnění. Náhrada za vyvlastnění byla tedy vyvlastňovaným stanovena ve výši zajišťující, že jim nevznikne majetková újma. Soud

prvního stupně neshledal, že by v tomto případě byl důvod pro využití moderačního práva ve smyslu § 28 odst. 3 zákona o vyvlastnění, žalobci se toho ostatně v žalobě ani nedomáhali. Požadavek žalobců, aby byla náhrada za vyvlastnění ve výši obvyklé ceny pozemků stanovené na základě znaleckého posudku ještě vynásobena koeficientem osm, podle soudu prvního stupně neměl oporu v zákoně, jelikož § 3b odst. 1 písm. a) liniového zákona se aplikuje pouze v případech, kdy se práva potřebná podle § 3a liniového zákona získávají koupí. Soud prvního stupně upozornil na to, že v tomto případě žalobci s vyvlastnitelem dohodu neuzavřeli, a to i přesto, že ze strany vyvlastnítele bylo o uzavření smlouvy vyvinuto úsilí, kdy dokonce nechal zpracovat další znalecký posudek a proběhlo i ústní jednání ve věci. Proto jestliže následně proběhlo vyvlastňovací řízení, nebylo možné aplikovat ustanovení § 3b odst. 1 liniového zákona. Za irelevantní soud prvního stupně označil i odkaz žalobce na blíže nespecifikované obchody exministra (zemědělství) Tomana a zdůraznil, že i pokud by ŘSD opravdu v nějakých jiných případech porušilo zákon a vyplatilo násobně vyšší náhradu, než jakou umožňují právní předpisy, není možné, aby se žalobci domáhali toho, aby byl i v jejich případě porušen zákon (soud prvního stupně odkázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 4. 2023, sp. zn. [10 As 358/2022](#)). Soud prvního stupně tak uzavřel, že správní orgány rozhodly o věci správně, a žalobu zamítl.

č. 53

5. Vrchní soud v Praze (dále jen „odvolací soud“) na základě žalobci podaného odvolání v záhlaví označeným rozhodnutím rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I rozsudku odvolacího soudu) a uložil žalobcům povinnost zaplatit účastníkovi náklady odvolacího řízení ve výši 8 528 Kč do tří dnů od právní moci daného rozhodnutí k rukám zástupce účastníka (výrok II rozsudku odvolacího soudu).

6. Odvolací soud v zásadě vycházel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, která považoval za správná a úplná, a ztotožnil se s jeho názorem i v tom, že v daném řízení (podle části páté o. s. ř.) není možné přezkoumávat, zda byly splněny podmínky pro zahájení řízení o vyvlastnění pozemků, potažmo kontraktačního procesu před zahájením řízení o vyvlastnění. Tyto podmínky podléhají přezkumu ve správním řízení soudním. V dané věci vedené u Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích pod sp. zn. 52 A 47/2023 správní soudy uzavřely, že byly splněny zákonné podmínky pro vyvlastnění. Požadavek žalobců na osminásobné zvýšení ceny za použití § 3b odst. 1 písm. a) liniového zákona nebyl v řízení před soudem podle části páté o. s. ř. důvodný. Jako neopodstatněnou zhodnotil odvolací soud námitku žalobců, že řízení podle části páté o. s. ř. mělo být podle § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř. přerušeno a mělo být vyčkáno výsledku řízení vedeného před Krajským soudem v Hradci Králové – pobočkou Pardubice pod sp. zn. 52 A 47/2023. Uvedené ustanovení totiž neukládá soudu povinnost řízení přerušit, ale ponechává na úvaze soudu, zda řízení fakultativně přeruší či nikoliv. Stejně tak i výtky žalobců, že soud prvního stupně neměl rozhodnout bez znalosti správního spisu, byla lichá, jelikož z obsahu spisu jasně vyplynulo, že soud prvního stupně si správní spis v souladu s ustanovením § 250c odst. 1 o. s. ř. vyžádal. Odvolací soud v reakci na námitku žalobců, že soud měl z úřední povinnosti přihlídnout k ustanovení § 28 odst. 3 zákona o vyvlastnění a stanovit náhradu vyšší, než jaká byla stanovena znaleckým posudkem, připomněl, že soud je při určování výše náhrady povinen zohlednit všechny okolnosti tak, aby dospěl k spravedlivé náhradě. Vyšší částku určí jen v odůvodněných případech, a to s přihlédnutím k mimořádným vlastnostem vyvlastňovaného pozemku či mimořádným okolnostem věci. Shodně se soudem prvního stupně uzavřel, že žalobcům byla přiznána spravedlivá náhrada, když jim za jejich vyvlastňované zemědělské pozemky byla přiznána

náhrada ve výši 1 900 Kč/m². Z obsahu spisu nevyplývá, že by pozemky parc. č. 1 o výměře 2 532 m², parc. č. 2 o výměře 303 m² a parc. č. 3 o výměře 155 m² měly mimořádné vlastnosti nebo že existovaly mimořádné okolnosti pro zvýšení přiznané náhrady. Žalobci navíc k moderaci náhrady za vyvlastnění pozemky ani nic netvrdili. Poukaz žalobců na jednání ŘSD s bývalým ministrem Tomanem nebyl případný, neboť se měl týkat kontraktačního procesu, který předcházela vyvlastňovacímu řízení. Odvolací soud proto rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

7. Rozsudek odvolacího soudu žalobci (dále též „dovolatelé“) napadli včasným dovoláním, které Nejvyšší soud projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II a XII zákona č. 286/2021 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

8. Žalobci dovozují přípustnost dovolání z ustanovení § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí odvolacího soudu je založeno na posouzení právních otázek, které v rozhodovací praxi odvolacího soudu dosud nebyly vyřešeny.

9. Předně poukazují na ustanovení § 28 odst. 3 zákona o vyvlastnění a na pojem „spravedlivá náhrada“, který podle nich nelze vztahovat pouze k samostatné výši náhrady za vyvlastnění přiznané ve správním řízení, ale rovněž ke všem souvisejícím majetkovým právům a zájmům vlastníků pozemků včetně nároku na kontraktační bonus. Soudy nižších stupňů nesprávně vymezily rozsah přezkumu výše náhrady za vyvlastnění v řízení podle části páté o. s. ř. Závěry, že námitky směřující proti znaleckému posudku předloženému v rámci kontraktačního procesu, tj. před zahájením vlastního správního řízení o vyvlastnění, nejsou předmětem přezkumu v soudním řízení podle části páté o. s. ř. a že podmínky plnění kontraktačního procesu jsou předmětem přezkumu ve správním řízení soudním, nejsou dle dovolatelů správné. Podstatou a cílem podané žaloby byl výlučně a pouze soudní přezkum výše přiznané náhrady za vyvlastnění, a to na základě zdůvodnění, že jednak ke zmaření kontraktačního procesu došlo v důsledku zcela podhodnocené nabídky vyvlastnítele a jednak že tato skutečnost měla zásadní negativní dopad na výši náhrady pro dovolatele, kteří již následně nemohli profitovat z kontraktačního bonusu. Tuto argumentaci dovolatelů soudy s odkazem na své právní stanovisko dále meritorně nepřezkoumávaly a pouze konstatovaly, že otázkou zákonnosti vyvlastňovacího řízení a předcházející kontraktační fáze se v posuzovaném případě zabývaly soudy ve správním soudnictví a neshledaly žádné závady. Dle dovolatelů odvolací soud nesprávně a nezákonně posoudil výši náhrady za vyvlastnění z hlediska zdůvodnění žaloby, ačkoli se jednalo o otázky spadající do přezkumu v řízení podle části páté o. s. ř., k čemuž dále uvedli odkaz na ustanovení § 28 odst. 1 zákona o vyvlastnění. S poukazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. [21 Cdo 5046/2014](#), a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 2016, sp. zn. [21 Cdo 5247/2015](#), a rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 10. 2004, č. j. [4 As 47/2003-125](#), je dle dovolatelů nutné, aby byly v rámci soudního přezkumu výše náhrady za vyvlastnění v řízení podle části páté o. s. ř. zohledněny veškeré okolnosti významné z hlediska přiznané výše náhrady za vyvlastnění, jelikož jinak nelze naplnit účel takového soudního řízení, tj. zajistit plnou náhradu za vyvlastnění. Pojem „spravedlivá náhrada za vyvlastnění“ má být aplikován nejen k samotné částce náhrady za vyvlastnění přiznané ve správním řízení, ale ke všem souvisejícím

majetkovým právům a zájmům vlastníků pozemků, tedy včetně nároku na kontraktační bonus. Přihlédnutím ke všem okolnostem významným z hlediska náhrady za vyvlastnění je zajištěna rovnost stran a ochrana majetkových zájmů vyvlastňovaného jako další zákonné východisko soudního řízení podle části páté o. s. ř. V této otázce dovolatelé uzavřeli, že soudy se tak v posuzovaném případě nezákonně a zjevně v neprospěch dovolatelů odmítly zabývat veškerými namítanými aspekty věci relevantními z hlediska výše náhrady za vyvlastnění, a to na základě nesprávného právního východiska, že se nejedná o skutečnosti, které jsou v uvedeném (civilním) soudním řízení předmětem přezkumu.

10. Další, v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nedostatečně vyřešenou, otázkou je dle dovolatelů nepřihlédnutí ke kontraktačnímu bonusu. Podle soudů nižších stupňů není možné ke kontraktačnímu bonusu přihlédnout v řízení o přezkoumání náhrady za vyvlastnění vedeném podle části páté o. s. ř., jelikož je možné jej aplikovat výlučně v případě dobrovolného výkupu pozemků. Podle dovolatelů je však nutné ke kontraktačnímu bonusu přihlédnout i v tomto případě, neboť sice nedošlo k dokončení kontraktačního procesu, ale stalo se tak v důsledku neakceptace zjevně mimořádně podhodnocené nabídkové ceny za odkoupení pozemků, kterou učinilo ŘSD, což bylo podle dovolatelů následně znalecky potvrzeno v rámci správního řízení o vyvlastnění. Nabídka na dobrovolné vykoupení pozemků byla ekonomicky zcela neopodstatněná s nabízenou kupní cenou ve výši cca 3 % hodnoty pozemků. Takovouto nabídku není dle dovolatelů možné považovat za nabídku učiněnou řádně a v souladu s § 3b liniového zákona, jelikož smyslem této právní úpravy je motivace vlastníků pozemků k rychlému a dobrovolnému prodeji pozemků. Předložením podhodnocené ceny tak bez dalšího došlo ke zmaření dobrovolného kontraktačního procesu a účelu uvedeného ustanovení liniového zákona ze strany ŘSD. Po vlastníku totiž nelze požadovat, aby svůj majetek prodal za zlomek jeho ceny. Pokud je tedy smyslem řízení podle části páté o. s. ř. přezkoumání odpovídající náhrady za vyvlastnění a určení spravedlivé ceny, je nutné přihlédnout i k nemožnosti čerpat kontraktační bonus v důsledku jednání jednoho z účastníků a tuto skutečnost při soudním přezkumu zohlednit.

11. Třetí judikatorně neřešenou otázkou je otázka nevyužití moderačního práva soudu podle § 28 odst. 3 zákona o vyvlastnění. V posuzovaném případě totiž dle dovolatelů soudy postupovaly nesprávně, jelikož nepřihlédly při přezkoumání výše náhrady za vyvlastnění k aplikaci kontraktačního bonusu. Zcela mimořádný nepoměr mezi výší nabídkové ceny v kontraktační fázi a ceny následně stanovené znalcem ve správním řízení o vyvlastnění měly soudy zohlednit alespoň postupem podle § 28 odst. 3 zákona o vyvlastnění. Skutečnost, že tak neučinily, měla dle dovolatelů za následek, že v rámci soudního přezkumu nemohly dospět k určení spravedlivé náhrady ve smyslu § 28 odst. 3 zákona o vyvlastnění. Je totiž povinností soudu v řízení o přezkoumání výše náhrady za vyvlastnění podle části páté o. s. ř. přihlédnout k čemukoli, v čem lze spatřovat mimořádné okolnosti věci, pod což je dle dovolatelů možné podřadit specifické okolnosti posuzované věci, tj. efektivní zmaření dobrovolného výkupu pozemků v důsledku jednání účastníka a s tím spojenou nemožnost dovolatelů čerpat kontraktační bonus.

12. Uvedené právní otázky nejenže dle dovolatelů zakládají přípustnost jejich dovolání, ale zároveň také zatížily rozsudek Vrchního soudu v Praze a rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích nesprávným právním posouzením věci ve smyslu

§ 241a odst. 1 o. s. ř. Vadné posouzení soudy obou stupňů mělo za následek nesprávně zjištěný skutkový stav věci, včetně vyhodnocení odborných otázek.

13. Závěrem dovolatelé navrhli, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu v souladu s § 243e odst. 1 a 2 o. s. ř. zrušil a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

14. K podanému dovolání se vyjádřilo ŘSD jako další účastník řízení. Vyvracelo přitom důvody podaného dovolání a navrhovalo, aby dovolání bylo pro jeho nepřipustnost odmítnuto, případně jako nedůvodné zamítnuto v celém rozsahu. Rozsudek odvolacího soudu je podle ŘSD správně odůvodněný a ŘSD se s ním ztotožňuje. Dovolání žalobců není přípustné, jelikož na dovolateli vymezených otázkách napadené rozhodnutí nespočívá. Náhrada, která byla dovolatelům poskytnuta, je více než spravedlivá a jakékoli další navýšení by představovalo poskytnutí nespravedlivě vysoké náhrady.

č. 53

III.

Přípustnost dovolání

15. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II a XII zákona č. 286/2021 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

16. Dovolání bylo podáno včas (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), osobami k tomu oprávněnými – účastníky řízení, za splnění podmínky § 241 o. s. ř.

17. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

18. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

19. Dovolání shledal Nejvyšší soud ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. přípustným, neboť v něm formulované otázky nebyly doposud ve všech souvislostech v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešeny.

IV.

Důvodnost dovolání

20. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které Nejvyšší soud provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), striktně vázán důvody v dovolání vymezenými (§ 242 odst. 3 věta první o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání žalobců je sice přípustné, avšak není opodstatněné.

21. O nesprávné právní posouzení věci (naplňující dovolací důvod podle § 241a odst. 1, část věty před středníkem, o. s. ř.) jde tehdy, posoudil-li odvolací soud věc podle právního předpisu,

jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní předpis, sice správně vybraný, nesprávně vyložil, případně jej na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

22. Nejvyšší soud předesílá účastníkům známou skutečnost, že v případě rozhodování podle zákona o vyvlastnění existuje zákonem výslovně předjímaný dualismus při rozhodování o „přezkoumávání“ rozhodnutí správních orgánů. Zatímco k přezkumu vlastního rozhodnutí o vyvlastnění a k přezkumu případných procesních rozhodnutí vydaných v průběhu správního řízení o vyvlastnění jsou zákonem povolány soudy správní (v řízení odbývajícím se podle soudního řádu správního), u vlastní náhrady za vyvlastnění je „přezkum“ meritorního rozhodnutí svěřen soudům rozhodujícím v řízení podle části páté o. s. ř., jak ostatně plyne z § 28 odst. 1 vyvlastňovacího zákona (ve znění založeném novelou provedenou zákonem č. 405/2012 Sb.).

23. K první otázce dovolatelů týkající se vymezení rozsahu přezkumu výše náhrady pro vlastníka pozemku v řízení podle části páté o. s. ř. se Nejvyšší soud ztotožňuje s posouzením soudů nižších stupňů. Jednou z podmínek vyvlastnění je podle ustanovení § 3 odst. 1 věta druhá zákona o vyvlastnění to, že potřebná práva k pozemku není možné získat jiným způsobem, např. dohodou. Proces získávání práv dohodou zákon o vyvlastnění dále konkretizuje v § 5, ze kterého je patrný zájem zákonodárce upřednostnit dohodu stran a vyvlastňovací řízení použít až jako opravdu poslední možnost, jelikož vyvlastnitel má povinnost pokusit se s vlastníkem nejprve dohodnout. Pokud k dohodě nedorazí, je nutné tuto skutečnost v rámci vyvlastňovacího řízení dokázat, což z tohoto „předvyvlastňovacího jednání“ činí de facto součást vyvlastňovacího procesu v širším slova smyslu (k tomu viz HANÁK, J., ŽIDEK, D., ČERNOCKÝ, R. Zákon o vyvlastnění. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, s. 39-40). V praxi budou nejčastějším důvodem neuzavření dohody mezi stranami neshody ohledně výše protiplnění. Vyvlastnitel při postupu podle § 5 zákona o vyvlastnění nevykonává veřejnou správu, ani nerozhoduje o právech a povinnostech právnických či fyzických osob, není tedy správním orgánem ve smyslu § 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Nevystupuje ve vrchnostenském postavení, ale jako osoba soukromého práva v rovném postavení s vlastníkem pozemku, jehož se má budoucí proces vyvlastnění týkat (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2015, č. j. [8 As 72/2015–67](#)). Ačkoli tedy v předvyvlastňovací fázi vystupuje vyvlastnitel v postavení osoby soukromého práva a jedná s druhou stranou v rovném postavení, nelze přezkum této fáze vyčlenit z přezkumu správních soudů.

24. Z výše uvedených ustanovení zákona o vyvlastnění vyplývá, že zákonnou podmínkou vyvlastňovacího řízení je tato vyjednávací (předvyvlastňovací) fáze. Správní soudy tedy musí v případě sporu o to, zda k vyvlastnění došlo po právu či nikoliv, přezkoumat i to, zda vlastník pozemku obdržel řádnou nabídku, jak na ni reagoval a případně i to, zda jsou jeho požadavky na vyvlastnitel reálné (k tomu viz usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 2. 2017, sp. zn. [IV. ÚS 2467/16](#) a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. [7 As 174/2014](#)). Z toho ovšem na straně druhé plyne, že pokud – a tak tomu bylo i v poměrech projednávané věci – se dovolatelům nepodařilo před správními soudy zvrátit správnost pravomocného rozhodnutí správních orgánů o vyvlastnění, v jehož rámci jedině mohli uplatnit námitky proti průběhu předchozího kontraktačního procesu (což také bezúspěšně učinili), nelze se již totožnými námitkami zabývat v řízení, jehož předmětem je pouze a jen určení výše náhrady za vyvlastnění. I dovolatelé jsou vázáni obsahem správních rozhodnutí (rozsudky

správních soudů a usnesením Ústavního soudu) a jsou jimi samozřejmě vázány i obecné soudy v řízení podle části páté o. s. ř., Nejvyšší soud nevyjímaje.

25. Relativní samostatnost výroků o vyvlastnění a o náhradě za vyvlastnění plyne, jak uvedeno zčásti výše, z jejich rozdílné povahy, která se následně odráží mimo jiné v rozdělení soudního přezkumu těchto výroků mezi civilní a správní soudy (v podrobnostech k povaze výroků viz např. usnesení zvláštního senátu zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů ze dne 5. 5. 2005, č. j. [Konf 81/2004-12](#)). Z tohoto pohledu přitom Ústavní soud shledal právní úpravu ústavně konformní (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2009, sp. zn. [Pl. ÚS 26/08](#)). Řečeno jinak, v řízení před obecnými soudy (podle části páté o. s. ř.) se nelze zabývat otázkami, jež se vztahují k podmínkám, za nichž lze rozhodnout o expropriaci, nýbrž jen tím, zda je náhrada za již uskutečněné vyvlastnění přiměřená. To platí zcela pro všechny námitky dovolatelů mířící k tomu, že nemožnost dohody na odkupu pozemků nezpůsobili oni samotní, ale osoba zúčastněná na řízení (ŘSD), která jim měla tvrzeně nabídnout nepřiměřenou nízkou nabídkovou cenu. Nelze pak vyslyšet výtku o odepření spravedlnosti s poukazem zejména na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 6. 2022, sp. zn. [4 As 1/2022](#). Z jeho odstavce 54 vyplývá, že námitkami proti nabídkové ceně a s ní spojenému znaleckému posudku se správní orgány v řízení o vyvlastnění regulérně zabývají při hodnocení kontraktačního procesu a vnímají ji za způsobilou ovlivnit vlastní rozhodnutí o vyvlastnění. Uváděl-li Nejvyšší správní soud, že „navíc uvedená námitka /tehdejšího/ stěžovatele se vztahuje výhradně k výroku o náhradě za vyvlastnění podle § 24 odst. 4 téhož zákona, který se projednává v občanském soudním řízení, jak již bylo zmíněno“, pak není možno uvedenou větu vytrhávat z celkového kontextu rozhodnutí. To, zda a jaké posudky byly předloženy při vyjednávání o odkupu má totiž vliv jak na posouzení, zda jsou splněny podmínky pro rozhodnutí o vyvlastnění, tak mohou být ony posudky částečně relevantní i při rozhodování o výši přiměřené náhrady. Nicméně v poměrech přítomné věci již soud prvního stupně pečlivě vystihl (srov. odst. 7 jeho rozhodnutí), že v dané věci byl podkladem pro určení takové náhrady posudek České znalecké, který předložili samotní dovolatelé, a který správní orgány a posléze i nižší soudy vzaly za základ svých rozhodnutí, přestože ŘSD namítala, že obvyklá výkupní cena byla poloviční (o čemž svědčily jiné předložené posudky). Za popsané procesní situace je proto bez významu se při určení spravedlivé náhrady zabývat pro dovolatele méně příznivými posudky, z nichž správní orgán nakonec vůbec nevycházel.

26. Rovněž námitka dovolatelů, že soudy nepřihlédly ke kontraktačnímu bonusu, je v tomto případě lichá. Správní soudy se v rámci přezkumu zákonnosti vyvlastnění podrobně zabývaly i otázkou nabídkové kupní ceny, kterou ŘSD učinilo na základě zpracovaných znaleckých posudků. Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 24. 1. 2024, sp. zn. [9 As 1/2024](#), v této věci (při přezkoumávání výroku o vyvlastnění) uzavřel, že se vyvlastňovatel pokusil s vyvlastňovaným jednat a ve svých návrzích vycházel ze znaleckého posudku vyhotoveného znalcem a aplikoval v něm v souladu s § 3 odst. 6 liniového zákona koeficient osm. Pro určení kupní ceny, která je v rámci kontraktačního procesu nabízena, je cena obvyklá stanovená znaleckým posudkem. Účelem samotného koeficientu, kterým se takto určená cena násobí, je kompenzace nuceného omezení a dále zajištění toho, že se vyvlastňovanému dostane náhrady, která bude značně přesahovat cenu obvyklou, čímž má, ve spojení se stanovením přiměřené lhůty, stimulovat vlastníka pozemku k rychlému uzavření kupní smlouvy v dohledné době, aby bylo možno co nejdříve využít pozemek (stavbu) k zamýšlenému účelu, tj. k výstavbě

potřebné infrastruktury. Spojení podmínky předvyvlastňovacího jednání a kompenzačního bonusu má směřovat k urychlení a zefektivnění procesu získávání pozemků (staveb) pro výstavbu strategicky významné infrastruktury. Pokud však v rámci negociačních jednání k uzavření kupní smlouvy ve stanovené době nedojde a je zahájeno vyvlastňovací řízení, pak již vlastníkovu pozemku pojmově nenáleží výhoda „kontraktačního bonusu“; opačný závěr, jež prosazují dovolatelé, nemá opory ani ve znění právního předpisu, tím méně odpovídá jeho výše naznačenému účelu.

27. V návaznosti na dovolání zpochybňovaný závěr o neaplikovatelnosti institutu kontraktačního bonusu v průběhu vlastního rozhodování správního orgánu o vyvlastnění dovolatelé konečně poukazují na nevyužité moderační právo soudu podle § 28 odst. 3 zákona o vyvlastnění. Účelem moderačního práva je, aby soud v případech, kdy shledá, že rozhodnutí o náhradě není správné a nahrazuje je svým vlastním rozhodnutím, vzal v úvahu a zohlednil všechny okolnosti tak, aby došel ke spravedlivé náhradě a zmírnil nepříznivé majetkové dopady ve sféře vyvlastňovaného v těch případech, kdy je není možné kompenzovat jiným způsobem. Zákonodárce ve výše uvedeném ustanovení vyjmenovává taxativním způsobem důvody pro využití tohoto práva, kdy případné mimořádné (výjimečné) navýšení náhrady je – při splnění některé z omezujících podmínek – především na úvaze soudu. Platí i nadále princip logického výkladu právních norem, zde pomocí tzv. argumentu *per eliminationem*. Jestliže hypotéza, dispozice či sankce právní normy spočívá na taxativním (tedy úplném) výčtu případů v nich uvedených, pak se bez dalšího nevztahuje na jiné případy, ve výčtu neuvedené. Ostatně každý takový uzavřený výčet představuje zpravidla výjimku v právu, kterou je třeba v pochybnostech vykládat spíše restriktivně.

28. V tomto případě soudy nižších stupňů neshledaly důvod pro aplikaci tohoto práva. Dovolatelům byla v rámci vyvlastňovacího řízení přiznána adekvátní (či spíše velkorysá) náhrada za vyvlastnění jejich pozemků, několikanásobně přesahující jinými znalci zjištěnou tržní cenu. Moderační právo soudu nebude mít místa tam, kde nebyly zjištěny (a dokonce ani tvrzeny) žádné mimořádné okolnosti případu týkající se vyvlastňované věci, což dopadá i do poměrů věci právě projednávané, kdy je navíc dovolací soud povinen vycházet ze skutkových zjištění učiněných či převzatých odvolacím soudem (§ 241a odst. 1 o. s. ř.). Účelem vyvlastňovacího ani předvyvlastňovacího vyjednávání není poskytnout vyvlastňovaným za jejich pozemky co nejvyšší možné finanční částky, nýbrž adekvátní částkou a pokud možno rychle vyřešit situaci, kdy je potřeba dané pozemky získat pro rozvoj infrastruktury. Institut mimořádného zvýšení pak nemůže v žádném případě nahrazovat nesplnění zákonných podmínek pro přiznání „kontraktačního bonusu“, jelikož onen bonus i mimořádné zvýšení náhrady za vyvlastnění jsou samostatnými a nezaměnitelnými právními instituty, každý se projevuje v jiném časovém úseku a každý z nich sleduje zcela jiný účel, což je ostatně patrné i z taxativního výčtu důvodů mimořádného zvýšení v § 28 odst. 3 písm. a) až d) vyvlastňovacího zákona. Lze tedy uzavřít, že i v otázce mimořádného navýšení náhrady za vyvlastnění odvolací soud (a spolu s ním ani soud prvního stupně), i s ohledem na procesní pasivitu žalobců k dané materii, při právním hodnocení věci nikterak nepochybil.

29. V hranicích předložených otázek se dovolatelům nepodařilo zpochybnit správnost právní argumentace rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud proto podané dovolání zamítl jako nedůvodné.

č. 54

Délka řízení a změna judikatury ve sporu o náhradu nemajetkové újmy nejsou samy o sobě důvodem pro odepření práva věřitele (poškozeného) na zaplacení úroku z prodlení.

Prodlení dlužníka, Prodlení věřitele, Úroky z prodlení, Náhrada nemajetkové újmy (o. z.)
§ 1968 o. z., § 1970 o. z.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2025, sp. zn. [25 Cdo 2340/2024](#),
ECLI:CZ:NS:2025:25.CDO.2340.2024.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalovaných proti částečnému rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 11. 2023, sp. zn. 15 Co 200/2023.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobci se domáhali náhrady majetkové i nemajetkové újmy za duševní útrapy spojené s úmrtím S. A., která dne 24. 8. 2014 zahynula při dopravní nehodě, kterou pod vlivem alkoholu zavinil 2. žalovaný při řízení vozidla, které bylo pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou jeho provozem pojištěno u 1. žalované. Žalobce a) A. A. (vůči němuž dosud v odvolacím řízení nebylo rozhodnuto) a žalobkyně b) požadovali každý zaplacení 4 500 000 Kč s úrokem z prodlení, každý z žalobců c) a d) se domáhal zaplacení 9 400 000 Kč, dále se žalobci a) a b) společně domáhali zaplacení náhrady za zásah do práva na rodinný život ve výši 1 000 000 Kč, náhrady nákladů na péči o žalobce c) a d) za období od září 2014 do srpna 2016 v celkové částce 1 051 200 Kč a nákladů na pořízení hrobu a pomníku ve výši 91 946 Kč (poté, co byla žaloba ohledně tohoto nároku částečně vzata zpět). Žalobci a) a b) byli rodiči zemřelé a žalobci c) a d) jejími dětmi.

2. Ve věci bylo poprvé rozhodnuto rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 10. 12. 2018, č. j. 43 C 184/2016-479, kterým uložil povinnost společně a nerozdílně zaplatit na náhradu nemajetkové újmy ve smyslu § 2959 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), žalobcům b) a c) každému 50 000 Kč s příslušenstvím a žalobcům a) a b) 90 312,50 Kč s příslušenstvím. Žalobu zamítl, pokud se žalobce a) domáhal zaplacení 4 500 000 Kč (výrok I), žalobkyně b) částky 4 450 000 Kč (výrok III), žalobkyně c) částky 9 350 000 Kč (výrok V), žalobce d) částky 9 400 000 Kč (výrok VI), žalobci a) a b) společně zaplacení částek 1 000 000 Kč (výrok VII) a 1 051 200 Kč (výrok VIII) a 1 633,50 Kč (výrok X), vše s příslušenstvím, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Rozhodl tak poté, kdy 1. žalovaná zaplatila mimosoudně na náhradu nemajetkové újmy každému z žalobců a) a b) 500 000 Kč a každému z žalobců c) a d) 600 000 Kč. K odvolání žalobců byl tento rozsudek ve věci samé (ve všech zamítavých výrocích) potvrzen rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2019, č. j. 15 Co 137/2019-573.

3. K dovolání žalobců Nejvyšší soud rozsudkem ze dne 29. 6. 2022, č. j. [25 Cdo 2091/2020-687](#), výše uvedený rozsudek Městského soudu v Praze zrušil v části výroku I, již byly potvrzeny zamítavé výroky rozsudku soudu prvního stupně a bylo rozhodnuto o nákladech řízení, i rozsudek soudu prvního stupně v zamítavých výrocích I, III, V, VI a VII i výroci o náhradě nákladů řízení, včetně řízení odvolacího. Zamítl pouze dovolání žalobkyně b), pokud směřovalo proti části výroku I rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen výrok VIII ohledně nároku na náhradu nákladů na péči. Dovolací soud uzavřel, že odvolací soud správně vycházel z kritérií stanovených v nálezů Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. [I. ÚS 2844/14](#), a v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 9. 2018, sp. zn. [25 Cdo 894/2018](#), avšak pochybil ve stanovení výše náhrady, která je nepřiměřeně nízká, oproti jiným v obdobné věci projednávaným případům. Zdůraznil, že všichni žalobci jsou se zemřelou v příbuzenském poměru v přímé linii, všichni žili ve společné domácnosti, měli mezi sebou úzké vazby a všem se jejím úmrtím zásadně změnil život. Žalobci c) a d) přišli v útlém věku o matku jako jediného rodiče, když otce neznají. Žalobci a) a b) se úmrtím dcery dostali do pozice vychovatelů, na nichž jsou vnoučata závislá, a žalobkyně b) jakožto poručnice odpovídá za jejich výchovu. Tato kritéria jsou pro stanovení výše náhrady významnější, než kritéria na straně 2. žalovaného. Soud pak zcela pominul i kritérium zásahu do rodinného života [nárok uplatněný žalobci a) a b) ve výši 1 000 000 Kč]. Poukázal na to, že úprava obsažená v § 2959 o. z. je komplexní a pokrývá všechny projevy ztráty osoby blízké pro pozůstalé a všechny dopady do jejich nemajetkové sféry včetně základního lidského práva na budování a rozvíjení rodinných vztahů, které sice není samostatným nárokem, nicméně je třeba je ve výši náhrady zohlednit.

4. Poté Obvodní soud pro Prahu 2 rozhodl rozsudkem ze dne 27. 3. 2023, č. j. 43 C 184/2016-750, jímž uložil žalovaným společně a nerozdílně zaplatit žalobci a) částku 250 000 Kč (výrok I), žalobkyni b) částku 300 000 Kč (výrok III), žalobkyni c) částku 650 000 Kč (výrok V) a žalobci d) částku 500 000 Kč (výrok VII), vše s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % p. a. od 21. 10. 2014 do zaplacení. Pokud se žalobce a) domáhal zaplacení částky 4 250 000 Kč, žalobkyně b) částky 4 150 000 Kč, žalobkyně c) částky 8 700 000 Kč a žalobce d) částky 8 900 000 Kč, vše s příslušenstvím, žalobu zamítl (výroky II, IV, VI a VIII). Žalobu zamítl i ohledně částky 1 000 000 Kč s příslušenstvím (výrok IX) a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu účastníků i vůči státu.

5. K odvolání žalobců a 1. žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 30. 11. 2023, č. j. 15 Co 200/2023-819, rozsudek soudu prvního stupně ve výroci III, V a VII potvrdil (výrok I), v zamítavých výroci IV, VI a VIII změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalovaným uložil povinnost společně a nerozdílně zaplatit žalobkyni b) 50 000 Kč, žalobkyni c) 200 000 Kč a žalobci d) 200 000 Kč, vše s úrokem z prodlení z těchto částek ve výši 8,05 % ročně od 21. 10. 2014 do zaplacení, ve zbývajícím rozsahu uvedené zamítavé výroky potvrdil (výroky II, III a IV) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně i před soudem odvolacím ve vztahu účastníků i vůči státu (výroky V až X). Odvolací soud nejprve vysvětlil, že rozhodl částečným rozsudkem pouze o odvoláních žalobců b), c) a d). Poukázal na to, že žalobce a) po rozhodnutí soudu prvního stupně zemřel a za této situace považoval za nevhodné řízení vůči všem žalovaným jako samostatným společníkům přerušit do vydání dědického rozhodnutí. Při vlastním posouzení vyšel odvolací soud ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a věc posoudil podle § 2959 o. z., přičemž své závěry ohledně přiznané výše náhrady zdůvodnil (dovolací soud nepovažuje za potřebné podrobně reprodukovat rozhodnutí odvolacího soudu v částech, v nichž nebylo dovoláním napadeno). Odvolání

1. žalované směřující proti rozhodnutí o přiznání úroku z prodlení neshledal důvodným. Neztotožnil se s její argumentací, že kvůli změně judikatury a tzv. legitimnímu očekávání jí neměly být úroky uloženy k zaplacení. První žalovaná nemohla důvodně očekávat, že jí poskytnuté plnění zůstane v nezměněné výši, když sama upozornila na novou judikaturu (rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [25 Cdo 894/2018](#)) týkající se výše náhrady nemajetkové újmy podle § 2959 o. z. Prodlení věřitele je jediným liberačním důvodem u nároku na úrok z prodlení. Je na dlužníkovi, aby tvrdil a prokázal, že za prodlení nenese odpovědnost, což žalovaná neučinila. Žalobci pak v soudním řízení pouze uplatňovali svá zákonná práva, což nelze považovat za jejich zavinění.

II.

Dovolání a vyjádření k nim

č. 54

6. Proti tomuto rozsudku, avšak pouze proti potvrzujícímu výroku I, pokud byly potvrzeny výroky III, V a VII rozsudku soudu prvního stupně ohledně nároku na úrok z prodlení, a dále proti měnícím výrokům II, III a IV napadeného rozsudku, pokud jimi bylo rozhodnuto o povinnosti zaplatit úrok z prodlení, podala dovolání 1. žalovaná. Namítá nesprávné právní posouzení věci, zejména výklad § 1968 a § 1970 o. z. Přípustnost dovolání spatřuje v tom, že jí předložená otázka, zda zakládá změna judikatury v době po plnění dlužníka, v jejímž světle se jeho původně řádné plnění změnilo v plnění nikoliv řádné, prodlení dlužníka *ex tunc* a jeho povinnost platit úroky z prodlení, nebyla dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena. Poukazuje na to, že plnění, které poskytla žalobcům na základě oznámení ze dne 27. 2. 2015 odpovídalo tehdejší judikatuře (odkazuje na rozsudky Nejvyššího soudu sp. zn. [4 Tdo 1402/2015](#) i na sp. zn. [25 Cdo 894/2018](#)). Domnívá se, že není spravedlivé, aby nesla následky v podobě úroků z prodlení jen kvůli pozdější změně judikatury, kterou tehdy nemohla znát. Nezpochybňuje částky přiznané žalobcům, ale s odkazem na judikaturu (rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [22 Cdo 1788/2011](#), [33 Cdo 199/2012](#), nebo nálezy Ústavního soudu sp. zn. [II. ÚS 1955/15](#) b. 18-20, [I. ÚS 428/06](#), [III. ÚS 2634/18](#) a další) upozorňuje, že zásada incidentní retrospektivity by měla být v tomto případě zmírněna. Měl by být uznán princip legitimního očekávání a právní jistoty tak, že sice „staré“ nároky mohou být posuzovány podle nové judikatury, ale plnění poskytnuté podle dřívější judikatury bude považováno za řádné v tom smyslu, že se dlužník neocitne v prodlení. Jen tak nedojde k nepřiměřenému znevýhodnění jedné strany. Dovolatelka je přesvědčena, že žádná sankce ani motivace ji v roce 2015 nemohla přimět vyplatit plnění odpovídající judikatuře, která vznikla až v roce 2019. Soudem přiznané úroky z prodlení se tak zcela míjejí svým sankčně-motivačním účelem. Navrhla zrušení rozsudku odvolacího soudu v napadené části.

7. Dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podal i 2. žalovaný s tím, že se připojuje k dovolání 1. žalované, pokládá stejnou neřešenou otázku a odkazuje na argumentaci 1. žalované. Kromě toho dále namítal, že řízení je zatíženo procesní vadou, kterou spatřuje v tom, že odvolací soud po úmrtí žalobce a) nepřerušil celé řízení a rozhodl mezi žijícími účastníky. Poukazoval na nedostatky usnesení soudu prvního stupně, č. j. 43 C 184/2016-450, a skutečnost, že soud rozhodl o přerušení řízení ve vztahu ke všem účastníkům.

8. Žalobci ve vyjádření k dovolání žalovaných poukázali na závěry vyslovené v nálezu Ústavního soudu sp. zn. [II. ÚS 2149/17](#). Podotýkají, že aby mohla náhrada nemajetkové újmy pozůstalým plnit svou satisfakční a sankčně-preventivní funkci, musí zahrnovat i úroky z prodlení. Bez nich

by šlo o neúčinný nástroj, který by umožnil povinnému se bez následků vyhýbat plnění. Zdůraznili, že prodlení nezpůsobili věřitelé, kteří pouze využili zákonné prostředky k uplatnění svých práv, což nemůže být důvodem k odepření úroků. Ustanovení § 1968 a § 1970 o. z. je nutno chápat ve vzájemné souvislosti, a není proto možné vyvinut dlužníka z povinnosti platit úroky z prodlení s poukazem na to, že ani věřitel za prodlení nenese odpovědnost. Argumentace dovolatelů proto neobstojí. K námitce 2. žalovaného pak podotýkají, že odvolací soud, vzhledem k tomu, že žalobci vůči žalovaným uplatnili samostatné nároky, rozhodl za daných okolností správně částečným rozsudkem. Navrhli, aby dovolání byla zamítnuta.

III.

Přípustnost dovolání

9. Nejvyšší soud posoudil dovolání podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2022, dále jen „o. s. ř.“, a jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání byla podána včas, osobami k tomu oprávněnými – účastníky řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupenými advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., shledal, že jsou přípustná podle § 237 o. s. ř. k řešení otázky, zda změna judikatury v době po plnění dlužníka, v jejímž světle se jeho původně řádné plnění změnilo v plnění nikoliv řádné, zakládá prodlení dlužníka *ex tunc* a jeho povinnost platit úroky z prodlení, která dosud nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena. Dovolání není důvodné.

č. 54

IV.

Důvodnost dovolání

10. Podle § 1968 o. z. dlužník, který svůj dluh řádně a včas neplní, je v prodlení. Dlužník není za prodlení odpovědný, nemůže-li plnit v důsledku prodlení věřitele.

11. Podle § 1970 o. z. po dlužníkovi, který je v prodlení se splácením peněžitého dluhu, může věřitel, který řádně splnil své smluvní a zákonné povinnosti, požadovat zaplacení úroku z prodlení, ledaže dlužník není za prodlení odpovědný. Výši úroku z prodlení stanoví vláda nařízením; neujedná-li strany výši úroku z prodlení, považuje se za ujednanou výše takto stanovená.

12. Především je třeba zdůraznit, že judikatura Ústavního soudu je již dlouhodobě ustálena v závěru, že má-li náhrada nemajetkové újmy (ať již pozůstalým nebo jiným poškozeným) plnit svou satisfakční a preventivně-sankční funkci a zprostředkovaně též naplnit pozitivní závazky plynoucí z práva na ochranu soukromého a rodinného života, resp. práva na život a tato práva účinně chránit, musí z ní plynout také nárok na úroky z prodlení. Odepřením úroků z prodlení se institut náhrady nemajetkové újmy poškozeným či pozůstalým stává "bezzubým", neboť se umožňuje povinnému, aby se úspěšně, bez jakékoli sankce, vyhýbal plnění svých povinností (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 10. 12. 2019, sp. zn. [II. ÚS 2149/17](#)). Ústavní soud ve svých nálezech zdůraznil, že nároky na náhradu nemajetkové újmy je třeba vykládat v souladu s principem přiměřenosti a tzv. plné náhrady újmy, a to i z hlediska plynutí času. Nepřiznáním úroků z prodlení spolu s povinností škůdce nahradit nemajetkovou újmu (ať již na zdraví nebo způsobenou úmrtím osoby blízké či jiných druhů nemajetkových újem) bez objektivních a racionálních důvodů, je porušováno právo poškozeného na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí zaručené v čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, protože úroky z prodlení motivují škůdce plnit jeho povinnost řádně

a včas (srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 21. 2. 2023, sp. zn. [I. ÚS 2370/22](#), ze dne 26. 4. 2021, sp. zn. [II. ÚS 2949/20](#), nebo ze dne 20. 12. 2023, sp. zn. [I. ÚS 2410/23](#)). Z uvedené judikatury Ústavního soudu, která je pro soudy závazná, nepochybně vyplývá, že poškození mají zásadně právo na úroky z prodlení z jim plněné nebo soudem přiznané náhrady nemajetkové újmy.

13. Dovolatelé zpochybňují výklad § 1968 o. z. zaujatý odvolacím soudem. Již z jazykového výkladu § 1968 věty druhé o. z. jasně vyplývá, že jediným důvodem, pro který není dlužník povinen úroky zaplatit, je prodlení věřitele. Podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu pak platí, že prodlení dlužníka nastává objektivně, jestliže nesplní svůj závazek včas a řádně. Jeho prodlení nenastává jen v případě, že nemohl splnit svůj závazek v důsledku prodlení věřitele. Pokud tedy plnění znemožňují jiné okolnosti, dostává se dlužník do prodlení bez ohledu na to, zda tyto okolnosti vznikly nebo nevznikly na jeho straně, zda jim mohl nebo nemohl předejít nebo je ovlivnit (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2013, sp. zn. [32 Cdo 1861/2012](#), nebo ze dne 26. 11. 2014, sp. zn. [30 Cdo 3994/2014](#)). I když se tato judikatura týká přechozí právní úpravy (v případě prvního odkazovaného rozhodnutí pak výkladu příslušných ustanovení obchodního zákoníku), je i nadále přiměřeně použitelná, neboť úprava úroku v nyní účinné právní úpravě podstatných změn nedoznala. Věřitel je pak v prodlení, jestliže nepřijal řádně nabídnuté plnění nebo neposkytl v době plnění součinnost potřebnou ke splnění dluhu (§ 1975 o. z.). Z novější judikatury je pak možno odkázat na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2021, sp. zn. [23 Cdo 577/2022](#), kde soud vyslovil, že ze strany věřitele musí jít o spolupůsobení, jež je pro splnění závazku nutné (nezbytné), takže jeho nedostatek je překážkou, která dlužníkovi v plnění jeho závazku brání.

14. V posuzované věci žádné okolnosti, jež by svědčily o prodlení žalobců, nebyly prokázány a žalovaní ani nic v tomto smyslu netvrdili. Ostatně z obsahu spisu je zřejmé, že žalobci se naopak dlouhá léta domáhali svých nároků. Jestliže nebylo zjištěno, že do prodlení se žalovaní dostali v důsledku prodlení věřitelů, je nárok na úroky z prodlení dán, jak správně uzavřel odvolací soud.

15. Námitka dovolatelů, že není spravedlivé, aby platili žalobcům úroky z prodlení za situace, kdy bylo 1. žalovanou plněno v souladu s tehdejší judikaturou a až pozdější změny judikatury způsobily, že žalobcům bylo přiznáno plnění v podstatně větším rozsahu, a tím vznikly další náklady s úroky z prodlení, není důvodná. Ústavní soud již v nálezu ze dne 8. 12. 2015, sp. zn. [II. ÚS 1955/15](#) (na nějž odkazují i žalovaní), vyslovil, že soudní judikatura nemůže být bez vývoje, a není proto vyloučeno, aby (i při nezměněné právní úpravě) byla doplňována o nové interpretační závěry a také měněna, a to např. v návaznosti na vývoj sociální reality, techniky apod., s nimiž jsou spjaty změny v hodnotových akcentech společnosti. Ke změně rozhodovací soudní praxe je ovšem třeba přistupovat opatrně a při posuzování jednotlivých případů je nezbytné dbát, aby nebyl narušen princip předvídatelnosti soudního rozhodování a aby skrze takovou změnu nebyl popřen požadavek na spravedlivé rozhodnutí ve smyslu respektu k základním právům účastníků řízení. V horizontálních právních vztazích proto platí zásada incidentní retrospektivity judikatorního odklonu a změněný právní názor bude aplikován na již probíhající řízení. Tím se odlišuje situace retrospektivního působení změny judikatury od retroaktivního působení právních norem. Výjimky z této zásady mohou být dány pouze specifickými okolnostmi, jež založí intenzivnější zájem na ochraně legitimních očekávání adresátů právních norem. Výjimečnost odchýlení se od incidentní retrospektivy totiž odráží

realitu soukromoprávního vztahu, kde zasluhuje ochranu nejen důvěra jedné strany ve výklad práva podaný již překonanou judikaturou, ale též oprávněné očekávání druhé strany v to, že původně nesprávný výklad práva již nadále nebude aplikován na dřívější právní vztahy (srov. obdobně dovolateli odkazované rozsudky Nejvyššího soudu sp. zn. [22 Cdo 1788/2011](#), [33 Cdo 199/2012](#)).

16. Předně je třeba zdůraznit, že v předchozím odstavci uvedená rozhodnutí se zabývala retrospektivním působením změny judikatury na právní posouzení uplatněného nároku. Ve vztahu k vlastní náhradě nemajetkové újmy přiznané žalobcům však dovolatelé shora uvedené námitky nevznášejí. Poukazují pouze na důsledek této změny, který spočívá v uložení povinnosti platit úroky z prodlení z žalobcům soudem přiznané vyšší náhrady nemajetkové újmy, než kterou s ohledem na překonanou judikaturu dobrovolně 1. žalovaná plnila. Již proto dovolateli odkazovaná judikatura na posuzovanou věc nedopadá.

17. Avšak ani z hlediska posouzení výjimky ze zásady incidentní retrospektivity judikatorního odklonu není uplatněná námitka důvodná. Nároky žalobců bylo nutno hmotněprávně posoudit podle nové právní úpravy (občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.), která nabyla účinnosti od 1. 1. 2014. Již z toho vyplývá, že v době podání žaloby nemohli žalovaní dovozovat, že existuje ustálená judikatura k výkladu § 2959 o. z. Naopak měli předpokládat, že bude teprve vytvářena, bude se vyvíjet. Navíc tzv. nový občanský zákoník se opírá o zásadu plné náhrady újmy, což bylo od počátku po nabytí jeho platnosti zdůrazňováno. Již proto nelze souhlasit s tím, že byl porušen princip jejich legitimního očekávání. V probíhající soudní sporu se žalovaní aktivně bránili (což je přirozeně jejich právo), přičemž byli (měli být) srozuměni s tím, že v případě neúspěchu budou nuceni nést případné následky svého procesního postupu včetně zaplacení úroků z prodlení. Každý soudní spor s sebou nese možnost neúspěchu, s čímž musí účastníci řízení počítat (že si toho byla 1. žalovaná vědoma je ostatně patrné z toho, že značnou část náhrady nemajetkové újmy zaplatila žalobcům dobrovolně a včas a tím odvrátila riziko placení úroků z prodlení). Žalovaným ale nic nebránilo, aby nároky žalobců uspokojili následně ve větším rozsahu, a tak se vyhnuli povinnosti hradit úroky z prodlení, zvláště když již v průběhu sporu bylo zřejmé (např. z rozsudku sp. zn. [25 Cdo 894/2018](#)), z jakých hledisek budou nároky posuzovány. Nepochybné to pak bylo po vydání zrušujícího rozsudku v posuzované věci. Na straně žalovaných proto nejsou dány žádné specifické okolnosti, které by mohly odůvodnit nepřiznání nároku na úrok z prodlení (i kdyby to bylo možné, což dle názoru dovolacího soudu není, jak je vysvětleno v bodu 16), neboť by tím byla poškozena žalující strana. V této souvislosti dovolací soud zdůrazňuje, že se žalobci domohli svého práva v plném rozsahu až za 9 let od úmrtí osoby blízké. Nelze připustit, aby zákonem uložená povinnost při prodlení s plněním platit úrok z prodlení byla zpochybňována např. délkou řízení či změnou judikatury. Takový výklad by stavěl do horší pozice žalobce v důvodných žalobách. Lze uzavřít, že důvodem k nepřiznání úroku z prodlení úspěšnému žalobci může být jen jeho prodlení (§ 1968 věta druhá o. z.), nikoliv okolnost, že se v průběhu soudního sporu teprve vytváří či mění judikatura k novému právnímu institutu.

18. Podle § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Dovolací soud se proto nezabýval přezkoumáním výše ani počátku prodlení žalovaných s plněním.

19. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám řízení uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud však v posuzovaném řízení žádné takové vady neshledal. Námitky 2. žalovaného ohledně procesních vad nejsou důvodné. Odvolací soud poté, kdy se bezprostředně před rozhodnutím dozvěděl o úmrtí žalobce a), postupoval podle § 152 odst. 2 o. s. ř. a rozhodl částečným rozsudkem pouze ve vztahu mezi žalobci b), c) a d) a žalovanými. Takový postup byl v daném případě, kdy žalobci jsou samostatnými společníky, možný i účelný. Přerušil-li soud prvního stupně poté (27. 3. 2024) řízení do pravomocného skončení dědického řízení po žalobci a), týká se toto rozhodnutí pouze řízení ve vztahu mezi žalobcem a) – jeho právními nástupci – a žalovanými, tedy nikoli věci, která byla předmětem tohoto dovolacího řízení.

20. Z uvedeného vyplývá, že napadené rozhodnutí je z pohledu uplatněného dovolacího důvodu správné, a proto Nejvyšší soud dovolání žalovaných podle § 243b odst. 2 o. s. ř. zamítl.